

APPARATUS

Pro Examine

CLERICORUM.

APPARATUS

Pro Examine

CLERICORUM

1

APPARATUS INTERROGATIONUM, & RESPONSIONUM

P R O

EXAMINE CLERICI

Promovendi ad Ordines, ad Beneficia simplicia; necnon ad Canonatum, vel Pœnitentiariam, ad Conciones, & ad Beneficium Curatum super generalia officia Parochi;

A U T O R E P. D.

THOMA FRANCISCO
ROTARIO ASTENSI

Clerico Regulari S. PAULI Barnabita

*In Ecclesia Metropolitana Bononiæ
Pœnitentiariæ Rectore.*

VENETIIS, MDCCLI.

Ex Typographia Balleoniana.

Superiorum Permissu, ac Privilegiis.

APPARATUS
INTERROGATIONUM
& RESPONSIONUM
EXAMINE CLERICI

Promoveantur ad Ordines, ad Beneficia
in Ecclesiis, necnon ad Officia
tam, vel Vicaria, et Curas
Clerici, et ad Beneficia Curarum
super Ecclesiis, et Beneficiis
A. U. T. O. R. P. D.

THOMAS BRANNAN
ROTARIO ASTENSIS

Clerico Regulari S. Pauli Barnabae

in Ecclesia Metropolitana
F. R. O. N. T. A. N. I. S.

VENETIS, MDCCCLII

Ex Typographia Balthazari

Superintendentis, et Proprietarii

D O N
I L D E F O N S U S
M A N A R A

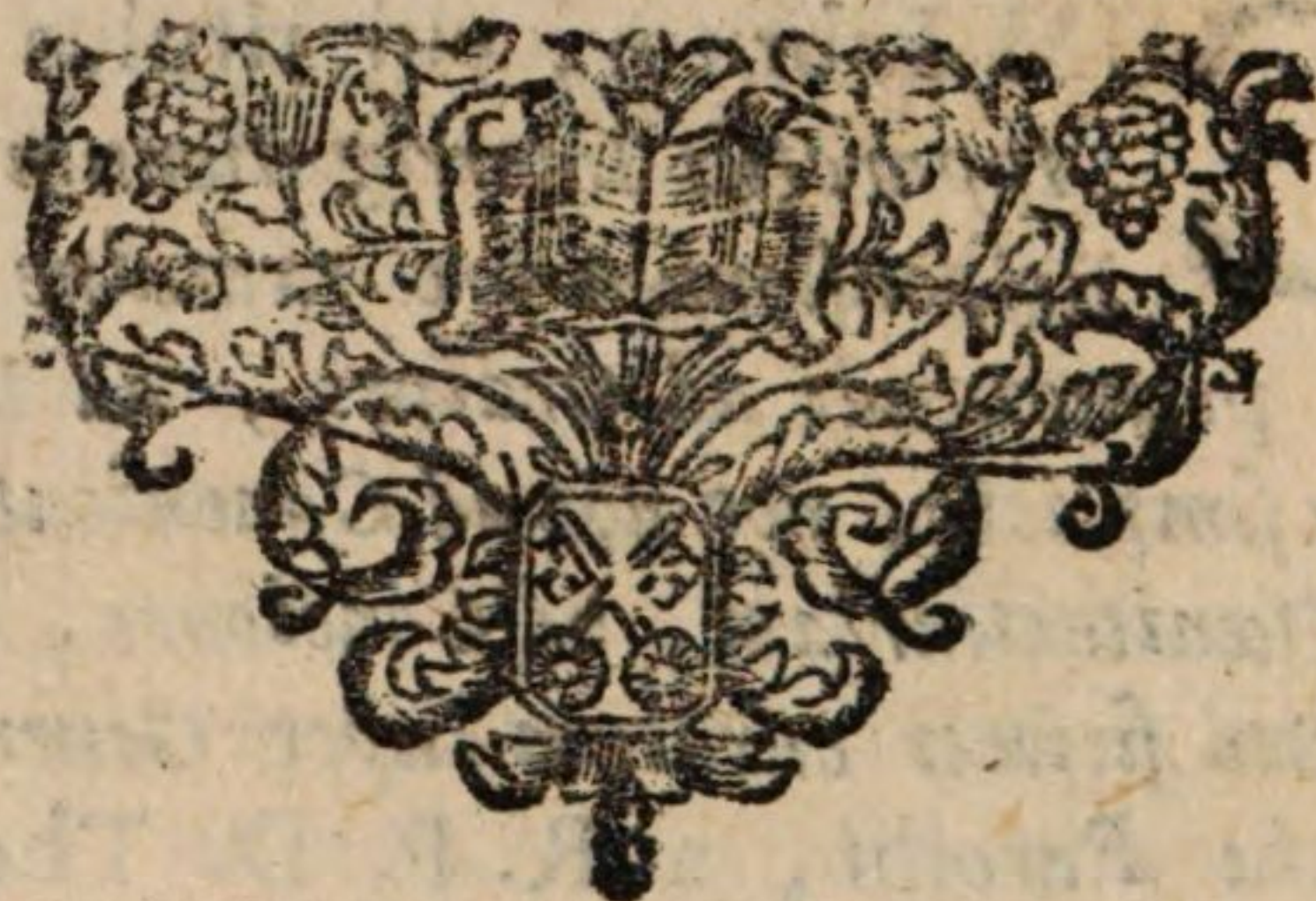
Congregationis Clericorum Re-
gularium S. Pauli Præpo-
situs Generalis.

CUM Librum, cui titulus est;
*Apparatus Interrogationum, &
Responsionum pro examine Cle-
rici promovendi ad Ordines, ad Bene-
ficia simplicia, nec non ad Canonatum,
& Pœnitentiariam, ad Conciones, item
ad Beneficium curatum super Generalia
Officia Parochi, a R. P. D. Thoma
Francisco Rotario Congregationis no-
stræ Presbytero Professo, & Recto-
re Collegii Pœnitentiariæ Bononiæ,
compositum, duo ejusdem Congrega-
tionis nostræ eruditi viri, quibus id
commisimus, accurata lectione, &
gravi judicio recognoverint, & pos-
se in lucem edi probaverint, Nos, ut
Typis mandetur, quantum in nobis
est, facultatem facimus. In quorum
A 31 fidei*

fi lem has fieri, sigilloque nostro mu-
niri jussimus. Datum Romæ in Col-
legio nostro SS. Blasii, & Caroli,
die 30. Augusti 1704.

D. Idelfonsus Manara Præpositus Generalis.

D. Hieronymus Siconus Cancellarius.

IN-

I N D E X
CAPITUM,
ET SECTIONUM.

Preliminaria. pag. 13

CAPUT II.

De prima Tonsura.

Sectio 1. De prerequisiteis ad primam
Tonsuram. 15

Sectio 2. De essentialibus primæ Ton-
sura. 18

Sectio 3. De Clericatu, & illi anne-
xis. 21

CAPUT II.

De Rudimentis fidei.

Sectio 1. De Christiano in genere. 24

Sectio 2. De Symbolo Apostolorum. 26

Sectio 3. De Oratione Dominicali, &
Salutatione Angelica. 31

Sectio 4. De Præceptis Decalogi. 33

<i>Index Capitulorum,</i>	
<i>Sectio 5. De Præceptis Ecclesie, & Sacramentis.</i>	35
<i>Sectio 6. De Virtutibus, & Peccatis.</i>	37

CAPUT III.

De Ordinibus in Communi:

<i>Sectio 1. De Irregularitate.</i>	47
<i>Sectio 2. De Effectibus Ordinis.</i>	48
<i>Sectio 3. De Ordinum iteratione.</i>	52

CAPUT IV.

De Ordinibus minoribus in particulari.

<i>Sectio 1. De Ostiariatu.</i>	54
<i>Sectio 2. De Lectoratu.</i>	56
<i>Sectio 3. De Exorcistatu.</i>	58
<i>Sectio 4. De Acolytatu.</i>	61

et Sectionum.

CAPUT V.

De Ordinibus maioribus in communi.

*Sectio 1. De Circumstantiis Ordinum
Majorum.*

*Sectio 2. De Obligationibus Ordinum
Majorum.* 69

Sectio 3. De Horis Canonicis. 71

CAPUT VI.

De Subdiaconatu, et Diaconatu.

Sectio 1. De Subdiaconatu. 78

Sectio 2. De Diaconatu. 83

CAPUT VII.

De Sacerdotio.

Sectio 1. De Ordinatione Sacerdotis.

89

*Sectio 2. De Potestate circa Corpus Christi
reale.* 95

*Sectio 3. De Sacramento Eucharistiae,
quod conficitur in Missa.* 104

A 5

Se-

Index Capitum.

Sectio 4. De Forma consecrationis.

114.

Sectio 5. De prerequisiteis ad Missæ sacrificium ex parte Sacerdotis. 121

Sectio 6. De aliis prerequisiteis ad Missæ Celebrationem. 138

Sectio 7. De Missa, & mysticis significationibus eorum, quæ in ea occurrunt. 131

Sectio 8. De Interruptione Missæ, Additione, & Omissione partium illius. 142

Sectio 9. De Secunda Potestate Sacerdotis in Corpus CHRISTI Mysticum, seu absolvendi, & retinendi peccata. 154

C A P U T VIII.

De promovendo ad beneficia simplicia.

Sectio 1. De Clerico ad beneficium promovendo. 159

Sectio 2. de beneficiis simplicibus. 163

Sectio 3. De Canonicis. 170

Sectio 4. De Pœnitentiario. 176

Se-

Sectionum.

Sectio 5. De Redditiuum Ecclesiasticorum usu, qui competit beneficiario.

179

Sectio 6. De Concionatore. 185

C A P U T IX.

De Parochis.

Sectio 1. De Parochi nomine, vigilantia, & cura. 191

Sectio 2. de Parochorum Residentia. 195

Sectio 3. De Sacrificio Missae. 206

Sectio 4. De Denunciationibus a Parocho inter Missarum solennia faciendis. 172

Sectio 5. De Predicatione Verbi Dei. 129

Sectio 6. De Sacramentis in genere. 227

Sectio 7. De Baptismo. 233

Sectio 8. De Pœnitentia. 245

Sectio 9. De Casibus reservatis Ecclesie Bononiensis. 263

Sectio 10. De Eucharistia, & Viatico. 297

Sectio 11. De Extrema Unctione. 305

Sectio 12. De Visitatione Infirmorum, & Ecclesiastica Sepultura. 350

A 6

Se-

Index Capitum, & Sectionum :

- Sectio 13. de Matrimonio. 317*
*Sectio 14. De Variis Parochorum obliga-
tionibus. 332*
*Sectio 15. De aliquibus propositionibus
damnatis, quæ in indice communẽ
propositionum damnatarum non repe-
riuntur. 336*
*Sectio 16. De formulis pro litteris Testi-
monialibus.*
*Sectio 17. De Censuris adversus Para-
chos.*

APPARATUS

PRO EXAMINE A CLERICIS
Sustinendo, antequam Ordinibus
initientur, & ad Beneficia
promoveantur.

PRÆLIMINARIA:

Ut tantisque scatet opinionum
varietate materia examinis, ut
Tyrones, qui illud ex necessi-
tate subire debent, quo se ver-
tant, penitus nesciant. Hinc ut
ab eorum mentibus repellatur
hæsitatio, quæ ingenia pertur-
bat, unam responsionem ex probatis auctoribus,
& præcipue *Homobono*, & *Bellarino*, ex mea
Congregatione hic appono. Sic enim fiet, ut
examinandus uno doctrinæ ferculo enutritus,
melius digeret doctrinam, quam in varietate
dapum non nisi incoctam retinebit in mente.

i Examen a *Bellarino* definitur: Est apta in-
quisitio ad judicandum de scientia, & idoneita-
te illius, de quo consultatur, an debeat ad aliquod
ministerium destinari: & utique hæc inquisitio
non est eodem modo de scientia, & idoneitate;
quantum enim ad scientiam examinatur promo-
vendus, ut ipse suæ doctrinæ testimonium det-
quantum ad idoneitatem, quæ respicit mores,
vitam tractatam, narivitatem, qualitatem pa-
rentum, & similia, interrogantur alii a promo-
vendo: Hinc examen duplex est, aliud morum,
aliud

aliud doctrinæ; de primo non est mens hic discurrere, sed tantum de secundo.

2 Quinam est finis examinis? *Resp.* duplex est: si consideretur ex parte Ecclesiæ, est, ut idonei ministri eligantur, non idonei repellantur, juxta *Oseam c. 4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris, mihi, & ut Clerus ad discendum impellatur*: Si consideretur ex parte Examinatorum, est ferre rectum judicium ex vi responsionum, quæ data sunt ab interrogato, de capacitate illius in ordine ad illud munus, & officium quod petit, & facto prudenti judicio, eum approbare, vel reprobare.

3 Quomodo se gerere debet examinador? *Resp.* debet cum charitate, & humanitate proponere interrogationes claras, sine æquivocationibus, & amphibologiis, item tales, quæ non excedant gradum, & officium quod petitur; sufficit enim, ut unusquisque peritus sit in suo, non vero in altiori ordine; non debet increpare, interrumpere, aut perturbare examinandum, cujus responsiones patienter attendat.

4 Quomodo quis debet se præsentare ad examen? *Resp.* debet se præsentare in habitu Clericali, longo uique ad Talos, cum propriis capillis decenter tonsis usque ad aures: insuper si jam tonsuram, vel aliquem ordinem habeat, debet habere coronam proportionatam suo gradui Clericali: dixi, cum propriis capillis; si enim gerat fictos capillos cincinnatos, vel etiã proprios ciprino pulvere aspersos, aut aliud sæculare redolens vanitatem, dimittetur. Sic dispositus quoad habitum reverenter salulet Examinatores; & si præsens sit Episcopus, ei faciat humiliorem reverentiam: attendat ad interrogationem, & paucis & bene dispositis verbis respondeat; non se perturbet casu quo primæ interrogationi non satisfecerit; fieri enim potest, ut in progressu examinis bene respondeat, qui male in se gessit initio; maneat rectus, bene compositus, modestus; fileat, dum alii interrogantur, nihil suggerat, neque
signis,

signis, aut nutibus se demonstret peritum in iis; quæ proponuntur lociis; satis enim erit, ut respondeat suis interrogationibus; si proponatur liber explicandus, legat integram periodum, & constructionem verborum faciat. Tonsurandus, cui datur liber legendus tantum, eum legat cum pausa ad puncta, & sensus distinguat.

CAPUT I.

De prima Tonsura.

DE prima Tonsura hæc habet: *Triden. sess. 23. c. 4. Prima Tonsura non initientur qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non secularis iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.*

SECTIO I.

De prærequiritis ad primam Tonsuram.

¶ **Q**Uænam requiruntur ad primam Tonsuram? *Resp.* Aliqua requiruntur ad validam susceptionem Tonsuræ, aliqua ad licitam. Ad validam receptionem requiritur ex parte subjecti sexus masculinus, baptisumus, usus rationis, & voluntas recipiendi primam Tonsuram; Ad licitam susceptionem requiruntur Sacramentum Confirmationis, legitima ætas, non esse irregularem, vel alio impedimento Canonico irretitum, sufficiens litteratura, intentio ferviendi Deo, ita ut non suscipiatur tantum ex causa declinandi forum sæculare.

2. Qui sine Sacramento Confirmationis reciperet Tonsuram peccaretne? *Resp.* Peccaret, non

tamen ex *Homobono* peccaret lethaliter, quia Tridentinum hoc non prohibet sub censura, aut alia gravi verborum forma, quæ indicet obligationem sub mortali; peccat ergo solum venialiter ex indecentia quadam, & incongruitate sumendi Tonsuram, & ingrediendi Clericatum, antequam roboretur eo Sacramento, quod laicis ad usum rationis pervenientibus est commune.

3 Quænam ætas requiritur ad Tonsuram? *Resp.* Regulariter ætas septem annorum, quia in hac cum ut plurimum quis gaudeat usu rationis, est capax eorum, quæ a Concilio requiruntur in tonsurando, scilicet recta intentio serviendi Deo, sufficiens litteratura, & peritia rudimentorum fidei. Dixi regulariter; quia evenire potest, ut illi qui tardioris sunt ingenii, in hac ætate capaces nondum sint, & qui velocioris, ante hanc ætatem idoneitatem sufficientem demonstrent.

4 Irregularis scienter recipiens Tonsuram in irregularitate, vel alio impedimento Canonico peccatne? *Resp.* Peccat graviter, quia facit contra intentionem Ecclesiæ, quæ non vult recipere irregularem inter Clericos, sed rejicit eum tanquam indignum.

5 Requiriturne in Tonsurando, ut sciat legere, & scribere lingua latina, & respondere interrogationibus circa rudimenta Fidei, & officium Tonsurati latine? *Resp.* Nequâquam; peritia enim linguæ latinæ a Conc. Trid. requiritur pro aliis Ordinibus, ut infra, non pro Tonsura.

6 Recipiens Tonsuram tantum ex intentione fugiendi forum sæculare, peccatne? *Resp.* Cum *Homobono* peccat venialiter, quia habet inordinatam intentionem contrariam intentioni Ecclesiæ: *Bonhez* vult peccare mortaliter, quia ejus intentio adversatur menti Tridentini; Alii apud *Senny* excusant etiam a veniali, quia non videtur indecens sumere rem sacram ob privilegium illi annexum.

7 Recipiens Tonsuram tantum ob finem ac-

qui.

quirendi beneficium, peccatne? *Resp.* Cum *Homo* bono, peccat mortaliter; gravem enim injuriam facit statui Clericali adeo excelso illum ingrediendo ob finem vilem annuorum proveniunt, & prævertit graviter intentionem Ecclesiæ, quæ tanquam Mater pia dat alimenta beneficiorum propter Clericatum, non Clericatum propter beneficium. *Tamburinus* vult esse tantum peccatum veniale, ortum ex eo quod sit aliqua deordinatio, uti spiritualibus tanquam mediis ad temporalia.

8 Peccatne qui recipit Tonsuram cum intentione non ascendendi ad Ordines superiores, vel etiam cum intentione nubendi, sit commoda se offerat occasio? *Resp.* Cum *Homo* bono peccat venialiter; cum enim Tonsura sit quædam præparatio, & dispositio ad ordines, frustra se præparat; qui non vult ad illos ascendere; si autem dum permanet in Tonsura, & etiam gaudet beneficio, velit Ecclesiæ inservire, & suis obligationibus satisfacere, animo nubendi imputandus non est ad peccatum lethale; nullum enim extat præceptum, quo obligetur Tonsuratus ad perseverandum in statu Clericali. Tonsuratus eo ipso quod duxit uxorem, amittit beneficia, & pensiones.

9 Peccatne recipiens Tonsuram in lethali? *Resp.* Peccat venialiter: cum enim tonsura neque sit Sacramentum, neque gratiam producat, eam recipiens in lethali, non committit tantam irreverentiam, quæ peccato lethali sit damnanda: ex alia parte indecens est, laicum Deo inimicum in statu adeo turpi inter Dei servos adscribi.

10 Tonsurandus debetne ea die qua recipit Tonsuram, Eucharistiam sumere? *Resp.* Nequaquam, quia nullibi constat de hoc præceptum: Tum quia conferri potest etiam post prandium, & non excedentibus ætatem annorum septem, qui adhuc ad Communionem non sunt admissi.

APPARATUS

SECTIO II.

De Essentialibus Prima Tonsura.

1 **Q**uid est Tonsura? *Resp.* Est quædam dispositio, & præparatio ad ordines Ecclesiasticos suscipiendos: sicuti enim homines ad Baptismum recipiendum præparantur exorcismis, & ad matrimonium præparantur sponsalibus, & ad religiosam Professionem novitatu; ita ad Ordines Ecclesiasticos suscipiendos disponuntur tonsione capillorum.

2 Quare dicitur Prima Tonsura? *Resp.* Dicitur prima, quia ante omnes ordines primo confertur: dicitur Tonsura, quia in ea tonduntur capilli.

3 Quis instituit primam Tonsuram? *Resp.* Apostoli & primus omnium illam instituit D. Petrus in memoriam spinæ Coronæ Christi Domini.

4 Quis est finis primæ Tonsuræ? *Resp.* Primo deputare Clericum ad cultum Dei, & numerare illum in sortem Domini: Secundo disponere, & præparare ad ordines.

5 Quæ est materia & quæ forma primæ Tonsuræ? *Resp.* Tonsura proprie non habet materiam, & formam; sed loco materiæ sunt capilli, qui tonduntur, loco formæ sunt verba quæ in Tonsione dicuntur: Scilicet, *Dominus pars hereditatis meæ, & Calicis mei, tu es qui restitues hereditatem meam mihi.*

6 Qui est calvus, & tondi nequit, estne capax Tonsuræ? *Resp.* Utrique, quia Tonsura, cum non habeat veram materiam, & formam, sufficiet eandem cæremoniam, quantum fieri potest adhibere cum calvo, quæ adhibetur cum capillatis.

7 Quinam est minister Tonsuræ? *Resp.* Per se est proprius Episcopus initiandi; est enim actus jurisdictionis, quam ordinariam non habet nisi ordinarius: ex privilegio etiam Abbates, &c.

8 Qui sunt Tonsuræ effectus? *Resp.* Sunt illi, qui

qui correspondent fini Tonsuræ, nempe est Clericatus, qui complectitur deputationem ad servitutem Ecclesiæ, capacitas beneficiorum, & privilegiorum Ecclesiasticorum, & Ordinum suscipiendorum.

9 Estne effectus primæ Tonsuræ etiam gratia sanctificans, & character? *Resp.* nequaquam; isti enim sunt effectus ordinis, non dispositionis ad ordines.

10 Quod est officium Tonsurati? *Resp.* est Ecclesiæ inservire, & canere in ea psalmos, ob quam causam etiam Psalmista vocatur.

11 Quæ sunt obgliaiones Tonsurati? *Resp.* Incedere in habitu, & Tonsura.

12 Nonne habet etiam obligationem recitandi semel preces, quas imponit Episcopus? *Resp.* hæc obligatio est potius congruitatis, & decentiæ, quam stricti præcepti: hinc illas omit- tens non peccat mortaliter.

13 Qualis est obligatio incedendi in habitu? *Resp.* debet esse habitus talaris saltem moraliter, scilicet decenter longus, distinguens Clericum a sæculari; quoad colorem servanda est consuetudo loci, quæ ut plurimum est, coloris nigri.

14 Quid venit nomine Tonsuræ? *Resp.* nomine Tonsuræ primario venit corona, quæ fit per abrasionem capillorum in medio capitis: secundario sub nomine Tonsuræ veniunt capilli decenter tonsi usque ad aures.

15 Quid significat hæc Corona? *Resp.* significat primo Spineam coronam Christi Domini, ut Clerici semper ante oculos mentis habeant ejus Passionem, cuius similitudinem gerunt in capite: Secundo significat regiam dignitatem Clericatus: Tertiò perfectionem vitæ; quæ Clerico competit, figura enim circularis est omnibus Mathematicis figuris perfectissima.

16 Hæc corona estne in omnibus ordinibus æque lata? *Resp.* nequaquam; sed pro varietate ordinem etiam varia esse debet, ita ut latior habenti ordinem digniorem concedatur: *Divus Carolus.*

Quinto Concilio mandat, ut Sacerdotes habeant coronam sphaericam unciarum quatuor; Diaconi unciarum trium, Subdiaconi paulisper minorem; cæteri in minoribus ordinati, duarum unciarum; & hinc colligitur, Tonsuratos debere illam gerere paulisper excedentem uncia. Unciæ sumuntur hic juxta regulam, quam servant Architecti in delineatione sphaericæ figuræ.

17 Cur Clericis fit abradi Capillorum in summo capite? *Resp.* Ut sciant, Clericos amputare debere superfluas cogitationes, & temporales res esse contemnendas: capilli enim superflua corporis videntur.

18 Quanta est obligatio in Clericis incedendi in habitu, & Tonsura? *Resp.* Distinguendum est de Clericis: Si beneficiati sint etiam beneficio simplici, aut etiam jus habeant ad illud, aut fruuntur Ecclesiastica pensione, peccant mortaliter, & etiam privari possunt beneficio, & pensione, si non incedant in habitu & Tonsura: ita *Homobonus*. Si non sint beneficiati, nec gaudeant pensione si absit temeritas, contumacia, vel contemptus, aliqui putant nec peccare venialiter, quia non constat de præcepto, contra quod faciant; Canones enim intelligendi sunt de beneficiatis, aut in Sacris constitutis. Existimo tamen, Clericos neque habitum, neque Tonsuram gestantes, ita ut, a Laicis non distinguantur, si propositum habeant perseverandi in Clericatu, non posse excusari a veniali, vel ratione vanitatis, vel scandalii, vel contraventionis ad voluntatem Ecclesiæ, quæ intendit, a Laicis per habitum, & Tonsuram suos Ministros distinguere.

19 Quæ causæ exculant Clericum a dimissione habitus & Tonsuræ? *Resp.* Motivum rationabile, ob quod Ecclesia non censetur iuvita, ut Clericus in tali circumstantia habitum dimittat; ut ad tuendam vitam, honorem, divitias, &c. item si quis ita pauper sit, ut talem habitum emere nequeat; item ratione infirmitatis Tonsuram negligens,

pens, vel in itinere, aut in villa vestibus utens decentibus quidem, sed aliquantisper brevioribus. Datur enim parvitas materiæ in hac re.

20 Habetne Tonsuratus vestem sacram sibi propriam? *Resp.* Tonsuratus interservies Ecclesiæ uti potest juxta Cæremoniale Birretto, & Superpelliceo. Birretum ad modum crucis confectum significat, Clericum crucem Christi in mente, & mortificationem in corpore deferre debere: quatuor enim anguli, quatuor Crucis partes significant, insuper quatuor ligni species, quibus Crucem Christi confectam esse asserunt nonnulli SS. PP. Superpellicum quo ab Episcopo vestitur Tonsuratus, ex *Gavanto* tale dicitur, eo quod indui solet super tunicas pelliceas de pellibus animalium confectas: rationem candoris significat innocentiam, quam debet habere Clericus super Adæ peccatum, quem vestiverat Deus Tunica pellicea: ratione amplitudinis significat amplitudinem, & dilatationem Charitatis. Vestis ordinaria nigri coloris extensa usque ad Tallo, ex *Homobono* significat majorem gravitatem & perfectionem, qua Laicos debet præcedere, sicuti præcedit loco, & dignitate.

SECTIO III.

De Clericatu, & illi annexis.

1 U^Nde desumitur hoc nomen Clericus, & quid significat? *Resp.* Desumitur a voce Græca *Cleros*, quæ translata ad idioma latinum, idem est, ac sors, vel hæreditas. Tonsuratus ergo dicitur Clericus, quia deputatus ad interserviendum Ecclesiæ ex officio est, ad sortem, & hæreditatem Domini vocatus.

2 Quot, & quænam sunt Clericorum privilegia? *Resp.* Duo, privilegium Fori, & Canonis.

3 Quid est privilegium Fori? *Resp.* Est immu-

munitas, & exemptio a Foro Sæculari; quare in manibus Laici non possunt jurare, nisi ab Episcopo licentiam habeat, quam tamen in Criminalibus dare non potest; nec possunt se subicere Judici Laico, ab eo examinari, & judicari; gaudent hoc privilegio Clerici beneficiati; insuper non beneficiati habitum, & Tonsuram deferentes, inservientes suæ vel alteri Ecclesiæ de mandato Episcopi; & qui in Seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versatur.

4 Quid est privilegium Canonis? *Resp.* est, ut si quis suadente Diabolo eum percusserit, sit excommunicatus; Si tamen non incedat in habitu, & Tonsura, & qui eum percutit, ignoret ipsum esse Clericum, non est excommunicatus, & percussori asserenti cum juramento se ignorasse Clericatum illius, credendum est.

5 Possuntne Clerici renunciare suis privilegiis? *Resp.* Nequaquam: hoc enim esset in præjudicium Ecclesiæ, cujus sunt pars.

6 Quænam sunt Clericis prohibita? *Resp.* Primo sordidam mercaturam exercere, vel alia officia sæcularia, conducere aliorum possessiones, vel sæcularibus procurantibus se immiscere: Secundo dicere, vel proferre sententiam sanguinis; illi se immiscere ut testis, vel ut accusator, aut etiam executioni capitalis sententiæ interesse ad aspiciendum: Tertio ludere aleis, interesse spectaculis mimorum, histrionum, & jocularum, adire tabernas, præterquam necessitatis causa in itinere; Choreas ducere; arma deferre, pugnare etiam in bello justo; clamosis venationibus, & aucupis incumbere; cohabitare cum mulieribus, excepta Matre, Amita, & Sorore, imo neque cum iis, si sunt suspectæ; & cum suspecta nec versari, nec confabulare potest.

7 Quænam sunt Clericis mandata? *Resp.* Debent benedicere Mensam in principio, & in fine gratias agere. Si sunt Sacerdotes, dum communicant etiam in ægritudine, stolam circa collum gerere: non alienare patrimonium sine licentia Episcopi,

scopi, non audire Leges, & Medicinam, non esse fidei iussus pro Laico, sed bonis studiis incumbere; pietati vacare, Sacramenta cum devotione frequenter accipere, bonis moribus, verbis, & exemplis omnes, cum quibus versantur, ad vitæ æternæ consecrationem adjuvare.

8 Episcopus incurritne aliquam poenam, indebite primam Tonsuram conferendo? *Resp.* Si conferat invito primam Tonsuram, sit ipso iure suspensus a celebratione Missæ: Si conferat infanti, suspenditur per annum a collatione Tonsuræ dumtaxat; qua poena etiam punitur, si eam conferat illiterato, si alicui alienæ Diocesis sine licentia sui Superioris, si Conjugato, nisi is velit religionem ingredi.

C A P U T II.

De Rudimentis Fidei.

1 **Q**Uænam sunt principalia nostræ Fidei rudimenta, quæ Tonsurandus ex constitutione Concilii Trid. scire debet? *Resp.* Ea omnia quæ continentur in Synodo Apostolorum, in Orationibus Pater noster, & Ave Maria; insuper ea, quæ continentur in præceptis Decalogi, in præceptis Ecclesiæ, & in Sacramentis.

2 Quare ista supra enumerata dicuntur principalia nostræ fidei rudimenta? *Resp.* Quia quilibet Christianus, & præcipue dignitate Clericali ornatus exercere se debet in actibus virtutum Theologicarum Fidei, Spei, & Charitatis; istæ autem virtutes exerceri nequeunt sine notitia Symboli, Orationum, Præceptorum Dei, & Ecclesiæ, Sacramentorum; nam Fides versatur circa articulos qui Symbolum componunt. Spes circa Orationes inter quas præcipuæ sunt Pater, & Ave Maria; Charitas versatur circa Sacramenta, & observantiam Præceptorum Dei, & Ecclesiæ.

De Christiano in genere.

1 **Q**uinam dicitur Christianus? *Resp.* Ille qui portat in fronte Crucem Christi Domini, scilicet qui est baptizatus Baptismo Christi.

2 Omnes Christiani suntne Catholici? *Resp.* Nequaquam, sed Catholici dicuntur illi, qui in Ecclesia Catholica, & universali, quæ Romana est, veram Doctrinam Christi profitentur: Hinc hæretici sunt quidem Christiani, quia habent Baptismum Christi, non sunt tamen Catholici, quia extra Catholicam Ecclesiam universalem, & Romanam, falsa dogmata simul cum veris Fidei articulis profitentur.

3 Quodnam est signum Christiani? *Resp.* Est signum Sanctissimæ Crucis, quod formatur du-cendo tres, vel quinque digitos a fronte ad pe-ctus, a pectore ad humerum sinistrum, & ab hoc ad dexterum, dicendo, *In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

4 Cur ad formandum Signum Crucis adhibetur manus dextera? *Resp.* Quia manus dextera est di-gnior, & congruum est, ut ad obsequium Dei di-gniora membra corporis nostri adhibeantur.

5 Cur tres, vel quinque digiti adhibetur ad for-mandum hoc Signum? *Resp.* Tres adhibentur ad indicandum personarum Trinitatem in uni-tate naturæ divinæ, & quinque adhibentur in memoriam, & venerationem quinque vulne-rum Christi Domini.

6 Cur nominatur *Pater*, quando tangitur frons? *Resp.* Ut denotetur, quod sicuti ex capite in sum-mitate corporis posito derivatur vita ad totum corpus; ita Pater Æternus est principium rerū om-niū. Similiter nominatur *Filius* dum tangitur pe-ctus, ad significandum, quod Filius non solū ab æ-terno a Patre procedit, sed etiam in tempore posi-tus fuit in utero Virginis, & tandem in visceribus terræ sepultus. Similiter nominatur *Spiritus San-ctus*, dum tangitur uterque humerus, ad deno-

tati.

tandum, quod Spiritus procedit a Patre, & Filio, tanquam ab uno principio habens cum illis unam, & eandem naturam. Deducitur manus ab humero sinistro ad dexterum, ad denotandum, quod Spiritus Sanctus per incarnationem Filii, nos, qui a sinistris filii iræ eramus, transtulit ad dexteram, infundendo gratiam, qua sumus filii Dei, & hæredes Regni Cælorum.

7 Formaturne alio modo signum Crucis? *Resp.* Etiam; Formatur scilicet pollice, & indice conjunctis, signando se signo Crucis in fronte, ore, & pectore, dicendo ad signum frontis, *In nomine Patris*; ad signum oris, & *Filii*; ad signum pectoris, seu cordis, & *Spiritus Sancti*.

8 Cur adhibentur duo digiti conjuncti in formando hoc signo? *Resp.* Ut signetur in Christo Domino duas esse naturas, humanam scilicet, & divinam, contra hæresim Eutichianorum, qui cum agnoscant unam tantum naturam in Christo, uno tantum digito se signant.

9 Cur ad signum frontis *Pater*, ad signum oris *Filius*, ad signum cordis *Spiritus Sanctus* nominantur? *Resp.* Quia in fronte *Patrem* rerum omnium principium; in ore *Filium*, Verbum ab ore Patris procedens; in pectore, seu corde, amoris sede *Spiritum Sanctum*, amorem divinum esse confitemur.

10 Cur signo Crucis frontem, os, & pectus signamus? *Resp.* ex *Aug. in Psal. 30.* Frontem verecundia sed in signamus, ne nos pudeat ignominia Christi; os, & cor eodem velut signaculo custoditum volumus, ne quidquam aut ex corde, aut ex ore contra Deum, vel proximum procedat. Significari etiam potest promptitudo animi ad confitendum Christum, & Crucis mysterium cogitatione, quæ a fronte procedit; verbo, quod procedit ab ore; & opere, quod a cordis, seu amoris imperio gubernatur.

11 Cur dicitur, *In nomine, &c.* & non in

App. pro Exam.

B

no.

nominibus? Resp. Quia per nomen in singulari denotatur Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, trium divinarum personarum una natura: item sub eodem nomine comprehenduntur, ut denotetur æqualitas divinarum personarum, ita ut nec una sit perfectior altera, nec omnes sint perfectiores una, quia omnes, & singulæ sunt unus Deus.

12 *Quænam myſteria in hoc ſigno Crucis continentur? Resp.* Continetur ſumma Fidei Chriſtianæ, quatenus per verba, Deum Trinum, & Unum, ut dixi, confeſtemur; per ſignum Crucis vero, paſſionem, & mortem Chriſti, & per eam, redemptionem noſtram proſitemur; & ideo hoc ſignum Crucis adeo Dæmonibus eſt terribile, quia per hoc illi obiiiciuntur principalia Fidei myſteria, quibus devictus fuit.

SECTIO II.

De Symbolo Apostolorum.

1 **Q**uid eſt Symbolum Apoſtolorum? *Resp.* ex *Ruffino a Baronio citato*. Hoc nomen *Symbolum* duo habet ſignificata, ſcilicet iudicium, & collatio, utrumque hoc ſignificatum habent duodecim fidei præcipue articuli ab Apoſtolis in Credo uniti, ex *Aug.* quod Græce *Symbolum* dicitur, latine *collatio* nominatur: collatio ideo, quia collata in unum totius Catholicæ legis fides, Symboli colligitur brevitæ. Convenit illi nomen collationis, quia Apoſtoli in Spiritu Sancto uniti, illud compoſuerunt, ut traderent fidelibus eandem normam eorum, quæ credenda ſunt, ne ſchiſma, & opinio num diverſitas in myſteriis noſtræ fidei oriretur. Convenit illi nomen iudicii, quia per recitationem Credo dignoſcebantur prædicatores Chriſti, & illi, qui vere erant Chriſtiani,
a Ju.

a Judæis, qui simulabant se esse Apostolos Christi, & lucri alicujus, vel ventris gratia ad prædicandum proficiscebantur, nominantes quidem Christum, sed non integris traditionum lineis nunciantes.

2 Quare non fuit Symbolum Apostolorum ab Apostolis scriptum, sicuti ab Evangelistis scriptum fuit Evangelium? *Resp. ex Hieronymo ad Pammachium*: Symbolum fidei, & spei nostræ, quod fuit ab Apostolis traditum, non scribitur in charta, sed in tabulis cordis: hoc idem sentiunt *Augustinus*, & *Ambrosius*, non fuisse scripto traditum Symbolum, ut fideles bene memoriæ commendarent, & quotidie pluries repeterent, ne illud amitterent.

3 Quandonam SS. Apostoli composuerunt Symbolum? *Resp. Ex Baronio*, ante martyrium D. Jacobi.

4 Dic mihi primum articulum? *Resp. Credo in Deum Patrem*, & iste articulus fuit ex *Augustino* a Divo Petro compositus.

5 Assigna alios articulos, & in quolibet nomina Apostolum, qui eum composuit? *Resp. Joannes dixit: Creatorem Cœli, & terra. Jacobus dixit: Et in Jesum Christum filium ejus unicum Dominum nostrum. Andreas dixit: Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine. Philippus dixit: Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Thomas dixit: Descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. Bartholomæus dixit: Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis. Matthæus dixit: Inde venturus est judicare vivos, & mortuos. Jacobus Alphæi: Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam. Simon Zelotes: Sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Judas Jacobi: Carnis resurrectionem. Matthias dixit: Vitam æternam. Amen.*

6 Quænam est obligatio credendi istos Articulos? *Resp. Qui habet capacitatem ad istos in-*

telligendos, debet omnes, & singulos istos articulos explicite credere sub lethali, & si aliquem discredat, peccat peccato hæresis; qui non habet capacitatem, ut sunt pueri, qui habent aliquem rationis usum, sed non perfectum; rustici, & alii durioris Minervæ, & hebetioris ingenii tenentur aliquos articulos explicite credere nimirum illos, qui continent Mystéria principalia nostræ fidei; alios vero tenentur tantum credere, implicite credendo quidquid proponit Sancta Mater Ecclesia.

7 Quænam sunt mysteria principalia nostræ Fidei? *Resp.* Unitas, & Trinitas Dei; item Deus remunerator bonorum operum, & vindex malorum; Incarnatio, Passio, Mors, & Resurrectio Christi Domini.

8 In quibusnam articulis continentur hæc mysteria? *Resp.* Unitas continetur in primo, & secundo Articulo. Trinitas continetur in primo, ubi fit mentio Patris, in tertio, ubi fit mentio Filii, in nono, ubi fit mentio Spiritus Sancti. Deus remunerator continetur in duodecimo, ubi credimus Vitam æternam; Incarnatio continetur in quarto; in quinto Mors, & Passio; in sexto vero Resurrectio.

9 Quomodo Unitas continetur in primo articulo? *Resp.* Quia dicitur credo in Deum, non vero credo in Deos.

10 Quomodo potest credi Filius Dei, & Deus natus in tempore, passus, mortuus, & sepultus? *Resp.* Secundum humanitatem, quæ assumpta, & passa est, eo modo quo, cum scinditur arbor sole irradiata, arbor patitur scissionem, non vero Sol.

11 Ad quos Inferos descendit? *Resp.* Primario descendit ad Lymbum, quo detinebantur Animæ Sanctorum Patrum, eum expectantes; potest etiam dici, quod descenderit ad Inferos damnatorum, tamquam Iudex, & terror Dæmonum, & hominum impiorum: potest etiam dici, quod descenderit ad Purgatorium, ibique

que multas Animas liberavit: colligitur hoc ex eo, quod in Credo dicatur, de cendit ad Inferos in numero plurali, non vero in singulari.

12 Descenditne cum Anima, & Corpore?

Resp. cum Anima tantum, Corpus enim reliquit in Sepulchro & illud reassumpsit, cum tertia die resurrexit.

13 Fuitne corpus in illis tribus diebus unitum Divinitati? *Resp.* Affirmative: quia, quod Verbum semel assumpsit, numquam dimisit.

14 Cur dicitur Christus in Cœlis sedere?

Resp. Ut significetur gloriosa quies post tot labores pro nobis in hac Vita susceptos; & etiam, ut significetur potestas iudicii jam ei attributa.

15 Cur dicitur sedere ad dexteram Patris?

Resp. Quia supremam in Cœlis Gloriam consequutus est.

26 Quales vivos, & mortuos iudicaturus est? *Resp.* Per vivos intelliguntur electi, & per mortuos reprobi, utrosque autem in die extremi iudicii Christus iudicabit.

17 Nonne quilibet post mortem iudicabitur?

Quare ergo erit dies universalis iudicii? *Resp.* Tum ut omnis iudicetur non solum in anima, sed etiam in corpore; Tum ut Christus, qui a multis in hac vita contemptus fuit, tunc ab omnibus cognoscatur coram cœlo, mundo, & inferis; Tum propter gloriam Dei, cuius iustitia ab omnibus cognoscetur, dum iudicia faciet. Dum enim in hac vita multi impii exaltantur, & omnibus felicitatibus affluunt, & e contra innocentes pluribus miseriis affliguntur, hinc multi homines iudicant Deum non bene, & iuste mundum gubernare; in die vero universalis iudicii omnes dignoscant, quam iuste Deus se gesserit. Tum etiam propter gloriam Sanctorum, ut eorum præmia, & coronæ videantur ab omnibus, & etiam propter confusionem impiorum, ut eorum supplicia cunctis pateant.

18 Quæ est Ecclesia, in quam creditur?

De Christiano in genere.

1 **Q**uinam dicitur Christianus? *Resp.* Ille qui portat in fronte Crucem Christi Domini, scilicet qui est baptizatus Baptismo Christi.

2 Omnes Christiani suntne Catholici? *Resp.* Nequaquam, sed Catholici dicuntur illi, qui in Ecclesia Catholica, & universali, quæ Romana est, veram Doctrinam Christi profitentur: Hinc hæretici sunt quidem Christiani, quia habent Baptismum Christi, non sunt tamen Catholici, quia extra Catholicam Ecclesiam universalem, & Romanam, falsa dogmata simul cum veris Fidei articulis profitentur.

3 Quodnam est signum Christiani? *Resp.* Est signum Sanctissimæ Crucis, quod formatur du- cendo tres, vel quinque digitos a fronte ad pe- ctus, a pectore ad humerum sinistrum, & ab hoc ad dexterum, dicendo, *In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

4 Cur ad formandum Signum Crucis adhibetur manus dextera? *Resp.* Quia manus dextera est di- gnior, & congruum est, ut ad obsequium Dei di- gniora membra corporis nostri adhibeantur.

5 Cur tres, vel quinque digiti adhibetur ad for- mandum hoc Signum? *Resp.* Tres adhibentur ad indicandum personarum Trinitatem in uni- tate naturæ divinæ, & quinque adhibentur in memoriam, & venerationem quinque vulne- rum Christi Domini.

6 Cur nominatur *Pater*, quando tangitur frons? *Resp.* Ut denotetur, quod sicuti ex capite in sum- mitate corporis posito derivatur vita ad totum corpus, ita Pater Æternus est principium rerū om- niū. Similiter nominatur *Filius* dum tangitur pe- ctus, ad significandum, quod Filius non solū ab æ- terno a Patre procedit, sed etiam in tempore posi- tus fuit in utero Virginis, & tandem in visceribus terræ sepultus. Similiter nominatur *Spiritus San- ctus*, dum tangitur uterque humerus, ad deno-

tan.

tandum, quod Spiritus procedit a Patre, & Filio, tanquam ab uno principio habens cum illis unam, & eandem naturam. Deducitur manus ab humero sinistro ad dexterum, ad denotandum, quod Spiritus Sanctus per incarnationem Filii, nos, qui a sinistris filii iræ eramus, transtulit ad dexteram, infundendo gratiam, qua sumus filii Dei, & hæredes Regni Cælorum.

7 Formaturne alio modo signum Crucis? *Resp.* Etiam; Formatur scilicet pollice, & indice conjunctis, signando se signo Crucis in fronte, ore, & pectore, dicendo ad signum frontis, *In nomine Patris*; ad signum oris, & *Filii*; ad signum pectoris, seu cordis, & *Spiritus Sancti*.

8 Cur adhibentur duo digiti conjuncti in formando hoc signo? *Resp.* Ut signetur in Christo Domino duas esse naturas, humanam scilicet, & divinam, contra hæresim Eutichianorum, qui cum agnoscant unam tantum naturam in Christo, uno tantum digito se signant.

9 Cur ad signum frontis *Pater*, ad signum oris *Filius*, ad signum cordis *Spiritus Sanctus* nominantur? *Resp.* Quia in fronte *Patrem* rerum omnium principium: in ore *Filium*, Verbum ab ore Patris procedens; in pectore, seu corde, amoris sede *Spiritum Sanctum*, amorem divinum esse confitemur.

10 Cur signo Crucis frontem, os, & pectus signamus? *Resp.* ex *Aug. in Psal. 30.* Frontem *verecundia* sed *in* signamus, ne nos pudeat *ignominia Christi*; os, & cor eodem veluti signaculo custoditum volumus, ne quidquam aut ex corde, aut ex ore contra Deum, vel proximum procedat. Significari etiam potest promptitudo animi ad confitendum Christum, & Crucis mysterium cogitatione, quæ a fronte procedit; verbo, quod procedit ab ore; & opere, quod a cordis, seu amoris imperio gubernatur.

11 Cur dicitur, *In nomine, &c.* & non *in*
App. pro Exam. B no.

nominibus? Resp. Quia per nomen in singulari denotatur Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, trium divinarum personarum una natura: item sub eodem nomine comprehenduntur, ut denotetur æqualitas divinarum personarum, ita ut nec una sit perfectior altera, nec omnes sint perfectiores una, quia omnes, & singulæ sunt unus Deus.

12 *Quænam myſteria in hoc ſigno Crucis continentur? Resp.* Continetur ſumma Fidei Chriſtianæ, quatenus per verba, Deum Trinum, & Unum, ut dixi, confeſtemur; per ſignum Crucis vero, paſſionem, & mortem Chriſti, & per eam, redemptionem noſtram proſitemur; & ideo hoc ſignum Crucis adeo Dæmonibus eſt terribile, quia per hoc illi obiiciuntur principalia Fidei myſteria, quibus devictus fuit.

SECTIO II.

De Symbolo Apostolorum.

1 *Q*uid eſt Symbolum Apoſtolorum? *Resp.* ex *Ruffino a Baronio citato*. Hoc nomen *Symbolum* duo habet ſignificata, ſcilicet indicium, & collatio, utrumque hoc ſignificatum habent duodecim fidei præcipue articuli ab Apoſtolis in Credo uniti, ex *Aug.* quod Græce *Symbolum* dicitur, latine *collatio* nominatur: collatio ideo, quia collata in unum totius Catholicæ legis fides, Symboli colligitur brevitate. Convenit illi nomen collationis, quia Apoſtoli in Spiritu Sancto uniti, illud compoſuerunt, ut traderent fidelibus eandem normam eorum, quæ credenda ſunt, ne ſchiſma, & opinionum diverſitas in myſteriis noſtræ fidei oriretur. Convenit illi nomen indicii, quia per recitationem Credo dignoſcebantur prædicatores Chriſti, & illi, qui vere erant Chriſtiani,

a Ju.

a Judæis, qui simulabant se esse Apostolos Christi, & lucri alicujus, vel ventris gratia ad prædicandum proficiscebantur, nominantes quidem Christum, sed non integris traditionum lineis nunciantes.

2 Quare non fuit Symbolum Apostolorum ab Apostolis scriptum, sicuti ab Evangelistis scriptum fuit Evangelium? *Resp. ex Hieronymo ad Pammachium*: Symbolum fidei, & spei nostræ, quod fuit ab Apostolis traditum, non scribitur in charta, sed in tabulis cordis: hoc idem sentiunt *Augustinus*, & *Ambrosius*, non fuisse scripto traditum Symbolum, ut fideles bene memoriæ commendarent, & quotidie pluries repeterent, ne illud amitterent.

3 Quandonam SS. Apostoli composuerunt Symbolum? *Resp. Ex Baronio*, ante martyrium D. Jacobi.

4 Dic mihi primum articulum? *Resp. Credo in Deum Patrem*, & iste articulus fuit ex *Augustino* a Divo Petro compositus.

5 Assigna alios articulos, & in quolibet nomina Apostolum, qui eum composuit? *Resp. Joannes dixit: Creatorem Cœli, & terra. Jacobus dixit: Et in Jesum Christum filium ejus unicum Dominum nostrum. Andreas dixit: Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine. Philippus dixit: Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Thomas dixit: Descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. Bartholomæus dixit: Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis. Matthæus dixit: Inde venturus est judicare vivos, & mortuos. Jacobus Alphæi: Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam. Simon Zelotes: Sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Judas Jacobi: Carnis resurrectionem. Matthias dixit: Vitam æternam. Amen.*

6 Quænam est obligatio credendi istos Articulos? *Resp. Qui habet capacitatem ad istos in-*

telligendos, debet omnes, & singulos istos articulos explicitè credere sub lethali, & si aliquem discredat, peccat peccato hæresis; qui non habet capacitatem, ut sunt pueri, qui habent aliquem rationis usum, sed non perfectum; rustici, & alii durioris Minervæ, & hebetioris ingenii tenentur aliquos articulos explicitè credere nimirum illos, qui continent Mystèria principalia nostræ fidei; alios vero tenentur tantum credere, implicite credendo quidquid proponit Sancta Mater Ecclesia.

7 Quænam sunt mystèria principalia nostræ Fidei? *Resp.* Unitas, & Trinitas Dei; item Deus remunerator bonorum operum, & vindex malorum; Incarnatio, Passio, Mors, & Resurrectio Christi Domini.

8 In quibusnam articulis continentur hæc mystèria? *Resp.* Unitas continetur in primo, & secundo Articulo. Trinitas continetur in primo, ubi fit mentio Patris, in tertio, ubi fit mentio Filii, in nono, ubi fit mentio Spiritus Sancti. Deus remunerator continetur in duodecimo, ubi credimus Vitam æternam; Incarnatio continetur in quarto; in quinto Mors, & Passio; in sexto vero Resurrectio.

9 Quomodo Unitas continetur in primo articulo? *Resp.* Quia dicitur credo in Deum, non vero credo in Deos.

10 Quomodo potest credi Filius Dei, & Deus natus in tempore, passus, mortuus, & sepultus? *Resp.* Secundum humanitatem, quæ assumpta, & passa est, eo modo quo, cum scinditur arbor sole irradiata, arbor patitur scissionem, non vero Sol.

11 Ad quos Inferos descendit? *Resp.* Primario descendit ad Lymbum, quo detinebantur Animæ Sanctorum Patrum, eum expectantes; potest etiam dici, quod descenderit ad Inferos damnatorum, tamquam Judex, & terror Dæmonum, & hominum impiorum; potest etiam dici, quod descenderit ad Purgatorium, ibi
que

que multas Animas liberavit: colligitur hoc ex eo, quod in Credo dicatur, de cenoit ad Inferos in numero plurali, non vero in singulari.

12. Descenditne cum Anima, & Corpore?

Resp. cum Anima tantum, Corpus enim reliquit in Sepulchro & illud reassumpsit, cum tertia die resurrexit.

13. Fuitne corpus in illis tribus diebus unitum Divinitati? *Resp.* Affirmative: quia, quod Verbum semel assumpsit, numquam dimisit.

14. Cur dicitur Christus in Cœlis sedere?

Resp. Ut significetur gloriosa quies post tot labores pro nobis in hac Vita susceptos; & etiam, ut significetur potestas iudicii jam ei attributa.

15. Cur dicitur sedere ad dexteram Patris?

Resp. Quia supremam in Cœlis Gloriam consequutus est.

26. Quales vivos, & mortuos iudicaturus

est? *Resp.* Per vivos intelliguntur electi, & per mortuos reprobi, utrosque autem in die extremi iudicii Christus iudicabit.

17. Nonne quilibet post mortem iudicabitur?

Quare ergo erit dies universalis iudicii? *Resp.*

Tum ut omnis iudicetur non solum in anima, sed etiam in corpore; Tum ut Christus, qui a multis in hac vita contemptus fuit, tunc ab omnibus cognoscatur coram cœlo, mundo, & inferis; Tum propter gloriam Dei, cuius iustitia ab omnibus cognoscetur, dum iudicia faciet. Dum enim in hac vita multi impii exaltantur, & omnibus felicitatibus affluunt, & e contra innocentes pluribus miseriis affliguntur, hinc multi homines iudicant Deum non bene, & iuste mundum gubernare; in die vero universalis iudicii omnes dignoscant, quam iuste Deus se gesserit. Tum etiam propter gloriam Sanctorum, ut eorum præmia, & coronæ videantur ab omnibus, & etiam propter confusionem impiorum, ut eorum supplicia cunctis pateant.

18. Quæ est Ecclesia, in quam creditur?

Resp. Est congregatio omnium fidelium sub uno capite Christo, & ejus in terris Vicario.

19. Quare dicitur una? *Resp.* Quia habet unam fidem, unam doctrinam, & unum caput.

20. Quare dicitur Sancta? *Resp.* Quia non nisi Sancta docet, & in fide, & in moribus: item, quia in ea sunt Sacramenta, quæ sanctificant Animam; & quia extra eam non potest vera sanctitas reperiri, & salus; in ea autem multi Sancti sunt.

21. Cur dicitur Catholica? *Resp.* Quia est universalis, tum propter dilatationem ad omnes terræ partes, tum per extensionem ad omne tempus, scilicet a primo Christi adventu, usque ad secundum, scilicet diem judicii.

22. Cur vocatur Apostolica, & Romana? *Resp.* Vocatur Apostolica, quia ab Apostolis fundata est eorum Doctrina, & sanguine: vocatur Romana, quia Ecclesia Romæ fundata a Divo Petro mater est omnium Ecclesiarum, cui Christus primatum concessit.

23. Quid est communio Sanctorum? *Resp.* Est, quod Sancti, & Iusti habent inter se communicationem fructuum bonorum operum, tamquam membra unius corporis, & etiam, quia in Ecclesia Dei communia sunt media nostræ sanctificationis, scilicet Sanguis Christi, Sacramenta, Verbum Dei, & prædicatio Evangelii, & Beatitudo.

24. Habentne mali etiam fructum in hac communione Sanctorum? *Resp.* Utique; tum quia boni suis precibus sæpe illis impetrant gratiam, ut fiant boni: tum quia propter societatem cum bonis sæpe evadunt afflictiones, & divinam vindictam.

25. Animæ purgatorii percipiuntne fructum ex hac Sanctorum communione? *Resp.* Participant, quia, cum sint membra viva nobis conjuncta per eandem fidem & spem, & charitatem, juvantur nostris satisfactionibus, & orationibus.

16 Excommunicati participantne fructus huius communionis Sanctorum? *Resp.* Nequaquam, quia sunt veluti membra abscissa a corpore, & rami ab arbore avulsi, hinc nequeunt illos influxus participare, qui communiter ad omnes diffunduntur.

SECTIO III.

De Oratione Dominicali, & Salutatione Angelica.

1 **Q**uid est Oratio? *Resp.* Est elevatio mentis in Deum; Hæc potest fieri, vel mente tantum, & mentalis vocatur; vel ore cum mentis attentione, & appellatur vocalis.

2 Quænam est excellentissima Oratio? *Resp.* Oratio Dominica, quam Christus Dominus primo docuit Apostolos, & continet septem petitiones, quæ complectuntur omnia, quæ a Deo peti possunt.

3 Estne etiam petitio? *Pater noster, quis es in Cælis?* *Resp.* Non; sed præmittitur ad excitandum attentionem, & filialem fiduciam in nobis erga Deum, tamquam Patrem optimum.

4 Quænam est prima petitio? *Resp.* *Sanctificetur nomen tuum;* & per hæc verba petitur, ut semper, ubique, in omnibus, & ab omnibus promoveatur cognitio, timor, amor, honor, & cultus divinus.

5 Quænam est secunda? *Resp.* *Adveniat Regnum tuum;* & per hanc petitur primo Regnum gratiæ, quo Christus regnat in viatoribus; secundo Regnum gloriæ æternæ, quo Animæ Beatæ regnant cum Christo in Cælo.

6 Quænam est tertia petitio? *Resp.* *Fiat voluntas tua, sicut in Cælo, & in terra;* & per hanc petitur, ut nos perfecte, integre, & constanter adimpleamus Dei voluntatem, eo modo, quo illam adimplent Beati in Patria.

6 Quænam est quarta petitio? *Resp.* *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*: & per hanc petitur, ut nobis dentur necessaria ad hodiernam sustentationem vitæ: dicitur hodie, ne de crastino solliciti scimus, sed quotidie ad Deum confugiamus; potest etiam dici, quod petatur panis Eucharisticus, quem quotidie in primitiva Ecclesia sumebant fideles.

8 Quænam est quinta petitio? *Resp.* *Dimitte nobis debita nostra*, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: petitur hic, ut Deus dimittat nostra peccata, quæ vocantur debita, quia constituunt nos reos, & debitores pœnæ æternæ si sint mortalia.

9 Quænam est sexta petitio? *Resp.* *Et ne nos inducas in tentationem*: & per hanc petitur, non ut Dæmon nos non tentet: tentatio enim est vita hominis super terram, & Christus ipse tentatus fuit, sed ut non succumbamus tentationi.

10 Quænam est septima petitio? *Resp.* *Sed libera nos a malo*; & per hanc petitur, ut Deus liberet nos a malo Dæmone, a malis animæ, & a malis corporis.

11 *Ave Maria*, quare dicitur Salutatio Angelica? *Resp.* Quia hæc verba salutationis Mariæ primo ab ore Angelico prolata fuerunt.

12 Quot partes habet Salutatio Angelica? *Resp.* Tres, prima nempe pars est; *Ave Maria gratia plena Dominus tecum*; & hæc verba pronuntiata fuerunt ab Angelo Gabriele; secunda pars est, *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*; & hæc fuerunt pronuntiata ab Elisabeth Spiritu S. repleta: reliqua verba fuerunt ab Ecclesiâ superaddita.

SECTIO IV.

De Præceptis Decalogi.

1 **P**Ræcepta Decalogi, quid sunt? *Resp.* Sunt decem leges naturales a Deo nobis per Moysen traditæ omnibus, observatu nedum possibiles, sed divina gratia adjuvante etiam faciles. Istæ leges fuerunt a Moyle conscriptæ in duabus Tabulis, in quarum prima conscriptæ sunt tres excellentiores, quæ respiciunt Deum, & ideo vocantur præcepta primæ Tabulæ: in secunda conscriptæ illæ leges, quæ respiciunt proximum, & ideo vocantur præcepta secundæ Tabulæ.

2 Quid præcipitur in primo Præcepto? *Resp.* Præcipitur *Adorare Deum*; Hinc prohibetur idololatria, infidelitas, magia, divinatio, cultus superstitiosus, & quæcumque impia honoratio Dæmonis. Licet tamen invocare, & adorare Beatam Virginem; sed cultui inferiori ad Deum: & Sanctos omnes, sed cultui inferiori ad beatam Virginem: prima colitur, tamquam Mater Dei: secundi coluntur, tamquam Dei amici, & nostri apud eum intercessores, ac Patroni. Licet etiam venerari Imagines Christi, Beatæ Virginis, & Sanctorum, non quidem adorando relam pictam, vel figuram sculptam; sed venerando in iis personam, quæ figuratur.

3 Quomodo vocantur isti diversi cultus? *Resp.* Primus, qui soli Deo debetur, vocatur latria: secundus, qui Beatæ Virgini, dicitur hyperdulia: tertius, qui Sanctis, dicitur dulia.

4 Quid præcipitur in secundo Præcepto; *Ne jures vana*? *Resp.* Præcipitur ut non juremus falsum, nec etiam verum sine gravi necessitate. Hinc peccant contra hoc præceptum qui rem illicitam, aut sine necessitate, aut sine veritate

jurant; qui Deum, vel Sanctos blasphemant; qui per caput, per mortem, per sanguinem Christi jurant; qui semper in ore Deum, vel Diabolum habent, pestem, vel mortem; item qui vota sua non adimplent.

5 Quid præcipitur in tertio; *Sabbata sanctifices*? *Resp.* Ut sanctificentur omnes dies Festi ab Ecclesia præcepti, inter quas præcipua est dies Dominica, in quam translata est Apostolica auctoritate obligatio sanctificandi Sabbatum, in memoriam Resurrectionis Christi Domini, quæ dies Dominica facta est, item habet alia mysteria hæc dies, quia nempe fuit dies Creationis, Nativitatis Christi, & Pentecostes.

6 Quomodo sanctificandum est Festum? *Resp.* Sub lethali audienda est Missa, & abstinendum est ab operibus servilibus.

7 Quid præcipitur per quartum Præceptum; *Honora parentes*? *Resp.* Honor, & obedientia, quam debet præstare filius non solum Patri, & Matri secundum carnem; sed etiam Patribus spiritualibus, quales sunt Episcopus, Parochus, Confessarius, Sacerdotes, & item Superiores temporales, Domini, & Seniores.

8 Quid prohibetur per quintum præceptum; *Non occides*? *Resp.* Prohibetur homicidium, & quæcumque injusta sanguinis effusio, rixæ, contentiones, & odia in proximum.

9 Quid prohibetur per sextum præceptum; *Non mœchaberis*? *Resp.* Omne peccatum contra virtutem castitatis.

10 Quid prohibetur per septimum; *Non furtum facies*? *Resp.* Prohibetur furtum simplex, seu occulta acceptio, aut detentio rei alienæ; & etiam rapina, seu violenta rei alienæ acceptio, præsentem Domino; item omne injustum lucrum, seu injusta negotiatio.

11 Quid prohibetur per octavum præceptum; *Non dices falsum testimonium*? *Resp.* Præter falsum Testimonium, prohibetur etiam
omnia

omnis iniquitas Judicum, Procuratorum, Advocatorum, Notariorum, omniumque Curialium.

12 Quid prohibetur per nonum Præceptum; *Non concupisces Uxorem proximi tui?* Resp. Prohibentur omnes actus interni circa res inhonestas; ut sunt voluntariæ cogitationes, & desideria actuum turpium.

14 Quid prohibetur per decimum præceptum; *Non concupisces rem alienam?* Resp. Prohibetur desiderium inordinatum divitiarum, & rerum temporalium, ratione cujus quis paratus sit congregare plures facultates per fas, & nefas.

SECTION V.

De Præceptis Ecclesiæ, & Sacramentis.

1 **P**ræcepta Ecclesiæ sunt quædam leges, quas nobis observandas proponit Sancta Mater Ecclesia, & istæ sunt. Audire Missam diebus Festis. Observare jejunia præcepta, & abstinere ab esu carniū die Veneris, & Sabbati. Confiteri semel in anno. Communionem sumere die Paschatis Resurrectionis Christi Domini. Solvere Decimas Ecclesiæ. Non celebrare Nupcias in temporibus prohibitis.

2 Quid est Sacramentum? Resp. Est invisibilis gratiæ signum sensibile, ad nostram sanctificationem a Christo Domino institutum. Omnia Sacramenta causant gratiam, si illa recipiens sit bene dispositus, scilicet si non habeat peccatum lethale, & gratia est vera interna animæ sanctitas, & amicitia cum Deo.

3 Quot sunt Sacramenta novæ legis? Resp. Sunt septem a Christo Domino instituta, scilicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium.

4 Suntne Sacramenta omnibus, & singulis fidelibus necessaria ad salutem? *Resp.* Baptismus omnibus ad salutem necessarius est. Pœnitentia est necessaria relapsis in peccatum. Eucharistia est necessaria ex præcepto omnibus habentibus sufficientem usum rationis, ad eam digne sumendam. Extrema Unctio, & Confirmatio non sunt adeo necessaria, ut si quis ea negligat, peccet mortaliter. Ordo, & Matrimonium non sunt necessaria singulis; sed toti Ecclesiæ.

5 Suntne iterabilia hæc Sacramenta? *Resp.* Ea, quæ producunt indebilem characterem in anima, reiterari nequeunt, hæc autem sunt tria: scilicet Baptismus, Confirmatio, & Ordo; Hinc si Baptizatus, Confirmatus, & Ordinatus morerentur, & postea resurgerent, de novo nec Baptizari, nec confirmari, nec Ordinari possent.

6 Quid est Baptismus? *Resp.* Est Sacramentum consistens in exteriori ablutione corporis per aquam naturalem, cum certa verborum forma a Christo Domino instituta. Baptismus triplex est: primus est fluminis, & est ille qui fit per aquam, ut dixi: secundus flaminis, & est vehemens desiderium recipiendi Baptismum, cum contritione de peccatis, in casu, in quo deest commoditas illum recipiendi in re: tertius est Baptismus sanguinis seu martyrium, & mors tolerata in odium fidei Domini nostri Jesu Christi.

7 Quem effectum facit Baptismus? *Resp.* Primo delet peccatum originale, & peccata omnia actualia, si quæ sunt, tam quo ad culpam, quam quo ad pœnam: Secundo producit characterem in anima, seu signaculum, quo distinguitur Christianus a non Christiano: Tertio per ipsum ingreditur Baptizatus Ecclesiam Christi Domini, & fit particeps omnium honorum ipsius, & insuper subditus obligatur ejus præceptis obedire.

8. Quid

8 Quid est Confirmatio? *Resp.* Est Sacramentum novæ legis, quo homo baptizatus, & Viator inungitur Sacro Chrismate in fronte, per manum Episcopi sub præscripta verborum forma, ut confirmetur in fide, & sine quo licite Sacramentum Ordinis suscipi nequit.

9 Quid est Eucharistia? *Resp.* Est Sacramentum novæ legis, in quo sub speciebus, panis, & vini consecratis, corpus, sanguis, anima Christi, & ejus divinitas continentur, ob nutrimentum, conservationem, & propagationem vitæ spiritualis in Baptismo receptæ.

10 Quid est Pœnitentia? *Resp.* Est Sacramentum novæ legis reconcilians hominem cum Deo virtute Clavium, seu absolutionis Sacramentalis a peccatis commissis.

11 Quid est Extrema Unctio? *Resp.* Est Sacramentum a Christo Domino institutum ad conferendam salutem animæ, vel etiam corporis ægroto periclitanti, per unctionem olei benedicti, & orationem Sacerdotis.

12 Quid est Ordo? *Resp.* Est Sacramentum a Christo Domino institutum, in quo traditur spiritualis potestas ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium perficiendum, vel immediate, vel mediate plus, minusve juxta cujusvis ordinis gradum, & Officium.

13 Quid est Matrimonium? *Resp.* Est contractus legitimus, & indissolubilis inter Marrem, & foeminam, per quem mutua corporum potestas traditur, & acceptatur, ac gratia sanctificans confertur.

SECTIO VI.

De Virtutibus, & Peccatis.

1 Quid est Virtus? *Resp.* Virtus definitur a D. Thoma bona qualitas mentis, qua recte vivitur, qua nullus male utitur, quam
Deus

Deus in nobis, sine nobis operatur; quæ Theologica definitio, ut melius percipiatur, potest ad hunc faciliorem modum converti. Virtutes supernaturales sunt habitus inclinantes ad recte, & sancte vivendum, & istos Deus infundit in anima, quando iustificatur, vel per baptismum, vel per poenitentiam.

2 Quænam sunt virtutes omnibus præcipue? *Resp.* Sunt Theologicæ, quæ Theologicæ dicuntur, quia tendunt immediate in Deum, & habent pro motivo Deum; istæ sunt tres, nempe Fides, Spes, & Charitas.

3 Quid est Fides? *Resp.* Est virtus Theologica inclinans ad firmissime credendum aliquem articulum, quia Deus illum revelavit, & Ecclesia proponit.

4 Fac actum Fidei? *Resp.* Credo firmissime, Deum esse Unum, & Trinum, quia Deus ita revelavit Ecclesiæ, & Ecclesia nobis ita proponit.

5 Quid est Spes? *Resp.* Est virtus Theologica inclinans ad beatitudinem consequendam, auxiliante nos gratia Dei per merita Christi, non vero nostris naturæ viribus.

6 Fac actum Spei? *Resp.* Deus meus, quia tu es omnipotens, & infinite misericors, spero te propter merita Christi Domini mihi daturum vitam æternam, si opera bona ego faciam, sicut medio tuo auxilio me facturum propono.

7 Quid est Charitas? *Resp.* Est virtus Theologica inclinans ad amandum Deum super omnia, propter suam infinitam bonitatem, & proximum propter Deum.

8 Fac actum Charitatis? *Resp.* Deus meus, quia tu es infinite bonus, & amabilis, ideo toto corde, & super omnia ego te diligo, & potius, quam te offendere, volo mortem subire; & propter tui amorem, amo etiam proximum meum, sicut me ipsum.

9 Fac actum Contritionis? *Resp.* Domine Deus meus vehementer, & toto corde doleo me

me offendisse tuam infinitam bonitatem, quia hæc super omnia amabilis est, & firmiter, propono nolle amplius tua gratia auxiliante peccare.

10 Fac actum Attritionis? *Resp.* Domine Deus meus, quia timeo amittere æternam beatitudinem, quam tu præparasti iis, qui fideliter tua servant mandata; & quia insuper timeo pœnas Inferni, quas tu iustissimus Iudex præparasti iis, qui te offendunt; ideo toto corde doleo de offensis, & peccatis commissis, & propono firmiter, media tua gratia auxiliante, amplius non peccare.

11 Quænam sunt virtutes istis proximiores? *Resp.* Cardinales, quæ sunt quasi fontes, & cardines omnium aliarum virtutum moralium, dirigentium mores humanos in ordine ad vitæ honestatem. Istæ sunt quatuor, nimirum, Prudentia, Iustitia, Temperantia, Fortitudo.

12 Quotuplex est peccatum in genere? *Resp.* Duplex; Originale scilicet, & Personale, Originale, est peccatum, quod ab Adamo commissum, via originis transit ad omnes ab ipso descendentes. Personale est, quod propria voluntate cujuscunque personæ fit.

13 Quotuplex est peccatum personale? *Resp.* Duplex, mortale, & veniale. Primum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei, dans mortem animæ, & eam redens dignam æterna pœna Inferni: Secundum, est dictum, vel factum, vel concupitum præter legem Dei, & dignum venia propter ejus levitatem.

14 Quot sunt peccata contra Spiritum Sanctum? *Resp.* Sex, scilicet, Desperatio propriæ æternæ salutis; Præsumere salvari sine meritis; Cognitam veritatem impugnare; Invidere gratiæ, & aliis beneficiis spiritualibus proximo a Deo concessis; Obstinatio in peccatis; Impœnitentia finalis.

15 Quare dicuntur contra Spiritum Sanctum? *Resp.* Quia, cum Theologi approprient potentiam Patri, Sapientiam Filio, & bonitatem Spiritui Sancto; hinc, qui peccant ex fragilitate, dicuntur peccare contra Patrem, qui potens est; qui peccat ex ignorantia, dicitur peccans contra Filium, qui sapiens est; qui vero peccat ex malitia, dicitur peccans contra Spiritum Sanctum, qui bonus est.

16 Quare hæc peccata dicuntur irremissibilia? *Resp.* Omnia hæc peccata remitti possunt per Sacramentum pœnitentiæ, si quis bene dispositus illa confiteatur; nihilominus hæc dicuntur irremissibilia, quia malitiose peccans, raro, & difficile convertitur, proinde veniam peccatorum non obtinet.

17 Quænam sunt peccata, quæ clamant ad Deum vindicem, & petunt a sua divina iustitia puniri? *Resp.* Quatuor, nempe Homicidium voluntarium, Crimen nefandum, Oppressio Pauperum, Orphanorum, & Viduarum, Defraudare Operarios mercede propriis laboribus debita: Hæc enim adeo gravia sunt, ut vindictam a Sacra Scriptura dicantur petere a Deo.

18 Quotnam sunt peccata capitalia? *Resp.* Septem: Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, & Accidia: dicuntur capitalia, quia sunt veluti capita, & fontes, ex quibus omnia crimina proficiscuntur.

19 Quodnam est potens, & salubre remedium ad non peccatum? *Resp.* Est frequens, & attenta novissimorum consideratio, juxta illud *Sapientie*: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Novissima Hominis sunt quatuor, nimirum Mors, Judicium, Infernus, & Gloria cœlestis.

De Ordinibus in Comuni.

1 **Q**Uænam dispositio requiritur in Clericis, qui ordinibus minoribus initiari cupiunt? *Resp.* Ultra dispositiones, quæ requiruntur in admittendis ad Tonuram, specialiter pro ordinibus minoribus a *Concil. Trident. Sess. 23. cap. 5. & cap. 1.* hæc requiruntur; primo, ut bonum a Parocho, & a Magistro Scholæ, in qua educantur, testimonium habeant. Vult ergo Concilium promovendos ad minores ordines, latina lingua esse instructos, & ostendere spem majoris scientiæ acquirendæ, quæ requiritur in maioribus ordinibus initiandis; hoc quantum ad scientiam; quantum vero ad mores, vult, ut Clerici (hæc, quæ subsequuntur, sunt verba Concilii, c. 11.) *ita de gradu in gradum ascendant, ut in eis cum ætate, vita meritum, & doctrina major accrescat; quod, & bonorum morum exemplum, & assiduum in Ecclesia ministerium, atque major erga Presbyteros, & Superiores ordines reverentia, & crebrior, quam antea corporis Christi communio maxime comprobant. Cumque hinc ad altiores gradus, & Sacratissima mysteria sit ingressus; nemo iis inicietur, quem non scientiæ spes maioribus ordinibus dignum ostendat.*

2 Quid est Ordo? *Resp.* Ex vi nominis juxta *Cathechismum Romanum, n. 9.* est dispositio superiorum, & inferiorum rerum, quæ inter se ita aptatæ sunt, ut una ad alteram referatur, tamquam inferior ad superiorem: hinc Ecclesia usa est hoc nomine in significandis variis clericorum gradibus, ad demonstrandum varios esse ministrorum gradus, & varia esse genera functionum in Ecclesia, quæ tamen omnia certa ratione, dispositione, & ordine distributa, & collocata sunt.

3 Qui

3 Quinam est finis Sacramenti Ordinis? *Resp.* Est instituere, & consecrare idoneos ministros ad Sacrificium Missæ celebrandum.

4 Quomodo definitur Sacramentum Ordinis? *Resp.* Est signaculum quoddam Ecclesiæ, per quod Spiritualis potestas traditur ordinato. Hæc definitio, ut notant *Bellarminus*, & *Homobonus*, est optima, quia explicat quatuor causas ordinis; nam per illud verbum Ecclesiæ, significatur causa efficiens, scilicet Episcopus, qui ordinem confert, & est Ecclesiæ minister in ordinatione, tribuens potestatem, quam ipse habet: per illud verbum, signaculum, denotantur causa materialis, & causa formalis: nam signaculum idem est, ac signum; materia autem, & forma ordinis, utpote sensibiles, significant potestatem spirituales, quæ tribuitur ordinato; Ultima verba, nempe, spiritualis potestas tribuitur ordinato, significant finem Sacramenti ordinis, qui est constituere idoneos ministros cum potestate debita ad Sacrificium Missæ celebrandum, vel illi rite ministrandum.

5 Qualis est hæc potestas? *Resp.* Est facultas spiritualis, quæ tribuitur ministris Altaris ad Eucharistiam, qua conficiendam, vel qua ministrandam.

6 Quot sunt Ordines? *Resp.* Septem, nempe Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus; quorum quatuor primi vocantur Minores: tres ultimi Majores, & Sacri.

7 Quare illi dicuntur Majores, & isti Minores; illi Sacri, & isti non Sacri? *Resp.* Illi ordines dicuntur Majores, quia ordinati incumbunt majora ministeria circa Eucharistiam conficiendam, & ministrandam; Istis vero minora, & inferiora. Illi dicuntur Sacri; quia per illos ordinati habent facultatem tangendi res sacras; per minores vero ordinati non recipiunt talem facultatem; & etiam, quia ordinati majores

majoribus ordinibus per votum castitatis, quo ligantur, & per obligationem quotidianam recitandi divinum officium, sunt veluti Deo consecrati, & mancipati; alii vero, cum nec habeant votum, nec habeant obligationem Officii non sunt adhuc Deo consecrati, & mancipati, sed possunt pro libito a Clericatu recedere.

8 Quomodo scitur tot esse Ordines? *Resp.* *Ex Concil. Trid.* scitur, quia de Presbytero, & Diacono sacrae litterae apertam mentionem faciunt; de aliis vero scitur, quia ab ipso Ecclesiae initio dictorum ordinum nomina, atque uniuscujusque propria ministeria in usu fuisse, est compertum.

9 Cur septem sunt Ordines? *Resp.* Quia tot ministri sunt necessarii ad diversa ministeria, & officia, quae in Sacrificio Missae adhibere conveniens est; & insuper tanta ordinum multitudo instituta est, propter dignitatem Sacerdotii, consecrationis Eucharistiae, quae, cum sit excellentissima actio, in Ecclesia requirebat plures ministros, qui illi inservirent, non enim decebat, ut homines a statu laicorum statim ad Sacerdotii culmen ascenderent, sed potius congruum erat, ut primo segregati a populo per tonsuram clericalem, gradatim per minores ascenderent ad majores, & ultimo ad Sacerdotium.

10 Demonstra mihi, quomodo tot ministri sufficiant ad diversa ministeria, & officia, quae adhibere in Sacrificio Missae conveniens est? *Resp.* *Ex D. Thom. 3. part. quest. 17. art. 2. suppl.* Quatuor sunt necessaria ad Sacrificium Missae cum decentia perficiendum. Primum est conficere, & administrare Eucharistiam; & ad hoc ministerium destinantur duo ministri, Sacerdos ut principalis, Diaconus ut adiutor Sacerdotis. Secundum est, praeparare materiam, & ea, quae sunt necessaria ad conficiendam, & ministrandam Eucharistiam; & ad hoc mini-

sterium destinantur etiam duo ministri; Primus est Subdiaconus, qui debet præparare Eucharistiæ materiam in vasis sacris, & etiam ipsa vasa, & lintheamina sacra, & omnia, quæ requirit Diaconus; Alter est Acolytus, qui debet præparare materiam in vasis non sacris, & servire Subdiacono; Tertium est disporre præsentem populum, ut digne, & devote intersit sacrificio Missæ, & ad hoc ministerium requiruntur duo ministri, videlicet Exorcista, qui removet impedimentum Dæmonis per invocationem Divini nominis, & Lector, qui lectione præparat mentes fidelium. Quartum est gerere curam exteriorum, quæ spectant ad Eucharistiæ; scilicet, tum Ecclesiæ, tum personarum, & rerum, quæ sunt in Ecclesia, & ad hoc ministerium destinatur Ostiarius, ad quem spectat curare, ut omnia quæ pertinent ad Ecclesiam, decenter fiant.

11 Omnes ordines suntne Sacramentum? *Resp.* Sunt Sacramentum; sunt enim signa sensibilia invisibilis gratiæ instituta a Christo ad nostram sanctificationem.

12 Si quilibet Ordo est Sacramentum, ergo Sacramenta erunt plura, quam septem? *Resp.* Non sunt plura Sacramenta, quam septem; quia singuli ordines, licet sint Sacramenta; sunt tamen Sacramenta partialia, quæ ordinantur ad unum Sacramentum totale, & perfectum.

13 Quomodo potest dici septem Ordines esse unum Sacramentum, cum sint inter se distincti, & diversis etiam temporibus Clericis traditi? *Resp.* Potest hoc dici, quia omnes ordines habent unum; & eundem finem ultimum, scilicet sacrificium Missæ, & Eucharistiæ conficere, & administrare. Potest etiam hoc dici ratione perfectionis; quia Sacramentum Ordinis in Sacerdotio tantum suam ultimam recipit perfectionem.

14 Quomodo dici potest omnes ordines habere

bere eundem finem? *Resp.* Quia in quolibet ordine confertur potestas, & ministerium aliquod circa Eucharistiam, magis, vel minus proxime juxta qualitatem gradus, & dignitatis ordinis.

15 Quomodo recipiuntur Ordines? *Resp.* Per materiam, & formam applicatam ordinato, cum intentione illius, qui confert, & illius, cui ordo confertur.

16 Quænam est materia Sacramenti Ordinis? *Resp.* Duplex est, alia remota, alia proxima: Materia remota est res, seu instrumentum, quod tangendum porrigitur ab Episcopo; materia proxima est traditio instrumenti.

17 Quomodo quis debet tangere materiam? *Resp.* Contactu physico, vero, & reali; scilicet applicando superficiem digitorum superficiem instrumenti; neque sufficit contactus moralis, quo quis elever manum, significando se velle tangere, actu tamen non tangat.

18 Quando sunt plures materiae remotæ, estne necesse singulas tangere? *Resp.* In praxi tutius est singulas tangere: probabilissimum tamen est sufficere contactum alterutrius, dum per modum unius porriguntur.

19 Requiriturne contactus immediatus? *Resp.* Certum est non requiri contactum immediatum omnium omnino materialium necessarium; siquidem vinum in calice existens, pertinet ad materiam necessariam Presbyteratus, neque tamen vinum tangendum est immediate; cum ergo una materia in alia continetur, non est necesse eam tangere immediate, sed sufficit mediate tangere; qui enim tangit continens, etiam contentum tangere censetur.

20 Sufficitne tangere materiam manu obvoluta strophio, superpellico, vel chirotecha? *Resp.* Juxta Bonacinam, hoc videtur certum; rectissime enim dicimur tangere hominem, quamvis manu obvoluta illum tangamus.

21 Debetne materia utraque manu tangi?

gi: *Resp.* Nequaquam, quia nulla lex hoc præscribit: sufficiet ergo unico etiam digito tangere, quia hoc ipso iam verificatur verus contactus physicus, imo sufficiet tangere ungulibus, siue enim animati sint, siue non, sunt semper pars manus.

22 Quænam est ordinum forma? *Resp.* Sunt verba prolata ab Episcopo, cum porrigit materiam ordinando, & hic illam tangit.

23 Requiriturne, quod materia, & forma sint simul, ut valide conferatur ordo, an vero sufficit, ut immediate ante, vel post traditionem, & contactum instrumenti proferantur verba? *Resp.* Requiritur, ut pro aliquo instanti physico simul sint.

24 Quid est intentio suscipiendi ordines? *Resp.* Intentio est motus voluntatis in finem; est ergo actus voluntatis, quo quis intra se dicit, volo ordinari.

25 Quotuplex est intentio? *Resp.* Triplex: actualis, virtualis, & habitualis. Actualis est actualis volitio, seu propositum, & desiderium ordines hic, & nunc suscipiendi. Virtualis est volitio antecedens ordinum susceptionem, non retractata, durans, & perseverans in actibus ordinariis ad eandem susceptionem, licet in actuali collatione ordinis mens sit voluntarie ad alia distracta. Habitualis est habitus, & facilitas faciendi aliquam rem ex consuetudine, eo modo, quo quandoque etiam faciunt dormientes, & stulti sine ulla intentione actuali antecedente; alii explicant habitualement, per hoc, quod intentio actualis jam a multo tempore elicitata non sit retractata, & dureret in suo habitu.

26 Quænam ex istis intentionibus requiritur ad valide ordines suscipiendos? *Resp.* Actualis est optima; Virtualis est sufficiens; Habitualis non sufficit, quia operans ex habitu, humano modo non operatur.

27 Sufficietne ad valide suscipiendos ordines,

nes, cum compositione externa serid accedere ad Altare ante Episcopum, licet in corde proponat sic: non intendo facere id, quod facit Ecclesia? *Resp.* Negative: hæc enim propositio damnata est ab Alex. VIII. n. 28.

28 Quisnam instituit ordines? *Resp.* Christus Dominus, qui etiam determinavit materiam, & formam ordinum; caeremonias tamen, & alia servanda in decenti illorum collatione, Ecclesia præscripsit.

29 Quomodo Christus Dominus materiam, & formam ordinum instituit, cum de facto constet alia materia, & alia forma uti Græcos, alia vero Latinos? *Resp.* Christus Dominus instituit pro ordinum materia rem significan- tem potestatem, quam ordinatus accipit in ordinatione; & pro forma, verba, quæ exprimant collationem potestatis ei communi- cata ab Episcopo, & hæc immutabilia sunt; modus autem exprimendi talem potestatem, potuit ab Ecclesia variari; variatio enim illa est accidentalis, non substantialis.

SECTIO I.

De Irregularitate.

Quid est irregularitas? *Resp.* Est impedimen- tum Canonicum, quo quis directe impe- ditur etiam post pœnitentiam ab exercitio or- dinis, in quo est, & a receptione superioris.

Quotuplex est irregularitas? *Resp.* Duplex; alia est propter delictum patratum; & alia pro- pter defectum animæ, vel corporis, vel nata- lium; insuper hæc secunda subdividitur in tota- lem, quæ inhabilitat ad omnem ordinem, & partialem, quæ inhabilitat tantum ad unum, non ad alium ordinem exercendum, puta cæcitas oculi sinistri inhabilitat ad exercitium Sacerdo- tii in Missa, non ad exercitium Diaconatus.

Quotuplex est irregularitas ex delicto? *Resp.* mul.

multiplex. Prima ex delicto, quod causat infamiam: Secunda ex delicto publica poenitentia canonica punito: Tertia ex delicto reiterationis Sacramenti Baptismi: Quarta ex delicto ordinis illicite sumpti, vel ministrati. Quinta ex delicto enormi, quod in jure est dignum depolatione. Sexta ex delicto importante defectum lenitatis, ratione cujus quis, vel occidit, vel mutilat, vel deformat hominem.

Quotuplex est irregularitas ex defectu? *Resp.* Multiplex: prima ex defectu animæ, quæ usum rationis expeditum non habet. Secunda ex defectu corporis notabiliter deformis propter abundantiam, vel carentiam, vel deformationem alicujus partis parentis: Tertia ex defectu natalium, quia quis ex legitimo Matrimonio natus non est, vel quia natus est servus legalis: Quarta ex defectu Sacramenti, scilicet Matrimonii non repræsentantis perfectæ unionem Christi cum Ecclesia, ut in Bigamis. Quinta ex defectu ætatis, quia quis nondum pervenit ad ætatem requisitam a jure pro ordinibus valide suscipiendis.

S E C T I O II.

De effectibus Ordinis.

1 **Q**uot sunt ordinis effectus? *Resp.* Præcipue duo, character nempe, & gratia sanctificans.

2 Quare tales effectus ordo producit in anima? *Resp.* Quia sic convenit fini hujus Sacramenti: Finis enim ordinis est constituere dignos, idoneos, publicos, & Deo gratos ministros; & gratia, & character hoc faciunt.

3 Quomodo hoc faciunt? *Resp.* Character facit idoneos, quia dat potestatem circa Eucharistiam conficiendam, & ministrandam; facit etiam publicos ministros, quia ex *D. Th. p. 3. quest.*

9. 3. *Art. 3.* est quædam participatio Sacerdotii Christi, quod Sacerdotium publicum ministerium est; gratia vero facit illos dignos, & gratos Deo.

4 Quid est Character? *Resp.* Est signum spirituale indelibile impressum in anima, significans illam potestatem circa Eucharistiam faciendam, vel ministrandam, quam confert Ordo.

5 Perseveratne character in alia vita? *Resp.* Affirmative; in Beatis scilicet ad ornatum, & ad gloriam; in damnatis vero ad confusionem, & ad poenam.

6 Conferturne a singulis ordinibus character? *Resp.* Utique; & ab habentibus duplicem partialem materiam, & formam, duplex partialis character non confertur; sed unicus in contractu materiæ dignioris.

7 Quare singuli ordines conferunt diversum characterem? *Resp.* Quia singuli ordines diversa sunt Sacramenta collativa diversæ potestatis, quam character significat; ubi ergo diversæ potestates significandæ sunt, diversa etiam dantur signa.

8 Quandonam confertur character? *Resp.* Tunc dum materia est applicata, & forma complete prolata ab Ordinante; ita ut valeat dici, nunc iste ordinatus.

9 Sacramentum Ordinis potestne conferre characterem, absque eo, quod conferat gratiam sanctificantem? *Resp.* Affirmative, quia Sacramentum Ordinis, licet non possit suscipi licite, & cum fructu, quando quis est in peccato mortali; potest tamen suscipi valide: hoc ipso autem, quod suscipitur valide, causat characterem.

10 Cur Sacramentum Ordinis valide susceptum, causat semper characterem, non autem semper causat gratiam? *Resp.* Quia peccatum mortale est obex gratiæ, quæ est sanctitas animæ; non autem est obex characteris, quia non est sanctitas animæ, sed signaculum potestatis spiritualis.

11 Quid requiritur ad valide suscipiendum

App. pro Exam.

C

Sa.

Sacramentum ordinis : *Resp.* Requiritur ex parte ministri intentio conferendi ordinem , seu saltem faciendi quod intendit Ecclesia : materia , & forma : ex parte suscipientis requiritur sexus masculinus , Baptismus , & intentio debita.

12 Sine Baptismo , vel sine Confirmatione , estne quis valide ordinatus : *Resp.* Non baptizatus ordinatur invalide , quia Baptismus est janua Sacramentorum , per quam quis ingreditur Ecclesiam : hinc nequit esse inter Clericos ejus minister , nisi fuerit per Baptismum eandem ingressus : Si ergo quis ordinatus ordine Sacerdotali reperiretur non Baptizatus , debet primum Baptizari , deinde denuo ordinari. Quantum ad Confirmationem , hæc non requiritur ad valorem Sacramenti.

13 Requiritur ad valorem , ut recipiat ordines gradatim , primo inferiores , deinde superiores : *Resp.* Negative , sed ordinatus per saltum est valide ordinatus , & Ecclesia nunquam consuevit illum reordinare , sed solum disposuit , ut ille , qui per saltum ordinatus fuit , recipiat ordinem inferiorem , quem antea non receperat. Hinc , si quis esset ordinatus Sacerdos ante Diaconatum susceptum , valide consecraret Hostiam.

14 Ordinatus per saltum valide ne ministrat in ordine inferiori , quem nondum suscepit : *Resp.* Affirmative , quia constitutus in gradu superiori potest ea omnia , quæ potest constitutus in gradu inferiori : sicut Rex potest omnia , quæ potest Dux ; non autem Dux omnia , quæ potest Rex.

15 Quamnam poenam incurrit Ordinatus per saltum : *Resp.* Ex *Homobono* , suspensionem ex capite primo , titulo de Clericis per saltum ordinatus , & ibi dicitur , esse cum eo misericordia utendum , seu ab Episcopo dispensandum , ut in susceptis ministret , omisum suppleat , & ad altiores promoveatur. Hinc juxta *Trid. sess. 23.*

cap. 24. Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare: ex *Homobono* igitur adducente hanc Concilii determinationem, habetur, Clericum ordinatum per saltum, si ante Episcopi dispensationem exercuit, vel ordinem prætermisum, vel ordinem, ad quem per saltum ascendit, debet pro dispensatione ad Summum Pontificem accedere; in alio casu potest dispensare Episcopus, quamvis delictum esset notorium, & publicum.

16 Quid requiritur ad licite, & debite ordines suscipiendos? *Resp.* Requiruntur ex parte Ordinandi plura, & primo requiritur status gratiæ; cum enim ordo sit Sacramentum vivorum, requirit in suscipiente dispositionem ad ejus fructum suscipiendum; dispositio autem est esse amicum Dei, & sine peccato lethali: secundo requiritur prima tonsura, & ordo inferior, antequam suscipiatur superior, tertio requiritur certa ætas ab Ecclesia requisita pro ordinibus; quarto requiritur scientia cuicumque ordini correspondens juxta præscriptum a Conc. Trid. quinto morum probitas, de qua Ordinandi habere debent bonum testimonium; sexto requiritur, ut nullo Canonico impedimento Ordinandus sit irretitus, puta ne sit irregularis excommunicatus, degradatus, suspensus, vel alio præcepto superioris detentus ab ordinum susceptione; septimo requiruntur determinata tempora ab Ecclesia instituta, cum debitis interstitiis, seu temporis distantis inter unius, & alterius ordinis susceptionem: octavo requiritur, ut Ordinandus sacris ordinibus, habeat titulum sufficientem, de quo dicetur in Capite de Subdiaconatu: ex parte ministri requiritur, quod ordinetur ab Episcopo proprio, nullo Canonico impedimento impedito a licita ordinum collatione; vel ab alieno cum dimissoriis impetratis a proprio Episcopo.

SECTIO III.

De Ordinum iteratione.

1 **U**Ndenam oritur dubium rationabile de ordinum validitate? *Resp.* Generatim oritur, vel ratione Baptismi non bene suscepti, vel ratione materiæ, aut formæ ordinum non bene applicatarum, vel ratione incapacitatis ordinantis, aut ordinati.

2 Teneturne quis semper petere reiterationem ordinis suscepti, quoties tenetur petere rebaptizationem, vel ratione certitudinis, aut gravis, & rationabilis dubii de nullitate illius? *Resp.* Tenetur petere reiterationem Presbyteratus, & Episcopatus, vel absolute, vel conditionate, prout Baptismus, vel absolute, vel conditionate est iterandus; si tamen velit in illis ordinibus ministrare; quia sicuti Baptismus iteratur ob periculum animæ propriæ, ita ex nullitate horum ordinum, quæ ex nullitate baptismi sequitur, multis animabus periculum imminet, ac proinde iterandi sunt.

3 Cur additur, *si velit ministrare*? *Resp.* Ideo: quia, si baptismus iteratur ratione certitudinis nullitatis; hinc certum est, talem non fuisse legitime ordinatum: qui autem ordinatus non est, nulla lege, aut ratione obligatur ad ordines; si ergo velit ministrare, ordinari debet, si nolit, potest sic permanere.

4 Estne reiterandus omnis ordo, quem constat, fuisse invalide collatum? *Resp.* Si quis velit in illo ministrare, eadem ratio est de omnibus ordinibus, quia idem est ministrare cum ordine invalide collato, ac ministrare sine ordine.

5 Suntne omnes ordines reiterandi, quando non quidem certum, sed tantum probabile est, illos esse invalide susceptos? *Resp.* Quoad Presbyteratum, & Episcopatum repetendi omni-

nō sunt, si quis velit in illis ministrare, ob grave periculum animarum, casu quo illi nulli essent; & probabile est etiam teneri reiterare illos ordines, casu quo nollit in illis ministrare; tum ad evitandum scandalum, tum ne character illorum ordinum, si fortē quis eum receperisset, maneat otiosus, & inutilis.

6 Quodnam dubium sufficit ad ordinis reiterationem? *Resp.* Debet esse dubium prudens, & rationabile circa defectum essentialē in collatione ordinis commissum. *Sanchez lib. 7. cons. Moral. cap. 1. dub. 13.* Generatim docet, omnes ordines collatos cum dubia materia reiterandos esse: nihilominus Presbyteratus probabiliter invalidē collatus utique reiterandus est sub conditione, alios autem ordines non reiterarem, nisi data certitudine nullitatis, propter dicta suprà n. 5.

7 Estne reiterandus Presbyteratus, dum Episcopo in plurali successivē sæpius proferente formam, plures Ordinandi successivē accesserunt ad tangendam materiam? *Resp.* Non est necesse repetendi ordinem, quia communiter tunc docetur, ordinem iterandum non esse, quando sunt simul aliqua pars materiæ cum aliqua parte formæ, quod utique succedit in casu; possunt tamen sub conditione iterari, quia *Cajetanus*, & *Navarrus*, non sine gravi ratione docent iterandum esse. Si autem Presbyter tangat materiam post totam formam jam ab Episcopo prolatam, omninō iterandus est.

8 Estne reordinandus Presbyter, qui physicē Calicem non tetigit, vel pro cuius ordinatione adhibitus est calix sine vino? *Resp.* Repetendus est ordo sub conditione, quia disputatur valor in defectu alterutrius.

9 Estne reiterandus ordo Presbyteratus, cum ordinatus non attigit Hostiam patenæ impostam, vel qui non jejunus fuit creatus Presbyter? *Resp.* Nullo modo ordinatio repetenda est, quia isti defectus accidentales, non essentialēs sunt.

De Ordinibus Minoribus in particulari.

S E C T I O I.

De Ostiariatu.

1 **Q**uot sunt Ordines Minores? *Resp.* Quatuor, nempe Ostiarius, Le-
ctoratus, Exorcistatus, & Acolytatus.

2 Quid est Ostiarius? *Resp.* Hoc nomen
desumptum est ab Ostio, quod debet custo-
diri ab Ostiario. Ostiarius ergo est ordo
Ecclesiasticus, per quem datur spiritualis po-
testas claudendi, aperiendi, & custodiendi
Ecclesiam.

3 Quænam est materia huius ordinis? *Resp.*
Materia remota sunt claves Ecclesiæ, proxima
est traditio clavium. Aliqui etiam addunt cym-
balum, seu tintinnabulum, sed communiter
non admittitur.

4 Quid ergo significat, quod Ostiarius de-
beat pulsare tintinnabulum? *Resp.* Significat,
quod etiam Ostiarius habeat potestatem vo-
candi populum ad Ecclesiam, & pulsando tin-
tinnabulum ad elevationem, admonendi po-
pulum ad specialem devotionem, & atten-
tionem erga Hostiam consecratam.

5 Si Ordinando Episcopus alias claves trade-
ret loco clavium Ecclesiæ, puta claves sui pala-
tii, esset ne bene ordinatus? *Resp.* Affirmative:
Dummodo illæ claves sint aptæ ad aperiendum,
& claudendum: unde sive sint lignæ, sive fer-
reæ, sive argentæ, valide semper quis ordina-
tur; per istas enim sufficienter significatur ejus
spiritualis potestas claudendi, & aperiendi
ostium; si autem claves essent ex sacharo, vel
mele, non esset quis valide ordinatus.

6 Quæ-

6 Quænam est forma huius ordinis? *Resp.* Sunt verba prolata ab Episcopo, dum tradit claves tangendas, videlicet, *sic age, quasi Deo rationem redditurus pro his rebus, quæ his clavis clauduntur.*

Quis instituit hunc ordinem? *Resp.* Christus, velut aliqui dicunt, quando eiecit de templo euentes, & vendentes; & ut alii dicunt, in ultima cœna.

8 Quænam sunt munera, & officia Ostiarii? *Resp.* Quadruplex. Primum, & præcipuum munus est aperire, & claudere portas Ecclesiæ; secundum est arcere a templo eos, quibus ingredi est interdictum: tales sunt infideles, hæretici, excommunicati, & interdicti; tertium munus est pulsatio campanarum; quartum curare, ut in Ecclesia omnia decenter se habeant; ait enim Catechismus, quod olim Ostiarius ad Sanctum Missæ Sacrificium assistebat curaturus, ne quis propius, quam par erat, ad Sacram Aram accederet, & Sacerdotem rem divinam facientem interpellaret: & juxta hoc debet cohibere strepitus, & clamores, & eicere canes de Ecclesia.

9 Quinam est effectus huius ordinis? *Resp.* Duplex: primus est character, seu potestas spiritualis claudendi, & aperiendi Ecclesiam; secundus est gratia, qua possit digne sua ministeria adimplere.

10 Quomodo hic ordo, seu spiritualis potestas refertur ad Eucharistiam? *Resp.* Refertur, quia Ostiarius debet aperire ianuam dignis assistendi consecrationi Eucharistiæ; & eam claudere indignis.

11 Simplex laicus potest hæc omnia facere, non ergo est necesse pro his omnibus exequendis, specialem ordinem habere? *Resp.* Laicus facit ista ex commissione; vel ex devotione, aut ex necessitate: Ostiarius vero facit hæc ex officio.

12 Qui ritus servatur in collatione Ostiaria-

us? *Resp.* Primò claves accipiuntur ab Altari; secundò Episcopus admonet Ordinandum, quodnam sit ejus officium; tertio Episcopus dat claves, & dicit verba, quibus confert potestatem; quarto Ordinandus accipit, & tangit claves: dum dicuntur verba, debet tangere manu dextera, ut ostendat, se velle munus suum pro reverentia Ecclesiæ fortiter exequi; quinto per Archidiaconum ducuntur ad fores Ecclesiæ; ut ibi incipiant proprium officium exercere januam aperiendo, & pulsando tintinnabulum; sexto redeunt ad Episcopum, qui orat super eos ad impetrandam gratiam a Deo, & divinam benedictionem, ut sit eis fidelissima cura in Domo Dei; diebus, ac nobilibus ad dictionem certarum horarum ad invocandum nomen Domini.

SECTION II.

De Lectoratu.

1 **Q**uis est secundus ordo minor? *Resp.* Lectoratus; nomen Lectoratus desumitur ab officio, idest a publica, & solemni lectione librorum sacræ Scripturæ novi, & veteris Testamenti.

2 Quid est Lectoratus? *Resp.* Est ordo Ecclesiasticus, quo conceditur spiritualis potestas Prophetias, & Scripturas legendi in Ecclesia.

3 Quomodo Lectoratus est ordo major Ostiariatu? *Resp.* Quia ejus officium est nobilius; Ostiariatus enim procurat reverentiam corporalem, & exteriorem Sacrificio Missæ; Lectoratus vero disponens ad devotionem animos astantium per sacram lectionem, procurat reverentiam spirituales, quæ major est.

4 Quænam est materia Lectoratus? *Resp.* Est liber continens sacras Lectiones, idest Epistolas, & Prophetias, & hæc est materia remo-

ta; materia proxima est traditio talis libri.

5 Si loco libri Epistolarum Episcopus traderet tangendum Breviarium, vel Epistolas Ciceronis, essentne quis valide ordinatus? *Resp.* Quantum ad Breviarium esset valide ordinatus; quia in eo continentur Epistolæ, & Prophetiæ. Quantum ad librum Ciceronis non esset valide ordinatus, quia in eo nihil continetur; quod debeat a Lectore ex officio legi.

6 Quænam est forma Lectoratus? *Resp.* Sunt verba prolata ab Episcopo, cum tradit librum tangendum, nimirum. *Accipe, & esto Verbi Dei relator, habiturus, si fideliter, & viriliter officium tuum impleveris, partem cum iis; qui verbum Dei ab initio ministraverunt.*

7 Quandonam Christus instituit ordinem Lectoratus? *Resp.* Aliqui dicunt in ultima cœna; alii vero, cum Christus in medio Seniorum librum Isaiaæ aperiens, illum locum legere coepit: *Spiritus Domini super me, &c.*

8 Quodnam est officium Lectoris? *Resp.* primo est legere Prophetias, & sacram Scripturam, maxime lectiones primi Nocturni in horis Matutinis. Secundo Cathecumenis Baptizandis Fidei rudimenta tradere. Tertio exemplo, & moribus populum ædificare. Quarto fructus novos & panem benedicere; minori tamen solemnitate ea, quæ convenit ordinatis in sacris, hodie tamen hoc officium non est amplius in usu, & abrogatum esse testatur *Marchinus*.

9 Quomodo iste ordo sacrificio Missæ deservit? *Resp.* Ex *D. Thoma*, quia sacra lectione excitat adstantes ad devotionem; & etiam, quia legendo lectiones veteris Testamenti, quæ continent figuras, & symbola sacrificii Missæ, disponit audientes ad illius fidem, & venerationem; etiam explicando rudimenta fidei pueris, & cathecumenis, eos docet veritatem hujus Sacramenti, & disponit illos ad lumen-dam Eucharistiam cum fructu.

10 Quandonam leguntur a Lectore sacra le-

Etiones ex officio? *Resp.* Multoties; primo singulis diebus ad primum Nocturnum Matutini; secundo in Missis quatuor Temporum, in quibus primæ Epistolæ leguntur a Lectoribus, & ultima tantum a Subdiacono; tertio in Sabbato Sancto, in quo Prophetiæ leguntur a Lectoribus.

11 Quinam est effectus hujus ordinis? *Resp.* Est character, significans potestatem legendi solemner Prophetias, & libros sacræ Scripturæ; & gratia Sacramentalis, scilicet interna Spiritus unctio ad legendum sacram Scripturam cum sensu, & devoto mentis affectu, ita ut audientes ad pietatem movere, & excitare possit.

12 Quinam Ritus observari solet in collatione hujus ordinis? *Resp.* Primo liber lectionum, & Prophetiarum accipitur ab Altari; secundo, Episcopus admonet Ordinandum de ejus officio, & munere diligenter præstando; tertio Episcopus dat librum tangendum physice manu dextera ab Ordinando, & profert formam, quam supra retulimus; quarto Episcopus orat super Ordinatum ad illi impetrandam gratiam, *ut distincte legat, qua in Ecclesia Dei legenda sunt, & ea operibus impleat,* & concludit alia oratione ad ipsi impetrandam divinam benedictionem.

S E C T I O III.

De Exorcistatu.

1 Quisnam est tertius ordo minor? *Resp.* Est Exorcistatus; ejus nomen desumitur ab Exorcismo, & adjuratione Dæmonis, proinde ab ejus officio.

2 Quid est Exorcistatus? *Resp.* Est ordo Ecclesiasticus, conferens potestatem imponendi manus super Energumenos, legendique Exorcismos ad Dæmones fugandos.

3 Qui

3 Quinam sunt Energumeni? *Resp.* Sunt illi, qui sunt oblessi, & vexati a Dæmonibus.

4 Quare exorcista est ordo major Lectoratu? *Resp.* Quia exercet munus, & officium altius Lectoratu; primo enim Lector exercet munus suum præcipue in Cathecumenos nondum perfecte instructos in fide; Exorcista vero in fideles jam instructos; secundo Lector legit tantum verbum Dei, Exorcista auctoritative, & cum pietate invocatur nomen Domini; tertio ille tantum docet, Exorcista potestatem exercet; quarto Exorcista exorcizando, & Dæmones ejiciendo, quasi confirmat doctrinam a Lectore recitatam; hæc autem munera nobiliora, & altiora sunt.

5 Quandonam Christus Dominus instituit hunc ordinem? *Resp.* Quando ejecit Dæmones a vexatis a spiritibus immundis, & cum Apostolis hanc eandem potestatem concessit.

6 Quomodo Exorcista deservit Sacrificio Missæ? *Resp.* Disponit præsentem populum, ut digne, & devote intersit Sacrificio Missæ, removendo impedimentum Dæmonis per invocationem Divini nominis, disponit etiam Energumenum ad percipiendum hoc Sacramentum: Christus enim Dominus reliquit hanc potestatem liberandi oblesos a Dæmonibus, ne isti impediant Eucharistiæ receptionem.

7 Quænam est materia Ordinis Exorcistatus? *Resp.* Materia remota est liber Exorcismorum, materia proxima est traditio talis libri.

8 Si Episcopus loco libri Exorcismorum traderet Missale, vel Pontificale Romanum, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* Affirmative, quia in Pontificali Romano monetur Episcopus, se posse indifferenter unum ex istis libris tradere tangendum.

9 Quænam est forma Exorcistatus? *Resp.* Sunt verba prolata ab Episcopo, tradente librum Exorcismorum tangendum, nempe: *Accipe, & commenda memoria, & habe potestatem*

manus imponendi super Energumenos, five Baptizatos, five Catechumenos.

10 Quodnam est munus, seu officium proprium Exorcistæ? *Resp.* Officium proprium Exorcistæ est manus imponere super Energumenos, & super illos legere Exorcismos: item parare locum communicaturis: Olim Exorcista dicebat alta voce populo, ut qui non communicant, darent locum communicaturis; & aquam, qua in baptismo usus erat baptizans, infundebat; sed hodie ex non usu abrogata esse, testatur *Marchinus*.

11 Habtne Exorcista potestatem adjurandi omnes Energumenos? *Resp.* Habet tantum super baptizatos, vel Cathecumenos, non autem super infideles, aut Hebræos si adhuc catecumeni non sint.

12 Habetne Exorcista potestatem legendi adjurationes quas adhibet Ecclesia super pueros, dum actu baptizantur? *Resp.* Negative, quia illæ, cum sint ordinatæ ad frænandam potestatem Dæmonis in anima pueri, debent recitari a Sacerdote; Si autem baptizandus a Dæmone vexaretur etiam in corpore, tunc potest Exorcista super illum manus imponere, & consuetas adjurationes, quæ in libris exorcismorum sunt, adhibere.

13 Potestne Exorcista statim, ac recipit suum ordinem, illum exercere? *Resp.* Negative, quia recipit solum potestatem Ordinis, non autem jurisdictionis; antequam ergo illum exerceat, debet approbari ab Episcopo.

14 Quid faciet Exorcista, cum post manuum impositionem, & lectionem omnium adjurationum, quæ in libro Exorcismorum reperiuntur, deprehendit adhuc Energumenum a Dæmone vexari? *Resp.* Ex officio ad nihil aliud tenetur; debet ergo humiliter venerari iudicia occulta Dei, sic disponentis, poterit tamen ex charitatem renovare exorcismos, & insuper supra addere jejunia, & orationes, ut probet iux-

ta Evangelium an sit illud genus Dæmoniorum; quod non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio.

15 Quinam Ritus servatur in collatione hujus ordinis? *Resp.* Primo sumitur liber Exorcismorum ab Altari; deinde Episcopus eos monet de officio, quod præstare debent in proprio ordine; tertio porrigit librum ab ipsis manu dextera tangendum dum ipse pronunciat formam ordinis Exorcistatus; postea fiunt consuetæ preces ad impetrandam ipsis gratiam curationum a spiritibus immundis, *ut probabiles sint Medici Ecclesie tue, gratia curationum, virtutisque cœlesti confirmati.*

SECTIO IV.

De Accolytatu.

1 **Q**uinam est quartus ordo minor? *Resp.* Acolytatus; & insignitus hoc ordine dicitur Acolytus, vel Ceroferarius, ethimologia nominis desumpta a Cereis, quos defert ad Altare.

2 Quare iste ordo major est aliis minoribus? *Resp.* Quia ejus officium est nobilius; præparat enim in urceolis materiam pro Sacrificio Missæ.

3 Quid est Acolytatus? *Resp.* Est ordo Ecclesiasticus, quo datur potestas accendendi lumina, cereum transferendi ad Altare, porrigendi Subdiacono urceolos pro Sacro Ministerio.

4 Quandonam Christus Dominus instituit ordinem Acolytatus? *Resp.* Aliqui dicuntur in ultima cœna; aliqui vero, cum Christus dixit? *Ego sum lux mundi.*

5 Quænam est materia Acolytatus? *Resp.* Materia remota duplex est, nempe candelabrum cum cereo extincto, & urceolus vacuus; materia proxima etiam duplex est, nimirum traditio hujus duplicis materiæ remotæ.

6 Quare traditur duplex materia? *Resp.* ad significandam duplicem potestatem, quam
re.

recipit Acolytus; alteram scilicet in Corpus Christi verum, & significatur per urceolos; alteram in Corpus Christi mysticum, idest fideles, & Ecclesiam, quæ per candelabrum mystice denotatur.

7 Quare traduntur urceoli vacui, & Candelabrum extinctum? *Resp.* Ad significandum, ejus officium esse accendere cereum, & implere urceolos.

8 Si duæ sunt materiæ, eruntne etiam duo ordines? *Resp.* Est unus ordo tantum, quia istæ sunt duæ materiæ partiales, quæ constituunt unam totalem.

9 Quænam ex istis materiis est præcipua? *Resp.* Materia nobilior sunt urceoli, quia proxime inserviunt sacrificio Missæ.

10 Si Episcopus traderet solum Acolyto tangendum Candelabrum, non vero urceolos, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* Esset partialiter valide ordinatus: & ideo debet solum suppleri defectus commissus, tradendo in alia ordinatione urceolos.

11 Si Episcopus traderet solum urceolos, non candelabrum, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* Est valide ordinatus partialiter, & reciperet potestatem deferendi urceolos ad Altare, non vero candelabrum, proinde suppleri deberet iste defectus in alia ordinatione, tradendo nimirum candelabrum, non urceolos.

12 In Sacerdotio, si Episcopus traderet potestatem absolvendi, & non consecrandi, debet suppleri hic defectus, tradendo denuo utramque potestatem; quare ergo hic idem ritus non servatur in Acolyto, tradendo denuo utramque potestatem? *Resp.* Quia in Sacerdotio illæ duæ potestates sunt ab invicem dependentes, ita ut potestas consecrandi sit fundamentum potestatis absolvendi: at vero in Acolytatu utraque hæc potestas est disparata, neque una est fundamentum alterius.

13 Quænam est forma Acolyratus? *Resp.* Duplex est. Altera scilicet sunt verba prolata
ab

ab Episcopo in traditione candelabri, nempe: *Accipe Ceroferarium cum cereo, & scias, te ad accendenda Ecclesia lumina mancipari in nomine Domini*. Altera sunt verba prolata ab Episcopo, cum tradit urceolos; nempe: *Accipe Urceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistia Sanguinis Christi in nomine Domini*.

14 Requiriturne contactus physicus utriusque urceoli? *Resp.* Sufficit, ut alter urceolorum physice tangatur. *Ita Tamburinus*.

15 Quodnam est officium Acolythi? *Resp.* Quantum ad primam potestatem ejus officium est præparare lumina ad Sacrificium; cereum deferre, quando legendum est Evangelium; Diacono, & Subdiacono deservire in Ecclesiastico ministerio; Acolytus enim latine idem est, ac pedisequus. Quantum ad secundam potestatem, ejus officium est, aquam, & vinum in urceolis præparare, eosdemque aqua, & vino plenos Subdiacono ministrare in Missa.

16 Quandonam Acolytus accipit characterem sui ordinis in traditione urceoli, vel candelabri? *Resp.* Ex D. Thoma recipit potius characterem sui ordinis in traditione urceoli, quam in illa candelabri. Ordo enim habens duas materias partiales, & formas, imprimit suum characterem in traditione materiæ nobilioris.

17 Quinam Ritus servatur in collatione ordinis Acolytatus? *Resp.* Primo deferitur candelabrum cum cereo extincto, similiter deferuntur urceoli vacui; Secundo Episcopus admonet Acolytos de eorum officio; Tertio tradit tangendum candelabrum ab Acolytis manu dextera, & pronunciat formam supra positam; Quarto tradit urceolos physice quoque tangendos manu dextera ab Acolyto, dum Episcopus profert formam supra positam; Quinto dicit orationem supra Acolytum ad impetrandam ipsis benedictionem a divina Clementia, & ut eorum mentes, & lumine scientia illustret, & pietatis sue rore irriget.

*De Ordinibus maioribus in
communi.*

Qualnam dispositiones requiritur Concilium Tridentinum in Ordinando maioribus, & sacris Ordinibus?
 Resp. Concilium in tribus locis de illis loquitur, & primo in sess. 23. cap. 5. ubi leguntur hæc verba: Qui ad singulos majores ordines erunt assumendi, per mensem ante Ordinationem Episcopum adeat, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat. Ut nominibus, ac desiderio eorum, qui volunt promoveri publice in Ecclesia propositis, de ipsorum Ordinandorum natalibus, atate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquireat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quam primum transmittat. Secundo Concilium loquitur de promovendis ad Ordines Sacros, in eadem sess. cap. 12. his verbis: Nullus in posterum ad Subdiaconatus Ordinē ante vigesimum secundum; ad Diaconatus Ordinem ante vigesimum tertium; ad Presbyteratus Ordinem ante vigesimum quintum ætatis sue annum promoveatur. Sciant tamen Episcopi, non singulos in ea ætate constitutos debere assumi, sed dignos dumtaxat, & quorum probata vita senectus sit. Tertio loquitur Concilium de Subdiacono, & Diacono in eadem sess. cap. 13. Subdiaconi, & Diaconi ordinentur, ut habentes bonum testimonium, & in minoribus Ordinibus jam probati, ac litteris, & iis, quæ ad exercendum Ordinem pertinent, instructi. Quæ sperent Deo Auctore, se continere posse. Ecclesia, quibus adscribentur, inserviant, sciantque maxime decere, si diebus saltem Dominicis, & solemnibus, cum Altari ministraverint, sacram Communionem perceperint.

2 Ex Concilio igitur septem dispositiones requiruntur. Primo fides Parochi de natalibus, vita, & moribus. Secundo testimonium, quod se exercuerint in officiis ordinum minorum. Tertio testimonium sufficientis litteraturæ. Quarto instructio circa essentiam, munera, & officia ordinis, quem petunt. Quinto spes, quod Deo adjuvante ab illicitis venereis continere se possint. Sexto, quod in ultimo ordine, in quo fuerunt ordinati, in Ecclesia, cujus servitio fuerunt adscripti, per annum saltem sint versati, nisi aliter Episcopus judicaverit. Septimo requirit Concilium ex decencia, quod communionem sumpserint diebus Dominicis, & Festis solemnibus, cum Altari ministraverunt.

3 Quot sunt Ordines Majores, & Sacri? *Resp.* Tres, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, ad quem spectat etiam Episcopatus tamquam complementum perfectivum Sacerdotii. Est enim Episcopus Sacerdos magnus.

4 Cur isti Ordines vocantur Majores, & Sacri? *Resp.* Dicuntur Majores, quia majora illis incumbunt ministeria: Dicuntur Sacri: primo respectu materiæ, quia possunt tangere res Sacras; secundo, quia illis initiati habent corpus Deo dicatum; tum per votum Castitatis, tum per perpetuam obligationem recitationis Divini Officii sunt Deo specialiter mancipati.

S E C T I O I.

De Circumstantiis Ordinum Majorum.

1 Valide ne conferuntur Ordines Sacri per saltum? *Resp.* Affirmative, exceptis Presbyteratu quo ad potestatem absolvendi, absque potestate consecrandi, & Episcopatu absque Sacerdotio.

2 Re-

2 Requiriturne certa ætas ad valide illos suscipiendos? *Resp.* Nequaquam, sed tantum requiritur ad illos licite recipiendos.

3 Quibus temporibus isti Ordines licite conferri possint? *Resp.* Sex tempora per annum ab Ecclesia statuta sunt, nempe mane Sabbatis quatuor temporum, Sabbato ante Dominicam Passionis, & Sabbato Sancto, nisi aliud a Sede Apostolica fuerit specialiter alicui indultum.

4 In temporibus Ordinationum possuntne eadem die conferri duo Sacri Ordines? *Resp.* Nequaquam *ex Trid. sess. 23. c. 13.* Cessant quo ad hoc omnia privilegia in contrarium concessa, Sunt ergo servanda debita interstitia inter receptionem unius, & alterius ordinis.

5 Quid est interstitium? *Resp.* Est integer annus Ecclesiasticus medians inter collationem unius, & alterius ordinis: dico annus Ecclesiasticus, quia inter unum Sabbatum Sanctum, & aliud non semper mediat integer decursus duodecim mensium, sed quandoque plus, quandoque minus, juxta varietatem Festorum mobilium.

6 Quisnam potest dispensare in interstitiis? *Resp.* Potest Episcopus quo ad suos subditos, existente justa, & rationabili causa.

7 Quænam sunt causæ justæ, & rationabiles dispensandi in interstitiis? *Resp.* Istæ adducuntur 2 *Trid. sess. 23. cap. 11. de Reformatione.* Pro Subdiaconatu: *nisi aliud utilitas, vel necessitas Ecclesiæ exposcat.* Pro Diaconatu *cap. 13. Nisi aliud Episcopo videatur.* Pro Sacerdotio *c. 17. Nisi ad Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem.*

8 Debetne ad Sacros Ordines promovendus adhuc habere Titulum, ad quem ordinetur? *Resp.* Affirmative *ex Trid. sess. 22. cap. 2 de Reformatione*, quia indecens est Clerico mendicare, aut turpem quæstum exercere.

9 Quotuplex est Titulus? *Resp.* Triplex, Paupertatis pro Regularibus valide professis, Beneficii & Patrimonii,

10 Qualis debet esse Titulus Beneficii? *Resp.* De-

Debet esse beneficii perpetui habentis redditus ad honestam Clerici sustentationem sufficientes; & insuper debet esse pacifica illius possessio; alias non est Titulus sufficiens.

11 Qualis debet esse Titulus Patrimonii, vel Pensionis? *Resp.* Debet esse Patrimonium sufficiens ad honestam, & decentem sustentationem. Ad quem tamen ordinari non possunt, nisi ut statuit *Trid. sess. 21. cap. Nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.* Debet Patrimonium pacifice, & vere possideri quo ad dominium utile saltem pro parte sufficienti ad decentem sustentationem.

12 Beneficium, Patrimonium, aut Pensio, ad quorum Titulum quis ordinatus est, possunt, ne alienari? *Resp.* Nec alienari, nec extinguere, nec resignari possunt sine Episcopi licentia ex *Trid. eadem sess. & cap. nisi constet, quod Clerici aliunde habeant, unde vivere possint.*

13 Sufficitne, congruam sustentationem compleri, partim ex beneficio tenui, aut pluribus tenuioribus, partim ex Patrimonio? *Resp.* Sufficit, quia habetur finis Concilii, ut respondit Sacra Congregatio; non tamen sufficit, si congrua sustentatio computetur simul cum elemosynis Missarum; aut incertis stipendiis, ut declaravit Congregatio.

14 Sufficitne Titulus Coadjutoriae cum spe futurae successionis, & assignatione congruae, & perpetuae sustentationis? *Resp.* Sufficit; si tamen Coadjutoria esset temporalis cum assignatione fructus temporalis, & amissibilis, non sufficeret.

15 Nominatus, praesentatus, electus, postulatus ad beneficium potestne ad illius Titulum ordinari? *Resp.* Negative, quia Tridentinum requirit pacificam possessionem: & ita Sacra Congregatio declaravit.

16 Qui obtinet beneficium, sed illius fructus percipere nequit, nisi post Sacerdotium, potestne

ne ad illius Titulum ordinari? *Resp.* Potest interim habeat unde vivat, quia in posterum est Titulus permanens. Ita Sacra Congregatio.

17 Estne sufficiens Titulus Seminarii præbentis honestam sustentationem? *Resp.* Si talis provisio est permanens, vel saltem durans, donec Ordinandus sit aliunde provisos, sufficit; si autem provisio sit amissibilis, non sufficit.

18 Sufficitne Patrimonium in censu redimibili? *Resp.* Sufficit, quia annui census inter immobilia computantur; nec obstat, quod redimi possit, quia pretium debet statim investi in alio fundo fructifero, & immobili.

19 Filius Patris divitis potestne ordinari ad Titulum Patrimonii, nulla facta assignatione fundi certi a suo Patre? *Resp.* Licet speculative loquendo, a nonnullis sustineatur opinio affirmativa, quia in tali non est periculum mendicitatis, aut turpis quæstus; meo tamen videri in praxi sustineri non debet, quia Tridentinum requirit, quod obtineat vere Patrimonium, aut Pensionem: hoc autem non valet in Filio, qui habet solum jus ad obtinendum, nondum autem obtinuit.

20 Qualiter Donatio Patrimonii, vel promissio facta a divite, de præstandis Ordinato alimentis esse potest legitimus Titulus? *Resp.* Vera, & sincera donatio fundi certi, aut juris exigendi congrua alimenta a fundis determinatis, & certis est Titulus sufficiens. Debet autem donator obligare se, & suos successores ad non alienandum fundum, donec vivat Ordinatus; hoc enim modo acquirit dominium certum alimentis sufficientis pro toto tempore vitæ.

21 Sufficitne Patrimonium donatum sub hac conditione, ut cesset statim ac ordinando de sufficienti sustentatione sit provisum? *Resp.* Sufficit, quia Patrimonium, etiam absolute datum renunciari potest de licentia Episcopi, si aliunde habeatur perpetua, & congrua sustentatio; in nostro casu Episcopus admittendo Patrimonium sub tali conditione, hoc ipso dat licentiam

22 Reici ne debent Patrimonia ab alio donata? *Resp.* Si sit suscipio prudens, quod donatio sit ficta, & quod Clericus non audebit suam congruam sustentationem petere, sunt reicienda; Si donatio careat omni suspitione, reici non debere declaravit sacra Congregatio.

23 Ordinatus ad Subdiaconatum sine titulo, potestne promoveri ad alios sacros Ordines? *Resp.* Nequaquam, quia Jura in omni sacro Ordine id distributive prohibent, ita sacra Congregatio.

S E C T I O II.

De Obligationibus Ordinum Majorum.

1 **Q**uot sunt obligationes majorum Ordinum? *Resp.* Principales sunt tres. Primo servandi Castitatem. Secundo recitandi Horas Canonicas. Tertio deferendi Habitu, & Tonsuram.

2 Qualis est obligatio Clerici constituti in sacris servandi Castitatem? *Resp.* Tenetur non tantum abstinere a venereis illicitis jure divino, sicuti laicus; sed etiam jure Ecclesiastico a licitis, nti a matrimonio, & ejus usu, si contractum est, & contrahendum redditur nullum in Ecclesia latina.

3 Unde oritur obligatio servandi Castitatem? *Resp.* Ex voto solemnii Castitatis, quod a Subdiacono juxta Constitutionem Ecclesiae emitti debet in sui ordinatione.

4 Debetne hoc votum explicite emitti; *Resp.* Sufficit, quod emittatur implicite Nempe hoc ipso, quod quis vult sacrum Ordinem, implicite vult obligationes annexas. Tale est votum castitatis.

5 Qui invincibiliter ignoraret Ordini sacro annexum esse votum Castitatis, obligareturne
ad

ad illam servandam: *Resp.* Obligaretur, eamque vere, & proprie voveret; qui enim vult principale, vult virtualiter accessorium; cum igitur promissio Castitatis per votum solemne sit annexa huic Ordini, Subdiaconus volens Ordinem, vult etiam votum Castitatis.

6 Si Subdiaconus vellet ordinari, non tamen vellet Castitatem vovere, tunc essetne emissum votum Castitatis? *Resp.* Obligaretur ad Castitatem, non ex vi voti, quia positive renuit vovere, sed ex præcepto Ecclesiæ. In receptione Ordinis iste committeret Sacrilegium, quia violaret Sacramentum, non recipiens illud cum dispositione ab Ecclesia requisita. Secundo quoties violaret Castitatem, etiam committeret duo peccata, alterum contra Castitatem, alterum Sacrilegii contra Religionem, licet enim non voverit, nihilominus Ecclesia præcipit Ordinatis in sacris observantiam Castitatis ex virtute Religionis, ut Deum purius colant. Hinc qui non observant Castitatem, peccant contra Religionem, ob cuius motivum hæc illis præcepta sunt.

7 Quale peccatum committit Subdiaconus violans Castitatem? *Resp.* Unico actu committit duo peccata, alterum contra Votum; & est Sacrilegium, alterum contra virtutem Castitatis, & est fornicatio, vel adulterium, vel pollutio, sicuti commissum fuit.

8 Ex vi voti ad quid tenetur Ordinatus in sacris? *Resp.* Tenetur primo fugere ab omni peccato externo contra Castitatem. Secundo ab omni actu etiam laicis licito, puta Matrimonio. Tertio a desiderio interno venereorum. Quarto a delectatione morosa venereorum, adeo ut committat sacrilegium: quoties in horum aliquo deficit, etiam libidinose se complacendo absque desiderio perveniendi ad opus.

9 Qui invalide ordinatur, obligaturne ad Castitatem? *Resp.* Negative, quia nec votum emisit, nec ex se obligat, nisi vere Ordinatum.

SECTIO III.

De Horis Canonicis.

1 **Q**uid est divinum Officium? *Resp.* Est laus Dei per Ecclesiæ institutionem determinata, & voce expressa.

2 Quot sunt Horæ Canonicae? *Resp.* Septem, quæ significant septem principaliora mysteria Passionis Christi contenta in his quatuor carminibus.

Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.

Prima replet sputis; dat causam Tertia mortis.

Sexta cruci necit; latus ejus Nona bipertit.

Vespera deponit; Tumulo Completa reponit.

Istæ ergo Horæ sunt Matutinum, & Laudes, quæ constituunt Horam unicam, Prima; Tertia, Sexta, Nona, Vespera, & Completorium.

3 Peccatne mortaliter constitutus in sacris, qui sine gravi, & notabili impedimento relinquit recitationem Officii divini? *Resp.* Affirmative, puta non satisfacit præcepto Ecclesiæ, sub lethali recitationem quotidianam divini Officii præcipienti.

4 Quot peccata committit Subdiaconus eadem die omittens recitare omnes Horas canonicas? *Resp.* Committit unum peccatum, quia onus illas recitandi imponitur per modum unius, si omittat per duas dies; committit duo peccata, quia onus officii est pro qualibet die.

5 Daturne parvitas materiæ in omissione recitationis Officii? *Resp.* Datur, sic omittens psalmum unum ex non longioribus peccaret venialiter, qui autem omitteret, vel integram horam, vel duos Psalmos, aut quid simile, peccaret mortaliter.

6 Committitne unum, vel duplex peccatum Subdiaconus, qui habens beneficium, omittit recitare Officium? *Resp.* Committit duo peccata, alterum contra iustitiam, qua tenetur beneficiatus, ratione beneficii Officium recitare: alterum contra Religionem, quia omittit orationem sibi ab Ecclesia præscriptam in ordine ad colendum Deum. Hoc tamen Sacrilegium non est, quia Sacrilegium, cum sit violatio rei sacræ, est peccatum commissionis contra virtutem religionis, non vero omissionis.

7 Si haberet notabile impedimentum excusans a recitatione Matutini cum Laudibus, tenereturne adhuc sub lethali reliquas Horas Canonicas recitare? *Resp.* Affirmative, & contraria sententia damnata fuit ab Innocentio XI. sub n. 14.

8 Potestne quis ob maiorem commoditatem recitare Officium brevius pro Officio illius diei, quod longius est? *Resp.* Non potest, & damnata est ab Alexandro VII. propositio trigesima quarta, quæ dicit: *In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.*

9 Potestne quis unico Officio satisfacere duplici præcepto, pro die scilicet præsentis, & crastina? *Resp.* Nequaquam, & sententia affirmativa damnata est ab Alexandro VII. in propositione trigesima quinta.

10 Obligatus ad Horas canonicas, potestne Vespere recitare Matutinum, & qua hora illud recitare potest? *Resp.* ex S. Thom. quod lib. 5. art. 28. habetur *Matutinum* sequentis diei recitari posse in vespere præcedente; & posse dici; transactis jam tribus partibus illius diei, hanc consuetudinem approbat Ecclesia Romana, in Kalendario ad calcem notantur horæ pro quolibet mense, in quibus est permillum recitare Matutinum, quas hic pro maiori commoditate appono.

Men-

Menses Tempus Matutini

1 Januarii	hora 21. cum quadrante
1 Februarii	hora 21.
25 Februarii	hora 20. cum 3. quadrant.
16 Martii	hora 20. cum dimidia.
11 Aprilis	hora 20. cum quadrante
1 Maii	hora 20.
1 Junii	hora 19. cum 3. quadrant.
13 Julii	hora 20.
16 Augusti	hora 20. cum quadrante
6 Septemb.	hora 20. cum dimidia.
28 Septemb.	hora 20 cum 3. quadrant.
11 Octobris	hora 21.
16 Novemb.	
8 Decemb.	hora 21. cum quadrante.

11 Obligatus ad Horas canonicas, potestne pro libito absque causa prævenire, seu postponere tempus Matutini, aliarumque Horarum, sine peccato etiam veniali? Resp. Ex S. Thoma, quodl. 5. ar. 28. Si hoc faciat propter lasciviam, ut quietius somnolentia, & voluptati vacet, non est absque peccato; si vero hoc faciat propter necessitatem licitarum, ac honestarum occupationum, puta si Clericus, aut Magister debet videre lectiones suas de nocte, vel propter aliquid aliud, licite potest de sero dicere Matutinas, & in aliis Horis canonicis tempus prævenire, sicuti etiam hoc in solemnibus Ecclesiis fit; quia melius est Deo utrumque reddere, scilicet, & debitas Laudes, & alia honesta officia, quam per unum aliud impediat. Ut ergo quis recitet officium sine omni culpa, debet hanc temporum distributionem servare. Matutinum dici debet ab occasu Solis usque ad auroram; Laudes, vel una cum Matutino, vel illuciente jam die; si tamen Laudes a Matutino dividantur post Matutinum, dicenda est Oratio diei, ut in Nativitate Domini. Prima oriente Sole. Tertia aliquantulum post; Sexta

App. pro Exam.

D

adul.

adultæ jam diæ: Nona prope prandium; Vespera post prandium; Completorium prope noctem potest tamen per horam unam anteponi, vel postponi horarum distributio, secus res nimis onerosa foret.

12. Quomodo recitari debet Officium? *Resp.* cum recta intentione, & debita attentione.

12. Quid est intentio? *Resp.* Est motio voluntatis in finem; seu est actus liberæ voluntatis, quo illa se determinat ad aliquid faciendum, vel omittendum, & in nostro casu est voluntas proponens recitare Horas canonicas, ut satisfaciatur præcepto, illas recitandi.

14. Quotuplex est intentio? *Resp.* Triplex; actualis, virtualis & habitualis.

15. Quid est intentio actualis? *Resp.* Est actus liber, quo voluntas determinat recitare Officium actu perseverans, & concomitans recitationem Officii divini.

16. Quid est intentio virtualis? *Resp.* Est actus liber, quo voluntas determinat recitare Officium, durans, & perseverans in opere incepto virtute actualis antecedentis non retractatæ, ut quis sumit Breviarium intendens satisfacere obligationi recitationis Officii divini, deinde sine alio actu intentionis renovatæ recitat usque ad finem; hic dicitur habere intentionem virtuale.

17. Quid est intentio habitualis? *Resp.* Est consuetudo operandi, ut quis habens consuetudinem recitandi Officium, illud recitat, sicuti faceret ptyacus, vel ebrius, nihil determinans facere.

18. Quænam intentio requiritur ad satisfaciendum obligationi Officii? *Resp.* Actualis est optima, virtualis sufficit, habitualis non, quia cum hac homo non operatur humano modo, sed more pecudum.

19. Quid est attentio? *Resp.* Sicuti intentio est actus voluntatis proponentis facere, ita attentio est actus intellectus reflectentis ad id, quod

quod facit : & in nostro calu est intellectus reflexio ad recitationem divini Officii.

20 Quotuplex est attentio? *Resp.* Duplex, externa consistens in externa corporis compositione ad modum orantis, abstinendo ab operibus externis, impediens internam attentionem; interna quæ est præsentia animi advertentis ad id, quod facit.

21 Quotuplex est attentio interna? *Resp.* Triplex; alia materialis, qua quis reflectit ad materiale recitationem Officii; ne erret in prolatione verborum; in precibus, & commemorationibus ea die faciendis; hæc est materialis, qua cadit supra materiam recitationis Officii; alia est formalis, qua quis reflectit supra sensum verborum, quæ profert; alia spiritualis, qua spiritus fertur in Deum elevans mentem ad ipsum, & de ipso cogitat, dum ore profert verba. Quælibet ex his attentionibus sufficit ad satisfaciendum obligationi Officii; Secunda, & tertia melior est prima.

22 Satisfacitne obligationi, qui recitat Officium cum devotione externa, compositione scilicet corporis, jungens quandoque manus ad orationes, & preces, signans se signo Crucis ad *Deus in adiutorium*, intus tamen voluntarie se distrahit ad alia? *Resp.* Negative, Quia in *capite dolentes, de celebr. Missæ*, præcipitur expresse, ut devote recitentur Horæ Canonice, & præcipitur oratio, quæ est actus religionis, & utpote elevatio mentis in Deum includit attentionem internam. Contraria tamen sententia sustinetur ab aliquibus Doctoribus, sed meo videri non satis bene.

23 Si quis in aliqua tantum parte Officii sit voluntarie distractus sine attentione interna, peccaret mortaliter? *Resp.* Si pars sit notabilis, peccat mortaliter, si tamen pars sit modica, puta psalmi duo ex non longioribus, vel unus aliquantisper longus, peccat venialiter, qui incipit attendere cum devotione interna ad

recitationem Officii, & postea importunis cogitationibus involuntarie ad alia distrahitur, non peccat, quia est virtualiter, licet non actualiter, attentus, si autem aliquantulum negligens sit in illis expellendis, peccabit venialiter.

24 Danturne causæ excusantes a recitatione Officii divini? *Resp.* Dantur, & istæ reduci possunt ad tres classes, quæ sunt impotentia, Charitas, & dispensatio.

25 Qualis impotentia excusat? *Resp.* Impotentia physica, & moralis, sive oriatur ex oblivione naturali, sive ex infirmitate, sive ex involuntaria carentia Breviarii, sive ex ignorantia.

26 Prævidens, se impeditum fore a recitatione Officii vespere teneturne mane prævenire, totum Officium recitando? *Resp.* Probabilius tenetur, quia Horarum obligatio incipit cum initio diei, & substantialiter est in tota die, & accidentaliter tantum in certis diei horis, proinde debet accidentalis obligatio cedere substantiali.

27 Ægrotus prævidens, crastina die se non habiturum tempus recitandi Officium, quia corripietur feбри, quæ *quartana* dici solet, teneturne pridie recitare Matutinum, & Laudes? *Resp.* Negative quia prævenire recitatione vespertina crastinam obligationem est privilegium, quo utimur, quando volumus.

28 Qui habet experientiam, se oblivisci, si hora consueta non recitet, teneturne sub lethali illa hora recitare? *Resp.* Tenetur recitare illa hora, vel adhibere aliquod signum rememorativum suæ obligationis non adimpletæ, puta relinquendo Breviarium apertum in loco, in quo illud videre debeat.

29 Qui dubitat, se recitasse, teneturne recitare? *Resp.* Si dubium non possit vincere probabili aliqua ratione, tenetur recitare, quia possessio stat pro præcepto, a qua per dubium non recitatur, si autem quis sciat, se recitasse, & dubitat,

bitat, an hunc, vel illum psalmum recitaverit, debet dubium deponere, & credere, se recitasse, non enim rationabiliter præsumitur omisso eius, quod in ordinario cursu recitari solet.

30 Qui solus recitare non potest Officium, & potest cum socio, teneturne eum quærere?

Resp. Si antea solitus erat recitare cum socio, vel si facile eum habere potest, probabilius est, eum teneri admittere, vel etiam quærere, quia tenetur Ecclesiæ præcepta adimplere, dum potest ordinaria diligentia: neque enim quærere socium, est privilegium, quo utimur, quando volumus, sed potius conformitas cum lege instituyente Chorum.

31 Teneturne talis conducere socium pro pecunia? *Resp.* Tenetur solum ille, qui habet beneficium; si inde colligat sufficientes fructus pro sui manutatione, & pro socio conducendo sine gravi incommodo.

32 Cæcus teneturne recitare Breviarium? *Resp.* Regulariter non tenetur; nisi memoria ita teneat, ut vel per se, vel cum socio, quem commode habere possit, recitare queat. Si autem memoria non teneat: nec tenetur; quia esset gravissimum onus, ut altero præeunte alternatim recitare. Canonici cæci ex declaratione Congregationis, ut refert Sinus; tenentur sic in Choro, vel extra, dum sine causa absunt, recitare.

33 Surdi suntne obligati ad recitationem Officii? *Resp.* Affirmative, quia possunt privatim recitare; isti non satisfaciunt recitando alternatim cum socio, quem non audiunt, quia hoc modo cum illo non communicant. In Choro satisfaciunt, suam partem canendo, quia serviunt Choro, nec intendit Ecclesia imponere gravissimam obligationem repetendi.

34 Qualis charitas deobligat a recitatione officii? *Resp.* Hæc vel consimilis, scilicet si quis non omittendo, vel totum, vel partem Officii, cogatur subire grave damnum, vel negare

proximo magnum opus charitatis, quod præstari per alium nequat: ut assistere moribundo, suscipere confessiones in magna populi frequentia, & similia; tunc Charitas propria, vel proximi eum deobligat a recitatione officii: neque enim Ecclesia, quæ pia Mater est, intendit obligare cum tam gravi incommodo.

35 Quisnam potest dispensare a recitatione Officii? *Resp.* Summus Pontifex: advertat tamen petens hanc dispensationem, ut tutus sit in conscientia, in supplici libello debere exponere causam realem, & subsistentem, cum omni fidelitate, secus dispensatio erit subreptitia, & nulla.

36 Excommunicati, Suspensi, Degradati, Degentes in Triremibus, tenenturne Officium recitare? *Resp.* Affirmative, quia pro his nullum extat privilegium. Excommunicati tamen loco *Dominus vobiscum* tenentur dicere *Domine exaudi orationem meam*, ne cum fidelibus communicent in divinis.

C A P U T VI.

De Subdiaconatu, & Diaconatu.

S E C T I O I.

De Subdiaconatu.

1 **Q**uid significat nomen Subdiaconus? *Resp.* Significat officium sui Ordinis esse sub officio Diaconi.

2 Quid est Subdiaconatus? *Resp.* Est Ordo sacer, per quem datur Ordinato duplex potestas, altera primaria, nempe interveniendi Diacono in Missa solemni, quoad præparationem Vasorum sacrorum: altera minus principalis legendi Epistolam in Missa solemni.

3 Quæ-

3 Quænam est materia Ordinis Subdiaconatus? *Resp.* Materia remota duplex est, altera Calix vacuus, cum patena vacua, alter Liber Epistolarum; Materia proxima est traditio hujusmodi instrumentorum, quæ tangi debent physice.

4 Quamnam harum materialium est præcepta? *Resp.* Calix vacuus cum patena vacua, quia hoc spectat ad potestatem principalem Subdiaconi, cuius actus præcipuus est inter-
vire Diacono in Missa solemni quoad præparationem Vasorum sacrorum.

5 Quænam est forma Ordinis Subdiaconatus? *Resp.* Sunt verba prolata ab Episcopo in traditione materiæ remotæ: tradendo Calicem cum Patena hæc dicit: *Videt cuiusmodi ministerium vobis traditur, ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis.* Tradendo librum Epistolarum hæc dicit: *Accipe Librum Epistolarum, & habes potestatem legendi eas in Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro Defunctis.*

6 Quandonam Christus instituit ordinem Subdiaconatus? *Resp.* In ultima cœna, quando ibi præparavit materiam Eucharistiæ.

7 In ultima cœna non erat liber Epistolarum quomodo ergo potuit instituere hunc Ordinem, deficiente ejus materia? *Resp.* Christus pro materia ordinis statuit in genere instrumentum aptum significare potestatem spiritualem, quæ per Ordines confertur: Ecclesia vero determinavit speciem instrumenti, quod pro temporum, & locorum varietate magis exprimere possit hujusmodi spiritualem potestatem. In ultima cœna, nec aderat liber Epistolarum, aut Evangeliorum: hinc non poterat esse hoc instrumentum in specie ad significandum spirituales Subdiaconi potestatem, propterea Christus usus est alia re, & Apostoli etiam in primitiva Ecclesia. Hæc responsio eruitur ex *Conc. Trid. sess. 21. cap. 2. Declarat hanc potestatem in*

Ecclesia perpetuo fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia: ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum; temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret.

8 Si tradatur Ordinato solus Calix, vel sola Patena, essetne valide ordinandus? *Resp.* Probabilius negative; quia traditio illa refertur ad utramque partem Sacrificii, scilicet Corporis. & Sanguinis, ideo utriusque vasa tradi debent, tam calix, qui refertur ad Sanguinem; quam Patena: quæ refertur ad Corpus.

9 Suntne de necessitate Sacramenti vasa consecrata; vel sufficiunt non consecrata? *Resp.* Ex usu Ecclesiæ debent esse consecrata; & docent aliquid hoc esse de necessitate Sacramenti. *Tamburinus* sentit oppositum.

10 Si Ordinando tradatur Calix cum vino, & Patena cum Hostia, essetne valide Ordinatus? *Resp.* Affirmative cum *De Lugo*, quia utile per inutile non vitatur, ac proinde Calix, & Patena, quæ sunt vera materia hujus Sacramenti, non vitantur per præsentiam vini, & hostiæ.

11 Si loco libri Epistolarum traderetur tangendus alius liber, essetne valide ordinatus? *Resp.* Quoad primam potestatem esset valide ordinatus; quoad secundam, distinguendum est sic. Si contineat Epistolas ut Biblia, Missale, Breviarium, valide esset ordinatus, etiam quoad secundam potestatem. Si tradatur liber Epistolas non continens, non esset ordinatus.

12 Quod est officium Subdiaconi? *Resp.* Officia principalia sunt duo. Primum intervire Diacono in Missa solemni quoad præparationem vasorum sacrorum pro sacrificio Missæ. Secundum canere in eadem Missa Epistolam. Tria alia addit Catechismus: Scilicet Episcopo, & Sacerdoti aquam præbere, cum manus in Missæ sacrificio abluunt; Tanquam testem ad sacrum assistere, & prohibere, ne Sacerdos
sacra

sacra faciens a quo piam turbetur: & in processionibus Crucem deferre.

13 Quando nam imprimitur Character? *Resp.* In traditione Calicis, & Patenæ, & profertur forma ab Episcopo; quia hæc est materia dignior. Effectus huius ordinis sunt duo; gratia, & character.

14 Peccatne mortaliter Subdiaconus, qui principale suum officium inserviendi Diacono in Missa solemni exercet in peccato mortali? *Resp.* Probabilius est, ipsum peccare peccato Sacrilegii, quia operatur contra virtutem Religionis, & cultum Deo debitum in exercitio solemni sui Ordinis.

15 Quomodo se gerere debet Subdiaconus, qui vocatus ad exercitium solemne sui Ordinis reperitur in lethali? *Resp.* Si recordatur lethalis in tempore, quo commode possit adire Confessarium, curet prius mundare se, recipiendo Sacramentum Pœnitentiæ; Si recordatur, quando jam est ad Altare, ne scandalo sit adstantibus, curet elicere actum contritionis.

16 Teneturne Subdiaconus commode potens confiteri, accedere ad Confessionem, antequam exerceat officium principale, an vero sufficiat contritio? *Resp.* Requiritur solum necessario confessio; cum debet recipere Eucharistiam; Secus cum recipit, vel ministrat alia Sacramenta, sufficienter disponitur per contritionem, quia tamen nimis difficile est contritionem perfectam habere, per accidens requiritur confessio.

17 Quas & quot obligationes contrahit Subdiaconus? *Resp.* Tres. Primo tenetur quotidie recitare Officium divinum. Secundo perpetuam Castitatem servare. Tertio incedere in Habitu, & Tonsura.

18 Peccatne mortaliter Ordinatus in sacris, qui absque necessitate per publicam plateam incedit in habitu sæculari? *Resp.* Affirmative, quia in materia gravi violat Ecclesiæ præceptum.

19 Peccatne mortaliter, si habitum secularem

deferat ad effectum evadendi Hostes, qui eum quærunt, ut occidant? *Resp.* Negative, quia Ecclesia tanquam pia mater non obligat cum tanto incommodo.

20 Quænam est vestis propria Subdiaconi? *Resp.* Vestis propria distinctiva Subdiaconi a cæteris Ordinibus est Manipulus tantum in brachio sinistro.

21 Quid significat Manipulus? *Resp.* Fructum bonorum operum.

22 Quid significant aliæ Vestes, quibus induitur Subdiaconus? *Resp.* Amictus significat fortitudinem ad exequenda divina officia, quibus mancipatur. Alba significat puritatem vitæ: Singulus repressionem carnis: Tunicella tunicam iustitiæ.

23 Quinam Ritus servatur in collatione Subdiaconatus? *Resp.* Primo Episcopus admonet Ordinandos, ut attente cogitent onus, quod per hunc Ordinem appetunt: nempe quod se ponunt in statu, in quo tenentur servare castitatem, & quod se redunt inhabiles ad Matrimonium contrahendum: deinde quod se obligant ad serviendum Deo perpetuo, & ad recitandas Horas Canonicas: insuper se exponunt, ut in Ecclesiæ ministerio sint mancipati Superiori; Hinc dat illis tempus cogitandi, si cum talibus oneribus Ordinem suscipere velint quo elapso, prosternunt se Ordinandi maioribus Ordinibus, ut ostendatur, quod moriuntur mundo, ut Deo resurgant, & vivant. Secundo, dum recumbunt, fiunt preces a Clero, & Episcopo super illos, & dicuntur Litanix, ut eligantur isti ministri a Deo per Sanctorum, & Iustorum intercessionem. Tertio surgunt, & Episcopus admonet illos de officio ipsorum recte peragendo. Quarto Episcopus dat ipsis tangendum Calicem vacuum, cum Patena vacua, dicens: *Videte cuiusmodi ministerium vobis traditur: ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis.* Quinto adduntur aliæ preces, & Episcopus petit illis dona Spiritus Sancti.

Sancti. Sexto Episcopus ponit Amictum super caput Ordinandi, dicens significare castigationem vocis: Septimo dat Manipulum, dicens significare fructum bonorum operum. Octavo imponit Tunicelam, dicens significare tunicam iustitiæ. Nono tradit librum Epistolarum dicens: *Accipe librum Epistolarum, & habes potestatem legendi eas in Ecclesia Sancta Dei tam pro vivis, quam pro defunctis.*

SECTIO II.

De Diaconatu.

1 Quid significat hoc nomen Diaconus? *Resp.* Idem est ac minister: est enim Minister Sacerdotis.

2 Quid est Diaconatus? *Resp.* Est Ordo sacer Ecclesiasticus, quo confertur potestas proxime assistendi Episcopo in ministerio altaris, legendique Evangelium in Missa solemni.

3 Quæ est materia Ordinis Diaconatus? *Resp.* Est liber Evangeliorum hanc enim tantum posuit Concilium Florentinum in decreto unionis pro Armenis. *Materia est illud, per cuius dationem confertur Ordo Diaconatus autem traditur per libri Evangeliorum dationem.* Ulterius ad perfectam collationem huius ordinis, requiritur impositio manus dextere Episcopi super caput Ordinati.

4 Sufficeretne, si Episcopus imponeret super caput Ordinati manum levam? *Resp.* Utique, quia, quoad effectum, ad quem manus imponitur, nulla est differentia inter manum dexteram, & sinistra.

5 Quid significat hæc manum impositio? *Resp.* ex D. Thoma Significat unionem Ordinati cum ordinante in spiritu & gratia, qua per manus contractum, Episcopus eum sibi unit sub ista verborum forma: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, & ad resistendum Diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini.*

6 Si loco libri Evangeliorum traderetur tangendus alius liber, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* Si talis liber continet Evangelia, erit valide ordinatus; si autem non continet, ut vel totum testamentum vetus, vel Rituale, aut liber Exorcismorum, non erit valide ordinatus.

7 Apostoli ordinaverunt Diaconos per solam manuum impositionem; similiter ergo nostri Diaconi per istam valide eruntne ordinati? *Resp.* Christus Dominus non determinavit in individuo materias singulorum ordinum, sed reliquit Apostolis in particulari, ut traderent tangendum instrumentum aliquod, quod pro diversitate temporum significaretur munus, & officium cujuscumque ordinis: hinc Ecclesia tunc usa est manuum impositione, tunc autem utitur libro Evangeliorum.

8 Quænam est forma Ordinis Diaconatus? *Resp.* Sunt verba prolata ab Episcopo, dum Ordinandus physice tangit Evangelium, nempe: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis.*

9 Quinam sunt effectus hujus ordinis? *Resp.* Gratia sanctificans, & character cum gratia Sacramentali, seu auxiliis loco, & tempore a Deo dandis Diacono ad hoc, ut digne exerceat ipsum munus.

10 Quænam est vestis propria Diaconi? *Resp.* Est stola decussatim posita super humerum sinistrum pendens sub latere dextro.

11 Quare Diaconus utitur Stola transversa? *Resp.* Cum Diaconus ad labores suscipiendos in vinea Domini ordinetur, ne ei accadat in illis unquam succumbere, stola, quasi sacra fascia super humerum ligatur: Humerus enim est pars corporis ad onera ferenda maxime apta.

12 Quænam sunt officia Diaconi? *Resp.* Præcipue duo, primum inservire immediate Sacerdoti celebranti in Missa solemni, & maxime, ubi jam in sacris vasibus extat consecratum Corpus, & Sanguis Christi, cum potestate cir-

ca corpus, & sanguinem, pro ut id in iisdem vasis continetur. Secundum cantare in eadem Missa solemniter Evangelium. Præterea sunt & alia officia Diaconi. Primo in Episcopum: Secundo in Sacerdotem. Tertio in Sacrificium Missæ. Quarto in populum, in Cathecumenos, & in Ordinandos. Quinto in bona Ecclesiastica. Pertinet ergo ad Diaconum, Episcopum perpetuo sequi, concionantem custodire, eique, & Sacerdoti sacra facienti, vel alia Sacramenta administranti præsto esse, & in Missæ Sacrificio solemniter Evangelium legere. Secundo olim fidelium animos sæpius excitabat, ut ad Sacra attenderent. Tertio sanguinem administrabat, ubi erat consuetudo communicandi sub utraque specie. Quarto Ecclesiasticorum bonorum administratio ei commissa erat, ut unicuique ad victum necessaria subministraret. Quinto ad ipsum pertinebat, tamquam Episcopi oculum, invigilare, quinam in Urbe pie, & religiose viverent, quique secus vitam traducerent: qui ad concionem, & ad Sacrificium statutis temporibus convenerint, quique abfuerint, & de his certiores facere Episcopum, ut ipse provideat. Sexto ad ipsum pertinet Cathecumenorum nomina recitare, & eos, qui Sacramento Ordinis initiandi sunt, ante Episcopum statuere. Septimo licet ei, si absit Episcopus, & Sacerdos, Evangelium explanare, non tamen e superiori loco, ut intelligatur, hoc ejus proprium munus non esse.

13 Potestne Diaconus de commissione Sacerdotis ministrare Eucharistiam? *Resp.* Affirmative: hoc tamen in usu non est, cum sit maxima Sacerdotum copia: hinc non nisi in maxima necessitate hoc fieri licebit.

14 Qualis necessitas requiritur, ut hoc licite fieri possit? *Resp.* Necessitas agonizantis, ad quem Sacerdos Sacrum Viaticum deferre nequeat; nec placeat sententia Quintanadi, qui hanc necessitatem extendit ad majores ætas,

feſta, abſente Sacerdote, qui miniſtret.

15 Si Diaconus, abſente omni Sacerdote, deferat Viaticum ad Parochum, debet manu propria ipſi Euchariftiam porrigere? *Reſp.* Si Sacerdos infirmus poſſit cum decentia a pyxide extrahere Euchariftiam, & ſe communicare, non debet Diaconus illam porrigere, ſi nequeat, Diaconus eum communicet.

16 Poſſetne Diaconus deferre Euchariftiam de uno Altari ad aliud? *Reſp.* Poſſet, quia Diaconus habet poteſtatem ſuper Chriſti Corpus in ſacri valibus contentum; & ex quotidiana praxi Diaconus proceſſione ſolemni, vel expoſitione Venerabilis Sacramenti, Pyxidem, in qua eſt Euchariftia, educit e ſacrario, vel a ſublimi loco ſumit, & transfert ad manus Sacerdotis. Ita *Tamburinus*, ex *D. Thoma*; hoc tamen libenter non admitto, ne nimis extendatur extra calum neceſſitatis Diaconorum officium in Corpus Chriſti: Hinc extra calum neceſſitatis, hoc non concederem.

17 Poſſetne Diaconus de commiſſione Parochi miniſtrare Extremam Uñtionem? *Reſp.* Negative, quia hoc nec a praxi, nec ab aliquo jure ei conceditur; neque enim in materia poteſtatis valet argui a ſimili, ut nonnulli faciunt.

18 Poſſetne Diaconus de commiſſione Parochi ſolemniſter baptizare? *Reſp.* Miniſter Baptiſmi alius eſt ex neceſſitate, alius ex officio, alius ex commiſſione: Miniſter neceſſitatis eſt ille, qui baptizat aliquem morti proximam, ad quem non poteſt pro illo tunc preſto eſſe alius, quo ipſum baptizet, talis eſt quilibet homo etiam non baptizatus, ſive Mas, ſive foemina, & iſte Miniſter, ſi vere ſit neceſſitas baptizandi, non peccat mortaliter, ſi exiſtens in lethali baptizaret, etiam ſi eſſet Sacerdos, ut ait *S. Th. par. 3. quaſt. 64. art. 5. ad 3.* Miniſter baptiſmi ex officio eſt Sacerdos, ut ait *S. Th. part. 3. quaſt. 68. art. 2.* ejusdem enim eſt operari totum, & partem in toto diſponere; cum igitur ſit officium

Sacerdotis consecrare Sacramentum Eucharistiae, quod est Sacramentum Ecclesiasticae unitatis, ejusdem etiam est conferre baptismum, quo participamus Ecclesiasticae unitatis, & jus ad Eucharistiam acquirimus. Minister ex commissione est ille, cui committitur collatio baptismi ab eo, qui est Minister ex Officio, in casu, quo ille est legitime impeditus. Responde ergo interrogationi, Diaconum posse ex commissione Sacerdotis baptizare.

18 Quomodo distinguitur Minister necessitatis a Ministro ex commissione? *Resp.* Primo per hoc, quod Sacerdos legitime impeditus, potest huic licite committere collationem baptismi, non vero alteri inferiori ad praesentiam illius, Secundo si Diaconus ex commissione baptizans esset in peccato mortali, peccaret mortaliter peccato Sacrilegii, Minister autem necessitati non peccat.

19 Quid est solemniter baptizare? *Resp.* est baptizare cum solemnitatibus, & caeremoniis ab Ecclesia praescriptis.

20 Potestne Parochus ex quacumque causa committere Diacono collationem baptismi? *Resp.* Negative, sed ex gravi causa, justa, & rationabili eum impediante.

21 Si Diaconus sine commissione Sacerdotis solemniter baptizet, peccatne? *Resp.* Peccat mortaliter, quia usurpat jurisdictionem alterius, & incurrit irregularitatem, *ex Cap. 1. de Cler. non Ord. min.*

22 Quanam Veste debet esse indutus Diaconus, cum solemniter baptizet, aut deferat Eucharistiam, ex commissione Sacerdotis? *Resp.* Superpelliceo, & stola transversa, quae est vestis propria illius.

23 Per quam materiam, & formam conferatur Diacono potestas baptizandi, & deferendi Eucharistiam, ex commissione Sacerdotis? *Resp.* Per manu impositionem, & ejus formam.

24 Potestne Diaconus ex commissione Pa-

rochi assistere Matrimonio? *Resp.* Negative, quia *Concilium Tridentinum*, *sess.* 24. *de reformatione* hoc munus committit solum Parocho, aut alteri Sacerdoti de ipsius Parochi, aut Ordinarii licentia; si autem Diaconus esset Parochus, valde probabile est, ipsum posse ex officio assistere Matrimonio.

25 Quænam sunt obligationes Diaconi? *Resp.* Tres, scilicet recitare quotidie Divinum Officium, servare castitatem; & incedere in habitu, & Tonsura.

26 Si Diaconus committat peccatum contra Castitatem, committetne duplex peccatum, alterum, quia violavit obligationes Diaconi, alterum, quia violavit obligationes Subdiaconi? *Resp.* Committit unum, quia violavit duas obligationes respicientes eandem virtutem religionis, & ad eundem finem impositas.

27 Quinam ritus servatur in Ordinatione Diaconi? *Resp.* Primo Diaconus prosternit se ad Litanias Sanctorum. Secundo Episcopus pluribus precibus ad Diaconi, quam ad Subdiaconi Ordinationem utitur, & peculiare ad ipsum facit admonitiones. Tertio vestes illi particulares dat, Stola transversa, & Dalmatica, dicens in impositione Stolæ: *Accipe Stolam candidam de manu Dei; adimple Ministerium tuum; potens est enim Deus, ut augeat tibi gratiam, qui vivis, &c.* & ad impositionem Dalmatiæ dicit: *induat te Dominus indumento salutis, & vestimento letitiæ, & Dalmatica iustitiæ circumdet te semper in nomine Domini. Amen.* Quarto dat ei librum Evangeliorum physice tangendum sub propria forma: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis.* Quinto Episcopus super illos manum imponit, sicuti factum est ab Apostolis, cum primos Diaconos ordinarerunt.

CAPUT VII.

De Sacerdotio.

SECTIO I.

De Ordinatione Sacerdotis.

1 **U**Nde habetur hoc nomen Sacerdos? *Resp.* A verbo sacro. Triplici enim de causa Sacerdos sacer est. Primo, quia est Deo sacratus, Secundo, quia sacra dat; Tertio, quia tractat, & conficit res sacras, & divinas, Sacerdos etiam dicitur Presbyter, quod græce idem est, ac senior. Sacerdos autem debet præ Lai- cis, & Clericis inferioribus esse senior, non ætate, sed morum gravitate, prudentia, & doctrina.

2 Quid est Sacerdotium? *Resp.* Sacerdotium novæ legis est ordo sacer, per quem confertur potestas consecrandi, seu transubstantiandi panem in Corpus, & vinum in Sanguinem Christi Domini; & confertur etiam potestas absol- vendi, & retinendi peccata fidelium.

3 Quotuplex est Sacerdotium? *Resp.* Duplex, aliud internum, & tale Sacerdotium, ait Ca- techismus, habent omnes fideles, qui bapti- zati sunt, & præcipue Iusti; qui in Altari men- tis suæ immolant Deo spirituales Hostias, qua- les sunt omnes bonæ, & sanctæ operationes, quæ ad Dei gloriam, & honorem referun- tur. Aliud externum, & publicum, & hoc solum est Ordo, in quo confertur duplex po- testas, alia supra Corpus Christi reale, scili- cet conficiendi, & ministrandi Eucharistiam, alia supra Corpus Christi mysticum, scilicet ligandi, atque solvendi a peccatis.

4 Quomodo differt Sacerdotium novæ legis
ab

ab illo legis veteris? *Resp.* Differt per hoc, quod Sacerdotes veteris legis per eorum sacrificia non conferebant gratiam, nostri vero Sacerdotes impetrant per sacrificia nobis gratiam, & illam conferunt per Sacramenta, illi nullum habebant ordinis characterem in anima, nostri habent: Unde illi erant figura nostrorum.

5 Quinam instituit Sacerdotium novæ legi? *Resp.* Christus Dominus in ultima cœna cum dixit Apostolis, *hoc facite in meam commemorationem.*

6 Quare Apostoli in ultima cœna, cum fuerunt instituti Sacerdotes, hoc nomine appellati non sunt? *Resp.* Non sunt vocati hoc nomine Sacerdotis, ne putarentur Sacerdotes veteris legis, & vererum sacrificiorum.

7 Quot sunt gradus in ordine Sacerdotalis? *Resp.* Juxta Catechismum, qui ait: *Tamen si unus est ordo Sacerdotalis, varios tamen virginitatis & potestatis gradus habet.* Primus est eorum, qui Sacerdotes simplices vocantur, quorum duplex est potestas supra descripta. Secundus est Episcoporum, qui simplicibus Sacerdotibus superiores sunt, eo quod habetur Potestatem faciendo aliquid in Ecclesia Dei, quod illi facere nequeunt, nempe conferre Sacramenta Confirmationis, & Ordinis; præterea ex *D. Thoma* ad illos tantum pertinet Virgines benedicere, Basilicas dedicare, Clericos deponere, Chrisma conficere, Vestes sacras benedicere, Vasa sacra consecrare, Synodos celebrare. Tertius est Archiepiscoporum, qui Pluribus Episcopis ejusdem provinciæ præsunt. Quarum est Patriarcharum: sic dicti, quia sunt primi, supremique patres. Quintus est Romani Pontificatus qui obtinet ex Catechismo *summum dignitatis gradum, & jurisdictionis amplitudinem, non quidem ullis synodicis, aut aliis humanis constitutionibus, sed divinitus datam agnoscit.*

8 Quam scientiam debet habere Ordinatus ad Sacerdotium? *Resp.* Ex *Trid. sess. 23. cap. 14.*

requiritur tanta scientia, qua ad populum docendum ea, qua scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad administranda Sacramenta, diligenti examine precedente idonei comprobentur, atque ita pietate, ac castis moribus conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum, & vita monita ab eis possint expectari.

9 Defectus scientiae redditne irregularem Clericum ad Sacerdotium promovendum? *Resp.* Bonacina de irregularitate, qu. 2. part. 1. n. 1. respondet defectum scientiae a Concilio requisitae reddere Clericum irregularem, ita ut nec ordinari, nec in suscepto ordine ministrare possit. Homobonus distinguit sic. Si defectus scientiae sit tantus, ut officium in ordine suscepto exercere nequeat, irregularis est; si autem adhuc decenter exercere possit irregularis non est, peccant tamen lethaliter tam Ordinatus, quam Ordinans, & Examinatores admittentes, quia in re gravi violant Ecclesiae praeceptum. Placet tamen hic addere doctrinam D. Thomae, scilicet alios ordinari, ut potestatem exercent supra Corpus Christus reale tantum, quales sunt Religiosi vitae contemplativae, & Ordinati ad titulum Capellaniae, vel simplicis beneficii, & pro istis requiritur, ut tantum de scientia habeant, quod ea, quae ad Sacramentum perficiendum spectant, rite servare possint, & juxta Tridentinum apti sint ad docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem; Alii ordinantur, ut potestatem exercent etiam supra Corpus Christi mysticum, & pro istis utique major scientia requiritur; Unum moneo. Si contingat ordinari eos, qui ignorant etiam ea, quae necessaria sunt ad Sacramentum rite perficiendum, adhuc tamen recipere characterem.

10 Quenam est materia Ordinis Sacerdotalis? *Resp.* Est duplex, sicuti duplex est Potestas in Corpus Christi verum, & Corpus Christi mysticum: materia remota primae potestatis est Calix cum vino, & aqua; & Patena cum Hostia,

stia; materia proxima est traditio ejusdem Calicis, & Patenæ. Materia remota secundæ potestatis, sunt manus Episcopi, proxima est impositio manuum.

11 Quia dictum est, quod Sacerdos debeat physice tangere materiam suis Ordinis, debetne physice tangere vinum? *Resp.* Negative; esset enim magna indecentia ponere digitum in vino; sufficit ergo, quod illud tangat moraliter per contactum Calicis, eo modo, quo ex consuetudine Ecclesiæ ei præbetur tangendum; neque ex hoc erui potest paritas, quod etiam alia Ordinis instrumenta sufficienter tangantur tantum moraliter; nam ex usu Ecclesiæ cætera præbentur tangenda physice, non vero vinum: Deinde etiam in humanis, ut quis accipiat possessionem rei liquidæ, puta vini, non illam tangit physice, sed mortaliter tangendo dolium, in quo continetur; ut accipiat possessionem rei solidæ, puta domus, eam physice tangit.

12 Si traderetur tangendus Calix non consecratus, aut Ciathus ex vitro, loco Calicis, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* In praxi debet dari Calix consecratus; nihilominus etiam non consecratus sufficeret ad validam Ordinis receptionem. Ciathus ex vitro, non est materia sufficiens, quia tale vas moraliter non reputatur tamquam deputatum ad usum Sacrificii, sed ad usum profanum.

13 Si tradatur Calix vacuus, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* Negative, quia vinum tunc, neque tangitur moraliter: neque physice.

14 Si tradatur tangenda Patena cum Hostia, quæ non esset confecta ex tritico, essetne quis valide ordinatus? *Resp.* Negative, quia in alio pane a triticeo, cum non fiat consecratio, neque traditur materia apta tangenda ab Ordinando in Sacerdotem; si autem apud Latinos traderetur panis non azymus, adhuc quis esset valide ordinatus, quia etiam in fermentato potest fieri valida consecratio.

15 Si

15 Si tradatur tangenda materia panis tantum, & non vini, reciperetne quis utramque potestatem consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi? *Resp.* Ex *Homobono* adhuc quis esset valide ordinatus, quia sub una specie tantum est totum Corpus, & Sanguis Christi, & ipsius mors, & Crucis sacrificium repræsentatur, quamvis non ita explicite, nec cum perfecto refectionis signo; sicuti dum utraque species simul consecratur, & sumitur.

16 Debetne Episcopus in manuum impositione physice tangere caput Ordinandi; an vero sufficit contactus moralis per manuum elevationem supra illud? *Resp.* Debet physice tangere ad differentiam Ordinis Diaconatus, cæteri Sacerdotes, & ipsi tangunt, sed non physice ad differentiam, & reverentiam prioris tactus, qui physice supponitur ab Episcopo Ordinante præstitus.

17 Si ex aliquo defectu essentiali ordinato non fuerit collata prima potestas in Corpus Christi verum, dum Episcopus imponit illi manus in fine Missæ; reciperetne secundam potestatem in Corpus Christi mysticum? *Resp.* Negative, quia potestas in Corpus Christi mysticum fundatur in prima potestate circa Corpus Christi verum: Hinc qui non recepit primam, non recipit secundam, etiam si circa hanc omnia fuerint abunde servata; debet ergo iterum ordinari, & conferri ei tam prima, quam secunda potestas. Si autem fuerint servata omnia ea quæ requiruntur ad validam collationem primæ potestatis; non vero ea quæ essentialia sunt pro secunda, non debet iterum ordinari circa primam, quia potestas in Corpus Christi reale non fundatur in potestate circa Corpus Christi mysticum.

18 Si omissa fuisset per oblivionem manuum impositio supra caput Ordinandi, poteritne valide absolvere? *Resp.* *Henriquez*, lib. 10. c. 6. n. 3. docet, non posse, & si hoc tentaret in calu necessitatis, nihil faceret; idem sentit *Suarez*.

Tomo 5. disp. 42. sect. 4. Valentia sentit contrarium, quia, inquit, illa sunt verba, & cæremonia declarantes prioris potestatis extensionem. Hoc certum est, omissionem illam debere in nova Ordinatione suppleri, & interim absteineat etiam a celebrando.

19 Quæ est forma Ordinis Presbyteratus? *Resp.* Sunt duæ: Prima respectu Eucharistiæ conficiendæ, sunt verba, quæ profert Episcopus in traditione Calicis, & Patenæ: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium tam pro Vivis, quam pro Defunctis.* Secunda, sunt verba, quæ profert in manuum impositione: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remisieris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt.*

20 Si Episcopus omitteret in forma *ly pro Defunctis*, sic Ordinatus, possetne celebrare pro Defunctis? *Resp.* Posset, quia haberet potestatem conficiendi Corpus Christi, quod est primum, & substantiale; quod enim offerat pro vivis, vel pro defunctis, est quid secundarium.

21 Quomodo intelligitur, Sacerdotem per secundam formam partialem recipere Spiritum Sanctum? *Resp.* Intelligitur, Spiritum Sanctum accipere, quatenus accipit potestatem absolvendi, & ab eo dirigitur, & movetur ad rectum iudicium faciendum supra pœnitentes, quando debeant absolvi, & quando expelli.

22 Quinam sunt effectus huius Ordinis? *Resp.* Character signans utramque potestatem, & gratia sanctificans simul cum gratia sacramentali, quæ consistit in quibusdam auxiliis actualibus, quæ Deus dat suo loco, & tempore, ut Sacerdos digne exerceat actus utriusque potestatis.

23 Quodnam est officium Sacerdotis? *Resp.* Primo conficere, offerre, & administrare Eucharistiam. Secundo absolvere, vel negare absolutionem a peccatis. Tertio esse mediatorem, & intermedium inter Deum, & Hominem. Quarto docere legem Dei. Quinto ministrare populo Sacramenta.

24 Quinam ritus servatur in collatione Ordinis Sacerdotalis? *Resp.* Primo Ordinandus vestitus amictu, alba, cingulo, manipulo, stola transversa se prosternit ad litanias. Secundo Episcopus, cum Sacerdotem vult ordinare, cum omnibus Sacerdotibus, qui adsunt, manus suspensas, & elevaras super caput Ordinandi tenet, dicens orationem ad impetrandam illi copiam gratiarum a Deo. Tertio Episcopus stolam illi super humeros aptat: eam ante pectus in formam crucis componens ad significandum, indui virtute ex alto, ut possit crucem Domini, & jugum suave divinæ legis perferre, eamque non verbis tantum, sed vitæ sanctissimæ, & honestissimæ exemplo prædicare. Quarto manus sacro oleo inungit. Quinto tradit Calicem cum vino, & aqua, & Patenam cum Hostia physice tangenda, & profert eodem tempore formam Ordinis, nimirum: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, missasque celebrandi tam pro Vivis, quam pro Defunctis.* Sexto manibus supra caput ordinati ab Episcopo impositis dicit: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt,* quibus verbis dat ei secundam potestatem supra Corpus Christi mysticum. Tradita tali potestate, cum quis sit plene ordinatus Sacerdos, Episcopus explicat super humeros ejus totaliter Planetam, quam hætenus plicatam conservaverat. Ultimo vocantur Sacerdotes, ut promittant obedientiam Episcopo, quo promissione facta Episcopus dat illis osculum pacis.

SECTION II.

De Potestate circa Corpus Christi reale.

1 Sacerdos habetne obligationem celebrandi aliquando in anno? *Resp.* Sanctus Thom. par. 3. q. 82. art. 10. docet, Sacerdotem

tem non suspensum, neque irregularem teneri ad celebrandum in *principuis festis*, in quibus *fideles communicare consueverunt*. Hinc quatuor sunt obligationes Sacerdotis. Servare Castitatem, incedere in Habitu, & Tonsura, recitare quotidie Officium divinum, & celebrare aliquando intra annum. *Homobonus* putat, illum teneri sub lethali celebrare ter vel quater in anno *Tamburinus* eum excusat si communicet in Paschate.

2 Quid est Missa? *Resp.* est consecratio Eucharistiæ sub utraque specie, ejusdem oblatio, & sumptio cum cæremoniis ad illam pertinentibus tam ante, quam post consecrationem.

3 Unde desumptum est hoc nomen Missa? *Resp.* Ex *Divo Thoma* a verbo mitto; Unde Missa idem est, ac Missio, quia hæc sacrosancta Hostia fuit nobis a Deo Missa pro redemptione hominum, & nos iterum remittimus illam ad Deum ministerio Sacerdotum.

4 Estne idem Missa, & sacrificium Eucharisticum; *Resp.* Licet lato modo, & ut plurimum sumantur pro eodem, tamen in rigore Missa est continens, & sacrificium res contenta. Sacrificium enim tantum dicit consecrationem, oblationem, & sumptionem, quæ actiones reperiuntur in Missa; sed ultra has sunt omnes cæremoniæ, & preces, quæ antecedunt, & subsequuntur. Hæc doctrina deducitur ex Trid. sess. 22. cap. 2. ubi habetur, quod divinum sacrificium in Missa peragitur, ne ergo fiat inanis loquutio, quod sacrificium in sacrificio peragitur, dicendum est, quod Missa & sacrificium non sunt idem, sed Missa est continens, & sacrificium res contenta.

5 Quid est sacrificium? *Resp.* Sacrificium in genere est externa, & sensibilis actio, qua res aliqua Deo offertur solemniter aliquo Ritu in illius honorem, & cultum, & destruitur in potestatem sui supremi dominii. Sacrificium vero Eucharisticum est consecratio, oblatio, & sumptio sanctissimæ Eucharistiæ sub utraque specie

panis, & vini, in honorem & cultum Dei, & ad expianda populorum peccata.

6 Daturne multiplex sacrificium in Ecclesia Dei? *Resp.* Sacrificium externum est unicum, scilicet Eucharisticum: sacrificium internum multiplex, scilicet *spiritus contritus, cor contritum, & humiliatum.*

7 Cui offertur sacrificium? *Resp.* Uni, & soli Deo Patri, Filio, & Spiritui Sancto: est enim actus latriæ: qui soli Deo debetur.

8 Multi petunt, sibi dici Missas B. Virginis. vel alterius Sancti, tunc nonne illis offertur sacrificium? *Resp.* Non, sed Deo, qui coronavit Sanctos, quorum celebratur memoria, & imploratur patrocinium, ut pro nobis intercedere dignentur in Cœlis, quorum memoriam agimus in terris.

9 Ob quem finem offertur Deo sacrificium? *Resp.* In recognitionem supremi dominii Dei, quia ipse est Dominus omnium, etiam vitæ, & ideo ad recognoscendū hoc dominium in omni lege occidebantur, & immolabantur illi animalia in sacrificium; prædictis sacrificiis in lege gratiæ successit unicum, per quod immolatur Deo Corpus Christi incruentum, qui semel se ipsum cruento obtulit in ara Crucis, & ubi in Cruce fuit verè occisus, in Altari repræsentatur tantum ejus mors. Christus enim, cum jam resurrexerit ad vitam immortalem, amplius mori nequit.

10 Quomodo Christus, cum sit Filius Dei, potest offerri in sacrificium Filio Dei? Victima enim, quæ immolatur non potest idem esse cum eo, cui immolatur? *Resp.* Cum Christus sit Deus, & Homo; ut Deus, est ille, cui immolatur victima: ut Homo, est victima immolata.

11 Quotuplex est Sacrificium Missæ? *Resp.* Triplex, propitiatorium, impetratorium, & satisfactorium: dicitur propitiatorium, quatenus confert offerenti augmentum gratiæ, & auxilii ejusdem, nisi ponatur obex, ad contritionem, & amorem Dei super omnia eliciendum.

App. pro Exam.

E

&

& etiam ex *D. Thoma*, ex consequenti delet venialia; dicitur impetratorium, quia impetrat nobis a Deo beneficia spiritualia, & temporalia; & licet non semper Deus concedat nobis ea quæ in Missa petimus, hoc ideo fit, quia non semper expedit animarum saluti sic præsto esse concedendo ea, quæ petuntur. Dicitur satisfactorium; quia satisfacit pro pœna debita in Purgatorio nostris peccatis deletis per gratiam quoad culpam, non quoad totam rationem pœnæ. Hinc effectus sacrificii est etiam triplex. Primus est augere gratiam: Secundus impetrare quæ petimus: Tertius satisfacere pro peccatis; Isti effectus magis, vel minus communicantur, juxta mensuram dispositionis, & fervoris, in qua est Sacerdos.

12 Valor Sacrificii estne finitus, vel infinitus? *Resp.* Ex parte Hostiæ, quæ offertur, scilicet Corpus, & Sanguis Christi, quæ utpote unita Verbo Divino, sunt infinitæ dignitatis; & ex parte principalis offerentis, qui est Christus, valor Sacrificii Missæ infinitus est: atque Deus per hoc Sacrificium infinito honore afficitur; videtur tamen esse voluntatem Christi, ut ad certum, finitum, & limitatum effectum producendum sit institutum, quod patet ex usu Ecclesiæ a Deo illuminatæ, quæ pro eadem re plura offert Sacrificia; Hæc autem repetenda non forent, si unum sacrificium infinitum effectum produceret, brevius ergo responde. Valor sacrificii ex parte principalis offerentis, & Victimæ oblatae, est infinitus: ex parte Ministri, & effectus producti, finitus est.

13 Quotuplex est Missæ valor? *Resp.* Triplex. Valor generalis, qui toti Ecclesiæ debetur; valor specialis, qui Sacerdoti celebranti est debitus; & valor medius applicabilis illi, pro quo offertur.

14 Sacerdos potestne applicare alteri valorem generalem, aut valorem specialem? *Resp.* Nequaquam, non enim est supra Ecclesiæ the-
sau-

saurum, ut possit de valore generali ad ipsum pertinente disponere; nec potest valorem specialem ipsi debitum alteri applicare, quia iste, cum sit fructus personalis, vel illi prodest, vel nulli.

15 Quomodo percipitur iste valor? *Resp.* Dupliciter, scilicet ex opere operato, & ex opere operantis; primus correspondet meritis Christi; & distribuitur ejus quantitas, juxta institutionem factam a Christo; secundus correspondet fervori, & precibus peculiaribus, quas dicit Sacerdos in Missa nomine proprio, puta *Memento*, & similia.

16 Pro quonam potest Sacerdos applicare fructum medium sacrificii? *Resp.* Pro se ipso, & pro aliis, qui capaces sunt fructus sacrificii Missæ, sive vivis, sive mortuis; Apostolus enim monet, hoc esse Sacerdotis ministerium, ut quemadmodum pro populo, ita pro semetipso offerre debeat pro peccatis. Hinc quantum ad vivos potest offerre pro omni baptizato, sive justo, sive peccatore, dummodo non sit excommunicatus; quantum ad mortuos, pro solis existentibus in Purgatorio. Quantum ergo ad vivos, non potest offerre pro nondum baptizatis, quamvis Catechumenis directe, indirecte orat pro infidelibus, ut convertantur, quando directe orat pro dilatazione Ecclesiæ: neque pro excommunicatis, aut Schismaticis, aut Hæreticis; isti enim omnes Sanctorum communione privati sunt. Quantum ad mortuos, nequit offerri pro Beatis, ut augeatur illorum gloria, quia illa mutari nequit: neque pro pueris existentibus in limbo, neque pro damnatis; quia isti omnes ratione status incapaces sunt fructus sacrificii.

17 Si pro Damnatis existentibus in Inferno nequit offerri sacrificium, quare Ecclesia dicit in Missa Defunctorum, *Ne absorb. at eas Tartarus, ne cadant in obscurum*, & in officio Defunctorum *a porta inferi erue Domine animas eorum*? *Resp.* Nomine Tartari intelligitur Purgatorium, vel, ut docent alii, Ecclesia in dicta Ora-

tionem refert intentionem suam ad animam existentem ante Tribunal Dei, & orat, ne absorbeat eam Tartarus; & hoc est juxta stylum Ecclesiae, quæ retrahit suam intentionem ad præterita, veluti si essent præsentia, ut cum in Nativitate sibi repræsentat Jesum adhuc puerum, in Passione morientem, in Paschate resurgentem.

18 **Quandonam quis debet applicare sacrificium Missæ?** *Resp.* Ante consecrationem, quæ est ejus pars essentialis, quare, si quis obliviscatur ante illam applicare pro eo, qui dedit eleemosynam, tenetur aliam Missam applicare; hæc applicatio potest fieri Vespere, a mane sacrificaturus, & durat, si non fuerit retractata.

19 **Valeatne applicatio facta, sub conditione?** *Resp.* Si conditio sit de futuro, puta, celebros pro eo, qui mihi eleemosynam dabit; non valet; quia fructus sacrificii nequit remanere suspensus, & pendulus. Si conditio sit de præterito, puta, celebros juxta intentionem illius, qui mihi eleemosynam dedit, valet.

20 **Qui habuit eleemosynam pro dicenda Missa pro Titio, cum mortuus fuerit, latiscitne, si anticipet Missas pro ipso, cum adhuc est vivus?** *Resp.* Negative, nam sic anticipans facit contra mentem dantis eleemosynam.

21 **In Regularibus, si Sacerdos particularis applicet contra intentionem Superioris, cujusnam tenet applicatio?** *Resp.* Sacrificii valor cadit juxta intentionem particularis Sacerdotis applicantis, quia applicatio est actus potestatis Sacerdotalis, quæ unicuique addicta est. Peccat tamen mortaliter Religiosus, & tenetur compensare damna danti eleemosynam.

22 **Estne licitum aliquid dare, vel accipere pro Missæ celebratione?** *Resp.* Non est licitum dare, vel accipere aliquid tanquam Missæ pretium: hoc enim esset Simonia, sed solum pro sustentatione, & eleemosyna celebrantis, juxta Ecclesiae ordinationem, & approbatam locorum

rum consuetudinem: potest etiam Sacerdos dives sumere eleemosynam; hæc enim datur pro labore, & opera, quam quoad siue dives, siue pauper exercere non tenetur.

23 Quomodo se gerere debet Sacerdos, qui eleemosynas pro Missarum celebratione suscepit? *Resp.* Stantibus continuis Congregationis decretis, nec non Pontificum bullis contra turpis quæstus & avaritiæ notam in hac re clamantibus sub comminatione divini iudicii, non potest Sacerdos sub aliquo prætextu uti quorundam sententiis, quibus, cum ignota fuerint eorundem decreta, aliquid contra ipsorum præscriptum docuere, sed absolute tot Missas celebrare debet, quot promisit danti eleemosynam etiam tenuem; & infra taxam synodalem: quod per sequenter casus fiet clarius.

24 Si detur Sacerdoti eleemosyna omnino incongrua pro celebratione Missarum, puta julium unum pro decem Missis, sufficitne, quod celebret Missam unam, juxta taxam hujus civitatis, quæ est unius julii pro qualibet Missa? *Resp.* Debet celebrare decem, quas promisit; nec satisfacit, si celebret minus.

25 Peccatne, si celebret tantum novem? *Resp.* Peccat graviter; neque enim mensuranda est gravitas a nummis, quos retinuit, qui utique sunt parva materia in ratione furti; sed quia privat dantem eleemosynam sacrificii fructu, qui materia gravis est.

26 Contra quam virtutem peccat Sacerdos omittens celebrare Missam, quam promisit danti eleemosynam? *Resp.* Contra justitiam; adeoque tenetur ad restitutionem.

27 Potestne accipere eleemosynam duplicatam pro eodem sacrificio, si offerat pro uno, applicando illi fructum medium, qui dantibus eleemosynam applicari solet; & pro alio fructum specialissimum proprium celebrantis? *Resp.* Nequaquam, & contraria sententia damnata est ab Alexandro VII. prop. 8.

28 Episcopus in sua synodo decrevit; ut detur julium unum pro singulis Missis, & quis dat Sacerdoti julium pro tribus Missis; potestne in hoc casu Sacerdos celebrare unam Missam tantum, sequendo taxam Episcopi, an vero tenetur celebrare tres juxta præscriptum offerentis? *Resp.* Tenetur celebrare tres.

29 Si quis det uni eleemosynam pinguem excedentem taxam communem, puta scutum aureum pro una Missa, potestne tradere hanc eandem missam celebrandam alteri Sacerdoti; tradendo ei eleemosynam communem, puta julium unum? *Resp.* Nequaquam, hoc enim sapit turpem quæstum, & avaritiæ notam damnatam a Summis Pontificibus.

30 Cappellanus, cui ex Cappellania proveniunt tres julii pro singulis Missis, celebrando per alium, potestne eleemosynam congruam julii unius tradere celebranti, duobus juliis sibi retentis? *Resp.* Affirmative ex Diana, qui dicit, hoc declaratum esse a Sacra Congregatione, quia stipendium Cappellaniæ non est pro sola Missa.

31 Potestne Cappellanus semper celebrare per alium? *Resp.* Ex *Homobono*, si aliter in Cappellaniæ erectione cautum non sit ab instituyente, scilicet quod Cappellanus per se celebret, quantum spectat ad jus commune, potest per alium celebrare.

32 Obligatus a dante eleemosynam ad celebrandum in tali Altari, ad dicendum talem Missam votivam, vel de requie, satisfacitne celebrando in alio Altari, vel aliam Missam dicendo? *Resp.* Si quis sit Cappellanus talis sacelli; peccat mortaliter, si sæpius extra illud celebret; fraudat enim in re gravi mentem Testatoris; dixi, sæpe, si enim hoc, ter, vel quatuor in anno faceret, ratione parvitatis materiæ non faceret gravem injuriam, quæ accedat ad lethale; pariter peccat mortaliter, qui eleemosynam accepit, ut celebret in Altari privilegiato, & ibi non celebrat; quantum ad alia Altaria non privilegiata, non vide-

videtur adeo gravis injuria, & peccaret tantum venialiter, neque tenetur ad restitutionem, nisi aliquod suffragium subtraheret defunctis ratione majoris frequentiae astantium Missæ, quod posset privatis precibus compensare. Quantum ad talem Missam votivam, vel de requie, dico, quod satisfacit per aliam Missam, quia omnes sunt ejusdem valoris. Hinc nihil tenetur restituere; nihilominus peccat venialiter; quia mentitur, & promissis non stat.

33 Qui eleemosynam accepit, ut triginta Missas Divi Gregorii celebret pro defuncto, satisfacitne, si eas celebret per saltum; *Resp.* Ex Gavanto non satisfacit, quia Missæ sic discontinuatæ non integrant institutionem *D. Greg.*

34 Missa in Altari privilegiato, quæ non sit de requie, reportatne indulgentiarum indultum? *Resp.* Negative, ita enim declaravit sacra Congregatio in una Toletana, intellige tamen, si ea die secundum Ritus Ecclesiæ possit celebrari Missa de requie; quando enim celebrari nequit ratione festi, aut duplicis Sancti reportat.

35 Sacerdos, qui nondum satisfecit oneribus Missarum jam susceptis, potestne nova onera Missarum suscipere? *Resp.* Potest accipere, si infra modicum tempus possit omnibus oneribus antiquis; & novis satisfacere.

36 Quantum tempus importat ly infra modicum? *Resp.* Alias auctores in assignando modicum tempus, extra quod assumens nova onera Missarum, peccat mortaliter, inter se multum discrepabant, nunc ex decreto Congregationis non extenditur ultra bimestre, qui ergo ultra bimestre gravat se oneribus Missarum, peccat mortaliter; nisi qui eleemosynam dat, alter intendat; qui enim dat Sacerdori Missas centum celebrandas, utique majus tempus, quam bimestre illi concedit; item, qui scit Sacerdotem habere plura onera Missarum, quibus satisfacere debet; nihilominus vult nova ei superaddere; in hoc enim casu, cum volenti, & consen-

tienti nulla fiat injuria, nec Sacerdos illa assumens peccabit.

37 Capellanus ex Capellania obligatus ad quotidie celebrandum, potestne quandoque omittere celebrationem? *Resp.* Si institutio Missæ dirigatur ad Sacerdotem, quia, verbi gratia, dicit legatum, eligatur Capellanus, qui quotidie celebret pro animabus Purgatorii in tali sacello, tunc quandoque honestatis, & decentiæ gratia poterit celebrationem omittere; si institutio dirigatur ad locum, ut talis Ecclesia majori gaudeat Missarum copia pro affluentium commoditate, ut verbi gratia Testamentum dicat, celebretur quotidie Missa in tali Ecclesia; Tunc, cum Capellanus possit hoc per alium præstare, tenetur hoc facere, ut adimpleat Testatoris voluntatem.

38 Si Capellanus ægrotet per octo, vel decem dies, teneturne per alium satisfacere? *Resp.* Nequaquam, quia etiam famulo ægrotanti per octo, vel decem dies, currit stipendium, & Dominus de jure alimenta præstare tenetur: si autem ad longius tempus ægrotaret, tunc utique per alium satisfacere tenebitur.

S E C T I O III.

De Sacramento Eucharistiæ, quod conficitur in Missa.

QUæ differentia est inter Missam, ut Sacramentum est, & Missam, ut sacrificium est? *Resp.* Quia Missa, ut sacrificium, est actio aliqua, qua consecratur, consummatur, & offertur Corpus Christi, ut Sacramentum, est corpus, & sanguis Christi posita sub speciebus panis, & vini consecratis: ita quod, etiam finita actione perseverent corpus, & sanguis Christi sub speciebus, sub quibus remanet Eucharistia, ut Sacramentum, non ut sacrificium; & tan.

& tantus apparatus indumenti sacri cum tot caeremoniis refertur ad Eucharistiam, ut sacrificium, non ut Sacramentum.

2 Quid significat Missa, ut Sacramentum est? *Resp.* Significat tria, Unum de præterito, scilicet passionem, & mortem Christi Domini; alterum de præsentī, scilicet gratiam, & Corpus Christi; alterum de futuro, scilicet pignus vitæ æternæ.

3 Quid in Eucharistia habet rationem rei tantum, Sacramentum tantum, rei, & Sacramenti simul? *Resp.* Res tantum, est illud sacrum significatum a Sacramento, quod ex dictis est signum rei sacræ, & in Eucharistia est gratia, quæ conferatur a Sacramento Eucharistiæ, hæc enim tantum significatur, & nihil aliud significat. Sacramentum tantum, est illud, quod significat, & non significatur, & in Eucharistia sunt species panis, & vini, quæ significant corpus, & sanguinem Christi, & ab alio non significantur. Res, & Sacramentum simul, est corpus, & Sanguis Christi, quæ significantur a speciebus, & significant gratiam Sacramentalem, quam causant.

4 Quænam essentialiter requiruntur in Sacerdote ad conficiendum Sacramentum Eucharistiæ? *Resp.* Tria, Materia, Forma, & Intentio.

5 Quænam est Materia hujus Sacramenti? *Resp.* Duplex; alia est materia corporis, alia sanguinis. Materia corporis est panis triticeus, quia Christus consecravit in pane sine addito, panis autem sine addito triticeus est. Materia Calicis, seu Sanguinis est vinum de vite, cui modica aqua admiscenda est.

6 Panis triticeus debetne esse azymus, vel fermentatus? *Resp.* Uterque est materia certa, sed Ecclesia latina ex præcepto consecrat azymum, & græca fermentatum.

7 Qui consecrat panem juxta intentionem Ecclesiæ, consecraretne panem fermentatum apud latinos, si ipso incio ei apponatur? *Resp.* Utique, quia Ecclesia prohibet consecrare fer-

mentatum a latinis, non autem invalidat consecrationem.

8 Massa cruda triticea estne materia sufficiens consecrationis? *Resp.* Nequaquam, quia quamvis non differat substantialiter a pane cocto, tamen panis usualis non est, nec venit sub nomine panis, sed pastæ.

9 Panis, qui bis coctus vocatur, estne materia sufficiens consecrationis? *Resp.* Affirmative, quia iterata coctio non extrahit illum a substantia panis, idem dicendum de pane aliquantulum madefacto aqua, vel vino, ita ut tamen non sit alteratum, nec transierit in pulmentum.

10 Panis ex Hordeo, Avena, Farro, Fabis, Amygdalis, Pis, Lentibus, aut similibus, estne materia sufficiens? *Resp.* Nequaquam, quia non constituunt panem usualem, per se, sed tantum in defectu veri panis triticei.

11 Panis Sigileus, seu ex Segala estne materia sufficiens? *Resp.* Est materia dubia propter diversas opiniones Auctorum, quorum aliqui existimant, panem ex legalia specie differre a triticeo, alii vix a triticeo accidentaliter distinguunt. Hinc in nullo casu licite quis potest in eo consecrare.

12 Si pani Triticeo admixta sit farina alterius speciei, potestne fieri in eo consecratio? *Resp.* Si mixtio sit in tam modica quantitate, ut adhuc panis triticeus possit dici, adhuc licite quis in eo consecrat; si sit in magna quantitate, nequaquam.

13 Panis triticeus aqua rosacea, butyro, melle, vel alio artificiali liquore confectus, estne materia sufficiens? *Resp.* Nequaquam, quia non est simpliciter panis usualis.

14 Panis triticeus tinctus colore rubro, qualis adhibetur pro obsignandis epistolis, estne materia sufficiens? *Resp.* Est materia dubia, quia etiam si physice vix mutetur tantum accidentaliter; tamen, quia panis usualis moraliter censeri nequit, ideo licite in illo non fit consecratio, & quan-

& quantum ad valorem est multum dubitandum.

15 Panis ergo, qui est materia remota Eucharistiæ, debet esse ex Tritico sano, non corrupto, non immixto alia materia, azymo, idest sine fermento, aqua elementari confecto, & cocto.

16 Estne convenientior consuetudo Latinorum consecrantium in azymo, an Græcorum consecrantium in fermento? *Resp.* Nostra consuetudo convenientior est; primo, quia Christus, juxta *Matthæum*, c. 26. & *Lucam*, c. 22. in azymo consecravimus; secundo, quia panis azymus magis exprimit puritatem, & sanctitatem Christi, & recipientium, quam fermentatus juxta illud primæ ad Cor. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, sed in azymis sinceritatis, & veritatis.

17 Quænam est materia remota Calicis? *Resp.* Est vinum de vite, ex uvis maturis expressum, cui modica aqua admisceri debet; siue ergo sit rubrum, siue album, semper est materia Calicis; licet enim forte specie physica differant, non differunt moraliter, quia utrumque vinum de vite est, & quidem usuale.

18 Mustum estne materia sufficiens? *Resp.* Affirmative, quia in substantia est vinum, & quidem potabile, quamvis non sit perfecte purgatum, & decoctum. Acetum non est materia sufficiens, quia est vinum corruptum, quod amisit vini substantiam. Vinum, quod acescit, est materia dubia consecrationis, adeoque in eo consecrans peccat mortaliter. Similiter vinum ex agresta, & uvis immaturis expressum, non est materia sufficiens: item vinum adustum, seu mustum coctum: hæc enim, & his similia vinum usuale non sunt.

19 Vinum congelatum ex nimio frigore estne materia sufficiens? *Resp.* Si resolvatur, ita ut fiat potabile, est materia sufficiens, non vero si gelidum relinquatur. Similiter succus uvarum, adhuc in uvis existens, & non expressus, item vinum inhibitum in pane, quia hæc omnia,

dum sic permanent, non fluida, & materia potus, sed potius materia cibi dici debent.

20 Vinum ex Melogranatis, ex pomis, vel alio fructu, aut herbarum liquore, estne materia Calicis? *Resp.* Nequaquam, quia vinum de vite non sunt.

21 Vinum miraculosum, seu aqua ex miraculo in vinum conversa estne materia sufficiens? *Resp.* Affirmative cum Bonacina, quia licet tale vinum de vite non sit, est tamen ex virtute Auctoris vitis, & substantialiter; & accidentaliter physice conveniens cum vino vitis, & differt tantum in modo suæ productionis.

22 Succus ex uvis pallis expressus estne materia insufficientis? *Resp.* Nequaquam, quia adeo ficcus, & decoctus est, ut nullam vini, aut musti potabilitatem servet. Vinum item aromatibus conditum, nisi forte mixtio sit adeo modica; ut substantia vini alterata non censeatur. Talis enim mixtio extrahit vinum a ratione usualis.

23 Debetne vino consecrando misceri aqua? *Resp.* Utrique, quia de Christo per traditionem habetur, quod in ultima cœna vinum aqua miscuerit, & præcipit Ecclesia.

24 Si Christus vinum miscuit aqua, talis mixtio non erit ex præcepto Ecclesiæ, sed a Christi institutione, qui dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*? *Resp.* Non omnis circumstantia, quam Christus adhibuit in consecratione corporis, & sanguinis, fuit ab ipso relictæ tanquam necessaria ad valorem sacramenti; nam Christus consecravit etiam post cœnam in pane azymo, in vino albo, nec tamen hæc sunt essentialiter requisita ad valorem sacramenti. Dum ergo dixit, *hoc facite*, &c. præcepit substantiam actionis, non omnem modum, quo actio facta fuit.

25 Voluntarie omittens infusionem aquæ, consecratne? *Resp.* Affirmative, sed peccaret lethaliter, quia facit contra præceptum Ecclesiæ in re gravi.

26 Omissio modicæ aquæ videtur potius materia levis? *Resp.* Licet quantitas aquæ miscendæ materia levis sit, ejus significatio est gravis, repræsentat enim aquam ex Christi latere fluentem, & unionem Christi cum Ecclesia.

27 Convertiturne aqua mixta vino in Sanguinem? *Resp.* Utrique, quia de toto, quod est in Calice, dicitur *hic est Sanguis meus*. Totum ergo vi verborum convertitur in Sanguinem.

28 Si facta consecratione Sacerdos advertat, materiam consecratam esse ineptam, vitiosam, vel dubiam, quid debet facere? *Resp.* Si facta consecratione panis ante consecrationem vini Sacerdos advertat, Hostiam esse confectam ex materia inepta, vel dubia, debet accipere aliam ex materia idonea, & illam consecrare, incipiendo ab illis verbis: *Qui pridie*: deinde priorem ex materia inepta conservare, ut eam comedat post Calicis sumptionem. Si autem hoc advertat post sumptionem sanguinis, apponi debet nova Hostia apta, & novum vinum cum aqua, & facta oblatione saltem mentaliter consecrabit utramque speciem, incipiendo ab illis verbis. *Qui pridie, &c.* Hæc de defectu materiæ corporis.

29 Quantum ad defectum materiæ Calicis, hæc advertat: si ante consecrationem Sanguinis; quamvis post consecrationem corporis Sacerdos advertat, aut vinum, aut aquam, aut utrumque non esse in Calice, debet statim apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, saltem mentaliter consecret, incipiendo ab illis verbis: *Simili modo postquam, &c.* si post consecrationem Calicis advertat in Calice, non fuisse positum vinum, sed aquam, vel acetum, hæc deponat in aliquod vas projicienda finita missa in sacrarium, & assumat vinum cum aqua, & facta oblatione saltem mentaliter, consecret incipiendo ab illis verbis: *Simili modo, &c.* Si post sumptionem corporis, advertat, non fuisse positum vinum, sed aquam tantum, vel acetum, reassumat, aliam

aliam Hostiam consecrandam, apponat in Calice vinum cum aqua, utrumque saltem mentaliter offerat, utramque speciem denuo consecret, incipiendo ab illis verbis. *Qui pridie, &c.* Si Missa celebretur in loco publico, ubi plures adsint, ad evitandum scandalum poterit apponere tantum vinum cum aqua, hac offerre, & consecrare, deinde proseguire cætera.

30 Si materia, quæ est apponenda loco alterius defectuosæ, & ineptæ, non posset ullo modo haberi, quid facere debet Sacerdos? *Resp.* Si, Hoc advertat ante consecrationem corporis, ulterius procedi non debet, ne fiat sacrificium imperfectum; si autem hoc advertat post corporis consecrationem, aut etiam vini, tunc, si nullo modo haberi possit alia materia apponenda loco defectuosæ, & ineptæ, proseguenda est Missa, ita tamen ut relinquantur verba, & signa, quæ pertinent ad materiam deficientem. Si expectando aliquantulum, haberi potest materia apta, expectandum erit, ne sacrificium maneat imperfectum.

31 Si Sacerdos advertat, se non apposuisse aquam, quid facere debet? *Resp.* Si advertat ante consecrationem calicis, eam apponat: si post consecrationem apponere non debet, quia hæc neque est de necessitate sacramenti, neque de necessitate sacrificii.

32 Quanta materia panis potest a Sacerdote consecrari? *Resp.* Quæcumque materia panis, dummodo sit Sacerdoti præsens, & determinata, potest tota ab eo consecrari, debet tamen consecrare solum illam quantitatem, quæ necessaria est pro usu Sacerdotis, & fidelium, qui communicari debent. Hinc si nullus adstantium in ea Missa communicari velit, tanta solum quantitas est consecranda, ut videri possit a populo circumstante Missam audiente, quando elevatur, & ab omnibus adoratur.

33 Cujus figuræ debet esse Hostia consecranda? *Resp.* Rotundæ, & circularis ad modum

dum Orbis, ut denotetur, quod domini est terra, & plenitudo ejus; & etiam ad significandum, quod Deus, cui fit oblatio sacrificii, caret fine, & principio, sicuti principio, & fine caret circulus.

34 Cur Hostia debet esse Christo crucifixo effigiata? *Resp.* Quia Christus crucifixus debet esse ante oculos sacrificantis, & ejus mens debet assidue versari circa passionem, cujus memoria in incruento sacrificio recolitur.

35 Cur in Hostia ab utraque parte idest ante, & retro non est formatus crucifixus; sed solum in ea parte, quæ respicit oculos sacrificantis? *Resp.* Quia Christus Deus, & Homo est; ut Deus figura caret, & ideo retro Hostia figurata non est: Ut Homo habet figuram, & ideo ante figurata est.

36 Quænam quantitas vini debet poni in Calice pro consecratione? *Resp.* Omnis quantitas vini, dummodo sit prælens, & determinata a Sacerdote, consecrari potest, non debet tamen consecrari multum, sed tantum, quantum sufficit ad unum, vel alterum haustum; & quantitas aquæ debet esse modica, una scilicet, vel altera gutta, quæ vinum alterare nequeat.

37 Si in sumptione Calicis quis deprehenderet plus aquæ, quam vini in caute positum esse, quid facere debet? *Resp.* Si sit in privato sacello, & absit scandalum, tunc deberet apponere novam Hostiam, novum vinum cum modica aqua, hæc omnia mentaliter offerre, & consecrare incipiendo ab illis verbis: *Qui pridie:* prima enim Calicis consecratio defectu materiae facta non est; si autem sit in publico, & populi frequentia, tunc ratione scandali sufficiet, ut apponat novum vinum, cum modica aqua, & offerat, & consecret incipiendo ab illis verbis: *Simili modo, &c.* deinde sumet ad perficiendum sacrificium.

38 In tali casu si Sacerdos jejunus non esset,

ac-

neque ergo Communicari posse? *Resp.* Perficere sacrificium Missæ summptione utriusque speciei est de jure divino, quod prævalet juri Ecclesiastico de sumendo jejune.

39 Si aqua fuisset apposita in urceolis cum vino, sufficeretne talis appositio absque eo, quod in Altari alia apponatur a Sacerdote? *Resp.* Nequaquam, quia talis infusio non significat mysterium unionis populi fidelis cum Christo, & ideo in Altari, suo tempore infundenda est juxta præscriptum Rubricæ.

40 Quare hoc sacrificium perfici debet ex duplici materia panis, & vini? *Resp.* Quia sic Christus instituit hoc sacrificium incruentum in memoriam cruenti, quod per Corpus, & Sanguinem fuit Deo Patri oblatum; alia ratio ex parte Sacramenti esse potest, quia hoc Sacramentum institutum est per modum convivii, & spiritualis refectionis animæ: hinc sicuti cibo, & potu reficitur corpus, ita anima corpore, & sanguine Christi.

41 Eucharistia sub duplici materia, & duplici forma estne unum, vel duplex sacramentum? *Resp.* Est unum unitate integritatis, quod perficitur multis rebus, scilicet corpore, & sanguine Christi sub speciebus panis, & vini, sicuti unus homo multis membris, & domus ex fundamento, parietibus, & tecto integrantur. Est etiam unum Sacramentum unitate refectionis spiritualis animæ, quæ perficitur cibo, & potu: Est unum unitate omogeneitatis, quia licet constituatur ex duabus speciebus, in qualibet tamen est tota ratio Sacramenti; & quamvis, qui sumit unam speciem, materialiter non sumat alteram, totum tamen formaliter dicitur sumere, scilicet corpus, sanguinem, & Christi animam una cum divinitate.

42 Abstemius, qui vinum bibere nequit, potestne Missæ sacrificium perficere? *Resp.* Si vinum nullius loci bibere possit, neque potest celebrare; in nullo enim casu licitum est
unam

unam speciem sine altera consecrare; si autem aliquod gustare possit, quod de vite sit, & poterit cum eo celebrare.

43 Qualis præsentia materiæ consecrandæ requiritur ad validam ejus consecrationem? *Resp.* Talis præsentia requiritur, ut per pronomen *hoc*, vel *hic* independenter a discursu, vel nutibus juxta germanam, & materiale ejus significationem demonstrari possit. Hinc panis, vel vinum distantia a Sacerdote intermedio pariete, aut post tergum Sacerdotis existentia, vel in tabernaculo reclusa, vel reposita ad proximam mensulam, Hostia existens inter folia Missalis, valide non consecrantur, quia de illis non verificatur *hoc*, vel *hic*, sed illud.

44 Particulæ contentæ in Pyxide, quæ per oblivionem tempore consecrationis non sunt aperta, remanentne consecratæ? *Resp.* Si Sacerdos habuit intentionem consecrandi, juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vel si habuit intentionem consecrandi materiam præsentem consecrabilem, sunt consecratæ, quæ secundum communem usum loquendi, res contenta per rem immediate continentem solet significari, quæ ratio etiam valet de eo, qui non recordaretur, Calicem in consecratione detegere.

45 Si quis inter plures particulas ibi præsentem, sex tantum vellet consecrare, vel mediam partem hostiæ, valide ne consecraret? *Resp.* Si intentio consecrantis feratur in dimidiam partem Hostiæ determinate & in sex particulas determinate, valide consecraret, si autem feratur in illas indeterminate, & in vago, nihil remaneret consecratum.

46 Sacerdos putans habere unam Hostiam præmanibus, si revera habeat duas, vel tres conglutinas, super quas proferat verba consecrationis, valide ne consecrat? *Resp.* Si habeat intentionem consecrandi, juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vel intentionem absolutam consecrandi id, quod habet præmanibus, omnes tres remanent consecratæ; si autem habeat intentionem

nem consecrandi illam, quam videt, solum prima erit consecrata, quia valor consecrationis sequitur intentionem consecrantis. Si habeat intentionem consecrandi unam tantum, non vero determinate illam, quam videt, nulla est consecrata, quia nulla fuit determinare intentio.

47 Quomodo ergo consecrans habere debet intentionem consecrandi, ne erret? *Resp.* Debet habere intentionem consecrandi, juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, qua intentione posita, remanent consecratæ omnes Hostiæ, vel particule præsentis ad Altare delatæ. Talis enim est intentio Ecclesiæ, ut omnis materia præsens, & consecrabilis delata ad Altare ad usum Sacrificii, etiam actu consecratur.

48 Quandonam debet esse præsens Sacerdoti materia consecranda ad offertorium, ad initium Missæ, vel ad Canonem? *Resp.* Ut fiat secundum ritum Ecclesiæ, debet esse præsens ad offertorium, prius enim in Missa offertur Deo panis, & vinum; deinde corpus, & Sanguis Christi: quantum ad valorem sufficit, quod sit præsens, dum profertur forma consecrationis.

S E C T I O I V .

De forma Consecrationis.

1 **V**erba illa *Qui pridie quam pateretur, &c.* Suntne de essentia formæ Eucharistiæ? *Resp.* Nequaquam, quia Concilia, & Patres docent, hoc Sacramentum confici per verba Christi; hæc autem Christi non sunt.

2 Verba illa *Accipite, & manducate*, suntne de essentia formæ? *Resp.* Nequaquam, quia ista sunt præceptiva sumptionis, non autem sunt productiva Corporis Christi, sub speciebus panis.

3 Particula *enim*, quæ reperitur in verbis consecrationis, estne de essentia formæ? *Resp.* Nequaquam, quia est particula tantum connectens antecedentia cum subsequentibus, & hæc non reperitur, neque in Evangelio Luca, neque in Epistola Divi Pauli, ubi est mentio consecrationis; tamen peccaret mortaliter Sacerdos voluntarie omittens illud *enim*.

4 Quæ est forma consecrationis Corporis? *Resp.* Sunt illa verba, quæ profert Sacerdos in nomine Christi super materiam debitam, scilicet: *Hoc est enim corpus meum*; particula *enim*, ut monui, non est de essentia.

5 Consecraretne Sacerdos, qui in loco dicendi *Hoc*, diceret *Hoc est corpus meum*? *Resp.* Si ex inadvertentia, vel ex ignorantia grammaticæ, acciperet ly *Hic* nominaliter, putans corpus esse generis masculini, tunc consecraret, quia adhuc permanet significatum formæ: si ly *Hic* sumeret adverbialiter intelligens, in hoc loco est corpus meum, non consecraret, quia facta esset essentialis mutatio in significatione verborum formæ.

6 Nonne verum est dicere post consecrationem, Corpus Christi esse in loco, ubi sunt species panis, quomodo ergo mutatur significatio formæ? *Resp.* Hoc verum est, non tamen retinetur significatio formæ, quæ hæc duo indivisibiliter significat, & quod Christus sit sub speciebus panis, & quod sit ibi per conversionem substantiæ panis in substantiam corporis; hoc secundum non significatur per adverbium *hic*, & de facto in Cælo est Corpus Christi, æque tamen ibi est per conversionem.

7 Si quis loco dicendi *hoc*, diceret *illud*, vel *istud*, essetne valida consecratio? *Resp.* Verbum *illud* variat substantialiter significatum verborum, quia non est pronomen demonstrativum, & verbum, *istud*; aut *ecce* non variant substantialiter; æquivalent enim pronomini-bus; qui ergo diceret *istud*, aut *ecce*, con-

se-

secraret, non autem qui diceret *illud*.

8 Si loco dicendi *Hoc est corpus meum*, quis diceret: *Hæc est caro mea*, consecratne? Resp. Res est dubia, alii enim volunt, non fieri consecrationem, quia variatur essentialis significatio; caro enim est pars corporis, non corpus. Bonacina vult remanere eandem significationem, quia in scriptura caro accipitur pro toto homine, juxta illud, *Verbum caro factum est*. & aliud; *caro mea requiescet in spe*: admittit etiam tamquam validas has formas: *Hic cibus est corpus meum*; vel, *hæc res est corpus meum*: non autem, si dicatur *meum est hoc corpus*, quia pronomen *hoc* determinate demonstraret corpus, quod tamen in consulo debet facere, ut mox subdam, num. 10.

9 Quænam est forma consecrationis Calicis? Resp. *Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. Essentialia sunt: *Hic est Calix Sanguinis mei*, vel *Hic est Sanguis meus*, cæterum alia sunt accidentalialia, quibus relictis adhuc esset valida consecratio.

10 Quinam est sensus verborum formæ? Resp. Est iste, *hoc edulium est corpus meum*: hic potus est Sanguis meus; Verba enim consecrationis, & omnes formæ Sacramentorum efficiunt id quod significant; cum ergo efficiant, ut corpus, & sanguis Christi ponantur sub speciebus, utique hoc debet esse illorum significatio: Unde ly *hoc*, neque determinate significat corpus Christi, neque determinate panem, sed utrumque id vago, ita ut in principio prolationis verborum, cum ibi sit substantia panis, & non corpus Christi, significat panem: in fine prolationis verborum, cum sit corpus, & non panis, significat corpus. Attende bene, formam consecrationis esse actionem conversivam panis in corpus Christi, & intelliges ly *hoc* in forma consecrationis corporis, ly *hic* in illa sanguis.

guinis habere significationem in vago .

11 Quid significat illud secundum verbum consecrationis , scilicet *est* ? *Resp.* Significat conversionem substantiæ panis in corpus Christi , quæ fit in eo instanti , in quo pronunciantur verba : non enim hæc mutatio fit præviis dispositionibus , sicuti in generatione substantiali , sed fit instantanee ; & hæc actio conversiva vocatur a Theologis transubstantiatio , de qua numero 19.

12 Quare in consecratione Corporis non dicitur , quod pro vobis tradetur in remissionem peccatorum , sicuti in consecratione sanguinis dicitur , qui pro vobis effundetur ? *Resp.* Ex D. Th. part. 3. q. 78. art. 3. ad 3. & ad 8. Sanguis seorsim consecratus expresse passionem Christi representat , ideo potius in consecratione Sanguinis fit mentio de effectu passionis , quam in consecratione Corporis , quod est passionis subiectum ; Alibi autem docet , quomodo sanguis seorsim consecratus a corpore exprimat passionem , scilicet , quia separatio sanguinis a corpore fit per passionem , breviter ergo sic responde ; quia sanguis exprimit passionem Christi , & ejus effectum , corpus autem non exprimit passionem , sed est passionis subiectum .

12 Quinam est sensus horum verborum : *Hic est Calix Sanguinis mei* ? *Resp.* Ex D. Thoma loco supra citato ad 1. Hæc locutio duplici modo est figurata , uno modo secundum figuram , qua ponitur continens pro contento , ut sit sensus : Hic est sanguis meus contentus in Calice , cum enim sanguis Christi in hoc Sacramento sit fidelium potus ; convenienter designatur per Calicem , qui est vas huic usui accommodatum : Alio modo per metaphoram , prout per calicem similitudinarie importatur passio Christi , quæ a Christo quoque Calix nominata est , cum dixit , *transeat a me Calix iste* ; ita ut hic sit sensus : hic est calix passionis meæ ; passio enim ex D. Thoma exprimitur in

consecratione sanguinis seorsim a corpore.

14 Quid significant illa verba *novi, & æterni testamenti*? Resp. Testamentum est dispositio hæreditatis, cum ergo Deus disposuerit tam in lege veteri, quam in nova dare hæreditatem suam hominibus per effusionem sanguinis Jesu Christi, ideo de hoc dicitur *novi, & æterni testamenti*.

15 Quid significat *Mysterium fidei*? Resp. Significat, quod sanguis Christi domini occulto modo continetur in calice, & occulto modo figuratus fuit in veteri testamento, quæ enim sunt occulta, solent nuncupari mysteria; dicitur autem *mysterium fidei*, quia existentia sanguinis Christi in calice est objectum nostræ fidei.

16 Quid significant illa verba, *qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*? Resp. Significat, valorem passionis Christi non solum esse pro Judæis, quibus Christus fuerat promissus, & sed etiam pro multis gentilibus. Hinc D. Thomas habet: *Signanter dicit pro vobis Judæis, & pro multis, scilicet Gentilibus, vel pro vobis manducantibus, & pro multis, pro quibus offertur, ita loco citato ad 8.*

17 Cum sanguis Christi effusus sit pro omnibus, quare hic dicitur solum *pro vobis, & pro multis*? Resp. Primo possum juxta dicta, cum *ly pro vobis* significet Judæos; *ly pro multis* significet Gentiles, dicere, quod idem sit *pro vobis*, & *pro multis*, ac dicere *pro omnibus*, vel etiam cum Alberto Magno; *disc. 8. art. 7. ad 2.* quia Passio Christi, licet sufficienter sit *pro omnibus*, non tamen efficaciter *pro illis*, qui ponunt obicem gratiæ.

18 Quare dicitur *effundetur* in tempore futuro, cum tamen sanguis Christi sit effusus, & non amplius effundendus? Resp. *ly effundetur* refertur ad tempus institutionis Eucharistiæ, quo tempore fuit futura effusio sanguinis facienda in passione.

19 Sanguis Christi Domini poniturne solum, cum quis dicit ultima verba *in remissionem peccatorum*? Resp. Ponitur, cum quis dicit *Hic est Calix sanguinis mei*, reliqua enim sunt de substantia; non de essentia sacramenti.

20 Quid est Transubstantiatio? Resp. Est conversio totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi virtute divina effecta. Hinc post consecrationem neque remanet materia, neque remanet forma panis, quæ substantia sunt, sed sola accidentia illius, qualia sunt quantitas, color, sapor, & similia, quæ ante consecrationem reperiiebantur in pane.

21 Quomodo manent illa accidentia sine subjecto? Resp. Miraculose conservantur a Deo, & virtus divina ea in genere causæ efficientis sustentans, facit id, quod antecedenter faciebat subjectum.

22 Per talem conversionem annihilaturne panis substantia? Resp. Non annihilatur, quia annihilari est reduci in nihil, non vero converti in aliud. Hinc non est annihilatio, sed depositio panis, & positio Corporis Christi.

23 Quomodo Christus dicitur contineri sub speciebus panis, & vini, quæ sunt accidentia? Resp. Continetur modo ineffabili, quatenus substantia Corporis Christi succedit substantiæ panis, & intima unione ita utitur accidentibus, ratione cuius vere manducatur Christus manducatis speciebus, ponitur Christus in loco, ubi ponuntur species, & movetur ad motum ipsarum.

24 Quomodo existit Christus sub speciebus? Resp. Non existit circumscriptive, ita ut singulæ partes sint extra se invicem positiæ, & occupent distinctum spatium; sed definitive in hoc sensu, quod totus Christus sit in tota Hostia, & totus in qualibet parte Hostiæ, sive divisæ, sive, conjunctæ.

25 Per formam consecrationis panis, quid ponitur sub speciebus panis, & per formam consecrationis Calicis, quid ponitur sub speciebus

bus vini? *Resp.* Tam sub speciebus panis, quam sub illis vini, per formam consecrationis ponitur totus Christus, qualis est gloriosus in cœlis, scilicet cum corpore, anima, & persona Verbi, sibi hypostatice unita; imo cum divinitate, & reliquis divinis Personis; quæ omnia tamen diverso modo ponuntur.

26 Assigna istos diversos modos? *Resp.* Sub speciebus panis vi verborum ponitur solum corpus: sub speciebus vini vi verborum ponitur solum Sanguis: dicitur vi verborum, quia verba consecrationis causant id, quod significant; cum ergo verba consecrationis hostiæ significant solum corpus, hoc tantum vi verborum ponitur; cum illa consecrationis Calicis significant solum sanguinem, hic tantum ponitur.

27 Quomodo ponuntur reliqua? *Resp.* Ponuntur concomitanter, quia sub qualibet specie ponitur quidquid cum corpore, aut sanguine habet unionem physicam, aut naturalem connexionem, proprium enim unionis est, ita connectere extrema, ut ubicumque ponitur unum extremum, ponatur & aliud; cum ergo corpus sit unitum sanguini, & sanguis corpori; cum corpus, & sanguis sint viva, adeoque habeant unionem cum anima, persona Verbi, & divinitate, hæc omnia importari debent concomitanter, quia scilicet sunt unita illi, quod vi verborum importatur, & ponitur formaliter.

28 Trinitas quomodo importatur in hoc Sacramento? *Resp.* Theologi dicunt, quod importetur per circuminfectionem; quia cum tres divinæ personæ habeant eandem essentiam, naturam, & divinitatem, ubi est una persona, de necesse est etiam alia, cum ergo in Sacramento concomitanter sit Persona Verbi, per circuminfectionem est etiam Pater, & Spiritus Sanctus.

29 Post consecrationem remanetne aliquid panis, & vini in Sacramento Eucharistiæ? *Resp.* Remanent omnia accidentia, seu species panis,

panis & vini; nihil autem substantiæ remanet, sed tota substantia panis transubstantiatur, seu convertitur in Corpus Christi; & tota substantia vini convertitur in Sanguinem Christi.

S E C T I O V.

*De prærequisitis ad Missæ Sacrificium
ex parte Sacerdotis.*

1 **Q**Uænam dispositiones requiruntur ex parte Sacerdotis ad hoc, ut digne, & cum fructu celebret? *Resp.* Requiruntur plura tam ex parte animæ, quam ex illa corporis; ex parte animæ requiritur, quod sit valide ordinatus, non suspensus, non irregularis, non excommunicatus, sine conscientia peccati lethalis, & quod sciat sufficienter cæremonias, & Ritus, qui adhiberi debent in Missa, juxta stylum approbatum propriæ Ecclesiæ.

2 Sacerdos Suspendus, aut Excommunicatus celebrans, quam pœnam incurrit? *Resp.* Primo committit peccatum lethale, contra obedientiam Ecclesiæ debitam, & insuper Sacrilegium, sicuti mox dicam de eo, qui celebrat in lethali; secundo incurrit irregularitatem, quæ, si sit publica, aut ad forum contentiosum deducta, non potest ab Episcopo dispensari; si autem occulta sit; est ab eo dispensabilis. Adverte tamen, quod, si quis sit suspensus ab Episcopo tantum oretenus, & non in scripto, peccat tantum contra obedientiam Episcopo debitam, non autem sit irregularis: Item excommunicatus excommunicatione minori non incurrit irregularitatem si celebret, antequam ab ea absolvatur. Si autem Sacerdos excommunicatus, etiam excommunicatione majori in gravissima necessitate, putat ut perficiat sacrificium alterius Sacerdotis, qui

consecrata una specie, antequam consecret aliam, expiravit, celebret, nullam incurrit irregularitatem; non enim ex temeritate, sed ex necessitate celebravit.

3 Quot peccata committit Sacerdos; qui celebrat in peccato mortali? *Resp.* Committit duo peccata mortalia contra virtutem religionis, scilicet duo sacrilegia: alterum, quia conficit sacramentum in peccato mortali, alterum, quia recipit; cui addi potest tertium, quia sibi ministrat Eucharistiam in peccato mortali.

4 Quid ergo debet facere Sacerdos existens in peccato mortali, qui tamen celebrare velit? *Resp.* Si adsit copia confessorii, non sufficit, quod eliciat actum contritionis, sed debet confiteri, & ut notat Rubrica Missalis, debet confiteri, antequam se sacris vestibus induat; hæc obligatio confitendi est sub mortali ex *Trid. sess. 12. c. 7.* si deest confessorius, omittat celebrare; vel, si esset urgens necessitas celebrandi ad evitandum grave scandalum, eliciat actum contritionis cum proposito confitendi quam primum: hoc enim sub mortali præcipitur a Tridentino.

5 Quomodo intelligendum est hoc Tridentini mandatum, quod Sacerdos, qui celebravit in lethali, confiteatur quam primum; *Resp.* Intelligitur, non pro consilio, ut opinarunt nonnulli, quorum doctrina damnata est ab Alexandro VII. prop. 28. sed pro præcepto riguroso obligante sub lethali ad confitendum, cum offertur prima occasio confitendi, nec sufficit, quod Sacerdos confiteatur, cum suo tempore confitebitur, hæc enim opinio damnata est ab Alexandro VII. prop. 39. Sacerdos ergo contritus ex inopia Confessorii celebrans initio mensis, etiam si non amplius teneatur celebrare per totum mensem, peccat mortaliter, si quam primum non confiteatur, & ubi confiteretur, debet se accusare etiam de hoc peccato inobedientiæ contra præceptum Tridentini. Secundo videtur, quod Sacerdos nequeat differre hanc confessionem a Tridentino

tino præscriptam ultra duos, vel tres dies ; Tertio, si Sacerdos discedens ab altari, & ingrediens Sacristiam inveniat Confessarium, si prævideat, se discessurum ad locum, in quo per pluries dies non erit Confessarius, tenetur statim confiteri sub mortali. Non violabit tamen hoc præceptum, si existens in parochia rurali differat confessionem in casu, in quo ibi non habeat copiam Confessarii: dummodo cum habuerit, quam primum confiteatur.

6 Sacerdos in mortali existens, si habeat Confessarium præparatum, cui potest confiteri, expectat tamen alium de proximo, cui libenter confitetur, & devotius, potestne differre confessionem, & interim celebrare post elicited actum contritionis? *Resp.* Si nulla subsit causa gravis, & rationabilis refutandi confessarium præsentem, non potest; si autem immineat grave damnum penitenri ex confessione facta tali Sacerdoti, tunc poterit urgente gravi necessitate celebrandi providere sibi de actu contritionis, in hoc enim casu ita se habet, ac si non esset copia confessarii.

7 Si Sacerdos existens in lethali non habeat alium, a quo missam audiat die festo, necessitas satisfaciendi præcepto Ecclesiastico audiendi, vel celebrandi missam, estne causa sufficiens, ut licite celebret post elicited actum contritionis deficiente confessario? *Resp.* Nequaquam, quia præceptum confitendi ante sumptionem Eucharistiæ fundatur in jure divino, scilicet in illo *Pauli: probet autem se ipsum homo*, præceptum audiendi missam in die festo est de jure Ecclesiastico. Excipe tamen casum magni scandali, si quod esset in omissione celebrandi a Sacerdote in festo.

8 Si Sacerdos ante Missam contentiose egerit cum aliquo de populo publice, potestne statim sine prævia confessione celebrare? *Resp.* Licet contentio ex improvviso, & inopinato motu iræ ad peccatum lethale non pervenerit, tamen si confessarius adesset, deberet confiteri, & bo-

num esset, si ab aliquo, qui rixæ interfuit, sciretur, secus, si confessarius non sit, conterat, & se reconciliet cum eo, cum quo contenderat, ne scandalum oriatur ex subito ingressu ad altare post contentionem.

9 Si Sacerdos velit celebrare cum fructu, est ne necesse, ut urget se etiam a venialibus? *Resp.* *S. Thom. part. 3. quest. 79. art. 8.* ubi ait, quod accedens ad communionem cum affectu ad peccatum veniale, recipit quidem fructum essentialem, seu augmentum gratiæ, & charitatis, quod augmentum est fructus, & effectus Eucharistiæ communis Sacramentis vivorum, sed non recipit fructum, seu effectum specialem, & proprium Eucharistiæ: hic enim fructus specialis, & proprius consistit in quadam actuali refectione spiritualis dulcedinis, & hanc in Deo non potest sentire, qui communicat cum affectu ad peccatum veniale.

10 Sacerdos, qui passus est nocturnam pollutionem, potestne mane celebrare? *Resp.* Pollutione nocturna potest esse involuntaria, & sine peccato, & hæc non impedit Matutinam Missæ celebrationem, maxime si ante eam devote collegerit spiritum, & omnem sensum, & affectum carnalem forte inde relictum abiecerit; si autem fuerit voluntaria, debet prius confiteri, & juxta præscriptum prudentis Confessarii, qui attendens ad ejus dolorem, & propositum, poterit permittere, vel negare juxta necessitatem celebrandi, & præsentem dispositionem sui poenitentis; necquoad hoc regula generalis dari potest.

11 Qualis dispositio ex parte corporis requiritur in Sacerdote, ut licet celebret? *Resp.* Requiritur, ut a media nocte diei præcedentis sit jejunus, jejunio naturali, dico jejunio naturali, nam jejunium Ecclesiasticum non frangitur liquida, quæ sumuntur ad modum potus; Jejunium naturale frangitur per quodcumque, quod sumitur ad modum cibi, vel potus: dicitur

citur per modum cibi, vel potus ad tollendos scrupulos de saliva, vel de aliquo exiguo intra dentes existente, quod deglutitur per modum salivæ, non per modum cibi. Obligatio celebrandi jejune est inducta ad Ecclesiā ob reverentiam tanti Sacramenti.

12 Si notabile fragmentum cibi vespertini remansisset intra dentes: hoc deglutito remanetne impeditus a Missæ celebratione? *Resp.* Cum Nugno, quod deberet talis abstinere a celebratione Missæ; quia licet non deglutiverit animo comedendi, cum tamen sit notabilis quantitas, impedit communionem.

13 Tabachum frangitne Jejunium naturale? *Resp.* Tabachum in pulvere non frangit jejunium naturale; quia ad fractionem jejunii naturalis requiruntur duo, scilicet primo, quod sumatur aliquod comestibile, vel potabile. Secundo, quod sumatur per actionem aliquam, quæ in communi hominum existimatione dicatur comestio, vel potus; Tabachum autem in pulvere, nec spectat ad comestibilia, neque ad potabilia, neque illius attractio per nares est actio comestiva, aut potativa, neque ordinatur ad stomachum reficiendum, sed ad caput exonerandum per sternutamenta: quod si aliquid pulveris per accidens descendat ad stomachum, iste descensus est per modum respirationis, non per actionem comestivam, aut potativam.

14 *Resp.* Secundo. Tabachum in fumo non frangit jejunium: neque etiam Tabachum in folio. Quantum ad Tabachum in fumo, ratio est eadem cum supra posita, quia fumus, neque est cibus, neque potus, neque sumitur ad nutriendum, sed ad excitandam, & expuendam pituitam; quod autem aliqui solo fumo Tabachi per aliquos dies vixerunt ut nonnulli dixerunt, non censetur satis credibile a Diana, qui refert pro se Dandinum. Quoad Tabachum in folio ratio est quia ex *Bonacina de Sacram. dis. 4. q. 6. p. 2. n. 9.* licet ante communionem aromata ori impone-

re, dentibusque terere, dummodo nihil deglutia-
tur, idem quoque dicendum est de Tabacho in
folio, quod dentibus tantum teritur, neque de-
glutitur: Imo *Tanerus* citatus a *Diana* sentit, nec
frangit jejunium, si modicum quid ex illis foliis
salivæ incorporatum in stomachum decidat: Hæc
omnia ex *Diana Coordinato*, Tom. 2. p. 6. &
sequentibus, ubi alios Doctores citat pro sua
sententia, quæ licet sit valde probabilis, nihilo-
minus conveniens est ob tanti Sacramenti reve-
rentiam abstinere. Ibi etiam docet ex eadem ra-
tione jejunium non frangere, neque Terram,
Chartam, Plumbum, Monetam, aut Aurum, quia
cum ista nutritiva non sint, & in magna quanti-
tate accepta non solvant jejunium Ecclesiasti-
cum, in minima quantitate non solvunt jeju-
nium naturale; differentia enim inter utrumque
jejunium hæc est, ut in Ecclesiastico admittatur
parvitas materiæ; in jejunio autem naturali non
admittitur. Adverte cum eodem, Aurum com-
minutum in pulvere jejunium frangere, quia
hoc pacto alteratur a stomacho, & digeritur,
non autem si integrum deglutiatur.

15 Si inter celebrandum Sacerdos recordetur,
se non esse jejunium, potestne prosegui Mis-
sam? *Resp.* Si timeat scandalum grave, five an-
te consecrationem, five post, hoc impedimen-
tum illius memoriæ occurrat, Missam prosequa-
tur; si celebret in Sacello privato, coram fami-
liaribus, apud quos nullum est scandalum pericu-
lum, si ante consecrationem recordetur, rece-
dat ab altari; si post consecrationem unius etiam
speciei, Missam proseguatur; quia perficere
Sacrificium est de jure Divino, quod præva-
let juri Ecclesiastico celebrandi jejune.

16 Si Sacerdos sumpto sanguine, & purifica-
tione, reperiat super corporale aliqua fragmenta
hostiæ antea sumptæ, potestne illa sumere etiam
si non sit jejunus? *Resp.* Potest illa sumere, ne-
dum si ea reperiat, cum adhuc est ad Altare, ve-
rum etiam cum est in Sacristia; pertinent enim
ad

ad idem Sacrificium, & spirituales refectio-
nem. Dixi fragmenta, si enim notabilis Hostiæ
pars vel particula casu oblita remaneat, debet
poni in Pyxide: si Ecclesia, in qua celebrat,
careat tabernaculo, in quo conservetur Sacra-
mentum, poterit illa lumere. Fragmenta po-
pulo distribui non debent.

17 Potestne Sacerdos non jejunus celebrare,
ad hoc ut subministret Viaticum infirmo? *Resp.*
Aliqui Doctores existimarunt, posse celebrare,
quia præceptum sumendi Viaticum est de jure
Divino, & præceptum celebrandi jejune est
de jure Ecclesiastico. Nihilominus tutius est
dicere, licitum non esse, quia obligatur infir-
mus sumere Viaticum, quando est Eucharis-
tiæ copia, non quando deficit ex causa al-
terius, ut in nostro casu.

18 In die Nativitatis, si Sacerdos inadverten-
ter in prima Missa sumat purificationem, potest-
ne alias duas celebrare? *Resp.* Negative, Eccle-
sia enim, quæ tres Missas in die Nativitatis per-
misit, statuit etiam, ne sumatur purificatio in pri-
ma, & secunda, ut Sacerdos jejunus omnes ab-
solvat; neque hic adest periculum scandali, cum
inadvertentia sumendi purificationem ad tan-
tum non valeat. Gavantus pro Missis Nativita-
tis plura advertit; primo, quod Parochus non
tenetur sub mortali tres Missas celebrare, si ab-
sit scandalum, vel contemptus, & addit, quod qui
unam tantum vult celebrare, debet dicere Pri-
mam, vel Tertiam; imo potius Tertiam, quia
hæc concordat in oratione cum officio. Crede-
rem tamen distinguendum sic, si de media no-
cte dicat, debet dicere Primam; quæ concordat
cū tempore quo dicit; si vero mane, debet dicere
Tertiam, quæ concordat cum die. Secundo ad-
vertit, quod celebrans tres Missas, licet in prima,
& secunda non sumat purificationem, tenetur ta-
men dicere preces, quæ in purificatione Calicis,
& digitorum ablutione solent recitari; & adver-
tit, quod in vale præparato fieri debet digitorum

ablutio, & Calix purificatorio abstergendus non est, nisi in tertia Missa. Celebrata Missa de media nocte, duæ aliæ Missæ nequeunt successive celebrari, neque in iis potest Communio Laicis administrari, juxta decretum Congregationis de Anno 1653. die 9. Augusti.

19 Quid significat trina Missarum celebratio in die nativitatis? *Resp. Ex Telesphoro Papa, e. Nocte sancta, de consecratione, dist. 1. dicitur una ante diem, puta in media nocte; ad significandum tempus ante legem; quando eramus in tenebris; altera, dum diescit, ad significandum tempus legis, quando nondum plena habebatur Dei cognitio; tertia in die, ad ostendendum tempus gratiæ, quando jam habetur Dei plena cognitio. Vel secundum D. Thomam 3. part. q. 83. art. 2. ad 1. prima Missa de nocte significat nativitatem æternam Verbi Divini, quæ nobis est occulta, juxta illud Psalmi 2. Filius meus ex tu, ego hodie genui te. Secunda significat nativitatem spirituales Dei in cordibus nostris, juxta 1. Petri 1. Donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus nostris. Tertia significat Christi nativitatem temporalem ex Virgine, secundum Isaiam enim, Puer natus est nobis. Hinc tres illæ Missæ significant Trinam Nativitatem Filii Dei, æternam scilicet, temporalem, & spirituales in cordibus iustorum; temporalem, & corporalem ex utero Virginis.*

SECTIONO VI.

De aliis prærequiritis ad Missæ celebrationem.

1 **Q**Uænam sunt illa, quæ prærequiruntur ad Missæ celebrationem? *Resp. Hæc, nempe tempus aptum; locus, vestes; Sacra Vasa, & minister inserviens; de his omnibus servato ordine proponam, & solvam quæsitæ.*

2 Quo.

9 Quoniam tempore celebrari potest licite Missa? *Resp.* Ab aurora, idest una hora, cum dimidia ante ortum Solis, usque ad meridiem, exceptiis locis, & personis privilegia- tis, quibus licitum est celebrare, juxta teno- rem privilegii: excepta etiam Nocte Nativi- tatis, in qua Missa solemnis debet celebrari cum tali adventitia; ut ante mediam noctem non fiat consecratio.

3 Quibus diebus licitum est celebrare? *Resp.* Si quis sit bene dispositus, potest singulis diebus celebrare, excepta Feria VI. in Paraleeve, & Sab- bato Sancto, in quibus prohibentur omnes Mis- sæ privatae in quibuscunque Ecclesiis, & Orato- riis, non obstante quacunque consuetudine in contrarium *ex Decreto Congregationis de Anno 1690. die undecima Martii*, quoad Feriam V. in Cœna Domini, solum est prohibitum, ulque nunc celebrari in Ecclesiis, in quibus non so- let servari Sanctissimum Sacramentum: Hinc plures Doctores, putant, non esse lethale ce- lebrare tali die in aliis Ecclesiis, verum con- sultius est abstinere; *in Decreto enim Congre- gationis de anno 1692. die 13. Septembris*, vo- catur universalis consuetudo Ecclesiæ celebra- di ea die unam tantum Missam.

4 Quoniam in loco licet celebrare? *Resp.* Or- dinarie loquendo, non licet celebrare, nisi in Ec- clesia consecrata, vel ad minus benedicta, si ta- men non sit interdicta, neque violata, vel per injustam Sanguinis effusionem, vel per illicitam, & publicam humani seminis emissionem, si- ve in qua adsit excommunicatus non tolera- tus, aut infidelis maneat sepultus.

5 Quid facere debet Sacerdos, si Excommu- nicatus ingrediatur Ecclesiam, vel si violatio Ec- clesiæ contingat, dum ipse jam est ad Altare, & Missam incepit? *Resp.* Si excommunicatus non toleratus ingrediatur Ecclesiam, & velit etiam admonitus Missæ adstare, si nondum inceprum sit Canon, recedat, ne cum eo commuiter

in rebus & Officiis Sacris, si autem inceptus sit Canon, promissa monitione, si nolit recedere, perficiat sacrum, usque ad consummationem utriusque speciei, deinde recedat, & reliqua perficiat in Sacristia: idem de violatione servandum; si hæc contingat ante Canonem, recedat ab Altari, si incepto Canone, perficiat, usque ad consummationem, ut supra.

6 Licetne dicere Missam in Oratoriis privatis? *Resp.* Si hæc habeant Privilegium Papale, juxta illius tenorem, poterit celebrare; in casu necessitatis, in quovis loco decente Terræ de licentia Episcopi, & in mari in quocumque casu de licentia Papæ licitum est celebrare.

7 Quomodo, & quale debet esse Altare, super quod quis celebrat? *Resp.* Nisi totum Altare consecratum sit, sicuti ordinarie non est, debet poni super illud aliud Altare lapideum, vulgo dictum *Petra Sacra*, & cum super hoc fiat Sacrificium, debet esse capax Hostiæ simul, & Calicis, quæ se habent ad modum unius Victimæ, & insuper particularum, si quæ consecrantur, debet esse coopertum triplici, vel saltem duplici Tobalea, cum Cruce, & duplici candelâ accensa, & Missali, in quo saltem sit integer Canon, si cætera quis perfecte memoria teneat, quod tamen facile in praxi admittendum non est.

8 Quænam Vestes, & vasa requiruntur ad licite celebrandum? *Resp.* Requiruntur sub lethali, Calix, & Patena ex Auro, vel Argento ab Episcopo consecrata, requiruntur etiam Corporale, & Palla consecrata; Si Corporale valde immundum sit, & indecens, peccare mortaliter in eo consecrantem docet Gavantus; insuper Sacræ Vestes benedictæ, scilicet Amictus, Alba, quæ debent esse lineæ Cingulum; Manipulus, Stola, Planeta, quæ debent esse laneæ, vel sericæ; Cingulus potest esse vellaneus, vel lineus, vel sericus; hæc omnia sine lethali omitti non possunt; si omittatur aliquid ex minoribus; puta, vel Cingulum, vel Manipulus, non esset tam grave pec-

peccatum in casu gravis necessitatis; iste autem casus facile in istis temporibus admitti non potest; requiritur etiam sub mortali minister masculus, qui intersit celebranti, ut habetur ex *c. hoc quoque, de consecrat. dist. 1. De Lugo* monet, non esse prohibitum Monialibus de Choro respondere; & etiam permitti celebranti proficui Missam sine ministro, qui abierit, & eo paulisper expectato non redit ad Altare, in necessitate tamen gravi, puta diei festi, vel dandi Viaticum posse Sacerdotem sibi respondere docent *Bonacina. Diana*, & alii, in quo casu, docent etiam posse sceminam respondere Sacerdoti, non tamen ad Altare accedere, ut ministret ampullas, & alia huiusmodi præster.

S E C T I O VII.

De Missa, & mysticis significationibus eorum, quæ in ea occurrunt.

1 **Q**Uot partibus constat Missa? *Resp.* Tribus: Prima scilicet, quæ est præparatio populi, & Sacerdoti ad tanti celebrationem Mysterii, & hæc durat ab initio usque ad Offertorium. Secunda, quæ est confectiva Sacrificii, & hæc durat ad Offertorio usque ad confectionem utriusque speciei, & earum sumptionem; Tertia, quæ est gratiarum actio, & hæc durat a sumptione usque ad finem, unaquæque ex his partibus a pluribus aliis partibus integratur; ut patet ex Rubricis.

2 In prima parte Sacerdos in nomine Sanctissimæ Trinitatis protestatur se introire ad Altare Dei, & recitat Psalmum *Judica me Deus*, quo se disponit ad confessionem peccatorum faciendam, ut servet illud Proverbiorum: *Iustus in principio accusator est sui.*

3 Quid significat Introitus? *Resp.* Significat laudem Dei, & ideo ordinarie sumitur ex

Psalmis, quia, ut ait *Dionysius*, cap. 1. *Hierar. Eccles.* Psalmi comprehenduntur per modum laudis, quid quid in Scriptura continetur.

4 Quid significat Kyrie eleison, & quare novies dicitur; *Resp.* Significat commemorationem presentis miseriae, & dicitur novies, ut ait *Innoc. III. lib. 1. de Mysteriis Missae*, cap. 2. contra novem genera peccatorum, scilicet originale, veniale, mortale, cogitationis, loquutionis, perpetrations: fragilitatis, ignorantiae, malignitatis: dicitur ter pro Persona Patris, cum primo dicitur Kyrie eleison; ter pro persona Filii, cum Christe eleison; & ter pro Persona Spiritus Sancti, cum ultimo dicitur Kyrie eleison.

5 Cur Kyrie dicitur in lingua graeca; *Resp.* Ex *Alberto Magno*, propter quatuor causas. Primo, quia apud Graecos sapientia primo floruit. Secundo, quia apud eosdem leges primo viguerunt. Tertio, quia primi ex Gentilibus audierunt Evangelium. Quarto, quia ex illis, ad nos religio Christi derivata est, vel ex *Augustino*, epist. 178. ut ostendatur divina Misericordia ab universis indifferenter nationibus imploranda.

6 Cur post Kyrie dicitur Gloria? *Resp.* Quia post impetratam misericordiam commemorari debet Gloria caelestis, ad quam ex divina benignitate tendimus: & ideo hic Hymnus cantatur in Festis, in quibus fit commemoratio gloriae caelestis, non vero in officiis luctuosis, in quibus nostrarum miserationum recordatio excitatur.

7 Quare Sacerdos verrit se ad populum dicendo *Dominus vobiscum*, populo respondente, & cum spiritu tuo? *Resp.* Quia Sacerdos debet precari divinum adiutorium super populum, & rursus populus super Sacerdotem, ut se mutuo adjuvet in rebus spiritualibus. Unde *Chrysostomus hom. 18. in p. 2. ad Chor.* ait Bene precatur Sacerdos populo, & populus Sacerdoti; nam, & cum spiritu tuo, nihil aliud est quam hoc. Haec caeremonia antiqua est, & hanc commemorat

Con.

Concilium Bra arense Canone 21. ubi illam a traditione Apostolica fluxisse testatur.

8 Quare Sacerdos dicit orationem subsequenter? *Resp.* Oratio illa dicitur pro impetrando patrocino apud Deum illius Sancti, vel Sanctæ, cujus fit commemoratio ea die, vel in gratiam particularis mysterii, quod celebratur; quæ oratio Collecta vocatur, vel quia fit nomine totius populi in unum spiritum collecti, vel quia Sacerdos omnium orationes compendiose colligit, & ideo in fine orationis populus respondet Amen, quasi approbans postulationem ab ipso eorum nomine factam, & dicit, fiat sicuti postulasti.

9 Quare dicuntur in semiduplicibus, simplicibus, & feriis, tres, vel quinque, vel septem orationes? *Resp.* Ternarius numerus orationum ad Deum directarum significat mysterium Trinitatis, quinaris significat quinque partiam passionem Christi, septenarius septem petitiones Orationis Dominicalis.

10 Quid significat recitatio Epistolæ, Evangelii, & Symboli Apostolorum? *Resp.* Cum sacrificium sit mysterium fidei, populus debet instrui in fide, primo per doctrinam Prophetarum, & Apostolorum, & hoc fit in Epistola deinde excellentius per doctrinam Christi, & hoc fit in Evangelio, qua instructione posita, Sacerdos facit fidei professionem recitando Symbolum.

11 Quid significat Graduale, Alleluja, Tractus, quæ dicuntur post Epistolam? *Resp.* Significant affectus, quos doctrina sacræ scripturæ lecta in Epistola excitare debet in fidelibus; Graduale enim significat desiderium cœlestis patriæ. Alleluja significat spirituales lætitiæ, quæ oritur ex spe, & desiderio cœlestis patriæ. Tractus vero spirituales gemitum, quem habet fidelis de propriis miseriis, quas patitur in hac vita, dum gloriam expectat.

12 Prima ergo Missæ pars componitur ex
con-

confessione peccatorum, introitu, Kyrie, & quandoque Gloria, populi salutatione, collecta, Epistola; Graduali, Alleluja, Tractu, Evangelio, & quandoque symbolo. Hæc Missa vocabatur olim Missa Cathecumenorum; recitata enim doctrina Prophetarum, Apostolorum, & Christi, dimittebantur Cathecumeni a Diacono, canente: *Ite missa est*. Deinde incipiebat secunda Missæ pars, ab ipsis vocata Missa sacrificii.

13 Quare offertur primo Panis, & vinum, antequam consecrantur? *Resp.* Quia oblata hoc modo præparantur, ut decentius immutentur, & transubstantientur in corpus, & sanguinem Christi, ut patet ex verbis missalis, & *Benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini præparatum,*

14 Quid significat Thurificatio Altaris, quæ in Missa solemni fit post offertorium? *Resp.* Ex D. Thoma, parte 2. art. 5. ad 2. Significat duo. Primo ad reverentiam Eucharistiæ mox conficiendæ pertinet, ut si quid in eo loco pravi odoris sit, per Thurificationem expellatur. Secundo ad significandum effectum gratiæ, qua sicuti bono odore Christus plenus fuit, & a Christo derivatur ad fideles ministerio Sacerdotum, juxta illud Pauli 2. ad Corinth. 2. *Odo-rem nostræ salutis per nos in omni loco.* Adde per Thurificationem moneri fideles ad cœlestia ferventi desiderio ascendere instar fumi, e Thure incenso ascendente, juxta illud: *Psalmi 140. Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.*

15 Quid significat ablutio digitorum, quæ fit a Sacerdote? *Resp.* Ex D. Thoma hic, art. 5. ad 1. significat duo. Primo quidem, quia aliqua prætoriosa tractare non consuevit, nisi manibus ablutis; unde indecens videtur, quod ad tantum Sacramentum aliquis accedat manibus inquinatis. Secundo propter significationem, quia ut Dionysius dicit, c. 3. Ecclesiastica Hierarchia, extremitatum ablutio significat emundationem a minimis peccatis, secundum illud Joannis 13. *Qui lotus est,*
non

non indiget, nisi ut pedes lavet, & talis emundatio requiritur ab eo, qui accedit ad hoc Sacramentum.

16 Quid significat Orate Fratres, & præfatio? *Resp.* Quod Sacerdos, cum proxime sit facturus consecrationem, & sacrificium, debet adjuvari precibus adstantium, ut illud acceptabile sit apud Deum; Præfatio excitat populum ad fervorem, & ad mentem sursum attollendam, & finita Præfatione, laudat Divinitatem Christi, cum Angelis dicens, *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* & humanitatem cum pueris subdens, *Benedictus, qui venit in nomine Domini.*

17 Quænam continet Canon? *Resp.* Plura, & omnia notabilia, & præcipue lex. Primo enim cum Sacerdos sit constitutus a Christo, ut oret pro se ipso, & pro populo, facit commemorationem Papæ, sui Episcopi, aliorumque, qui in dignitate sunt constituti, & præcipue illorum, pro quibus sacrificium offerre intendit, & etiam adstantium: deinde invocatur Sanctos, ut hæc oblatio sit illis, pro quibus offertur, salutaris. Secundo ad consecrationem accedens petit consecrationis effectum per illa verba: *Quam oblationem tu Deus benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris.* Quæ verba, ut exponit D. Thomas, significant Sacerdotem petere a Deo, ut ipse oblationem ejus consecrando, benedictam, & sacram ex prophana efficiat; faciat adscriptam eam approbando, idest adscribat, & numeret inter dona, quæ ipsi placent; efficiat ratam, idest stabilem, & firmam, & ejus fructum certum, & perpetuum ad nos transferat; efficiat rationabilem, idest ut non solum bona, sed etiam bene, & rationabiliter, & prudenter offeramus sacrificium, & sit rationabile obsequium nostrum, juxta Apostolum ad Romanos 12. Denique faciat acceptabilem; idest ita undique ex omni parte bene se habentem, non solum ex parte doni, sed etiam ex illa ministri offerentis, ut digna sit, quæ acceptetur a Deo. Tertio Sacerdos accedit ad

consecrationem per verba Salvatoris, narrando modum; quo Christus instituit hoc Sacramentum per verba illa. *Qui pridie quam pateretur, &c.* deinde consecrat. Quarto excusat præsumptionem, quam habuit faciendi actionem adeo excellentem, subdens motivum obedientiæ ad Christi mandatum, per illa verba, *Unde, & memores, &c.* Quinto petit hoc sacrificium fieri Deo acceptum per illa verba; *Supra quæ propitio, ac sereno vultu respicere digneris.* Sexto petit Sacramenti, & Sacrificii effectum, tam sibi, quam aliis communicantibus, & assistentibus, & etiam mortuis, ut illis proficiat ad poenarum levamen.

18 Quid significant tot Cruces, quas Sacerdos facit ante, & post consecrationem? *Resp.* Ex *D. Thomæ*; signa crucis, quæ fiunt super oblata ante consecrationem, sunt ad benedicendam, & consecrandam materiam; quæ fiunt post consecrationem, non fiunt ad benedicendam materiam, quæ benedicta, & consecrata est, sed ad commemorandam virtutem Crucis, & modum passionis.

19 Quare huiusmodi Cruces fiunt semper, aut semel, aut ter, aut quinquies? *Resp.* Verbis *D. Thomæ.* *Semel propter essentia Dei unitatem: Ter propter Trinitatem Personarum, Quinquies, propter vulnera Christi Domini, & expressam representationem Passionis ejus.*

20 Quid significat duplex Hostiæ elevatio, altera scilicet in offertorio, & altera post consecrationem? *Resp.* Quia valde convenit sacrificio, ut dona, quæ offeruntur Deo, eleventur, sicuti elevari solebant in antiqua lege victimæ, quæ sacrificabantur; Elevatio post consecrationem fit, tum ut Hostia consecrata adoretur a populo: Tum ad significandum Christum in cruce elevatum, & mortuum.

21 Quid significant illa verba: *Jube hac perferri per manus sancti Angeli tui in sublime Altare tuum?* *Resp.* Non significant hæc verba, neque quod species panis, & vini consecratae, neque quod

quod Corpus Christi deferatur in cœlum; sed tantum petit, quod orationes tam populi, quam Sacerdotis, quæ fiunt in Sacrificio Missæ, ab Angelo mysteriis assistente deferantur in Cœlum, juxta illud Apocalypsis 8. *Ascendit fumus incensorum de oblationibus Sanctorum de manu Angeli.*

22 Quid significant illa verba; quæ Sacerdos dicit in memento pro defunctis, *qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis, & quibus petitur ut locum refrigerii, lucis, & pacis obtineant?* Resp. Non petit, ut habeant pacem a tentationibus, vel ab incertitudine vitæ æternæ; jam enim dixit, quod dormiunt in sinu pacis; sed quietem, & pacem a pœnis purgatorii, & a vehementi desiderio æternæ gloriæ, quo anguntur.

23 Quare dicitur Oratio Dominicalis, & datur osculum pacis? Resp. Ante communionem præmittitur Oratio Dominicalis, quia in ea inter alias petitiones, est petitio panis quotidiani, quæ non solum refertur ad panem materiale, quo reficiuntur corpora, sed etiam ad spirituale Eucharisticum, quo nutritur anima; & etiam quia Oratio Dominica constat septem petitionibus, quæ repræsentant septem verba, quæ Christus pendens in Cruce dixit. Datur postea osculum pacis, ad significandum, Eucharistiam esse Sacramentum unitatis, & pacis, in Missis defunctorum, in quibus sacrificium offertur non pro pace præsentis, sed pro requie, & pace defunctorum, pax intermittitur.

24 Quid significat fractio Hostiæ? Resp. Significat divisionem Animæ Christi, ab ejus Corpore in passione. Secundo significat Corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia, esse divisum in diversos fidelium status. Tertio significat distributionem gratiarum, quæ à Christo proveniunt.

25 Quid significat fractio Hostiæ in tres partes? Resp. Una pars Hostiæ ponitur in Calice, & hæc significat Corpus Christi Gloriosum in Cœlo, & Corpus Virginis, & aliorum Sanctorum, si quæ

ba Corpus, & Sanguinem sumpserimus, omni benedictione, &c. Sexto Christus triplicem orationem fecit in Cruce, primam pro persecutoribus, cum dixit: *Pater ignosce illis*. Secundam pro liberatione a morte, cum dixit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Tertia pertinet ad gloriæ adeptionem, cum dixit: *Pater, in manus tuas commendo Spiritum meum*; & ad hoc significandum fit trina crucis signatio, cum dicuntur illa verba: *Sanctificas, vivificas, benedicis*. Sexto per tres horas Christus pependit in Cruce, ab hora scilicet sexta usque ad nonam, & ad hoc significandum, fit trina crucis signatio, dum dicuntur illa verba: *Per ipsum, cum ipso, & in ipso* & separatio animæ a corpore repræsentatur per duas Cruces subsequentes, extra Calicem factas. Ultimo est resurrectio Christi, facta tertia die, & hæc repræsentatur per tres cruces, quæ fiunt ad illa verba: *Pax Domini sit semper vobiscum*. Concludit hanc mysticam significationem passionis in Cruce signationis D. Thomas, his verbis. Potest autem brevius dici, quod consecratio hujus Sacramenti, & acceptatio hujus Sacrificii, & fructus ipsius, procedit ex virtute crucis Christi, & ideo ubicumque fit mentio de aliquo horum, Sacerdos crucis signatione utitur.

31 Quid significant Altare, Tobaleæ, Corporale, & reliquæ vestes, & vasa ad Missam pertinentia? *Resp.* Altare supra quod fit consecratio, est lapideum, & significat Christum Dominum, de quo dicitur; *Petra autem erat Christus*; vel etiam significat sepulchrum Christi, quod erat ex lapide. Tres Tobaleæ, quarum duæ non videntur, & una videtur, significat virtutes Theologales Fidem, Spem, & Charitatem, quarum quæ primæ non videntur, tertia vero ostensionem habet; juxta illud, *ostensionem ergo, quæ est Charitas vestra: in illos ostendit in faciem Ecclesie, ita 2. Corinth. 8.* Corporale lineum significat Sindonem lineam, in qua fuit Christi corpus involutum. Palla, qua

qua tegitur Calix, quæ vocatur etiam animala; significat fortasse humanitatem Christi, sub qua tegebatur ejus Divinitas: Purificatorium autem sicut benedictum non est, ita neque pro ille particularis significatio haberi potest. Calix, & Patena significant vasa, quibus Christus usus est in ultima cœna, cum instituit Eucharistiam. Velo cooperitur Calix ex Gavanto, quia Calix significat Passionem, ideo dum Calix coopertus remanet ulque ad hanc actionem, non fit expressa passionis mentio; in Offertorio amovetur a populo, quia ab hac actione fit in Missa mentio Passionis expressa; unde & finita ejusdem representatione, quæ terminat ad communionem, rursus velo cooperitur.

32 Quænam est vestis sacra propria Sacerdotis; & quid significat? *Resp.* Vestis propria sacra, qua contra distinguitur Sacerdos a non Sacerdote, est stola, vel pendens ante pectus, vel ad modum crucis aptata, sicuti fit in Missa, ac significandam crucifixi memoriam, perpetuo a Sacerdote retinendam esse, quamdiu illius corpus, & sanguinem in Altari confecturus: oblaturus & sumpturus est: & præterea alia ejus vestis sacra est Planeta, quæ etiam Calula dicitur, non quasi parva cala, in qua Sacerdos includatur, sed quia ab omni parte est deflectens, & cadens: significat autem, ve jugum amoris suave, sicuti Sacerdos orando dici: *Domine, qui dixisti, jugum meum suave est*, vel etiam significat charitatem, quæ cunctis virtutibus supereminet, ita Planeta aliis sacris vestibus superponitur.

33 Quoties elevat Sacerdos oculos in cœlum, inter celebrandum? *Resp.* Novies, primo, cum dicit *Munda cor meum*. Secundo, cum dicit: *Suscipe Sancte Pater*, in oblatione Hostiæ Tertio, cum dicit: *Offerimus tibi Domine* ad oblationem Calicis. Quarto; cum super oblata dicit: *Veni sanctificator*. Quinto, cum dicit: *Suscipe Sancta Trinitas*: Sexto, cum in Præfatio dicit: *Gratias*
aga-

agamus Domino Deo nostro. Septimo, cum incipit Canonem, Te igitur, clementissime Pater, Octavo, cum ante consecrationem dicit; Et elevatis oculis in cælum. Nono, cum ante benedictionem dicit: Benedicat vos omnipotens Deus.

S E C T I O VIII.

De Interruptione Missæ, Additione, & Omissione partium illius.

1 **P**otestne incæpta Missa a Sacerdote interrumpi? *Resp.* Illam sine gravissima causa interrumpere non est licitum propter sanctitatem, & majestatem talis sacrificii, ex justa autem causa inter primam, & secundam partem Missæ, scilicet ab introitu usque ad offertorium, posse fieri interruptionem, patet ex usu Ecclesiæ, quæ consuevit interponere Concionem, Ordines, & Promulgationes.

2 Subita, & gravis infirmitas, alteratio stomachi, aut ventris, suntne causa sufficiens interrumpendi Missam? *Resp.* Si similia impedimenta reddant moraliter impossibilem Missæ prosequutionem, utique sunt causa sufficiens; ad impossibile enim nemo tenetur.

3 Potestne sacrum interrumpi ad audiendam Confessionem infirmi, de quo dubitatur, quod post sacrum confiteri non possit? *Resp.* Affirmative, quia hic agitur de salute æterna proximi, & ad evitandum damnum irreparabile; valet ergo enim hæc responsio pro baptizando puero morti proximo; & alii extendunt ad sacramentum extremæ unctionis pro infirmo, qui aliud sacramentum recipere nequit, & hæc valent in casu, quo nullus alius subsit, qui hæc sacramenta ministret.

4 Potestne urgente necessitate interrumpi Missa pro ministrando Viatico, moribundo, de quo dubitatur, quod post Missam recipere non
po.

pöterit? *Resp.* Ante consecrationem licet, quia Viaticum, vel ministrandum est ex officio, vel ex Charitate, utriusque autem obligatio praevalet obligationi non interrumpendi Missam, & ex eadem ratione, potest interrumpi Missa ante consecrationem pro ministranda extrema unctione moribundo jam alius sacramentis munito.

5 Si moribundus esset intra Ecclesiam; possetne interrumpi Missa pro ministrando Viatico, aut extrema unctione, etiam post consecrationem? *Resp.* Affirmative, quia non est opus tunc exuere sacras vestes, & mora non est ideo notabilis, ut paula potius dici possit, quam interruptio.

6 Quando sacrificium interrumpitur in supradictis casibus, quomodo providendum est speciebus consecratis? *Resp.* Constituendus est Clericus, vel vir gravis, qui eas custodiat, vel si nullus adsit idoneus tanto muneri, reponendae sunt in Tabernaculo.

7 Repeti potestne Missa propter adventum Principis, qui ab initio ei interesse non potuit? *Resp.* Si post offertorium veniat, in gratiam nullius repeti non potest, si autem ante offertorium licet sint hinc inde sententiae, mihi videtur, quod neque repeti debeat, quia non est tanta necessitas repetendi, cum aliunde tota Missa substantialiter, licet non integraliter, audiat.

8 Quale peccatum est addere Missae novas preces? *Resp.* Est mortale, vel veniale, juxta gravitatem, vel levitatem materiae superadditae: in Bulla enim S. Pii V. quae missalibus anteponi-
tur habetur: *Neque in Missa celebratione alias caeremonias, vel preces, quam quae hoc Missali continentur, addere, vel recitare praesumat.* Hinc etiam si sit aliqua brevis oratio jaculatoria ad devotionem excitandam, vel fovendam ordinata, licet haec non ex praesumptione, sed ex devotione addatur, semper erit veniale, quia devotio haec est indiscreta; & satis provisum est devotioni, & fervori tot ritibus, caeremoniis, & precibus, mysteriis Dominicae passionis plenius, absque eo quod,

quod, quis hisce forte, vel neglectis, vel parū forte consideratis; ab alia propria auctoritate recurrat.

9 Addere tamen in simplicibus, vel semiduplicibus collectas; vel usque ad numerum quinarium, vel septenarium, si tales collectæ sint in missali, nullum erit peccatum, maxime, si sub sit causa rationabilis talis superadditionis. Missa Rosarii, & aliæ Missæ, quæ ex speciali privilegio concessæ sunt alicui Ordini, & Congregationi, nequeunt ad libitum usurpari ab aliis Sacerdotibus; ad eos enim non est facta extensio talis concessionis. Hinc, si simplici Sacerdoti imponatur dicenda Missa Rosarii; loco illius poterit celebrare Missam votivam Beatæ Virginis de tempore. Ita sacra Congregatio 1. Julii 1632. ut refert Barbosa.

10 Quale peccatum est addere aliquid formæ consecrationis? *Resp.* Si additio sit essentialis varians sensum verborum, est sacrilegium gravissimum, & non conficitur sacramentum, si sit accidentalis, non varians sensum verborum, est semper peccatum mortale; est enim ingens temeritas id actione adeo sacrosancta, vel unum verbum propria auctoritate superaddere.

11 Quale peccatum est repetitio verborum formæ? *Resp.* Certum est, quod, si verba formæ repetantur supra eandem materiam jam rite consecratam, est peccatum sacrilegii, quia verba formæ falsificantur.

12 Si pars formæ tantum repetatur, ut fieri olei a scrupulosis, qui multoties dicunt *hoc hoc est est, &c.* eritne peccatum? *Resp.* Excusari non potest a veniale: fit enim hac repetitio ob nimiam anxietatem, quæ est motus irregularis: non est mortale, quia nec falsificatur significatio verborum formæ, nec est periculum irritationis sacramenti.

13 Si Sacerdos jam protulit formam supra materiam panis, & afferantur novæ particule consecrandæ pro necessitate Populi, potestne repetere formam supra particulas de novo addu-
ctas?

*Q*uas; *Resp.* Negative, quia, unum sacrificium unam tantum formam habet, licet sub iisdem ritibus in eadem Missa plura sacrificia facere.

14 Quod dictum est de additione precum, & verborum, proportionaliter dici debet de additione, vel mutatione rituum, & caeremoniarum Missæ: habetur enim in Bulla S. Pii V. quæ missalibus antepositur: *Mandantes, & stricte omnibus, & singulis precipientes in virtute obedientia, ut Missam juxta ritum, modum, & normam in missali præscriptam decantent, aut legant.* Hinc si mutatio rituum sit notabilis, peccatum erit mortale, si autem levis sit, quoad aliquem modum accidentalem, ut si crux compendiosior fiat, erit tantum veniale.

15 Estne peccatum secreta alta voce recitare, & quæ secreta non sunt, submissa voce dicere? *Resp.* Scrupulus multorum in recitatione Missæ tollit gravitatem, quam ex natura sua inferret hæc recitatio Secretorum alta voce; est enim secreto dicere Canonem inter ritus principales Missæ, ob reverentiam tam Sacrosanctorum verborum. Quantum ad ea, quæ alta voce dicenda sunt, debent ita proferri, ut saltem Minister interveniens, & illi, qui prope sunt ad Altare, audire possint; cæterum nec tenetur Sacerdos clamare in magna Ecclesia, ut audiri possit ab omnibus. Ita submissa voce dicere etiam secreta, ut proferens se ipsum non audiat, licet surdaster non sit, a multis asseritur ex genere suo mortale, ab aliis tamen contrariæ sententiæ excusatur a tam gravi culpa. Certum hoc esse debet, preces Missæ mentaliter recitari non posse, propter Bullam S. Pii V. in qua præcipitur recitatio vocalis, non obstantibus quibuscumque privilegiis.

16 Quale peccatum est in Missa dimidiare verba, vel etiam totaliter comprimere? *Resp.* Si hoc fiat, sine ulla necessitate, physica impotentia, qualis est in balbutiente, si sit in notabili quantitate, vel in aliqua parte principa-

li Missæ, nequit a lethali culpa excusari.

17 Quale peccatum est nimia celeritas in Missa? *Resp.* Si ex nimia festinatione oriatur notabilis indecentia, aut omittatur notabilis pars Missæ, aut gravi scandalo afficiantur adstantes, erit peccatum mortale; Circa tempus autem, quo moraliter Missa bene recitata durare possit, hoc vix est determinabile, cum aliqui expeditiores sint decenter legendo, quam alii indecenter properando: existimarem ergo nec facile ab horæ dimidio excedendum esse, ne rædio afficiantur audientes contra Rubricæ præscriptum; nec nimis ab eo recedendum, ne nimia celeritas devotis sit scandali occasio.

18 Estne licita Missa sicca? *Resp.* Missa sicca dicitur illa, in qua non fit Sacrificium, sed tantum a Sacerdote sacris Vestibus ornato recitantur preces, quæ in Missæ sacrificio recitari debent, & fuit introducta ex devotione fidelium, quando non erat locus oblationi Sacrificii; a quibusdam dicitur contineri in Sacerdotali Romano a Leone X. approbato, quod negat *Pasqualigus*, aut dicit illam subreptitie fuisse ibi intrusam. Hæc ergo Missa sicca licita non est, & continet abulum tam potestatis Sacerdotalis, quam sacrarum vestium, precum, & rituum institutorum pro tali sacrificio; & hinc talis devotio superstitiosa censeri debet.

19 Licetne Sacerdoti in Missis privatis sedere, & sedendo legere aliquas partes Missæ? *Resp.* Hoc est contra ritus Ecclesiæ, quibus opponitur sessio, quæ excluditur non tantum ob reverentiam sacrificii, quantum ob functiones varias in celebratione Missæ præscriptas; si ergo Sacerdos ob aliquem morbum, Missam nequeat celebrare stans, sicuti præscribunt ritus, melius erit, quod omittat.

20 Potestne Sacerdos loco majoris Hostiæ minorem consecrare, quam vocant particulam? *Resp.* Non solum potest, sed etiam in die festo, si Missam non audivit, vel populus aliam Missam
sam

sam non habeat, tenetur cum ea celebrare, non est enim variatio materiæ sacrificii, sed solum quantitatis non necessario requisitæ.

21 Purificatio post communionem potestne fieri in sola aqua? *Resp.* Prima purificatio debet fieri in vino sub veniali; secunda potest etiam sine nulla culpa fieri in sola aqua; non enim videtur, quod hæc rubrica sit præceptiva, cum passim pii, & docti viri sola aqua ultimo digitos purificent.

22 Quale peccatum est omittere scienter aliquid in Missa? *Resp.* Distinguendum est de partibus ante Canonem, in Canone, & post Canonem; & utique in quacumque ex his partibus aliquid notabile omittere est peccatum lethale, quia directe, & per se opponitur præcepto S. Pii V. quo graviter præcipitur, ut Missa dicatur juxta ritum, ordinem, & cæremonias in Missali dispositas; mutilans autem notabiliter Missam, facit sine dubio contra hoc præceptum, sed difficultas est quænam censeri debeat pars notabilis; puta ergo, ante Canonem partes notabiles esse istas, videlicet primo psalmus: *Judica, Confessio*, & preces, quæ dicuntur ante Altare; secundo introitus cum orationibus; tertio Epistola; quarto Evangelium; quinto oblatio tum Hostiæ, tum Calicis, cum suis orationibus; sexto Præfatio. Reliquæ, uti Tractus, Graduale, Kyrie, Gloria, Credo, & similes, sunt partes minus notabiles qui tamen etiam ex his simul sumptis, plures partes relinqueret, peccaret mortaliter contra præceptum integre recitandi Missam: cæterum, ut notat *Homologus*, hoc præceptum integre recitandi Missam obligat sicuti alia præcepta positiva jejunii, voti, & similium, in quibus parvitas materiæ excusat a lethali. In Canone quælibet oratio est pars notabilis, qua omissa gravis deformitas, & irreverentia succedit utpote in parte notabiliore, & præcipua, eo modo, quo parva macula in manu non reddit hominem deformem, bene tamen in oculo: imo omittere in Canone

verba aliqua, quæ variarent, vel destruerent sensum; est lethale; in forma consecrationis ommissio cujuslibet verbi, lethalis est. Canon incipit a verbis *Te igitur clementissime Pater*, usque ad *Pater noster*, exclusive. *Suarez* vult parvitatem materiæ in Canone non excedere duas voces; *Garzias* vult quatuor, vel quinque nomina Sanctorum esse parvitatem materiæ. Communiter censetur, omittere ea, quæ in certis festis superaddi solet tamquam propria illius sollemnitatis in *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, non excedere veniale. Post Canonem, omittere aliquam integram partem ab oratione Dominica, usque ad Communionem, est idem peccatum cum omissione in Canone, cum enim nondum sit completum sacrificium, ejus Partes æquiparantur partibus Canonis. Circa alias partes, quæ spectant ad gratiarum actionem post sumptum sacramentum, idem sentiendum est, ac de illis, quæ ante Canonem spectant ad præparationem tanti sacrificii.

23 Omissio Evangelii Sancti Joannis in fine Missæ, estne peccatum mortale? *Resp.* Probabilius mihi videtur, non esse nisi veniale, nam in Cap. *cum ad celebrandas. De consec. disc. 1.* præcipitur, ne populus discedat ante completam Missæ sollemnitatem, & tamen dimittitur ante Evangelium a Sacerdote, vel in sollemnitatibus a Diacono dicente *Ita Missa est*, quod est signum, Evangelium S. Joannis non fuisse assumptum tamquam partem essentialem Missæ.

24 Dum Sacerdos cantat Missam sollemniter, assistentibus Diacono, & Subdiacono, reneturne legere Evangelium, & Epistolam, quæ ab ipsis cantantur? *Resp.* Saltem sub lethali non tenetur, quia hoc nullo jure præcipitur, neque pro libito obligationes sub lethali sunt multiplicandæ; non excusarem tamen ipsum a veniali, quia discedit a communi praxi.

25 Quale peccatum est voluntarie omittere, vel particulam *enim* in forma consecrationis, vel

vel aliquam ultimam litteram verborum consecrationis? *Resp.* Quantum ad aliquam ultimam litteram, quæ secundum pronunciationem nonnullarum regionum ordinarie deglutitur, vel non ita bene exprimitur, crederem, nullum esse peccatum, quia hæc omissio orta ex defectu bonæ pronunciationis usualis apud illam regionem non variat verborum sensum: quantum ad *ly enim*, jam dictum est esse lethale, quia quis in re gravissima, non se conformat Ecclesiæ,

26 His in particulari discussis trado libenter regulam generalem ad discernendam levitatem, vel gravitatem in materia omissa in celebratione Missæ: illa ergo dicitur materia gravis, quæ considerato fine præcepti multum conducit ad talem finem legis, proinde transgressio talis præcepti, mortalis dici debet; illa dicitur materia levis, quæ consideratio fine præcepti parum quidem, & tantum accidentaliter conducit ad finem legis, & ideo transgressio talis præcepti mortalis non est: Hinc cum finis materiæ, & formæ in sacrificio missæ sit conficere sacramentum, & sacrificium, & finis precum, quibus Missa componitur, sit ornatus sacrificii, & cultus divinus debito modo persolvendus, cum ergo ad finem primum simpliciter conducant verba consecratoria, & ad secundum preces Canonis, utpote sacratiores, & proximiores sacrificio, & sublimiora mysteria continentes, ideo transgressionem in forma consecrationis, & in Canone sunt graviores præ aliis transgressionibus.

27 Quid intelligitur nomine Rituum? *Resp.* Intelligitur omnis circumstantia requisita ad Missæ celebrationem, & solemnitatem, sive sint verba, sive actiones, sive vestes, sive vasa: ex istis ritibus alii sunt essentialia; scilicet illi, qui pertinent ad essentiam sacramenti, vel sacrificii; alii accidentales, qui pertinent ad ornatum, & possunt esse de necessitate præcepti non vero de necessitate sacramenti, vel sacrificii.

28 Quinam sunt ritus essentialia, & quinam

accidentales? *Resp.* Essentiales sunt illi, qui consistunt in consecratione, oblatione, & communione, isti enim efficiunt essentiam sacrificii; accidentales sunt, qui consistunt in crucis signationibus, precibus, piisque circumstantiis ab Ecclesia adiunctis, & isti dicuntur sacramentalia, vel ceremoniæ Missæ.

23 Qui aliquid facit contra Rubricam, peccatne semper mortaliter? *Resp.* Rubricæ aliæ sunt præceptivæ, aliæ directivæ, & per modum instructionis; qui ergo operatur contra præceptivas, peccat mortaliter, nisi excusetur a parvitate materiæ; qui aliquid facit contra directivas, nequaquam. Rubricæ præceptivæ sunt illæ, quæ præscribunt aliquid faciendum in actione Missæ; directivæ sunt illæ, quæ præscribunt aliquid ante, vel post Missam operandum & nonnulli putant, etiam Rubricas de ritibus, qui servandi sunt a ministrante, esse tantum directivas, & præciso scandalo sub mortali non obligare.

30 Leves transgressiones Rubricarum, possuntne per accidens fieri mortales? *Resp.* Affirmative, scilicet si fiant ob finem graviter peccaminosum, sic, si quis ob finem turpiter placendi fœminæ, brevius, & sine ceremoniis sacrum legat, si ex contemptu, vel cum intentione inducendi novum ritum, aliquid præscriptum a Rubricis omittat, vel non præscriptum superaddat.

31 Potestne genuflexio mutari in incurvationem? *Resp.* Ex causa impotentiae potest, maxime si incurvatio accedat ad genuflexionem, quia incurvatio est signum adorationis, ad quam genuflexiones sunt institutæ.

32 Missæ non positæ in Missali Romano possuntne licite dici? *Resp.* Nequaquam, nisi a Congregatione Rituum sint approbatæ: nominatim prohibitæ sunt Missæ S. Gregorii pro vivis, & defunctis: Quindecim auxiliatorum, & de Patre Æterno.

33 Potestne quis, dum adhuc est inter vivos, face-

facere sibi celebrare Missas de Requie? Resp. Layman, de Sacrificio Missæ, c. 2. n. 15. ait, nullo modo hanc consuetudinem esse introducendam, quia fructum huiusmodi Missarum, quamdiu ille vivit, percipere non potest, cum non sit capax; neque potest fructum in futurum suspendere, & etiam, quia hoc modo Sacerdos mutaret intentionem Ecclesiæ, quæ Missas de requie statuit pro defunctis, poterit ergo quis committere pro se celebrationem Missæ, non tamen de requie, dum adhuc est vivus, hoc enim modo merebitur, & satisfaciendo pro peccatis, minuet poenas sibi debitas in purgatorio. Verum non auderem condemnare alicujus peccati reum, qui hoc faceret, nam *Homobonus*, p. 1. tract. 3. c. 13. qu. 127. *Marchinus*, de ordine, tract. 3. p. 2. c. 34. n. 7. & apud ipsos alii hoc existimant licitum, & fundantur in verbis *Gregorii Magni*, lib. 4. Dialog. cap. 18. *Tutior est via, ut bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse, dum vivit per se; beatius quippe est liberum exire, quam post vincula libertatem querere*: accedit novissime *Dandinus*, qui testatur, c. 3 sectio 1. subsectione 5. num. 21. sacram congregationem Concilii hanc quæstionem indecissimam reliquisse, maxime ob exemplum S. Theodosii Cœnobiarchæ, qui practice est usus hac sententia, ut habetur in *Ribadeneira*, tom. 2. sub die 11. Januarii, quod exemplum sequutus est Carolus V. Imperator, ut narrat *Famianus Strada* in *historia Belgica*, lib. 1. plura alia adducit exempla consimilia, & addit, quod in sacrificio Missæ preces, si attente considerentur, optimæ sunt pro mortuis.

34 Quid facere debet Sacerdos, qui ex oblivione aliquid in Missa dicendum prætermisit, & postea antequam sacrum perficiat, se errasse advertit? Resp. Si omissio non versetur circa essentialia formæ, (de quibus suo loco sufficienter dixi) non debet quis illam corrigere reiterando, ut si Epistolam jam dixit, & recorderetur, se ex

inadvertentia omisſiſſe Gloria in excelsis, non debet illam tunc dicere; ſic enim bis erraret, & quia omiſit, cum dicenda erat, & quia dixit eo tempore, quo dicenda non erat; minus autem malum eſt errare ſemel, quam bis. Vidi viros pios, & doctos hos errores ex inadvertentia commiſſos ſuppleviſſe in Sacriſtia, recitando preces omiſſas. Advertat Sacerdos cum *Homobono*, ſi in progreſſu Sacri, ſe aliqua dixiſſe, vel feciſſe non meminit, non debet ideo turbari, ſed ſibi perſuadere, ſe legitime omnia perſolviſſe, quia facile contingere poteſt, ut quando devotioni, vel meditationi ſumus intenti, ut etiam non nihil diſtracti eorum non recordemur, quæ immediate jam fecimus: hoc valet, niſi prudenter exiſtimet, aliquid eſſentiale reliquiſſe, ut ſi omiſiſſet, vel muſaſſet, eſſentialiter formam conſecrationis alterius ſpeciei, tunc namque ſtante gravi, & prudenti, & probabili dubio, forma ſuper eandem materiam eſſet pronuncianda, cum tacita conditione eam non conſecrandi, ſi jam eſſet conſecrata, & conſecrandi, ſi conſecrata non eſſet.

S E C T I O IX

*De ſecunda poteſtate Sacerdotis in Corpus Chriſti Myſticum, ſeu abſolven-
di, & retinendi peccata.*

1 **Q**uid eſt abſolvere, & retinere peccata?
Reſp. Peccata ſunt quædam vincula, quæ nos ligant, & conſtituunt reos ante Dei tribunal. Sacerdos ergo per abſolutionem ſolvit ab iſtis vinculis; per negationem abſolutionis illius, quem cognoscit indiſpoſitum, dicitur retinere peccata.

2 Sacerdos ſtatim ac eſt ordinatus, poteſtne abſolvere a peccatis? *Reſp.* Nequaquam, nam ad
abſol.

absolvendum a peccatis requiritur potestas ordinis, quam recepit in Sacerdotio, & potestas jurisdictionis quam recipit, cum Episcopus admittendo illum ad confessiones audiendas assignat illi subditos, quos judicet in foro conscientiae.

3 Potestne Sacerdos in aliquo casu, etiam si non habeat specialem commissionem ab Episcopo, aliquos absolvere? Resp. potest solum absolvere fideles existentes in mortis articulo.

4 Si adsit alius Sacerdos habens jurisdictionem ab Episcopo, potestne simplex Sacerdos absolvere constitutum in articulo mortis? Resp. Nequaquam, nam *Rituale Romanum* hac habet, si periculum mortis immineat, approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscumque censuris, & peccatis absolvere, quod clarius etiam habetur ex Decreto Congregationis relato a Nicolio locis utriusque juris. Congregatio censuit Sacerdotem alioquin idoneum, non tamen ad audiendas confessiones approbatum, non posse absolvere valide poenitentem in articulo mortis constitutum, ubi circa mortis periculum haberi post copia Sacerdotis approbati; & longe id minus, si Parochus praesens id prohibeat, paratusque sit infirmi confessionem audire, illum absolvere, nec subsit ulla causa Parochum ipsum refutandi.

5 In tali articulo potestne simplex Sacerdos absolvere, etiam ab omni excommunicatione incurta, etiam propter haeresim. Resp. Affirmative: nam propter urgens periculum mortis potest absolvere ab omnibus peccatis, & censuris; & etiam Haeresi, est enim indultum ratione necessitatis; haec autem necessitas extenditur ad omnia.

6 Qua forma utetur Sacerdos ad absolvendum? Resp. Si non sit periculum mortis, ante completam absolutionem praemittet preces, quae in Rituali Romano disponuntur, scilicet *Misereatur*, &c.

Indulgentiam, absolutionem, &c. Dominus noster, &c. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Si urgeat necessitas in periculo mortis, brevius poterit dicere: *Ego te absolvo ab omnibus censuris, & peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.* Advertat Sacerdos, invocationem Sanctissimæ Trinitatis, non esse de essentia formæ Pœnitentiæ, sicut est de essentia Baptismi, quia Christus sic instituit.

7 Antequam absolvat, quomodo se geret Sacerdos, qui invenit hæreticum volentem in articulo mortis redire ad gremium Ecclesiæ? *Resp.* Debet prius disponere, ut abjuret, & detestetur errores suæ sectæ, & eliciat actus fidei oppositos, & insuper obligare eum, si convalescat ad præsentandum se Episcopo, vel Inquisitoribus, ut ab eisdem plenus erudiatur, & instruat de iis, quæ a redentibus ad gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ sunt præstanda.

8 Quomodo se geret cum publice Excommunicato, qui articulo mortis petit absolvi? *Resp.* Debet prius exigere ab eo, & petere iuramentum de stando mandatis Ecclesiæ, seu de præsentando se Superiori legitimo: ad effectum; ut eidem obediat in re, pro qua Episcopus excommunicationem tulit. Insuper, si excommunicatio lata fuit ad instantiam alicujus læsi, & offensi, debet ab Excommunicato exigere cautionem de satisfaciendo parti læsæ. Debet etiam Confessarius tali moribundo indicare, quod eum absolvit, & revera est absolutus tam pro foro interno, quam pro externo, nihilominus, si convaluerit, tenebitur præsentare se superiori legitimo, qui excommunicationem tulit ad effectum standi mandatis illius, & satisfaciendi pro excommunicatione, ita ut si negligat se præsentare, reincidat in omnes, & singulas excommunicationes, quibus erat inodatus, & a quibus absolvitur occasione mortis; non ita quod redeant excommunicationes, sed

sed quia Ecclesia iterum excommunicat eum, qui ab excommunicatione absolutus propter mortis periculum negligit postea in statu sanitatis præsentrare se superiori, ut ei obediat, & satisfaciat.

9 Quomodo se gerere debet Sacerdos cum moribundo, qui publice Concubinam domi retinet? *Resp.* Debet sub comminatione divinai iudicii obligare ad ejiciendam prius concubinam a domo, & nullo modo debet prius absolvere, nisi ejecerit: nec sub prætecto vano inserviendi infirmo, potest permittere, ut eam retineat.

10 Quomodo se gerere debet Sacerdos cum eo, qui fuit vulneratus, & in mortis articulo reperitur? *Resp.* Debet primo ei persuadere, ut ex corde inimico ignoscat, & remittat offensam, si moribundus protestetur, se illi ignoscere ex corde, & nihilominus velle ex zelo justitiæ eum iudici accusare, non potest propter hoc illi denegare absolutionem, caveat tamen ne sub pallio justitiæ motivum odii, & privatæ vindictæ misceatur.

11 Potestne absolvi moribundus, qui antequam perficiat confessionem, amittit vocem & loquelam? *Resp.* Si nutibus, & signis adhuc possit cognosci numerus, & species peccatorum, poterit hoc modo ad perfectam confessionem peccatorem poenitentem inducere; si vero nequeat peccata nutibus exprimere, debet illum absolvere, & absolvere etiam potest moribundum, qui petit confessionem antecedenter ad ejus adventum, & eo præsente nulla potest dare signa doloris, & intelligentiæ, & etiam illum, qui voce destitutus percutit sibi spectus; & quantum patitur præsens infirmitatis status demonstrat desiderium sacramentalis absolutionis.

12 Si moribundus interroget, quos actus virtutum debeat in tali statu elicere, quid respondebit Sacerdos? *Resp.* Debet eum monere de præcepto elicendi actus fidei, spei, & cha-

ritatis: & insuper de obligatione procurandi
veram, & perfectam contritionem, quapro-
pter eum adjuvet ad tales actus eliciendos.

13 Potestne simplex Sacerdos absolvere a
venialibus tantum, vel a mortalibus alias
confessis? *Resp.* Nequaquam, adest enim de-
cretum sacræ Congregationis, datum Romæ
die 12. Februarii Anni 1679. in quo habentur
hæc verba. *Ne permittant* (idest Episcopi)
ut venialium confessio fiat simplici Sacer-
doti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario
Deinde subdit: *Quicumque Sacerdotes secus*
egerint, sciant se Deo Optimo Maximo ratio-
nem reddituros esse, neque defuturam Episco-
porum justam animadversionem in contrafacien-
tes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu,
ex facultate ipsis Episcopis, & Ordinariis per
hoc decretum per Sedem Apostolicam speciali-
ter attributa. Hoc decretum reperitur in Li-
bro, cui titulus est, *Arbor omnium opinio-*
num moralium, pagina 27. numero 15. Au-
ctore Cassiano Carmelita.

CAPUT VII.

De Promovendo ad beneficia simplicia.

- 1 *De Beneficiis in genere.*
- 2 *De Beneficiis simplicibus.*
- 3 *De Beneficiis habentibus onus residentie.*
- 4 *De Pœnitentiaro.*
- 5 *De Redditiis Ecclesiasticorum usque competit beneficiato.*
- 6 *De Concionatore.*

SECTIO I.

De Clerico ad beneficium promovendo.

1 **Q**uid est beneficium? *Resp.* Est jus percipiendi fructus, ex bonis Deo dicatis competens Clerico, propter Offitium.

2 Quot sunt beneficiorum genera? *Resp.* Quatuor: primum, & excellentius est beneficium habens animarum curam una cum iurisdictione in foro exteriori; tale est Episcopus, Abbatia, & aliquis Prioratus hoc privilegio decoratus. Secundum est dignitas habens quandam iurisdictionem sine animarum cura, tales sunt aliquæ Abbatia, quæ iurisdictionales dicuntur, & Archidiaconatus, & Decanatus, quæ quandam in Choro iurisdictionem habent. Tertium est beneficium habens animarum curam sine iurisdictione in foro exteriori, & hoc vocatur beneficium Curatum. Ultimum est, quod caret animarum cura, & iurisdictione forenfi, & hoc vocatur beneficium simplex.

3 Quot

A P P A R A T U S

3 Quotne modis datur beneficium? *Resp.* Quatuor modis, scilicet Collatione, Resignatione, Præsentatione, & Electione, Beneficium conferre est dare jus, & titulum, & potestatem colligendi fructus, & exercendi officium, quod pertinet tantum ad provilum dicto beneficio. Beneficium resignare est Clericum, quia iam aliquo beneficio gaudet, determinare aliquam personam idoneam, cui beneficium conferatur. Eligere; & præsentare fere in idem reincident, & solum ex *Tolet*o, *lib. 4 cap. 78.* differunt per hoc, quod populus habens dictum privilegium eligendi, quod viget in diversis locis datis suffragiis, aliquem offerat Ordinario, ut ei conferat beneficium; Præsentari vero est aliquem sine suffragiis Ordinario offerre ex facultate sibi concessa, ut idem beneficium conferatur.

4 Quænam conditiones requiruntur necessario in Clerico ad beneficium promovendo? *Resp.* Toletus ex Concilio Tridentino, lex juris conditiones colligit necessarias esse Clerico ab beneficio promovendo. Prima, ut sit Clericus saltem primam habens Tonsuram. Secunda, ut non sit illegitimus. Tertia, ut sit ætatis legitimæ; quæ ætas pro Episcopo est anni trigessimæ exacti; pro Curato vigesimi quinti, pro beneficio simplici, quarti decimi. Quarta, ut non sit irregularis, excommunicatus, &c. Quinta, ut in eo sit dignitas; quæ exigitur in scientia, morum integritate, exercendorum officiorum, aptitudine. Sexta, ne alterum habeat beneficium.

5 Quanam intentione, & quo animo debet quis beneficium assequi? *Resp.* Ut satisfaciatur juramento, quod ei datur, debet providendus beneficio simplici illud assumere sine animo dimittendi: & providendus beneficio habente annexam residentiam, debet illud assumere cum animo quam primo se conferendi ad illam.

9 Si quis non omnino gratis assumptus fuit ad beneficium, sed aliquid dedit Collatori, vel Resignanti, Eligenti, aut Præsentanti, potest

ne licite illud retinere? *Resp.* Nequaquam, quia simoniace illud assequutus est. Hinc antequam illo provideatur, in manu Episcopi hoc iuramentum facit, quod hic appono, quia fere omnes simoniæ casus complectitur.

Ego N. N. præsentatus, vel electus, &c. ad beneficium N. juro, neque me beneficii obtinendi causa, aut ut ad id præsentaret, vel nominaret; &c. neque alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me quidquam collatori, Patrono, seu alii cuiquam ea de causa promississe, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse.

Neque mutuo dedisse; collocasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, vel quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse.

Nec de domibus, terris, prædiis, redditibus ejus Ecclesiæ, fructibus, decimisque, aut oblationibus ejusdem præteritis, præsentibus, aut futuris, donationem, remissionem, locationem fecisse, aut inivisse, aut alium mandante, vel consentiente me promississe, fecisse, aut inivisse. Ita me Deus adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

7 Si conferatur beneficium occulte excommunicato, quid facere debet? *Resp.* Cum *Suarez de censuris, disp. 14. sect. 1. n. 11.* Si adsit periculum infamiæ, non tenetur in collatione beneficii suam excommunicationem manifestare; quia Ecclesia non obligat cum tanto incommodo, & ideo potest acceptare collationem, & occulte petere absolutionem, & impetrare dispensationem ab occulto impedimento, cum quo ei beneficium fuit collatum.

8 Estne valida collatio beneficii facta occulte Excommunicato? *Resp.* *Lessius lib. 2. c. 32. dub. 22.* putat probabile esse: quod sit valida tribus conditionibus concurrentibus. Primo, quod impedimentum Excommunicationis sit occultum. Secundo, ut in nullius prejudicium cedat; nam si duo essent electi, præferendus esset qui caret impedimento. Tercio ut acceptans collatio-

nem cum cognitione sui occulti impedimenti impetret dispensationem, non solum illius prioris impedimenti, sed etiam novi, quod incurrit per talem acceptationem; cum enim esset incapax, sit intrusus, & inhabilis ad tale beneficium. Probatur hæc opinio, quia collatio ex parte collatoris fuit valida, & solum deest capacitas in subiecto occulte excommunicato, ergo statim ac sit capax per absolutionem, ex vi prioris actus acquiritur ius beneficii: habet enim id, quod antecederet ad absolutionem illi deerat; Deinde supponitur, collatorem permanere in eadem voluntate, cum non constet de ejusdem retractione, ergo vis primæ collationis durat, & sublato impedimento habet suum effectum.

9 Excommunicatus privaturne ipso facto fructibus beneficii ante excommunicationem legitime obtenti? *Resp.* Cum *Diana verbo beneficii* negative, quia percipere fructus non est communicare cum Fidelibus, quod tantum interdicitur Excommunicato adde, quod hujusmodi fructuum privatio titulo excommunicationis nullo jure exprimitur: Quamvis enim in capite *Pastoralis* dicatur, illi proventus *Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiæ communicatio denegatur*: hoc tamen, ut reflectit *Diana*, faciendum est a Judicis sententia, ut apparet ex petitione ejusdem capitis.

10 Si petens beneficium non exprimat totum beneficii redditum, potestne in casu, quo obtineat, licite illud retinere? *Resp.* Cum *Diana ibidem, n. 34* affirmative; si tamen valor sit paulo diminutus: Nam modicus defectus non vitiat actum, & datur parvitas materiæ in subreptione beneficii.

31 Collatio beneficii facta aleatori estne valida? *Resp.* Si Clericus sit publicus lusor, & aleator, collatio ipso jure irrita est, quia aleatores, & publici luxores turpem vitam agere præsumuntur: Si autem aleator non sit publicus, collatio beneficii solum per Judicis sententiam irritanda

venit, sicuti etiam collatio facta Clerico criminoso non est ipso jure irrita, nisi illud crimen censuram, vel irregularitatem aliquam secum ferat, quæ subjectum incapax beneficii reddat; ita *Homobonus*, p. 1. tract. 10. q. 14. resol. 1. & apud ipsum alii.

12 Estne valida Collatio beneficii facta Clerico alioquin idoneo, tamen aliquibus vitiis infecto, quæ si Collatori innotuissent, beneficium non fuisset ei Collatum? *Resp.* Cum *Homobono* loco citato affirmative; quia habitualis voluntas non conferendi beneficium, si omnia vitia Clerici innotuissent, non invalidat collationem, secus omnes contractus valde dubii forent, cum fere semper accidat aliqua ignorari, quibus patefactis non fuisset celebratus contractus, & panderetur aditus infinitis scrupulis; Dummodo ergo Clericus alioquin sit idoneus, & nullo juris impedimento detentus occulta ejus vitia validæ collationi non officiunt.

SECTIO II.

De Beneficiis simplicibus.

1 **Q**uasnam obligationes inducit Beneficium simplex? *Resp.* Tres. Primo obligationem incedendi in habitu, & tonsura: Secundo obligationem quotidie recitandi divinum Officium, seu Horas Canonicas. Tertio faciendi professionem Fidei.

2 Quando nam incipit in Beneficiato obligatio recitandi Officium divinum? *Resp.* Non tenetur statim post collationem, sed post pacificam illius possessionem; tunc enim incipit habere beneficium in re, quod per collationem habuit tantum in jure; & sicuti ante pacificam possessionem jura beneficii exercere nequit, & fructibus non potest frui, ita juxta *Lessium* non debet teneri ad onera.

3 Si beneficium simplex tenue valde sit, & insufficiente ad honestam Clerici sustentationem, tenerne adhuc ad quotidianam Horarum Canoniarum recitationem? *Resp.* Affirmative, quia voluntarie suscepit beneficium tenue cum onere magno, sicuti enim, qui uxorem duxit cum parva dote, tenetur eam alere, ita & qui tenue beneficium voluntarie suscepit, maxime cum in *capite de orat.* 98. Clericus, qui victum dis. 61. præcipitur, ut Clericus, qui victum sufficientem ex fructibus beneficii non habet, suis se adjuvet laboribus, &c. *Lateranense sess. 29. Canone 9.* imponit penam restitutionis fructuum omittentibus Horas, nec distinguit inter beneficium pingue, & tenue. Deinde beneficiatus non solum gaudet fructibus beneficii, sed etiam privilegiis.

4 Si quis dubitans ob tenue beneficium, non teneri ad Horas Canonicas, eas non recitet, peccatne? *Resp.* Diana adducit utramque sententiam, primam Valquesii, qui vult, beneficiatum in tali dubio constitutum teneri recitare, quia obligatio recitandi est certa, & excusatio est dubia. Salas e contra putat, non teneri, quia præceptum valde onerosum non obligat in dubio. Hoc certum esse debet, quod, si dubium non deponat, peccat: omne enim, quod non est ex Fide, hoc est ex conscientia dictante hoc licitum esse, peccatum est.

5 Quodnam peccatum committit, omittens recitare Officium divinum? *Resp.* Mortale, & ultra tenetur ad restitutionem fructuum pro rata, ut infra, peccat autem contra virtutem religionis, & obedientiæ Ecclesiæ: Hinc Diana censet, Subdiaconum habentem beneficium, si omittat Officii recitationem, unum tantum peccatum committere.

6 Quænam est taxa restitutionis fructuum facta a S. Pio V. beneficiatis non recitantibus Horas Canonicas? *Resp.* Hæc est. Qui totum Officium unius diei omisit, omnes illius diei fructus restituere debet; qui omisit Matutinum, cum

cum Laudibus, medietatem fructuum; qui omisit a Prima usque ad Completorium, etiam medietatem; qui vero unam Horam, sextam partem fructuum unius diei.

7 Qui omisit Officium divinum, & non restituit fructus unius diei, contra quam virtutem peccat? *Resp.* Contra iustitiam, quia in dicta Bulla S. Pius V. dicit tunc injuste beneficiatum retinere fructus illius diei.

8 Tenerne beneficiatus restituere fructus ante Judicis sententiam? *Resp.* Affirmative, & sententia contraria damnata fuit ab *Alex. VII. prop. 20.*

9 Beneficiatus studiis incumbens, potestne per alium divinum Officium recitare, & satisfacere? *Resp.* Nequaquam, & contraria sententia damnata est ab *Alex. VII. prop. 20.*

10 Si quis ante omissionem Officii fecit plures eleemosynas, suppleturne per illas obligatio, quam habet beneficiatus omittens divini Officii recitationem? *Resp.* Nequaquam, sed debet novas eleemosynas facere, & contraria sententia damnata est ab *Alex. VII. prop. 33.*

11 Cuiam facienda est restitutio fructuum illius diei? *Resp.* Facienda est pauperibus, vel fabricæ beneficii, sic sentiunt ex Bulla S. Pii V. communiter Doctores, nomine Pauperum, non solum veniunt mendici, verum etiam illi, qui non habent necessaria suo statui, & si sint de familia beneficiati, puta Mater, Soror, Agnata, Vidua, quibus plura deficient juxta proprium statum, etiam isti nomine pauperum venire possunt. *Faustus, lib. 2. q. 289.* putat æque bene venire posse beneficiatum, si pauper sit, & ex hoc non sumat occasionem omittendi Officium; verum hæc sententia valde periculosa est & absque Confessarii consilio, nullo modo executioni mandanda; venire etiam possunt nomine Pauperum Defuncti, pro quorum suffragio applicari possunt eleemosynæ, vel mandari Missarum celebratio. Nominem fabricæ beneficii veniunt Ecclesia

clesia ejusdem beneficii, item ejus domus: item utilitas in emendis agris, aut meliorandis jam possessis, ita ut augeatur beneficii fructus, ita *Suarez de religione, lib. 4. tom. 2. c. 30. n. 20.*

12. Estne obligatio restitutionis faciendæ pro omissione cujuscunque partis notabilis Officii, licet inferiori omissione unius Horæ? *Resp. Negative*, non enim debemus aggravare onera, & pœnas supra id, quod est a lege sancitum: cum ergo *Bulla S. Pii V.* mentionem faciat omissionis horæ, qui infra Horam delinquit, licet possit mortaliter peccare, non tamen hac pœna punitur, ita *Bonartius, lib. 2. cap. 11. n. 10.* non deest tamen contraria sententia apud *Palaum*, qui tamen sustinet, non esse faciendam restitutionem versiculorum hinc inde in diversis officii partibus facta, licet simul sumpti constituent quantitatē notabilem.

13. Qui Officium divinum sine ulla attentione interna, & externa recitat, teneturne restituere fructus illius diei? *Resp. Ex Homobono p. 1. tract. 15. c. 4. q. 14. resolutione 3. Affirmative*, idem enim est aliquid non facere, & quoad substantiam non recte facere, qui ergo voluntarie hoc modo adeo indebito persolvit Horas, suæ obligationi non satisfecit, & moraliter ita se habet, ac si Horas non persolvisset? putarem tamen, quod, si tantum dubitet, se debito modo persolvisse, non esse obligandum ad restitutionem, quia pœna certa dari non debet pro delicto dubio; item etiam, quia quantum ad obligationem attentionis internæ, sunt variae sententiæ, quas retuli de Subdiaconatu.

14. Beneficiatus habens unum beneficium simplex sufficiens ad honestum victum, ut pietatis, ac beneficentiæ operibus incumbat potestne aliud impetrare? *Resp. Primo advertendo*, quod cum a Concilio Tridentino, neque ab alio jure definitum sit quid veniat nomine beneficii sufficientis ad honestam sustentationem, hæc sufficientia sub certa regula generali omnibus

bus personis, & in quacunque regione commorantibus nequit comprehendi; illud enim, quod respectu unius personæ in aliquo loco sufficiens est, respectu ejusdem in alia Diœcesi, ubi victus cariori pretio emitur, vel ubi status decentia exigit plura, insufficiens erit. Spectat ergo, ut docet *Barbosa de Officio & potestate Episc.* part. 3. alleg. 67. n. 11. ad Episcopum illam designate consideratis considerandis. Hoc ergo supposito: dico, beneficiatum habentem simplex beneficium non posse aliud obtinere, si primum sufficiens sit decenti ejus sustentationi, ita præscripsit *Concilium Tridentinum sess. 24. c. 17. Sancta Synodus debitam regendis Ecclesiis disciplinam restituere cupiens præsentis decreto, quod in quibuscumque personis, quocumque titulo etiam si Cardinalatus honore fulgeant, mandat observari, statuit, ut in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam ejus, cui conferitur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.* Cum hic ergo Concilium Tridentinum rigorosum præceptum imponat, non relinquitur benignæ interpretationi locus: neque titulus faciendi eleemosynas cohonestat duplicis beneficii simplicis detentionem; non enim licet facere contra præceptum ex intentione faciendi opus pium.

15 Qui habet sufficientem sustentationem in pensionibus Ecclesiasticis, potestne obtinere beneficium simplex se solo sufficiens ad Clericum honeste sustentandum? *Resp.* Cum *Barbosa, ubi supra n. 7.* Affirmative, quia pensio non est beneficium.

16 Potestne habens beneficium simplex honestæ sustentationi sufficiens, aliud obtinere, quod sit de jure Patronatus suæ familiæ? *Resp.* Affirmative cum *Barbosa n. 10.* qui citat pro se *Lambertum*, & decisionem *Rotæ* coram *D. Durando*, decisionem 228. n. 12.

17 Potestne quis obtinere duo beneficia simplicia sub eodem tecto, id est in eadem Ecclesia puta Divi Petri, quorum alterutrum insufficiens sit ad honestam sustentationem? *Resp.* Quando beneficia sunt difformia sub eodem tecto, ita ut unum beneficium, puta sit Canonicatus, & aliud sit simplex sub eodem tecto, potest Episcopus ex justa dispensare, ut quis eadem obtineat, ita *Nicolaus Gratia, cap. 5. n. 377.* adducens declarationem Sacre Congregationis. Quando sunt uniformia, hinc inde sentiunt Doctores, qui negant, utuntur hoc fundamento, iura abhorrent a duplici beneficio sub eodem tecto, hinc putant, quod ubi Clericus secundo beneficio fuit provilus, ipso jure cesset primum; qui affirmant, nituntur auctoritate Concilii Tridentini, quod simpliciter permittit duo beneficia simplicia non sufficientia ad honestam sustentationem, nec requirentia residentiam, & cum lex non distinguat inter beneficia sub eodem, vel diverso tecto, neque nos distinguere debemus.

18 Potestne Episcopus conferre beneficium simplex digno, relicto digniori? *Resp.* Difficultatem facit propositio damnata ab *Innoc. XI. n. 47.* in qua sic habetur: *Cum dicit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesia magis utiles ipsi judicaverint ad Ecclesias promoveant; Concilium, vel primo videtur, per hoc digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum sumpto comparativo propositivo; vel secundo, locutione minus propria, ponit digniores, ut excludat indignos, vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.* Verum damnatio hujus propositionis non tangit beneficia simplicia, ibi enim agitur de electione Episcopi; est enim in *Sessione 24. cap. 1. de reformatione*, & utique certissimum est in electione ad beneficia habentia animarum curam, semper digniorem preferendum esse. Quantum ad beneficia simplicia, *Homobonus* censet, communem esse Docto-
rum

rum sententiam, quod non semper debeat eligi dignior, & hanc tutam esse in utroque foro, citat pro se *Parisium de lib. 1. q. 11.* & alios; ratio esse potest; quia cum Concilium Tridentinum pro promovendo ad beneficia simplicia non requirat maiorem ætatem annorum 14. ut habetur *Sess. 23. cap. 6.* videtur inverisimile, quod in tali ætate aliquis dignior sit, item quantum ad scientiam non requiritur major illa, quæ exigitur in ordinibus minoribus, & quod intelligat latinam linguam, ut Officium cum decentia recitare valeat, istæ utique conditiones ætatis, & scientiæ satis clare demonstrant, non debere esse ex necessitate digniorem, sed iufficere dignum. Neque ex eo quod conferat minus digno, incidit in crimen acceptionis personarum, quia acceptio personarum ex *D. Thoma* nihil aliud est quam considerare conditionem personæ, nihil facientem ad negotium, seu attendere quasi regulam ipsius negotii conditionem personæ nihil facientem ad negotium; puta cum ideo det beneficium alicui, quia est nobilis, sive pulcher; nobilitas enim, sive pulchritudo nihil facit ad hoc, quod obtineat beneficium: hæc omnia sunt *D. Thoma*, ex quibus fit, qui dat digno, relicto digniori, non habet pro regula collationis beneficii nihil faciens, & conducens ad ipsum habendum; sed habet pro regula merita, quæ faciunt ipsum dignum, licet non digniorem; igitur non cadit in vitium acceptionis personarum: Neque etiam ex hac collatione potest Episcopus dici dispensator, & provisor infidelis; spectat enim ad provisorum generalem aliqua præmia quandoque dare bonis, ut meliores fiant: quandoque probis, licet non adeo doctis, ut augeatur in Clero studium pietatis; quandoque doctis, licet non cum tanto pietatis fervore, ut hinc litteris, & sacræ eruditioni Clerus incumbat; quandoque pauperibus, ut habeant unde vivant; quandoque nobilibus, ne vilescat Clerus, sic enim providi, & generalis dispensatoris partes fide-

liter

liter exercere judicabitur, si supposita dignitate probitatis vitæ, & sufficientis litteraturæ aliqua aliquibus, alia aliis beneficia distribuat, non attendens adeo exacte ad digniorem.

SECTIO III.

De Canonicis.

1 **U**Ndenam delumptum est nomen Canonici? *Resp.* Ex *Homobono de Statibus ca. 9.* nomen Canonici est sumptum a Canone, non tamen a Canone, ut significante pensionem, mercedem, seu distributionem, quæ inservientibus Ecclesiæ dari solet, sed a Canone, idest ad observantiam legis Canonice, seu Canonice regulæ vivendi. Antiqui enim Canonici communem vitam in communibus Claustro, Refectorio, & Dormitorio agebant. Unde *Joannes Molanus* in tractatu de Canonicis hæc habet. Si Canonici vocamur, & canonicam vitam professi sumus, Canones a Romana Ecclesia Matre nostra nobis datos, a quibus etiam vocabulum sumpsimus, amplecti in omnibus, & imitari debemus.

2 Canonicatus estne dignitas in Ecclesia? *Resp.* Negative ex *cap. statutum, de rescriptis in sexto.* Canonicatus tamen Ecclesiæ Cathedralis, dignitatibus æquiparantur: Hinc Canonici Cathedrales dicuntur esse de corpore Episcopi, qui illorum est caput, & ideo soli Canonici ab Episcopo ad osculum pacis requiruntur: sunt coadjutores Episcopi, Confiliarii, & Senatus illius, ex quibus omnibus tanta colligitur in Canonico Cathedralis eminentia, ut de jure communi alios Clericos ejusdem Diocesis semper præcedat.

3 Quænam sunt conditiones illius, qui ad Canonicatum Cathedralis assumi debet? *Resp.* Ex *Concil. Triad. sess. 22. cap. 2. Quicumque post-*
hac

hac ad Ecclesias Cathedrales erit assumendus, id non solum natalibus, ætate, moribus, & vita, quæ a sacris Canonibus requiruntur, plene sit præditus, verum etiam in sacro ordine antea saltem sex mensium spatium constitutus &c. Denique in particulari descendens ad qualitates scientiæ hæc habet: Scientia vero præter hæc huiusmodi polleat, ut muneri sibi injungendo possit satisfacere: Ideoque antea in universitate studiorum Magister, sive Doctor, aut licentiatus, in sacra Theologia, vel jure Canonico merito sit promotus, aut publico alicujus academiae testimonio; idoneus ad alios docendos ostendatur; quæ omnia fere repetit, aut magis declarat sess. 24. c. 12. Ex his ergo colligitur, Canonici conditiones esse quatuor, nempe legitima natalia, ætas debita, vitæ probitas & scientia conveniens ipsorum muneribus, & officiis.

4 Quænam ætas requiritur in promovendo ad Canonicatum? *Resp. Ex Trid. sess. 22. c. 4. & 24. cap. 12. requiritur ætas annorum 22. incœptorum, ut Subdiaconatus ordine sit insignitus, vel saltem annum vigesimum primum inchoasse debet, ut infra annum Subdiaconus fiat; & donec in sacris non est constitutus, vocem in capitulo non habet: super defectum ætatis Episcopus dispensare non potest: rationem adducit Cajetanus, quia Canonici cum sint Ecclesiæ Senatus, ea ætate esse debent, quæ ad consilii maturitatem requiritur: Hinc Canonici alicujus Ecclesiæ Collegialis, cum Ecclesiæ Senatum non constituent, possunt assumi etiam in ætate annorum quatuordecim.*

5 Qui Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis suscipit, & retinet, sine animo suscipiendi Ordinem sacrum, peccatne? *Resp. Cum Sanchez de Matrim. lib. 1. dist. 35. n. 14. Homobono de Statibus: & aliis apud ipsos peccat graviter, eo quod suscipiat, & retineat cum animo contrario dispositionibus sacri Tridentini Concilii.*

6 Si fiat Collatio Canonicatus viro Crimi.
App. pro Exam. H RO.

noso, vitæ probitate, qualiter requiritur a Concilio non insignito, eritne valida? *Resp.* Cum *Homobono de statibus* est valida, & ipso jure irrita non est, nisi forte crimen illud habeat annexam censuram, vel irregularitatem.

7 Potestne Canonicus cohabitare cum muliere sibi sanguine conjuncta quæ tamen aliquo modo suspecta est? *Resp.* Nequaquam, sed peccat lethaliter cohabitando cum conjuncta, vel extranea suspectæ honestatis expresse enim hoc est Clericis prohibitum, *c. 2. de cohabit. Cleric. & Mulier.* Cum enim Ecclesia Cathedralis Matrix sit totius Diæcesis, ita illius Ministri, vitæ probitate, & honestate, aliis Clericis exemplo esse debent. Hinc omnis malæ famæ suscipio ab illis removenda est; nam domus Cæsaris non solum delicto, sed etiam suspicione delicti carere debet.

2 Quanam scientia debet esse præditus Canonicus Cathedralis? *Resp.* Non debet esse penitus illiteratus, collatio enim Canonatus facta totaliter illiterato, qui officium suum exercere nequit, est invalida: ita *Navarrus in capite si quando, extra de resor.* Unusquisque enim tantam debet habere scientiam, quanta requiritur ab onere, & munere suo. Hinc *Conc. Tridentinum sess. 24. c. 12.* hortatur, ut in locis, ubi commode fieri potest, dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonatuum in cathedralibus, & Collegiatis insignibus conferatur tantum Magistris, vel doctoribus, aut etiam licentiatis in Theologia, vel jure Canonico.

9 Quænam sunt obligationes Canonici? *Resp.* Tres. Fidei professionem facere: Residere; & divinis Officiis in sua Ecclesia interesse.

10 Quodnam peccatum, & quanam poena punitur non faciens intra duos menses, juxta *Conc. Trid. Fidei professionem*; *Resp.* Tenetur sub lethali, intra duos menses a die possessionis adeptæ in Cathedrali, coram Ordinario, & etiam in capitulo fidei professionem emittere, & jura.

jurare, se permansurum in obedientia Romanæ Ecclesiæ: quantum ad pœnam ipso jure amittit omnes beneficii fructus. Exculatur tamen a Suarez, Tom. 5. disp. 4. Sect. 8. n. 18. Tum a culpa, tum a pœna, si ob ignorantiam, vel inadvertentiam præcepti, omittat facere professionem fidei.

12 Quanto tempore intra annum tenetur Canonicus residere? Resp. Saltem per novem menses; Concil. enim Trid. ubi supra hac habet, Obstantibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis, dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut portiones non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres Menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse: salvis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt; alioquin, primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentia fecit suos, quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit, crescente vero contumacia, contra eos juxta Sac. Canon. Constitutiones agatur: Hinc advertendum est ex Navarro, c. 125. n. 128. quod licet Canonicus, si notabiliter ultra tres menses a servitio Ecclesiæ abfuerit, lethaliter peccet, non tamen ante Judicis sententiam beneficii fructus restituere tenetur: Tum quia est pœna, quæ ante Judicis sententiam subeunda non est. Tum quia Concilium dicit, privetur, non vero restituat aut non faciat fructus suos, quod verbum utique appellat sententiam judicariam privantem, & condemnantem.

52 Ad quid extenditur obligatio Canonici adstandi divinis Officiis? Resp. Ad plura, quæ a Tridentino locis supra citatis his verbis complectuntur: Omnes divina ver se, non per substitutos, compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti adsistere, & intervenire, atque in Choro ad psallendum instituto, in hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, dist in-

Est, devotèque laudare. Hinc colligit *Homobonus* citans plures auctores, Canonicum, quoad Deum, & Ecclesiam suo muneri non satisfacere, si tantum Choro præsens corpore est, per Clericos ad id institutos canit, si versiculos ad se pertinentes submissa, & tacita voce pronunciat, & recitat, seu verba detruncat, deglutit, & synopat, vel etiam alterius partis versiculos anticipat. Hæc obligatio per se canendi, & psallendi non solum deducitur ex laudato Concilii loco, verum etiam ex *Constit. S. Pii V. incip. Cupientes*, & altera, quæ incipit. *Ex proximo; & Navarrus, Consil. 13. de celebratione Missæ*, cum pluribus sentit, contravenienti non suffragare contrariam consuetudinem.

¶ 13 Si Canonicus accederet ad Chorum primario intendens lucrari distributiones, peccaretne? *Resp.* Cum *Homobono de statibus* citante pro se *Navarrum, Zochium, & Ugolinam*, peccat peccato Simonia; debet ergo recta intentione suum munus obire, ut scilicet primario intendat Deo laudes, & debitam servitutem persolvere, pro publicis necessitatibus, & pro benefactoribus orare, & inde distributiones pro sustentatione percipere.

¶ 14 Aliam obligationem Canonicis addit Concilium, quæ licet alios Clericos etiam afficiat; tamen ex verbis ipsis patet, eam cum majori vi urgere Canonicos: hæc ergo habet in locis citatis. *Vestitu decenti tam in Ecclesia, quam extra assidue utantur, ab illicitisque venationibus, aucupiiis, choreis, tabernis, lusiis, & abstineant, atque ea morum integritate polleant, ut merito Ecclesia Senatus dici possint.*

¶ 15 In quibus locis versatur officium Canonici? *Resp.* In Ecclesia, in Palatio Episcopi, & in Capitulo: in Ecclesia, nempe, ut divina persolvat: In Palatio Episcopi, cujus Consiliarius a jure est, ut rectum, sincerum, prudens, & juxta regulas pietatis, non vero humanæ, & laicalis Politia, consilium tribuat, cum fuerit

vocatus; in capitulo, ut sententiam suam proferat, & sigillum servet de peractis; perspicuum est, quod si ad secretum ex juramento teneatur, eum peccare lethaliter, quoties prodit, quæ ibi facta sunt; si non teneatur ex jurejurando, revelans ea, quæ damnum, scandalum, injuriam, aut gravem aliquam tristitiam alteri afferre possunt, peccat mortaliter contra fidelitatem naturali sigillo debitam.

16 Canonicus, qui in capitulo sententiam suam dicens in rixas, & contumelias prorumpit, peccatne mortaliter? *Resp.* Utique; violat enim graviter charitatem, & omnes leges Ecclesiasticæ moderationis, potest excusari a lethali, si ex impetu iræ hoc faciat sine ulla advertentia, motibus primo primis præoccupatus; advertat tamen, non posse juxta Evangelium munus suum offerre ad Altare, nisi prius reconcilietur fratri suo.

17 Potestne Canonicus licite abdicare se a capitularibus Congregationibus, quæ ob bonum publicum Cathedralis fieri solent? *Resp.* Nequaquam, imo peccare mortaliter, si absque legitima causa frequenter se abdicet a capitulis, docet cum pluribus *Homobonus*, *tr.* 14. *cap.* 2. *resol.* 111. graviter enim delinquit in suo Officio, quod, ut dixi, versatur in Altari, & in Choro, & in Capitulo; cum enim gaudeat jure suffragii in istis conventibus, ut publico bono communibus votis occurratur, est publici boni veluti inimicus, qui cum de eo agitur, segregat se, neque illud adjuvare, & promovere vult suis officiis, & consiliis: plus enim vident oculi, quam oculus, & sæpe unius consilium plurimum opiniones mutat in melius: neque ergo satis excusatur Canonicus, eo quod illo absente adhuc tot suffragiorum est numerus, ut valide resolvi possint quæ ibi tractantur, etenim, ut advertit *Homobonus*, non dicit, quod omnes adesse, & convenire non debeant: immo causam justam absentiae requirit.

18 Quænam sunt causæ justæ abdicandi se a

capitulis? *Resp.* Sex adducuntur ab *Homobono*, primo lenectus, vel morbus, aut convalescentia impediencia a tam proluxa residentia in Choro, in Altari, & in Capitulo. Secundo damnum prævifum ex tali interventu. Terrio si certo sciret, illius præsentiā nihil prodesse ob præpotentiam aliquorum subvertentium præsentiū Canonicoꝝ suffragia: Quarto, quando Capitulum fieret eo tempore, quo quis licite abest a residentia, modo de industria non requisierit tale tempus absentia, ut se subtraheret a Comitibus, & hoc non cedat in grave damnum Ecclesiæ; & hanc causam approbatam fuisse a Congregatione docet *Garzias*. Quinto, quando Capitulum legitime congregatum non fuit. Sexto, quando præter necessitatem tempore incongruo congregatur.

SECTIONO IV.

De Pœnitentiario.

DE Pœnitentiario hæc habet *Tridentinum* sess. 24. c. 8. *In omnibus etiam cathedralibus Ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ proxime vacaturæ ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui dum Confessiones in Ecclesia audiet, interim præsens in Choro censeatur, ex his verbis clare deducitur ætas, & scientia pœnitentarii: de aliis ergo pauca subdenda sunt.*

2 Quomodo definitur Pœnitentiarius? *Resp.* Ex *Homobono de statibus* definitur, Sacerdos legitime ordinatus, auctoritate divina, & humana, ad absolvendum a peccatis reservatis in iudicio pœnitentiali deputatus pro Dei cultu, & animarum salute.

3 Quæ-

3 Quænam est Pœnitentiarii potestas? *Resp.* Ex *Homobono*, qui citat *Zechium in tractatu de munere Episcopi*, cap. 6. n. 29. dicentem hæc verba: Ne Pœnitentiarius frustra videatur constitutus, cum non desunt Confessores, ad quos Diœcesani accedunt, par erit, ut ab Episcopo Vicarius Generalis in spiritualibus, ad forum conscientiæ concernentibus præficiatur, qui a Casibus, & a censuris Episcopo a jure, vel ab homine reservatis absolvat, vota, vel juramenta commutet, in iis, ac in impedimentis petendi debitum dispense; facultatem, quam super caput liceat Tridentini Patres illi concedunt, impertiat, & ut prædictis facultates, dum in particulari casu actu consulitur, sub delegare valeat.

4 Habetne Pœnitentiarius facultatem ordinariam, vel delegatam? *Resp.* Quamvis apud *Homobonum* nonnulli citentur, qui sentiunt eum habere potestatem ordinariam, eo quod gaudeat præbenda, cui hoc officium sic absolvendi annexum est, tamen ipse sentit, eum habere auctoritatem delegatam, quia hæc auctoritas ei non competit beneficio legis, sed ab Episcopo. Ego vero sic distinguerem: Quantum ad audiendas ordinarias Confessiones, ordinariam facultatem habet a Tridentino, quod ad hoc munus Pœnitentiariæ præbendam instituit: cum vero Concilium nullam facultatem ei concedat super Casus reservatos, quantum ad hanc jurisdictionis extensionem, puto esse delegatam; cum vero delegatus a Principe, subdelegare non possit, censet nihilominus *Homobonus* citans plures Doctores, in casu aliquo particulari Pœnitentiarium posse alium ad absolvendum a reservatis, vel ad dispensandum, & commutandum vota subdelegare. Tutius erit, ut Pœnitentiarius cum suo Episcopo concordet ea, ad quæ absolvenda, commutanda, vel dispensanda ipsum assumat, ut cum animarum fructu, & sine scrupulis munus suum valeat exercere.

5 Potestne Pœnitentiarius, ad quem aliquis

cum multo peccatorum onere accedit in die solemnitatis, in qua ei integram non est plene Confessionem audire, absolvere tantum a casibus reservatis, & a censuris, pro reliquis vero peccatis pœnitentem dimittere ad Confessarium simplicem? *Resp.* Quamvis plurimi Doctores ab *Homobono citati, tract. 14 cap. 4. quest. 21. asser. 1* sustineant, hoc licite posse fieri, nihilominus cum unum peccatum sine alio non possit dimitti, puto cum *Homobono*, vel Pœnitentiarium debere integram Confessionem audire, vel si hoc non possit, audito casu reservato pœnitentiam tam sanativam, quam præservativam imponere, & eum postea ad simplicem Confessarium remittere, ut ei integre omnia peccata confiteatur, & ab eo sacramentaliter absolvatur; & inferior Confessarius tenetur credere pœnitenti, qui asserit se superiori casus reservatos exhibuisse, & ab eo reservationem fuisse sublatam; pœnitenti enim in foro conscientiae creditur tam pro se, quam contra se.

6 Potestne Pœnitentiarius absolvere pœnitentem alterius Diœcesis, qui ipsi exponit casus ibidem reservatos, etiam cum censura annexa? *Resp.* Potest, dummodo pœnitens in fraudem, idest, ut proprii Episcopi censuram fugiat, ad ipsum non accedat, & ad excommunicantem non sit tam facilis aditus. Advertat tamen a casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis, & a dispensationibus irregularitatum, & suspensionum absolvere non posse pœnitentem alterius Diœcesis, etiamsi habeat facultatem, *capitulo liceat, ita Homobonus ibidem, asser. III.*

7 Pœnitens absolutus a casibus reservatis a pœnitentiaro, si comperiat, se invalidam confessionem fecisse, poteritne de iisdem peccatis a Confessario ordinario absolvi? *Resp.* Affirmative; per talem enim confessionem, licet invalidam, reservatio ablata fuit, cum peccatum submissum fuerit iudicio superioris, &
ab

ab eo petitur, & acceptum remedium, quod unice in reservatione intendit Ecclesia.

8 Quænam sunt Pœnitentarii obligationes particulares? *Resp.* Primo tenetur suis temporibus, & locis præscriptis residere in Cathedrali, & paratum se exhibere ad confessiones audiendas: neque enim debet relinquere, ut pœnitentes eum vocent; nam multi ex rubore enim non inquirunt, ut notat *Homobonus*, qui tamen dum paratum invenient, ad eum accedunt; ejus obligatio non est tantum audire casus reservados, secus pœnitens ad eum accedendo proderet, se esse gravibus sceleribus onustum: debet ergo charitatis viscera cunctis exhibere, & sine ulla personarum acceptione omnes indifferenter admittere. Cum Pœnitentarius sit confessorius ex justitia, sentiunt plures Doctores, quod si deobliget a restitutione aliquem ad restituendum obligatum, teneri de proprio damna compensare.

9 Potestne Pœnitentarius gaudere suorum mensium vacatione, sicuti alii Canonici, puta per menses tres? *Resp.* Cum *Garzia* 59. de *benefic. cap. 4. n. 122.* potest, dummodo non absit in iis diebus, in quibus pœnitentes frequentius ad confessionem accedunt; & intersit in solemnitatibus.

SECTIO V.

De Redditiuum Ecclesiasticorum usu, qui competit beneficiato.

1 Clerici suntne domini fructuum suorum beneficiorum? *Resp.* Sunt veri domini. *D. Tbom. 2. 2. quest. 185. art. 7. in corpore*, ubi de Episcopo hæc habet: *De iis autem, quæ sunt suo usui deputata, videtur esse eadem ratio quæ est de propriis bonis ut scilicet propter immoderatum affectum; & usum, peccet quidem, si immodera-*

ea sibi retineat, & aliis non subveniat, sicuti requirit debitum Charitati: hoc idem repetit quodlibeto 6. quest. 8. articulo 12. ad 3. distinguens inter bona præbendarum, & bona hospitalium, quæ Ecclesiasticus administrat, & vult, quod defraudator secundorum bonorum teneatur ad restitutionem, de primis vero, quod quis peccare solum possit per abusum, sicuti in patrimonialibus. Hinc de mente Sancti Doctoris dubitari non potest, & ideo eam amplectitur tota schola Thomistica, ex extraneis plerique cum *Barbosa*, & pluribus Canonistis, *Hombono*, & *Moneta* ex nostris.

2. Sotus hoc dominium probat quatuor rationibus. Primo, quia Clerici sint veri domini eleemosynarum, quæ pro Missa pro Officiis, Processionibus, aliisque Clericalibus ministeriis illis tribuntur a Fidelibus, ergo etiam beneficiati fructuum suorum beneficiorum, beneficium enim traditur propter Officium, & parum interest, quod pro Officio Clericali detur eleemosyna perpetua, vel quotidiana, & manualis. Secunda ratio est, quia Magistratus sæculares, Judex, Prætor, &c. sunt veri domini illius stipendii, quod pro illorum laboribus traditur, siue illud quotidianum sit, siue perpetuum fundatum in villis, prædiis, aliisque immobilibus, quæ sunt reipublicæ, ergo Clerici sunt domini suorum reddituum, qui dantur illis pro labore, munere, & Officio, siue illi perpetui sint percipiendi ex prebendis, siue manuales, percipiendi ex eleemosynis. Tertia ex c. *concesso de prebendis*, ubi dicitur de Episcopo. *Redditus, & oblationes fidelium in quatuor partes dividat, quarum unam sibi ipsi retineat, alteram Clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat, fabricis tertiam, quartam pauperibus & peregrinis habeat fideliter erogandam*; cum ergo ibi dicatur, quod Episcopus unam sibi retineat, ei concedit verum dominium, quod magis patebit ex quarta ratione, quia ex natura divisionis sequitur æquale dominium.

nium inter dividendes, cum ergo pauperes, & Hospitalia, & Fabrica Ecclesiæ acquisiverit verum dominium: ita & Clerici verum habebunt suæ portionis dominium. His adde, loquutiones *S. Pii. V. in Bull. quæ incipit ex primo*, ubi declarat: quod Beneficiatus non recitans divinum Officium ea die non faciat fructus suos, qua phrasi non faciendi fructus suos utitur *Concil. Tridentinum, sess. 23. c. 1. de ref. & c. 12. sess. 24.* cum ergo quis satisfacit muneribus præbendæ affixis facit fructus suos, idest sibi proprios, habens super illos dominium; hæc enim synonyma sunt.

3 Beneficium nonne definitur jus percipiendi fructus; Ecclesiasticos propter officium, jus autem percipiendi fructus propter officium, idest laborem, & meritum, est jus iustitiæ juxta illud Apostoli, ei autem, qui operatur, merces imputatur non secundum gratiam, sed secundum iustitiam: Adde, quod Ecclesia dando beneficium Ecclesiasticum, nihil aliud facit, quam transferre jus, quod ipsa habet ad percipiendos illos fructus, sed Ecclesia habet verum dominium, ergo & beneficiatus: neque enim ullam unquam legem condidit post quadripartitam divisionem, ut fiat adhuc nova divisionis divisio.

4 Teneturne beneficiatus jure aliquo divino eleemosynas facere ex superfluis beneficii in casibus ordinariæ, & communis paupertatis, in quibus laici non tenentur ex iustitia? *Resp.* Nequaquam: non enim hoc præceptum divinum habetur ex testamento novo, cum temporibus Canoncorum scriptorum, non haberentur beneficia Ecclesiastica in particulari alicui assignata, sed omnes Clerici tunc evangelicam pauperatatem profitebantur; neque in testamento veteri; cum enim Levitæ viverent ex decimis, primitiis, oblationibus, & sacrificiis, nullam habebant obligationem distribuendi ex superfluis, excepta communi obligatione Charitatis: in *Deuteronomio* enim c. 14. distinguuntur decimæ, quæ dari debent pauperibus diversæ ab illis, quæ

erogandæ erant Levitis absque mentione obligationis in istis ad aliquid dandum pauperibus.

5 Neque sufficienter hoc præceptum exprimitur *Luca* 10. ubi Christus mittens ad prædicandum suos Discipulos iussit, ut perciperent a populo solum victum juxta illud, *edentes, & bibentes quæ apud illos sunt; dignus est enim operarius mercede sua*: illis enim verbis non præcipit Christus, quod sponte oblata non accipiant, sed quod possint exigere solum victum, quia dignus est operarius mercede sua: respondent alii, quod tunc præcipit discipulis, ut acciperent solum victum, quia cum synagoga adhuc sepulta non esset, vigeant jura Levitarum ad percipiendas decimas, & oblationes, nunc autem hæc ad Clericos translata sunt.

6 Tenenturne Ecclesiastici beneficiati ad faciendas eleemosynas lege aliqua Ecclesiastica? *Resp.* Suppositas bonorum Ecclesiasticorum quadripartita divisione, non tenetur amplius aliquam quotam suorum fructuum ex justitia Pauperibus erogare, quia antiqui Canones obligantes beneficiatum ad quartam partem pauperibus erogandam, facti sunt ante divisionem bonorum Ecclesiasticorum, qua posita, sicuti ubi Hospitalia sunt pingua, non tenetur quartam partem dare Clericis, & quartam Episcopo, & quartam Fabricæ: neque e contra beneficiatus tenetur illis aliquid erogare, sed unusquisque pleno jure possidet quod suum est.

7 Dices, Utique aliqua beneficia de novo fundata sunt post antiquam divisionem, ex illis ergo saltem tenebitur beneficiatus quartam partem pauperibus erogare: verum si res bene inspecta, neque hec habet locum obligatio eleemosynarum ex justitia, nam etiam Fabrica, ac Hospitalia acquirunt, nec hanc obligationis partem adimplent. Adde; quod *Concilium Trid. sess. 25. c. 8.* distinguit inter beneficia, quæ sunt instituta ex bonis pauperum, & tradita in Commendam administrationem, aut quemcunque

que titulum, & horum beneficiorum beneficia-
tis præcipit, ut ex fructibus hospitalitatem ser-
vent, juxta constitutionem *Concilii Viennensis*,
circa vero alia beneficia, quæ non sunt instituta
ex bonis pauperum, sed ex pia fidelium devotio-
ne, non ponit præceptum hospitalitatis, sed
puram admonitionem, & exhortationem his
verbis. *Admonet Sancta Synodus, quibuscumque
Ecclesiastica beneficia secularia, seu regularia
obtinentes, ut hospitalitatis officium a Sanctis
Patribus frequenter commendatum, quantum per
eorum proventus licebit, prompte, benigneque e-
xercere assuescant, memores; eos qui hospitalita-
tem amant, Christum in hospitibus recipere.*

8 Dices secundo. Bona Ecclesiastica tributa
sunt a fidelibus in honorem Dei, per actum
latriæ, & ut pretia peccatorum, sed turpe val-
de est, ut hæc bona contra intentionem dantis,
expendantur in usus profanos, ergo non tran-
seunt sub dominio Clerici potentis sine læsione
justitiæ, illis uti ad beneplacitum: sed contra:
Etiam eleemosynæ, quæ manualiter dantur pau-
peribus, aut Clericis pro Missa, Processionibus,
& officiis Ecclesiasticis, sunt pretia peccatorum,
data in honorem Dei, & tamen transeunt sub
dominio recipientis, ita ut non committat sacri-
legium, aut injustitiam, si illis abutatur; ex hac
ergo ratione, neque abutens fructibus sui bene-
ficii est sacrilegus, aut injustus. Dic ergo; quod
bona fidelium intentio non fraudatur, per hoc
quod beneficiatus male utatur fructibus bene-
ficii; institutor enim illius cultum Deo præstare
intendit, & sua peccata redimere, ejus ministros
suis bonis alendo, & ditando; eo ergo ipso, quod
bona ipsius transeunt ad manus Clericorum, ejus
intentio impleta est, sicuti impletur intentio
dantis manulem eleemosynam mendicanti.
Adde, quod fundatores beneficiorum, si quod
opus Charitatis ultra intendant, puta puellas
pauperes dotari, captivos redimi, vel quid
simile diversum a beneficiati sustentatione:
fi er.

si ergo de istis Charitatis operibus non meminerint, signum est, quod fundator instituens pingua beneficia, totum relinquit sub beneficiati dispositione, ut hinc Clericis addatur desiderium studii, pietatis, & illorum officiorum, quibus reddantur idonei tanti præmii.

9 Solent aliqui ex rigidis Sanctorum Patrum sententiis ferientibus beneficiatos, colligere, illos teneri ex justitia ad eleemosynas ex superfluis, & superexcedentibus congruam sustentationem, quæ utique claræ sunt. Verum dictæ auctoritates non sunt in sensu stricto, & rigoroso accipiendæ; nam & similia habent Patres, etiam contra sæculares abundantes laicalibus redditibus, sumendæ ergo sunt lato modo, & energico, qua propter non nisi ad Charitatis obligationem, extendi debent, quæ tamen Charitas magis urget Clericos, propter eorum status perfectionem, quam Laicos.

10 Quisnam usus priorum reddituum est beneficiatis prohibitus? *Resp.* Ultra expensas in usus inhonestos, quæ sunt omnibus etiam Laicis prohibitæ: ultra illicitas venationes, aucupia, alearum lusus, in quibus prohibetur Clericis expendere, nedum redditus Ecclesiasticos, verum etiam domesticos, & patrimoniales, justis de causis Concilium Tridentin. plura alia Clericis prohibuit, ut facilius ad usu pios convertant, quæ de altari acquirunt; hæc autem continentur sess. 25. c. 1. de reformat. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Conc. Carthaginensi non solum jubet, ut Episcopi modestæ suppellectili, & mensa, & victu frugali contenti sint; verum etiam in reliqua vita genere, ac tota ejus domo, caveant, ne quid appareat, quod a Sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatem contemptum præferat. Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus Eccles. consanguineos familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas quæ Dei sunt, consanguineis donec, sed si pauperes

peres sint, iis ut pauperibus distribuunt, eis autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: immo quam maxime potest, eos Sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia Seminarium exeat, penitus depellant. Quae vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia, tam secularia, quam regularia obtinentibus pro gradus sui conditione observari, sed & ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit. Ampliora super hoc videre desiderans consulat Gabrielem a S. Vincentio cons. 100. ubi fuisse materiam domini reddituum Ecclesiasticorum pertinentem ad beneficiatos extendit.

SECTIO VI.

De Concionatore.

DE Concionatoribus, & modo concionandi plura habet Concilium Trid. sess. 5. c. 2. postquam officium Praedicationis graviter iniunxit Episcopis, Archipresbyteris, & omnibus animarum curam habentibus; ista leguntur, Diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis: docendo, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate & facilitate sermonis vitam, quae eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut poenam eternam evadere & celestem gloriam consequi valeant. Infra postea, pro iis, qui loco habentium curam animarum, tam sanctum exercitium praestant, examen faciendum de vita, moribus, & scientiae praescribit.

2. Quisnam est finis, propter quem examen Concionatoris fuit institutum? Resp. Ex Homobono, tom. 1. c. 3. q. 36. Triplex est. Primus, ne errores in doctrina disseminentur. Secundus, ut doceant ea, quae ab omnibus sciri ad salutem neces-

necessarium est. Tertius, ut concionandi modus spirituali fructui, & populi ædificationi sit accommodatus, & ideo *Tridentinum*, *sess. 5. c. 2. de reformatione* statuit, ut examen concionatorum fieret, nedum circa scientiam, verum etiam quoad mores.

3 Potestne quis concionari, antequam se præsentet Episcopo? *Resp.* Negative, juxta illud *Pauli ad Rom. c. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Unde Regulares, nec in suis Ecclesiis concionare possunt, nisi prius a Superiore permissum fuerit, & item petita venia, & benedictione ab Episcopo, & fidei professione apud ipsum edita; in aliis vero Ecclesiis nequeunt concionem habere, nisi prævio examine, si hoc ab Episcopo requiratur, ita *Homobonus cum pluribus apud ipsum*.

4 Quinam est finis concionatoris? *Resp.* Est animas audientium adjuvare ad salutem æternam consequendam, docendo intellectum in rebus fidei, & morum, & movendo voluntatem ad vitia fugienda, & virtutes amplectendas.

5 Quid est Concio? *Resp.* Est Oratio sacra, qua Prædicator sumpta ex Evangelio, vel Sacra Scriptura motivo aliquo ad fidem, vel mores accommodato, curat populum docere de necessariis ad salutem, item reducere a malis minoribus, inducere ad bonos, ut mediis illis, & Jesu Christi gratia vitam æternam consequatur.

6 Quot partibus constat Concio? *Resp.* Tribus, nempe Exordio, prima, & secunda parte. In exordio nempe proponitur, & explicatur punctum materiæ, quam quis in præsentit tractare assumit, disponendo auditores ad attentionem benignam: in prima parte probatur, vel excellentia, & necessitas virtutis, de qua agit; vel turpitudine, & damna vitii, de quo discurret, miscendo quandoque pios, & teneros affectus, quandoque graves increpationes, pro ut gratia Spiritus Sancti eum inspirat: in secunda applicatur casibus particularibus sermo, ut in praxi quotidiana.

na sciat populus, quo pacto exercere se debeat in virtute, & vitia declinare.

6 Quomodo, seu qua forma concionandi utendum est? *Resp.* Ea, quæ est omnino sacra, scilicet cum brevitate, & facilitate, accomodando se ad audientium captum, adducendo textus Scripturæ, auctoritates Sanctorum Patrum, exempla Sanctorum & rationum argumenta, quibus omnibus arguat, obsecret, increpet populum in doctrina sana.

8 Quid est Evangelium? *Resp.* Est Historia Vitæ, Passionis, & Mortis Christi conscripta per Evangelistas Canonicos ab Ecclesia approbata.

9 Quid est sacra Scriptura? *Resp.* Est verbum Dei scriptum ab auctoribus Canonicis ex speciali instinctu, & motione Spiritus Sancti ad docendum omnia supernaturalia necessaria ad salutem.

10 Quare sacra Scriptura dicitur Biblia? *Resp.* Dicitur Biblia a voce Græca significante papyrus: per antonomasiam ergo dicitur Biblia, quia divinæ Scripturæ cæteros scriptorum libros dignitate antecellunt: hinc nonnulli volunt dici Biblia, veluti æquivalens, & superans omnium scriptorum Bibliothecas: Dicitur Scriptura divina, seu sacra, quia fuit per spiritum Dei inspirata, & per eos, qui Spiritu Dei loquuti sunt, administrata: Dicitur etiam Testamentum vetus, & novum, quia est ultima Dei voluntas notificata Hebræis, & Christianis in Scriptura aliqua canonica, in qua continentur promissiones Hæreditatis cœlestis.

11 Quot diversi generis sunt libri sacre Scripturæ? *Resp.* Quatuor: alii enim sunt legales, & sunt libri Poentateuchus, Genesis, Exodus, & Leviticus, Numeri, & Deuteronomium: Historiales, & sunt Josue, Judicium, Rut, Regum, Paralypomenon, Esdræ, Job, Judit, Ester, & Machabæorum: Sapientiales, & sunt Proverbia, Ecclesiastes, Cantica Canticorum, Sapientia, Ec-

Ecclesiasticus; Prophetales, & sunt quatuor majorum Prophetarum; idest Isaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel, & duodecim minorum Prophetarum, idest Oseas, Joel, Amos Michæas, Abdias, Jonas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. In novo Testamento legalibus correspondent quatuor Evangelia; Historialibus acta Apostolorum; Sapientialibus, duæ Epistolæ Petri, quatuordecim D. Pauli, una D. Jacobi, tres D. Joannis, Prophetalibus autem Apocalypsis.

12 Quid est sensus sacræ Scripturæ? *Resp.* Est illud omne, quod Spiritus Sanctus, sacræ Scripturæ auctor intendit per verba Scripturæ nobis significare.

13 Quot sunt sensus sacræ Scripturæ? *Resp.* Quatuor litteralis, & spiritualis, qui dividitur in allegoricum; moralem, & Anagogicum. Sensus litteralis est ille, qui proxime, & immediate per verba Scripturæ nobis significatur. Spiritualis, seu mysticus est ille, qui non est nobis significatus per verba, & litteram, sed per res sub littera, & verbis contentas, in quibus latet mysterium, quod nobis Deus in Scriptura sua revelare intendit. Deus enim auctor Scripturæ potest nobis utroque modo revelare sensum suum, vel per verba, vel per res ab eo ordinatas ad aliquid declarandum. Sensus allegoricus est ille, quo res Scripturæ vocibus significata, ex ordinatione divini beneplaciti indicat aliquid spectans ad fidem. Sensus tropologicus est ille, quo res Scripturæ vocibus significata indicat aliquid spectans ad mores. Anagogicus est ille, quo res Scripturæ vocibus significata indicat aliquid spectans ad spem, seu ad gloriam cœlestem acquirendam: explicationem horum quatuor sensuum complexus est Lyranus his duobus carminibus.

Littera gesta docet; quid credas Allegoria.

Moralis quid agas: quid speres Anagogia.

14 Sunt ne omnes isti sensus infallibiles? *Resp.* utique.

15 Quo.

15 Quomodo ergo *Paulus ad Cor. ait: littera occidit*, quomodo verum est, quod Christus sit leo, Petra &c. *Resp.* Quod sensus litteralis grammaticalis potest esse falsus, non vero Theologicus: Grammaticus enim in sensu litterali quærit id, quod primo littera significat, & iste potest quandoque esse falsus, & de eo dicitur, littera occidit. Theologus quærit id, quod sub litteræ cortice Deus nobis revelare, & manifestare vult, & hic semper est verus, & infallibilis.

16 Possuntne in una voce Scripturæ reperi omnes sensus illius? *Resp.* Affirmative, sic in hoc voce *Jerusalem* litteraliter significatur Urbs Palestinæ, allegorice Ecclesia; moraliter, seu tropologice anima iusti; anagogice patria cœlestis.

17 In dubiis, & obscuris Scripturæ locis quisnam est legitimus illius interpret? *Resp.* Papa, & Ecclesia.

18 Quisnam est sensus accommodatior? *Resp.* Est verborum Scripturæ accommodatio ad significandas res alias a Spiritu Sancto non intentas, seu præter Spiritus Sancti intentionem, & scopum, ut, cum verba illa dicta de Abrahamo *non est inventus similis illi*, accommodantur alicui Sancto, de quo fiat Panegyris, iste autem non est proprie Scripturæ sensus, quia non exprimit intentionem Dei, cujus est verbum sacra Scriptura.

19 A quibusnam cavere debet in suis concionibus concionator? *Resp.* A multis, & primo ab inutilibus quæstionibus, & ab iis, quæ proprii ingenii acumen potius ostentant, quam salutem animarum promoveant. Secundo a fabulis, vana eloquentia, facetiis, & iis, quæ ad risum provocare possunt Tertio advertant contra concionatores has reperi excommunicationes: primo, si prædicent miracula falsa; secundo, si damnent, vel taxent opinionem de Conceptione B. Virginis: tertio, si taxent Religiones Minorum, vel Prædicatorum: quarto, si impugnent Montes pietatis.

20 Quæ.

20 Quænam prohibentur concionatoribus a jure Canonico? *Resp. Ex Homobono, tract. 15. cap. 3. qu. 4. suppl. 3.* Prohibetur Primo, ne concionatores in sermonibus, vel concionibus, Ecclesiarum Prælati detrahant; secundo, ne Laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia, vel accessu retrahant; tertio, ne indulgentias indiscretas (hoc est non concessas) pronuncient; quarto, ne cum prædicant, audientes a solutione decimarum retrahant.

21 *A Molfesio, tract. 8. cap. 13. n. 53.* inter peccata præcipua, in quæ ratione Officii labi possunt Prædicatores, hæc sex enumerantur. Primo; si concionentur sine facultate legitima sui Superioris. Secundo, si concionentur in peccato mortali, sine præcedenti Confessione, aut contritione, cum de hoc graviter redarguantur a Scriptura *Psal. 49. Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras justitias meas, & assumis Testamentum meum per os tuum?* Tertio, si mendacia prædicent, vel contra fidem, vel contra mores, vel circa gesta Sanctorum, miracula, & reliquias: vel etiam data opera auctoritatem falsam aliqujus sancti citent. Quarto, si prædicent res inutiles, vel audientium captui non accommodatas, ut, si habens concionem in aliqua villa, subtilia, & altissima rusticis prædicaret: multo magis, si profanet verbum Dei, admiscendo ridicula, vana, & curiola ad tam grave ministerium minime pertinentia. Quinto, si propter lucrum, & vanam gloriam, & non propter Deum, & animarum lucrum, principaliter concionentur. Sexto, si omitant corrigere vitia; aut detrahant Prælati, aut aliud agant contra prohibitiones, quas n. 18. & 19. retuli.

De Parochis.

Sectio 1. De Parochi nomine, vigilantia, & cura.

Sectio 2. De Parochorum Residentia.

Sectio 3. De Sacrificio Missæ.

Sectio 4. De Denunciationibus a Parocho inter Missarum solemnias faciendis.

Sectio 5. De Predicatione & Catechismo.

Sectio 6. De Sacramentis in genere.

Sectio 7. De Baptismo.

Sectio 8. De Pœnitentia.

Sectio 9. De Casibus reservatis.

Sectio 10. De Eucharistia, & Viatico.

Sectio 11. De Extrema unctione.

Sectio 12. De Visitatione Infirmorum, & Ecclesiastica Sepultura.

Sectio 13. De Matrimonio.

S E C T I O I.

De Parochi nomine, vigilantia, & cura.

Quid significat hoc nomen Parochus?
Resp. Parochus idem est ac præbens:
 Romani enim illos vocabant Parochos, qui legatis Romam missis
 salem, & ligna præparabant; ad instar ho-
 rum Parochi in Ecclesia Dei, illi dicuntur,
 qui Episcoporum auctoritate præficiuntur cer-
 tis populis; ut illis præbeant sacrum pabu-
 lum divini verbi, & administrationis Sacra-
 mentorum; alii putant nomen Parochi signifi-
 care

care incolam, & habitatorem loci; hinc Sacerdotes animarum curam gerentes, Parochi vocantur, quia in loco sibi assignato, perpetuo residere debent; vocantur etiam Parochi Pastores, Curati, & Rectores; Pastores quidem, quia pascunt verbo, exemplo, & administratione Sacramentorum; Curati, quia eorum munus est animarum curam gerere; Rectores, quia eorum officium est populum in foro conscientiae gubernare, & dirigere. Dico in foro conscientiae; non enim habent jurisdictionem in foro exteriori, vel mixto, sed tantum sunt Episcoporum adjutores in foro conscientiae.

2 Potestne Sacerdos licite appetere beneficium parochiale, & illud procurare? *Resp.* Si quis cognoscat, se esse imperitum; & inhabilem ad exercendum tale munus, sine notabili animarum detrimento, peccat mortaliter peccato superbiae; si quis autem putet, se esse habilem, & capacem; si principaliter appetat propter pingues redditus Ecclesiasticae praebendae, peccat ex fine inordinato, quem sibi praescribit in re adeo sancta appetenda, & procuranda; si autem appetat, & modis licitis procuret, scilicet studendo, bona exempla virtutis dando, concionando, Curatos adjuvando, ut fiat dignior, & habilior ad animarum curam obtinendam propter Dei gloriam, & animarum curam principaliter, secundario etiam, ut vivat de altari, cui inservit, non peccat.

5 Cujusnam vitae, & honestatis esse debent Parochi? *Resp.* Servare debent id, quod *Concilium Trid.* praescribit *sess. 22. de reformatione, c. 1.* ubi breviter complectitur ea, quae Parochis necessaria sunt, ut populum pascant bono exemplo, tam in vestitu, quam in conversatione familiari, & victu, ut omnibus sint bonorum operum exemplum: hinc quoad vestitum; vestibus, nec fulgidis, nec sordidis se ornare debent Parochi; vestis debet esse nigra, & longa, usque ad talos: non concinnati capilli, non pulvere odorifero respersi,

non

non annuli in digitis (nisi forte annulus ei competat alio titulo) non modernas laicorum consuetudines in forma vestium imitentur . Quoad victum, ejus mensa benedictione inchoari debet, & gratiarum actione terminari victus sanus sit, non nimis tamen exquisitus, aut ciborum nimietate, & superfluitate redundans, convivia inhonesta, & commestationes fugere debet Parochus: poterit tamen interesse conviviis honestis, quæ sunt gratia Charitatis, & titulo virtutis; ebrietatem, & crapulam fugere debet, unde in publico propinare aliis, & alios ad bibendum, & rebibendum provocare ex decreto Innoc. III. in Concilio Later. est Clericis prohibitum . Quoad vitæ conversationem, debet Parochus talem eligere, qua omnis incontinentiæ suspicio evitetur; hinc nequit mulieres in habitatione sua retinere, & multo minus cum suspectis fœminis conversari, neque enim honestarum domum ita frequenter ingredi, ut murmuratoribus ansam det detrahendi, & plebanis occasionem male judicandi; propterea Parochis non licet interesse comediis publicis, aut spectaculis Mimorum, Joculariorum, & Histrionum, & agitationi Taurorum, non ludere debent aleis, aut taxillis, non debent esse venationi, etiam non clamoræ, & modestæ dediti, hoc est in illa frequentes, licet quandoque recreationis gratia, nulla urgente tunc animarum necessitate, ei interesse possint; non canes, accipitres, vel hujusmodi ad venandum habere; ultimo omnem avaritiæ specimen a se amoveant, non sint nimis duri cum colonis, aut subtiles in colligendis suæ Parœciæ redditibus, aut cum pauperibus impotentibus solvere nimium rigidi, & severi exactores. Multo magis caveant a negotiatione, & mercatura, & locatione Possessionum aliorum propter cupiditatem lucri.

4 Potestne Parochus fœminam non suspectam maturæ ætatis pro famula adhibere, maxime si nequeat ob tenues Parœciæ redditus virum

rum conducere? *Resp.* Si nulla suspicio intemperantiæ, neque ex parte Parochi, neque ex parte famulæ, eam retinere cum licentia Ordinarii potest, loquendo de lege communi; si autem Ordinarius hoc vetet, & prohibeat, obedire tenetur; ita enim decifum fuisse in Sacra Congregatione in una Senogallien. contra Presbyterum ætatis 60. & famulæ, ætatis etiam 60. & in una Ferrarien. contra Presbyterum ætatis 64. & famulæ ætatis 66. refert *Barbosa c. 6. n. 10.*

5 Qualem ergo vitam ducere debet Parochus? *Resp.* Ex *Barbosa; c. 6. n. 55.* Debet Parochus vitam ita instituere orationis frequentia, cibi, ac potus temperantia, corporis castitate, locutionis, & vestitus modestia, in pauperes misericordia, erga omnes humanitate, & charitate, ut quod verbis in Ecclesia populum edocet, ipse opere confirmet, ac veluti in imagine ostendat; alioquin apparebit populis, Parochum non ex animo alios ad vitiorum fugam hortari, si ipse talia faciat, quæ in aliis damnat.

6 Qualis debet esse vigilantia Parochorum? *Resp.* Hoc in particulari resolvere; dependet a singulis hujus capituli sectionibus, in quibus debitum Parochi in particularibus suarum ovium necessitatibus explicatur. Nunc in genere sufficiat dicere, Parochum debere oves suas cognoscere, eas bonis doctrinæ Orthodoxæ pabulis reficere, publice delinquentes corrigere, scandala amovere, rixas, & inimicitias extirpare, pacem inter dissidentes componere; in periclitantes puellas animadvertere, in pauperes, & miserabiles personas invigilare, eis subvenire, si potest, si autem nequit; non abiicere inhumaniter, & dure, personarum acceptatorem non esse, nec postponere in officio suo divitibus pauperes, cum sit debitor omnium, infirmos suæ Paroeciæ visitare, eosque opportunis remediis juvare; difficilia ad Ordinarium deferre, eique adamausim obedire; propterea præmanibus habeant nedum constitutiones synodales, verum etiam alia Ordinarii edicta,

edicta, ut ea executioni mandet, cum se præsentat occasio. Meminerit Parochus, se strictissimam rationem Deo redditurum de animabus suæ curæ commissis, unde fieri poterit, ut propter aliena peccata damnetur, ut si verus Pastor oves suas non curaverit, & istæ ex ejus negligentia, incuria, & corpore perierint.

SECTIO II.

De Sacrificio Missæ.

I **C**oncilium Tridentinum, sess. 23. cap. 1. de reformatione: de residentia habentium curam animarum hæc habet: Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini predicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere, pauperum, ac aliarum miserabilium personarum paternam curam gerere, & in cetera munia pastoralia incumbere, quæ nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, &c. ex qua auctoritate Theologi omnes colligunt, Parochorum residentiam esse nedum de jure Ecclesiastico, ut habetur ex cap. quia nonnulli, & in cap. conquærente, & in cap. relatum & in cap. tuæ fraternitatis, sed etiã de jure divino; favent etiã divinæ litteræ; habetur enim Prov. 27. cognosce vultum pecoris tui; & greges tuos diligentes considera; & hæc residentia strictior est illa Episcoporum, cujus signum esse videtur, quod Concilium Tridentinum Episcopo trimestrem concedit absentiam, Parochis vero bimestrem, modo infra explicando: Prætera plures graves auctores sustinent cum Homobono, Pastores jure naturali teneri ad residendum; adepto enim officio jura naturalia officii transferuntur in personam; cum ergo Pastor jure naturæ pascere debeat, neque pascere pos-

App. pro Exam.

I

fit

fit sine residentia, hinc etiam jure naturali residere tenetur; ex dictis igitur Parochus triplici jure residere tenetur, nimirum divino, naturali: & Ecclesiastico.

2 Qualis debet esse Parochialis residentia? *Resp.* Debet esse in Dominibus Ecclesiarum; & licet Ecclesia Parochialis sit in loco, ubi minor pars populi inhabitat, nihilominus Parochus debet in ea manere, & succurrere distantibus secundum consuetudinem loci, ita *Barbosa, alleg. 53. n. 71. qui ex Grazia refert hoc fuisse a Congreg. decisum.*

3 Debetne etiam in tali domo permanere de nocte? *Resp.* Affirmative, licet enim ex *Possevino, cap. 1. n. 7.* Parochus scrupulis angi non debeat, si sciente, & tacente Ordinario habitet in paterna domo sita intra Parœciæ confinia, ubi ab indigentibus facile vocari, & munus suum obire possit, tamen *Barbosa, alleg. 57. n. 71. adducens Nicolium, & Garziam, refert decisum fuisse, cogendos esse Parochos ad residentiam in propriis domibus Ecclesiarum; non enim hoc solum commodius est populorum indigentibus, & Sacramentorum administrationi sed valde decens est, ut prope sponsam suam sit Parochus ejus decori, & reverentiæ invigilans, arcendo fures, & impios, qui sponsæ relictæ a præsentia sui sponsi injuriam afferre possent.*

4 Ex eodem *Barbosa, n. 73.* ubi fuerint duæ Ecclesiæ æque principaliter unitæ, residere debet Parochus prope digniorem; si non appareat, quænam sit dignior, debet residere prope eam, quæ est populo commodior; si omnimoda detur æqualitas, tam commoditatis, quam dignitatis cum perpetua unione, ita ut una Ecclesia non sit alteri accessoria, proterit Parochus residere prope unam, vel alteram ex suo beneplacito, nisi aliter Episcopus, vel Synodus jubeant. Si una fuerit intra urbem, & alia extra, debere residere in ea, quæ est intra, refert *Barbosa, n. 73. decisum fuisse; Si hæc decisio non*
ema.

emanasset, visum mihi fuisset, residendum maxime de nocte in ea, quæ est extra, cum enim fores civitatis nocturno tempore sint clausæ, Parochus nec per se ministrare potest Sacramenta nocturno tempore, si improvisa necessitas urgeat, nec per alium, cum forte in suburbiiis alterius Sacerdotis copia non sit; ubi in civitate e contra uno deficiente Parocho, plures Sacerdotes occurrere possint.

5 Debet Parochus semper manere domi? *Resp.* Nequaquam, sed sufficit, quod ita maneat in sua Paroecia, ut facile inveniri possit, cum subitanea, & improvisa urget Sacramentorum administratio; cum ergo recreationis gratia domo exit, relinquat ibi notitiam loci, ad quem pergit, ut occurrente necessitate, etiam inveniri possit.

6 Si Parochus ad confabulandum cum amicis frequenter absit a sua domo, & pergat ad loca distantia Paroeciæ, ad quæ nec cito nuncius pervenire possit, neque etiam vocantis campanæ sonus audiri, & interim vocatus, & non inventus, peccatne mortaliter, si infirmus sine Sacramentis moriatur? *Resp.* Cum *Possevino*, cap. 1. n. 6. Utique; exponit enim se periculo deficiendi in suo officio in re gravissima: vix enim fieri potest, ut in tam frequenti absentia, aliquando non contingat casus necessitatis, cui subvenire nequeat, cum gravi animarum detrimento: si autem rationabiliter discessit ad inviscendum infirmum, componendam litem, & similibus de causis sui Parochialis officii, & interim rogatus in improvilo casu infirmi apoplexia correpti, & non inventus sit, unde infirmus sine Sacramentis moritur, nullo modo peccat.

7 Parochus habens Parochiam, intra cujus limites essent tantum superstites tres, vel quatuor incolæ, teneturne cum hoc rigore residere? *Resp.* Cum Barbosa affirmative; sive enim multæ sint gregis oves, sive modicæ, cum Pastor teneatur eas pascere, tenetur etiam prope

illas stare: sub eodem rigore residere tenentur Cappellani, Coadjutores Rectorum Parochialiura, imo obtinens Ecclesiam baptismalem, scilicet illam, cui inest sola cura baptizandi infantes oppidi existentis sub cura Archipresbyteri; etiam isti suo modo cura animarum habere dicuntur, ratione cujus Canones personalem exigunt residentiam, imo *Barbosa alleg. 63. n. 8. & 9.* refert decissum a Congregatione Parochum, cui datus est Coadjutor propter insufficientiam, teneri una cum Coadjutore residere.

8 Pntestne Parochus residens omnia munera suæ Parœciæ committere Cappellano idoneo? *Resp. Possevinus n. 9.* eum excusat innixus consuetudinis fundamento, cum hac limitatione, ut vocatus nominaliter ad Sacramenta ministranda, non præstet se difficilem. Verum nisi agatur de Parocho infirmo, vel decrepito, sententia hæc non cohæret verbis Tridentini requirantibus proprii Parochi industriam, in suarum ovium spirituali cura, neque cohærent *cap. ex. tirpanda, de præbendis*. Qui Parochialem habet Ecclesiam, non per Vicarium, sed per se illi deserviat; neque etiam communi placito Doctorum, qui volunt Parochialem residentiam esse de jure divino, & naturali, quæ nulla consuetudine tolli possunt; Finis autem residentix est personalis Ecclesiæ, & Parochianorum servitus, ut exprimitur in *sess. 23. c. 1. de reform.* illis verbis, *curam paternam gerere, & in cetera munia pastoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt*. En ergo, quod finis residentix est exercere per se omnia munera pastoralia, finem ergo legis frustare videtur qui corpore tantum residet. Unde *Sotus lib. 10. q. 3. art. 1.* bene advertit, quod si quis segniter, & oscitanter munus pastorale obeat, nihil refert, an adsit, vel absit. Puto ergo cum *Homobono de statibus, cap. 14.* Parochum, qui omnia relinquit

Cap.

Cappellano, parum tutum esse in conscientia; non nego tamen, quod in Parœciis parochianorum numero copiosis, cum Parochus nequeat omnia per se præstare, posse etiam ad difficiliora, & magis laboriosa uti opera Cappellani, qui tamen sit infirmo bene visus, & acceptus, cum ei ultima sacramenta ministrat; e contra si male visus est Capellanus, cum dubitari possit de integritate Confessionis, tenetur ipse adesse, & opem ferre in puncto, a quo dependet æternitas.

9 Hinc Parochus lege adeo rigorosa, & stricta ad residentiam tenetur, ut *Homobonus, tractat. 7. p. 433.* doceat, Parochum longæ peregrinationis voto non debere se obligare absque Episcopi licentia; & casu quo voveat, illud votum tenet, sed potest ab Episcopo irritari, cui proinde votum suum manifestare tenetur, ut quantum est in se, voti adimplerionem procuret.

10 Tempore pestis teneturne Parochus residere? *Resp. Ex D. Thom. 2. 2. q. 21. art. 5.* affirmative; ibi enim docet, Pastorem tempore pestis fugientem peccare, & contra Charitatem, quia præponit vitam suam corporalem salutem animarum sibi creditarum, & contra justiciam, deferendo tempore necessitatis suas oves, a quibus decimas, & Ecclesiasticos proventus recipit, tanquam suorum laborum stipendia, neque sufficienter conscientia suæ provideret Parochus monendo subditos suos, ut discedant a loco suæ Parœciæ infectæ, & conferant se ad loca sana: impossibile enim est, ut pauperes omnes extra propriam domum alibi vivere, & commorari possint, nisi forte Parochus eis debita alimenta, vel per se, vel per alium ministraret; in quo casu esset tutus, quia provideret illis, & spiritualiter, & corporaliter, ita *Marchinus de bello divino p. 1. c. 2. n. 1.* citans pro se Theologos, & Canonistas communiter.

11 Tempore pestis potestne Parochus residere per alium? *Resp. Primo, Prior, qui habet,*

Vicarium perpetuum, cui incumbit cura animarum, non tenetur hoc tempore personaliter residere, ita enim declaratum fuisse a sacra Congregatione refert, ex *Gonzalez Marchinus ibidem nu. 17. Resp. secundo Marchinus ibidem*, utramque sententiam, & affirmativam, & negativam cum pluribus auctoribus pro utraque adducit; pro affirmativa stant *Possevinus de residentia, n. 15. Bonacina, de resid. punt. 5. n. 4.* hoc enim non esset deserere oves, cum idoneum substitutum ab Episcopo approbatum ad omnia Sacramenta ministranda eis relinquat; & ipse de proximo adsit toto animo invigilans, ut necessario animarum pabulo non fraudentur: sentiunt nihilominus dicti Auctores, posse Episcopum cogere Parochum, qui Vicarium idoneum substituit, ad immediatam, & personalem residentiam, quod præceptum, cum sit ob publicum bonum, obligat, nedum in foro externo, sed etiam interno, & in conscientia, neque tunc possunt Parochi diu abesse a Paroecia infecta, nisi prius obtenta Episcopi licentia in scriptis ad formam Tridentini; ut infra, quam Ordinarius concedens, debet portionem ex fructibus Paroeciae substituto assignare, quæ non sit exigua, & retrahens a muneribus pastoralibus cum tanto vitæ periculo obeundis, sed quæ sit plus quam congrua, & alliciens ad ea diligenter peragenda.

12 Secunda sententia negativa magis mihi placet: fugere enim tempore periculi est proprium mercenarii, & non pastoris, pro hac stant *Gonzalez ad regulam octavam, Canulla, Flavius Cherubinus ad Concil. S. Pii V. Solio Barb. in additione ad alleg. 53.* ubi videtur, hoc idem sentire sub n. 90. asserens: Hæc enim est lex boni Pastoris a Christo omnium pastorum Principe præscripta, ut quando salus gregis hoc postulat, vitam corporalem pro ejus vita spirituali exponat: Et sic Sancti Patres illud Joannis semper intellexerunt, bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis. Hinc ex *Marchino, ibid. n. 19.*

Si

Si alia non subfit causa nisi periculi infectionis, & vitæ, nequit Parochus tempore pestis Ecclesiam renuntiare in manibus Ordinarii; hoc enim esset militem tempore pugnae militiam relinquere, & pastorem, veniente lupo, oves deferere, quod injustum est. Quomodo, aut quæ Sacramenta tempore pestis teneatur Parochus administrare infectis, in singulis sacramentorum sectionibus infra dicitur.

13 Quod dictum est de tempore pestis, valet etiam de tempore belli, in quo etiam si adsit vitæ periculum, Parochus renetur vitam suam pro ovibus tradere: puto tamen in subditis irruptionibus oppidorum posse Parochum fugere simul cum majori parte populi fugientis; cum enim istæ, ut constat experientia, per paucas horas durent, in quibus neque est commoditas administrandi sacramenta, ex una parte ejus præsentia inutilis est, & ex alia comitendo populum fugientem, honestatem foeminarum, quæ tunc valde periclitatur, tueri poterit; si tamen tunc in ejus Parœcia est infirmus morti proximus, qui ejus ope, & auxilio indigeret, in hoc casu commorari tenetur, ut mox dicam.

14 Si repentina urgeat Parochi discessio ob imminens vitæ periculum, puta, quia a suis hostibus ad mortem quæritur, vel quia honor illius, aut bona fortunæ multum periclitantur, poteritne Parochus insalutato hospite discedere, ut adeat Episcopum, a quo defendatur? Resp. cum *Possevino*, n. 16. & 17. Si nullus adsit gravis infirmus, qui sacramentis de præsentī indigeat, vel si possit expectare alium sacerdotem de propinquo accersendum, tunc Parochus discedere poterit; si autem hæc omnia desint, Parochus tenetur vitam, nummos, & honorem pro ovibus ponere, ut dixi supra, n. 12.

15 Potestne Parochus aliquando abesse a parochia recreationis gratia, vel pro aliquo negotio non adeo gravi, ut in expositis n. 14. Resp. Si absit, & quidem raro per aliquas horas, jam

dictum est supra n. 6. Abesse diebus festis solem-
 nioribus omnino est vetitum : abesse quandoque
 in aliquo festo alibi facta facturus propter solem-
 nitatem, quæ ibi celebratur, dummodo habeat
 sacerdotem, qui loco suo Missam celebret, &
 nullus adsit gravis infirmus, ut supra monui, est
 licitum : abesse in festis ordinariis pluries in an-
 no ita ut populus fraudetur explicatione christia-
 næ doctrinæ, non licet; abesse quandoque per
 unam, vel alteram diem existente Sacerdote,
 qui in repentino casu, saltem poenitentiam mi-
 nistrare possit, est licitum : abesse per plures
 dies : vel per bimestre ei a Concilio concessum,
 non est licitum, nisi relinquat substitutum ap-
 probatum ab Ordinario, qui causam absentiae
 cognoscere, & approbare debet juxta manda-
 tum Tridentini, sess. 23. c. 1. de reform. ita ta-
 men, quandocumque eos causa prius per Episco-
 pum cognita, & approbata Vicarium idoneum ab
 ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis
 assignatione relinquunt. Discedendi autem licen-
 tiam in scriptis gratisque concedendum, ultra
 bimestre tempus nisi ex gravi causa non obti-
 neant. Per quæ verba sententia eorum refel-
 litur, qui cum Navarro, cap. 25. n. 121. sense-
 runt, cognitionem causæ per Episcopum intra
 bimestre non requiri pro conscientia, & in
 foro interno, eo quod Parochi licentiam ha-
 beant a Concilio : verum, ut consideranti patet,
 hæc licentia non est absoluta, sed subordinata
 Episcopi cognitioni, & approbationi.

16 *Possevinus*, cap. 1. n. 19. putat, absque
 licentia posse Parochum abesse per sex, vel per
 octo dies, relicto substituto admissio ab Episco-
 po pro administratione omnium Sacramento-
 rum, monet tamen, attendi debere ad consti-
 tutiones Synodales uniuscujusque Diocesis, in
 nostra Synodo Bononiensi vetitum est abesse ul-
 tra triduum. Duo moneo, unum cum *Hombono*,
de statibus, c. 14. extare declarationem Cardina-
 lium, relata a Nicolio, non petita, & non im-
 petra-

patrata licentia, non posse Parochum abesse per hebdomadam; etiam si Vicarium idoneum relinquat: alterum cum *Barbosa alleg. n. 97.* qui ex Garzia refert, decisum fuisse, valere constitutionem Episcopi prohibentis, ne Parochi absint ultra duas dies, sub pœna pecuniaria, quæ dimidiam non excedat, non autem sub pœna excommunicationis.

17 Excusaturne Parochi longa, & diuturna absentia, ut obediat Superiori aliquid aliud mandanti in beneficium suæ Ecclesiæ? *Resp.* Primo certum est de commissione Summi Pontificis Parocho mandati exercitium aliquod extra parochiam, excusari absentiam illius, etiam in foro interno; si tamen Papæ notum sit, illum esse Parochum; habet enim Papa omnia jura canonica in scrinio pectoris sui; & tunc sufficienter Parochus potest residere per aliam per Ordinariū approbatum.

18 *Resp.* Secundo ex *Barbosa, alleg. 53. de officio, & potest. Episc. num. 81. & sequentibus.* Non licet (intellige ultra bimestre) pro Cathedralis Ecclesiæ servitio, vel servitio Episcopi, neque pro visitatione Diœcesis, neque pro opere secretarii aut Vicarii Foranei, nec pro Inquisitoris officio, nec pro illo subcollectoris, Parocho abesse extra parœciam, quæ omnia a laudato auctore referuntur in Congregatione decisa; & n. 91. addit, non excusare senectutem a residentia, neque aeris intemperiem: si tamen Parochus in sua parœcia infirmus sit, & ibi defectu medicorum, & medicinalium curari nequeat, potest Episcopus tradere illi dilationem trium, vel quatuor mensium, ut in locis vicinioribus maneat sanitatis gratiæ, relicto substituto idoneo.

19 Quænam sunt causæ legitimæ excusantes a residentia? *Resp.* Primo inimicitia graves absque Parochi culpa, propter quas concedi potest annus absentia, quo elapso, si absque Parochi culpa reconciliatio sequuta non sit, potest

alius annus concedi; si autem ex Parochi culpa inimicitiae, vel creverint, vel extinctae non fuerint, Parochus tunc poterit beneficio privari, ita *Barbosa, ibid. num. 89.* Secundo evidens Ecclesiae, cui praest, necessitas, aut utilitas magna, puta si in aliqua gravissima lite urgente ad aulam Principis confugere deberet, ut praepotentis viri gravamen retundat. Tertio ob vitae, salutis, vel libertatis periculum ad tempus evitandum, alias causas adducunt auctores cum *Possevino, n. 12.* quae per antecedentes Congregationis declarationes insufficientes redduntur: in quibus casibus licentia debet ab Ordinario concedi gratis, & in scriptis, & relinquendus est idoneus Vicarius.

20 Si Ordinarius aliter nolit licentiam dare, quam numerata pecunia, peccatne Parochus eam dando? *Resp.* Si habeat justam causam absentiae, non peccat, quia tunc redimit se ab injusta vexatione; si autem causa deficiat, & claudicat, cujus loco datur pecunia ad licentiam extorquendam, peccat, ut in sequenti.

21 Si Parochus obtineat licentiam ex causa ab ipso per mendacium ficta, peccatne? *Resp.* Peccat, & quantum ad forum internum incurrit omnes poenas non residentium; ad licitam enim absentiam ex Concilio requiruntur duo copulative, justa causa, & licentia Episcopi, alterutro deficiente absentia illicita est, licet in foro externo punibilis non sit. quia ejus iniquitas sub pallio mendacii tegitur, ita *Possevino n. 24. Barbosa, n. 99.* & apud ipsos alii.

22 Quænam sunt poenæ non residentium? *Resp.* Prima pena aliis præponenda est peccatum mortale, contra virtutem obedientiae Ecclesiae præcipientis in materia tam gravi, & contra justitiam, qua obligatus ad spiritualiter pascendum eos, a quibus corporaliter pascitur, & quidem in longa absentia tot peccata mortalia committit, per quor vices aliquis sui populi in divinis notabiliter patitur; adest secundo poe-

na canonica privationis fructuum, fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus applicandorum, & verba Concilii rem totam adeo clare ostendunt, ut illis positis vix ulla explicatio supperaddi debeat: ait enim sess. 23. cap. 1. *si quis autem, quod utinam non eveniat, contra huius decreti dispositionem abfuerit, statuit Sacrosancta Synodus, præter alias poenas adversus non residentes a Paulo III. impositas; & innovatas, ac mortali peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentia fructus suos non facere: nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non sequuta, illo sibi retinere posse, sed teneri, aut ipso cessante, per Superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus erogare, prohibita quacumque conventionione, vel compositione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, quæ etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscumque privilegiis &c. & paulo post de absentibus contumaciter post citationem Ordinarii, hæc habet: Quod si per Edictum citati, etiam non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis per censuras Ecclesiasticas, & subtractionis fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere, per verba subsequencia, vult executionem huius sententiæ, nullo juris remedio etiam appellationis, & inhibitionis Romanæ curiæ suspendi posse.*

22. Notat Barbosa, n. 107. modum, quo opportunis juris remediis cogi debent Parochi ad residendum. Primo, si in præsentia citari possunt, personaliter citabuntur, dato termino ad redeundum, habito respectu ad personas, & tempora, juxta caput inter quatuor, de Cler. non resident. & si non redierint imposita Excommunicatione, & suspensione; rursus, si non venerint, beneficiis privari possunt, c. relatum, cap. ex parte, & c. qualiter, de Clericis non resident. privari enim quis non debet, nisi prius monitus ad residendum: igitur privationem præcederet

debet monitio, & deinde poena censurarum, post subtractionis fructuum, & ultimo privatio beneficii, ita quod post quemlibet terminum poenae expectentur ad minus sex menses, aliter enim non servata hac forma, non tenet sententia privationis, ut fuisse decilum in Rota in una *Salmantina* die 5. Decembris anni 1657. referat *praxis Episcoporum*, part. 2. c. 4. n. 96. ita *Barbosa*. Absentes, qui ignorantur ubi sint, citantur per edicta in sua Ecclesia affixa.

23 Secunda poena scilicet restitutionis fructuum pro rata absentiae, etiam ante Judicis sententiam, patiturne aliquam moderationem? *Resp.* Ex *Possevino*, n. 35. praetice nullam patitur moderationem, citantur ab ipso *Navarrus*, *Azorius*, *Lessius*: Illinc non potest Parochus sibi aliquid retinere. ne mendicare cogatur; mendicitas enim, quae habet rationem poenae, non est illam, quam Sacri Canones, tanquam parum Clericis decentem a Clero saeculari conantur avertere: sicuti nec avertunt ea, quae sunt magis injuriosa, puta degradari, tradi ad forum saeculare, damnari ad triremes, & ratio est, quia majus malum est delicta Clericorum remanere sine poena, quam laicos videre Clericos non residentes verecunda, & penali mendicitate afflictos.

S E C T I O III.

De Parochorum Residentia.

1 **S** Ecunda Parochorum obligatio, quae a *Tridentino*, sess. 23. c. 1. habetur, est oblatio sacrificii pro ovibus; Sacerdos enim constituitur a Deo, ut oret pro populo, multo magis pastor, de cujus manu ovium Sanguinem exquireret Deus. Unde Concilium ibi oblationem sacrificii pro ovibus, sub praeepto divino complectitur. Cum praeepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere.

scere , pro his sacrificium offerre . Hic igitur breviter attingam obligationem Parochi , quoad applicationem sacrificii , deinde ea , quæ ad simplicem Missæ celebrationem spectant .

2 Teneturne Parochus applicare sacrificium Missæ pro suis parochianis ? *Resp.* Præmitto decretum Congregationis Concilii in uua Lucana , ex cuius verbis omnia resolvuntur ; dicit ergo sic : *Cum præcepto divino iis , quibus animarum cura commissa est , mandatum sit pro ovibus suis sacrificium offerre , sæpe alias Sacra Congregatio Concilii censuit , Parochum teneri pro Parochianis sacrificium applicare , at ea cum distinctione , ut si redditus pingues sint , singulis diebus , si vero tenues , saltem diebus festivis , idem nunc censes quoad Parochum istius Diœcesis .* Roma die 10. Maii 1681. idem declaravit in una Castellana 26. Augusti 1618. Hadruntina 13. Februarii 1639. Romana 17. Julii 1549. Clusin. 5. Julii 1670. ex quibus omnibus decisionibus , in tanta temporum varietate , certum est firmissimam esse huiusmodi obligationem , & nulla posse tergiversatione declinari ; quidquid in contrarium fuerint antea auctores opinati , ut videre est apud *Barbosam alleg. 24. n. 22. & 23.* immerito tamen hic auctor adducitur pro contraria sententia cum in fine , relatis diversorum Doctorum placitis , his verbis concludat : *Ego tamen ex Tridentino existimo , Parochum teneri Missæ sacrum suis ovibus applicare ; juxta viri prudentis arbitrium .*

3 Addo & aliud decretum Congregationis pro beneficiis congruam sustentationem non habentibus , quod majorem auctoritatem etiam habet , utpote a summo Pontifice confirmatum .

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

Nuper a Congregatione Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum, emanavit super quodam dubio pro parte Venerabilis fratris moderni Episcopi Pistoriensis, & Pratenfis Congregationi huiusmodi proposito, Decretum tenoris, qui sequitur, videlicet. Pistorien. & Praten. Cum Parochi Ecclesiarum Pistorien. & Praten. inter varias opiniones Doctorum involuti, negligent in dies celebrationem, & respective applicationem sacrificii pro populo juxta dispositionem sacrarum Canonum, & Concilii Tridentini; Episcopus ad consulendam nedum propriam, verum etiam dictorum Parochorum conscientiam, supplicat declarari: An dicti Parochi teneantur omnibus diebus festis applicare Sacrificium pro populo, five habeant congruam, five non. Die 14. Februarii 1699. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum censuit, dandas esse resolutiones alias hac de re editas, & signanter in Nullius Inquietulanz Eminent. Abbati 30. Augusti 1698. tenoris, ut infra: Cum Precepto Divino is, quibus Animarum cura commissa est, mandatum sit pro ovibus suis sacrificium offerre, sæpe alias sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro parochianis sacrificium applicare, & præcipue in dubio applicationis sacrificii proposito, & respective resolutio sub die 10. Maii 1692. his præcis verbis concepto: An Parochus Missam celebrare teneatur, & sacrificium applicare pro parochianis in diebus Dominicis, & Festis, five habeat congruam, five non? Sacra &c. juxta alias declarationes censuit, teneri, nec posse eisdem die.

diebus aliam Eleemolynam recipere. Ac proinde idem nunc respondendum esse censuerunt Eminentissimi Patres, quoad Parochos Nonantulanæ Diœces. addentes insuper, quod E. V. pro suo Pastoralis zelo, detrectantes Parochos compellere non gravetur &c.

J. Cardinalis Sacripantes Præfectus.

Loco ✕ sigillii.

Cum autem, sicut dictus Episcopus Nobis subinde exponi fecit, ipse Decretum hujusmodi, quo firmitus subsistat, & servetur exactis, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocínio communi plurimum desidere: Nos specialem ipsi Episcopo gratiam facere volentes, eum, que a quibuscumque Excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, Censuris, & pœnis a Jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes; & absolutum fore censentes, supplicationibus ejus Nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinari, Decretum præinsertum, auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus: salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium. Decernentes, easdem præsentis Littetæ firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere; ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime suffragari, & ab eis respective inviolabiliter observari. Sic quæ in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstant. Consti-

tutio

tutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, Die 24. Aprilis 1699. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

J. E. Card. Albanus.

4 Placet tamen hic advertere cum *Possevino*, c. 2. n. 1. In aliquibus parœciis esse etiam capitulum, & pœnes Parochum esse administrationem Sacramentorum, onus vero celebrandi apud capitulum, in illa ergo parœcia, in qua onus celebrandi est pœnes capitulum, de illo intelligenda sunt quæ ex vi appositi decreti deducuntur.

5 Quotiesnam Parochus celebrare tenetur? *Resp.* Si adsit aliqua obligatio per tabulas Ecclesiæ parochialis de celebrando tali die, & in tali altari, pro suffragio animarum talis familiæ, non est dubium, Parochum fruenter commodo pii legati cum hoc onere, tenere ad celebrandum juxta mentem Testatoris; Parochus autem, qui aliud onus non habet, præterquam parochiale, tenetur toties celebrare; quoties tenetur applicare pro populo; hinc si redditus pingues sint juxta decretum Congregationis supra citatum, tenetur singulis diebus; si tenues, diebus Dominicis, & Festivis. Secundo etiam, ubi redditus tenues sunt, tenetur juxta mandatum Concilii Tridentini sess. 25. c. 14. *curet Episcopus, ut ii (scilicet Sacerdotes) saltem diebus Dominicis, & Festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missa celebrent.* Parochus igitur tenetur celebrare: quoties danda est benedictio nuptiarum, quæ datur cum Missa; quoties ex consuetudine Missa dicitur, cum mortuus est sepeliendus; & puto etiam, quoties occurrit commemoratio alicujus Sancti, cujus devotioni, cum populus sit valde addictus, ad Ecclesiam convenit pro audienda Missa, in hisce enim casibus graviter deficeret in officio suo; tenetur enim populo inservire, non solum in necessariis ad salutem, sed etiam

etiam in utilibus, quoties ea rationabiliter petuntur; insuper, ut addunt *Sotus*, *Navarrus*, *Henriquez*, & *Possevinus citati n. 2.* Si Episcopus talem celebrandi frequentiam præscripserit, & non tantum consuluerit, tenetur celebrare sub mortali; est enim præceptum de re gravi.

6 Teneturne in dictis casibus Parochus semper celebrare per se? *Resp.* Si aliquando substituat, utique satisfacit, si vero semper substituat alium pro se celebrantem, nisi infirmitate detineatur, excusari non potest a lethali, ratione scandali; non enim est par ratio de simplici Sacerdote, ac de Parocho, qui tenetur verbo, & exemplo populos ad sacramentorum frequentiam hortari.

7 Si redditus Parœciæ medii sint inter pingues, & tenues, quotiesnam Parochus celebrare tenetur? *Resp.* Ut parochus suæ conscientiae satisfaciatur, consulat Ordinarium, ut monet in consimili casu *Suarez & Possevinus citatus n. 4.* ut certum aliquid statuat: quod si Ordinarius nolit hoc onere gravari, sed relinquat conscientiae Parochi, puto: quod sicuti redditus neque sunt pingues, neque tenues: ita obligatio neque est quotidiana, neque festiva tantum, sed tenebitur bis, vel ter celebrare pro populo in ferialibus hebdomadæ.

8 Si quæras undenam redditus dicendi sint pingues, vel tenues? Mihi videtur, redditus dicendos esse pingues, cum detractis expensis necessariarum reparationum, excedunt congruam, & honestam Parochi sustentationem; e contra dicendos esse tenues, cum vel non excedunt, vel vix cum magna œconomiae difficultate sufficiunt honestæ, & decenti sustentationi.

9 Potestne Parochus, qui solus est in sua parœcia Sacerdos, bis celebrare in eadem sollemnitate, ne plurima populi pars fraudetur Missæ auditione? *Resp.* Nequaquam; licet enim apud scholasticos, & antiquos summistas, ista connumeretur tanquam causa sufficiens bis celebrandi

in eadem die, nunc autem ab omnibus rejicitur. Non repeto hic quantum ad vestes, sacra vasa, ministrum, interruptionem Missæ, occasione infirmitatis proximi absolvendi, vel communicandi, & alia, quæ necessaria sunt pro decenti celebratione: hæc enim dicta fuerunt c. 7. a Sectione 5. ad 8.

10 Quanam hora Parochus celebrare tenetur? *Resp.* Non est sermo de iis diebus, in quibus non tenetur celebrare, vel si tenetur, habet in promptu alium, qui pro ipso celebraturus est, ut populi necessitati satisfaciatur, certum enim est, tunc posse juxta communem ritum celebrare aurora usque ad meridiem. Sed cum ipse solus est Sacerdos in die festo celebraturus, tunc juxta loci consuetudinem opportunum, & commodius suæ plebis tempus expectare debet, ita ut nec nimis protrahat, nec nimis acceleret, sed ita se gerat, ut major populi pars Missam audire possit, secus muneri suo non satisfaciet, si ut indulgeat proprio genio; sit in causa, ut plures ex Parœcia sacro non intersint. *Possevinus*, nu. 8. putat, Parochum debere expectare, cum verisimiliter futurus est casus, per quem debeat celebrare, puta, quia aliquis agonizat, & in illo loco statim a morte, si hora competens sit, celebrare facient pro mortuo.

11 Potestne Parochus non jejunus quandoque celebrare, ut ægroto ministret Viaticum? *Resp.* Supponitur hic, Parochum ex oblivione, vel alia de causa non asservasse particulas consecratas in tabernaculo, & urgeat necessitas Viaticum ministrandi infirmo, qui probabiliter usque ad aliam expectare nequit. Dico cum *Homobono*, tom. 3. p. 54. Parochum non jejunum non posse celebrare; sacramentum enim hoc, sicuti præ cæteris est majoris dignitatis, ita est minoris necessitatis; in simili ergo eventu magis attendendum est ad tanti Sacramenti reverentiam, ratione cujus præcipitur ab Ecclesia celebrari jejune, quam ad infirmi necessitatem:

& eo

& eo maxime quod infirmus alia Sacramenta suscipere potest, & communicari spiritualiter; quæ communio spiritualis in hoc consistit, ut eliciat actum fidei, credendo, Christum verum Deum, & hominem in hoc Sacramento contineri, & postea ferventem eliciat actum amoris, desiderando illum complecti, & se illi unire, & hoc modo fructum, & utilitatem tanti Sacramenti recipiet, juxta *Concilium Trid. sess. 13. c. 8.* & de sic communicante verificatur celebre illud *Augustini: Crede, & manducaſti.*

12 Neque etiam Parochus non jejunus celebrare potest in die festo, ne populus auditione Missæ fraudetur: scandalo enim occurrere potest, dicendo se accidentaliter jejunium fregisse, neque amplius ei licere ob tanti Sacramenti reverentiam celebrare, neque eos peccare, si Missæ illa die non intersint, quia talis defectus involuntarius est, cum nec ibi, nec alibi (ut supponitur) Sacerdotem habeant celebrantem: Neque sufficit, quod Parochus non jejunus pœniteat fractionis jejunii; per contritionem enim fiet justus, & deletur peccatum, non autem sit jejunus, ita *Homobonus tract. 15. p. 366.*

13 Parochus in die festo de necessitate celebraturus, quid debet facere, si existat in lethali? *Resp. cum Homobono tract. 13. p. 60.* Si Parochus habeat copiam Confessarii, tenetur confiteri, antequam celebret, & licet forte habeat peccatum reservatum, & confessarius auctoritatem absolvendi ab illo non habeat, debet nihilominus illud confiteri simul cum aliis, cum proposito præsentandi se superiori, ut saltem ab eo indirecte absolvatur, & addit hæc verba valde notanda. Imo sæpius ex multorum Doctorum probabili sententia resolvimus, Parochum excommunicatione etiam reservata adstrictum, si occulta sit, urgente gravi necessitate faciendi rem divinam, in proposito casu absolvi posse, scilicet indirecte; si autem careat Confessario, provideat suæ conscientiae actu contri-

tritionis cum proposito confitendi quam primum.

14 Parochus in die Nativitatis teneturne tres Missas celebrare? *Resp.* Si nulla sit particularis suæ Ecclesiæ obligatio, non tenetur de jure communi tres Missas celebrare, sicuti nec populus tres Missas audire, cum nullibi inveniatur tale præceptum, nisi forte sui populi scandalum immineret, quod vix declinari potest, si ex nulla urgente causa, sed ex pura accidia, & torpore in rebus sacris ter celebrare omittat, ita *Homo-bonus, tract. 13. p. 60.* Non tamen ratione hujus scandali vitandi poterit ad secundam Missam progredi, casu, quo incaute purificationem acceperit in prima; huic enim scandalo facile occurrere potest, monendo populum de sumpta purificatione, ita *Possevin. n. 14.*

15 Quid facere debet Parochus, cum rogatur Missam insolitam, & inauditam dicere? *Resp.* Juxta dicta *cap. 6.* Non potest Parochus Missas aliquas dicere, quæ solum certis religionibus concessæ sunt, neque aliquas Missas prohibitas, eo quod superstitionem sapiant, sicuti ibi monui in particulari de aliquibus, quatum notitiam habui: quia tamen impiorum hominum malitia adeo excrevit, ut nova semper inveniat in sacrarum rerum contemptum; quando rogatur de Missa insolita, vel de Sancto ei totaliter ignoto, vel ad rem, quæ superstitionem sonat, omnino reculet, & maxime, si pinguis eleemosyna ei offeratur; solent enim sacrilegii esca lucri majoris incautos Sacerdotes decipere. Unde refert *Possevinus, n. 45.* rogatum quandoque fuisse Missam dicere pro omnibus submersis, aliam pro omnibus necatis, aliam pro omnibus stultis, & prudenter recusavit; in collectione enim omnium mortuorum alicujus speciei comprehenduntur etiam infideles, & damnati, pro quibus nefas est sacrificium offerre.

16 Potestne Parochus quoscunque Sacerdotes indifferenter ad Missæ celebrationem ad-

admittere?? *Resp.* Sacerdotes suæ Diœcesis sibi noti, quod vere Sacerdotes sint, & non suspensi, admitteri debent; quantum ad externos itinerantes, & per suam parœciam transeuntes, amittere non potest, nisi cognitis sui Ordinarii dimissoriis, & in hoc servari debent exacte Episcoporum edicta, & quidem in hac diœcesi prohibetur a synodo, externos Sacerdotes ad celebrandum admittere si dimissorias non ostenderint revissas, & approbatas ab Episcopo, vel a Vicario, & ultra eas dies, quæ a tergo signari conceduntur ad celebrandum, nullatenus interpretetur tacite prorogatum fuisse tempus.

17 Potestne Parochus cogere suos Parochianos ad Missam audiendam in die festo in sua parœcia? *Resp.* Dubium movetur, quia Tridentinum, *sess. 24. de refor. c. 4.* hæc habet: *Moneatque Episcopus populum diligenter teneri unumquemque Parochia sua interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum Verbum Dei*, cum ergo Parochus explicare soleat in Missa parochiali Evangelium, insuper cum moneat populum de jejuniis, & festis in hebdomada occurrentibus, denunciaret Matrimonia, excommunicatos vitandos. Videtur hoc duplici titulo audiendi Dei Verbum, & sciendi necessaria ad bene operandum, cogere posse parochianos, ut die festo intersint parochiali Missæ.

18 *Resp.* Si parochiani Missam in die festo audiant, sive in templis regularium, sive in aliis publicis Ecclesiis, satisfaciunt præcepto; quoad Ecclesias enim mendicantium res declarata fuit a Leone V. & Clemente VIII. ut refert *Barbosa, n. 20.* quoad publica oratoria, ratio desumitur ab opposito, pro Oratoriis enim privatis excipitur quoddam personarum genus? cum igitur talis limitatio non sit pro publicis, non est cur scrupulis gravetur populus; possunt tamen parochiani aliunde peccare, si nolint ex contemptu, aut alio pravo fine parochiali Missæ interesse, vel si non accedant, cum Parochus explicat ea,
quæ

quæ ab ipsis ignorantur, & scire tenetur, ita *Homobonus, tract. 15. pag. 559. & Barbosa, alleg. 24. n. 17.* ubi explicat ea verba Concilii esse de consilio, non de præcepto, eo quod utatur verbe *moneat*, non autem *precipiat*, & affert declarationem Congregationis Concilii, in qua decisum fuit, non posse Episcopum mulctis, ac pœnis cogere populum, etiam in casu notabilis negligentiae, aut contumaciae, ire ad audiendam Missam in sua Parochia.

19 Potestne Parochus tempore pestis Missam in publica via celebrare in die festo, ut infecti simul, & sani eam audiant, sine vitæ periculo? *Resp.* Hoc propria auctoritate facere nequit, bene tamen de licentia Episcopi, ita tenet *Barbosa alleg. 23. n. 8. praxis Episcoporum, par. 1. pag. 73. Marchinus, de bello divino, pag. 144. n. 10.* qui solvit rationes in contrarium adductas, de jure communi militare, quando non est tam gravis, & urgens necessitas, sicuti tempore pestis, in quo occasione Missæ, sanorum infectio non videtur tam facile vitabilis. Monendum tamen hic duximus, ubi sacra in publicis viis, aperto cœlo ex pestis necessitate fiunt, super altare collocandum esse parvum aliquod ligneum, & coloratum tabernaculum, sed anteriori parte, quæ respicit Sacerdotem apertum, sub quo calix, & dominicum corpus, toto tempore post consecrationem locetur, ne ventorum flutibus, extra altare deferantur fragmenta.

20 Potestne Parochus acceptare onera perpetua Missarum celebrandarum nomine suæ Ecclesiæ? *Resp.* Nequaquam, sed debet facultatem petere ab Ordinario, qui juxta decreta Urbani VIII. perpendet, num expediat in Domino legatum cum hoc onere acceptare; quod si infirmus velit in confessione testamenti Parochum de præsentî acceptare, tunc poterit Parochus acceptare, sub hac conditione, si Ordinarius facultatem dederit: neque potest Parochus propria auctoritate onera perpetua Missarum celebran-

brandarum reducere, cum ob aliquod infortunium redditus non correspondent oneribus, sed absolute debet tot Missas celebrare, quot fuerunt a Testatore relictæ. Ubi inveniat obligationem Missæ de requiem in aliqua die, quæ eo anno impedita sit, debet illa transferri ad primam diem non impeditam. Debet quoque fidelitatem servare quoad altare, in quo Missam celebrari mandavit Testator, nisi forte dictum altare, vel Capella fuerit interdicta; tunc enim satisfaciet celebrando in alio altari ejusdem Ecclesiæ, in hoc enim casu mutatio non censetur contra mentem Testatoris, qui de hac esse non potest rationabiliter invitus.

21 Potestne Parochus permittere plures Missarum celebrationes in sua Ecclesia, si festum S. Joseph occurrat in feria quinta majoris hebdomadæ? *Resp.* Negative, sed hæc permissio petenda est ab Ordinario, qui providere debet, ut eo die aliquæ Missæ privatæ pro præcepti adimplemento non desint, juxta decretum Congregationis anni 1692. die 13. Septembris, exponat ergo Parochus suæ Ecclesiæ necessitatem Ordinario, & ejus mandatis obtemperet; quoad Missas privatas in Oratoriis, in feria 5. & Sabbato Sancto, jam dixi quid agendum Cap. vii.

SECTIO IV.

De Denunciationibus a Parocho, inter Missarum Solemnia faciendis.

1 **Q**Uænam Parochus tenetur denunciare inter Missarum solemnia? *Resp.* Ex Barbosa de Officio Curati, c. 6. n. 1. Denunciare debet Vigiliis, & Festa in ea hebdomada currentia; Indulgentias, si quæ sint, Matrimonia, & Ordinandos; hæc omnia si non denunciaret, putat Barbosa eum peccare mortaliter, quia notabiliter deficit in proprio officio; si autem
quæ.

quandoque ex oblivione omittat, non credo tam gravi culpa fore reum, nisi intercedat gravis negligentia: puto etiam in casu oblivionis publicationi jejuniorum, & festorum, & indulgentiarum posse supplere cum celebrantur vespere, & cum explicatur catechismus, ne Parochiani ignorent eorum obligationem. Quædam alia denunciari solent, puta res perditæ, infirmus se populi orationi commendans, fabrica Ecclesiæ, & similia; videat tamen in hisce denunciationibus, ne aliquid vile, & ridiculum immisceatur.

2 Potestne Parochus dispensare suos parochianos a jejunio? *Resp.* Consuetudo legitime præscripta, ut ait *Barbosa*, hinc n. 2. est, quod Parochus iusta causa existente dispenses suos subditos a jejunio, quam dispensationem concedere potest non solum in oppidis, & villis, quando non est facilis accessus ad Episcopum, sed etiam in civitate; monet tamen idem *Barbosa*, quoad licentiam manducandi cibos vetitos ab infirmo, Parochum non debere esse de hoc valde sollicitum, quia hanc licentiam (extra tempus Quadragesimale) dat medicus.

3 Potestne Parochus suos parochianos dispensare ab alicujus festi observantia? *Resp.* Si causa urgens sit, & indubitata, nec sit facilis accessus ad Episcopum, tunc potest Parochus dispensare; si causa non sit adeo patens, & indubitata, tenet *Barbosa*, n. 7. & 8. posse Parochum commutare observantiam diei festi in aliquam eleemosynam causis piis applicandam: ne tamen Parochus facilis sit in hujusmodi dispensatione, appono hic decretum Congregationis relatum a *Barbosa*, n. 9. Congregatio Concilii censuit licere diebus festis dare operam rebus ad vitam necessariis, ac tempore perituris, præsertim tempore vindemiarum, & messium, ac collectionis fructuum, vel si necessitas urgeat, vel suadeat pietas. Ceterum quoniam verendum est, ne privatis affectibus domesticarum rerum studio aliqui eo perducantur, ut hoc Sacrorum canonum indulgentia, in aliis
etiam

etiam casibus abutantur, iidem Patres illustrissimi adjiciunt, ad Ordinarium, ejusque judicium, ac censuram pertinere, ut cognoscat, an vero ulla ex supradictis causis subsit, propter quam liceat diebus festis rebus servilibus vacare, ut nec dierum festorum observantia ulla in re violetur, nec opera illis diebus summa cum ratione permessa impediatur.

4 Teneturne Parochus etiam denunciare Clericos majoribus ordinibus ordinandos? *Resp.* Utique, & item monere populum si fiat, illum laborare aliquo impedimento canonico, ut illud revelet, posito autem quod quis impedimentum revelaverit, nomen revelantis non detegat Clerico, ne forte rixas, & discordias in sua plebe suscitet, sed rem fideliter deferat ad Ordinarium: neque ipse discutere debet, num revera defectus revelatus impediatur necne a l'uceptione ordinis; hoc enim non est ejus officium, sed judicis, ideoque tam revelatas, quam personas revelantes subijciat judicio Ordinarii.

5 Potestne Parochus excommunicationes Papales, indulgentias, citationes & præcepta Romanæ curiæ sine Episcopi licentia denunciare? *Resp.* Negative, non quia ea, quæ Papæ auctoritate roborata ei committuntur, subijciantur Episcopali judicio, sed quia Episcopus recognoscere debet, an vere emanent a Papa, ne detur locus deceptionibus. Quod vero spectat ad commendandos aliquos publice quæstuantibus pro locis piis, sequatur suæ Synodi constitutiones.

Quantum ad Denunciations Matrimoniorum, dicetur in Sectione de Matrimonio.

De Prædicatione Verbi Dei.

1 **P**luribus in locis Concilium Tridentinum curam animarum habentibus injungit onus prædicationis verbi Dei, & in primo, sess. 5. c. 2. loquendo de Parochis hæc habet: *Pascant populum salutaribus verbis, annuntiando cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & Virtutes, quas sectari oportet.* Sess. 22. c. 8. De Sacrificio Missæ dicit: *Frequenter curam animarum gerentes inter Missarum celebrationem exponant ex iis, quæ in Missa leguntur, & sess. 23. c. 1. de reformatione.* Cum mandatum sit omnibus; quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbiq; divini prædicatione &c. pascere: & sess. 24. c. 4. de reformatione loquens de Parochis. *Exponant sacra eloquia, & in lege Domini populum erudire studeant.* Ex quibus abunde patet, partem aliquam etiam præcipuam officii Parochorum esse divini verbi prædicationem, proinde Parochus, qui est notabiliter negligens in prædicatione, peccat mortaliter, qui vero quandoque tantum deficit sine magno populorum detrimento, peccat tantum venialiter, eo modo quo de aliis Parochorum dictum est, quæ cum fiat in ordine ad bonum suæ gregis promensura boni, quod fraudant, vel mali, quod ex suo defectu oritur, gravitas, vel levitas culpe judicanda est.

2 Parochus satisfacitne muneri suo, si per alium prædicet? Resp. Ex Conc. Trid. sess. 25. c. 2. de reformatione. *Quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias, quocumque modo obtinent, per se, vel per alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis, & festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis.* Ex qua auctoritate putat Toletus sufficere Pa-

rocho, ut per alium prædicet, & eo maxime, quia licet non salvetur forte tota vis verborum Concilii, salvatur tamen ejus mens, quæ est populorum instructio. Non excusarem tamen Parochum a gravi culpa, si non legitime impeditus, & ut otio indulgeat, semper per alium prædicet, ita ut oves numquam ab Altari vocem pastoris audiant, si autem Parochus audiendarum confessionum numero, vel alio gravatus munere parochiali nequiret præparare idoneam materiam prædicationi, neque eum statim condemnarem. Quia tamen multi deterriti ab hoc nomine concionis, putant hoc onus esse intolerabile, & impossibile cum multis aliis Parochorum officiis, addo in sequenti modum facilem, quo huic sancto operi satisfacere possint, & si vivum desiderant exemplar, adeant Oratoria Patrum S. Philippi Nerii, & ibi verum modum Apostolicæ prædicationis, quo uti possunt, & debent, ab illis devotis Sacerdotibus addiscent.

3 Quomodo debet Parochus prædicare? *Resp.* Non est necesse Parochum construere Exordium, primam, & secundam partem tenere, & servare alias leges Oratoriæ artis, sed sufficit ex Concilio, ut annunciet cum brevitate, & facilitate vitia, quæ declinare, & virtutes, quas amplecti quis debet; sufficit, quod ex currente Missa, vel solemnitate motivum devotum seligat, quo salutaribus verbis animas sibi commissas pascat, nunc erudiendo eas de modo tenendi, ut tentationes vincant, nunc de lectandis divinis inspirationibus, nunc de gloria beatorum, nunc de pœna damnatorum; non est necesse, quod misceat eruditiones, aut plurimas de Theologicis quæstionibus, aut plurimas Sanctorum Patrum auctoritates colligat; sed loqui debet ad cor Jerusalem, sicuti amantissimus pater alloquitur filios, ut curam bonorum temporalium, honorem, bonam famam non negligant: quod utique præstat, non sumendo

plures auctoritates Senecæ, & replendo familiarem sermonem eruditionibus, & philosophorum dictis, sed suaviter aperiendo damnorum pericula, & proventuum spem: ita Parochus omni diligentia, & cura sumpto ex scripturis motivo aliquo promovere debet suarum ovium bonum spirituale. Quod ut facilius obtineat, hos vel consemiles libros ad manus habeat: Meditationi del Capiglia, Meditationi del Franciotti, ex primo habebit motiva omnia, quæ ab Evangelio corrente desumi possunt ad animarum proventum; ex secundo motiva ad cordis compunctionem; pro invenienda materia sermonis habere poterit, il Christiano instruito del Serri, col Quaresimale; e gli Quaresimali delli PP. D. Romolo Marchelli, e Simplicio Gorla, Prontuario sacro del Mansi, Tertullianus Prædicans, Matthæi Fabri opus tripartitum: Selva del Calamati, le Vite de' Santi del Ribadeneira, ubi plura de omnibus mysteriis digesta inveniet ad Devotionem mirabiliter accommodata; il Diario del P. Marchuse, & alios consemiles libros, quos ipsi Bibliopola abunde suggerent, & suppeditabunt; in libro, cui titulus est Hortus Pastorum Marchantii, habebit omnia pro Catechismo, Concionibus, & Casibus Conscientiæ; si quem ex Sanctis Patribus in suo fonte gustare desiderat, non discedat quæso a Dulcissimo D. Bernardo, vel a mille eloquiis Divorum Ambrosii, & Augustini.

4. Modus porro concionandi non alius erit, quam, qui a D. Paulo præscribitur, *argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina, ad Timoth. c. 4.* Ostendet ergo, primo motivo ex Evangelio desumpto gravitatem sceleris, quod remove a populo intendit: puta ex illo Evangelii; qui dixerit fratri suo, *fatue*, reus erit gehennæ, quam terribiliter puniantur homines, qui verbis, contumeliis, & injuriis fraternam Charitatem lædunt; inde in particulari arguet corruptelas sui populi, qui quandoque pro levibus
& or-

& ordinariis querelis prorumpit in dictoria familiarum & foeminarum lædenda honorem. porro obsecrabit, ut ab hujusmodi abstineant; demum increpabit duritiam cordis eorum, qui toties obsecrati non emendantur. Ultimo claudet aliquo exemplo, quod, cum facilius memoria commendetur, salubrica documenta in decursu sermonis audita profundis figet in corde.

5 Caveat Parochus, ne abutatur scientia confessionis in reprehendendo aliquo viro occulto, quod non nisi ex confessione in paucis esse deprehendit: graviter enim peccaret; confidentiam enim Sacramentalis confessionis cum magno animarum detrimento auferre potest. Neminem in particulari ex sua plebe nominet; hoc enim spectat ad correctionem fraternam inter te, & ipsum solum, vel cum adhibere debet testes, isti debent esse ex senioribus, & prudentioribus, non autem totus populus, ad quem est concio: multo magis caveat, ne lædat magistratus, aut dominum sæcularem suæ plebis, quorum amorem conciliare debet finis, ut majori cum veneratione tamquam bene acceptus a Magnatibus sua in Ecclesia residere possit, cætera de officio prædicationis videat, cap. VIII. section. 6.

6 Teneturne Parochus admonere, & detegere, aliqua esse peccata, in quibus populus ignoranter vivit, bona fide credens peccata non esse? *Resp.* Agitur hæc difficultas, quando nulla superest emendationis spes, secus si adsit spes, quis non videat, Parochum tunc teneri frangere panem parvulis cupientibus saturari? Dico ergo cum *Trident. sess. 5. c. 2. de reformat.* Parochum debere admonere vitia, quæ populus tenetur fugere: hinc quando vitia sunt contra legem naturæ, vel divinam, admonenda sunt; populus enim quantumvis rudis legem naturalem, & divinam scire tenetur. Hinc etiam cum ex ignorantia sequitur damnum, & præjudicium tertii, tenetur instruere, insuper si aliquod superstitiosum immisceatur.

7 Porro admonitio esse debet de peccatis certis, non vero de aliquibus rebus, quæ secundum varietatem opinionum ab Ecclesia non damnatarum, adhuc habent graves auctores sustinentes esse licitas; & casu quo etiam de periculo in illis sequendis admoneat, utique non debet iudiciali modo sententiam, quæ ipsi non placet, tamquam erroneam, vel scandalosam redarguere: hoc enim excedit mandati sui officii potestatem, & qualificatorum in urbe munus est. Ultimo advertat ad id, quod docet *Possevinus*, c. 3. n. 20. ex *Azorio*, & pluribus, quod si ignorantia sit legis positivæ, & nulla subsit emendationis spes, tunc Parochus non tenetur admonere, quia in tali casu cum non speretur emendatio, & bona fides excuset a culpa, non est cur Parochus tamen curet de illorum emendatione. Casus mihi videtur speculativus: nam in praxi totus populus nunquam est adeo depravatus, ut major pars posita instructione emendabilis non speretur.

8 Peccatne Parochus prædicans in peccato mortali? *Resp.* Multi putant, ipsum peccare mortaliter, eo quia Scripturas, & Evangelium evulgans in peccato mortali gravem illis facit injuriam, & reprehenditur graviter a Psalmista. *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam.* S. Thomas in 4. disp. 19. art. 2. existimavit esse mortale, ita eum citat *Victorellus*, c. 3. affirmans hoc nunquam fuisse ab ipso retractatum, qui adducit pro contraria sententia, scilicet non esse mortale, *Suarez*, *Medina*, *Rodriguez*, & *Sa.* Existimo inutile esse, hoc Parochos monere; cum enim soleant inter Missarum solemnia prædicare, supponuntur in gratia; si autem quandoque occurrat eos conscientiam mortalis habere, eliciant saltem ante concionem actum contritionis.

9 Sub eadem gravissima obligatione tenentur Parochi Doctrinam Christianam edocere pue-

pueros, cum *Conc. Trid. sess. 34. de reform. c. 4.* præcipiat Ordinariis, ut hanc instructionem mandent, his gravibus verbis, *iidem etiam saltem dominicis, & aliis festis diebus pueros in singulis Parochiis, fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, etiam per censuras Ecclesiasticas compellent.* Hinc Parochos notabiliter negligentes in edocenda Doctrina Christiana damnant: peccati mortalis omnes Summistæ, cum *Homobono tr. 13. pag. 8.*

10 Quomodo, & quænam Parochi docere debent in Doctrina Christiana? *Resp.* Circa modum hic debet esse facilis, & clarus, puerorum capacitati accommodatus: Circa quæ, dico, Parochus docere debet omnes articulos fidei in Symbolo Apostolorum contentos, vel eos saltem, quos solemni ritu in Ecclesia celebrat; item Orationem dominicam, Salutationem Angelicam, Sacramenta, Præcepta Ecclesiæ, & Decalogi, & maxime obedientiam erga Deum, & parentes, cum hoc specialiter Concilium proponat: Circa Sacramenta non est cum tanta necessitate explicandum Sacramentum ordinis, quod ad totum populum non spectat. Verum eorum laborem in exquirenda materia docenda, item in exquirendis similitudinibus ad facile explicandum, satis, superque innuit Cardinalis Belarminus, qui iussu Clementis VIII. Doctrinam Christianam edidit, & hunc modum docendi servari iussit per orbem universum rejectis aliis modis per alios excogitatis, ut testatur *Mol. fesus, lib. 1. c. 1. n. 15.*

11 Hæc pauca moneo. Jam non sufficere fidem implicitam Remuneratoris, ut damnatum fuit ab *Innocentio XI. pro. 22.* cum ergo necessaria sit fides explicita Dei existentis, Unius, & Trini, Incarnati, Passi, & Mortui, & Resurrecti: item Remuneratoris bonorum operum, & Ulterioris malorum, hæc omnia exactius explicare debebit. Item doceat elicere actus Fidei, Spei,

& Charitatis, quos ex propositionibus damnatis, non sufficit semel in vita, aut intra quinquennium elicere, horum actuum exemplar habebit, c. 1. Præterea pueros ad confessionem admittendos docere debet actus contritionis, & attritionis, & cætera, quæ ad hoc Sacramentum attinent; item Confirmandos, & Communican- dos instruat de necessariis, pro istis Sacramentis utiliter, & cum fructu percipiendis, quod etiam præstabit cum Infirmis Sacro Oleo ungendis, si instructionis capaces fuerint. Servet insuper ordinem distributionis Classium, & cæterorum, quæ a Synodis statuuntur, advertendo maxime ad puellarum honestatem, quapropter per diversas Classes sejunctas a pueris eas edoceat. Monendo omnes de magnis indulgentiis, quæ pro opere adeo sancto bene colendo acquiruntur.

12. Ultra hoc tempus, quod statutis diebus, pro Doctrina Christiana edocenda stabilitur, poterit Parochus alias occasiones docendi capere, quæ opportune ipsi occurrant, si vigilans, & attentus sit suo muneri implendo. Novi ego diligentes Sacerdotes, sine strepitu, & cum magna utilitate hoc officium exequentes: dum enim pueris elemosynam largiebantur; prius de aliquo mysterio eos interrogabant: visitando infirmos, si quas invenirent domi puellas: de ambulantes per prata occurrentes Pastores cum Charitate rudimenta fidei explicantes; in hisce ergo obviis occasionibus erudiendo, & docendo munus proficiet, & spiritus suggeret media dulcissima, & opportuna, si hunc ex corde rogabit, ut in munere suo adimplendo eum adjuvet.

13. Quid agere debet Parochus ruralis cum rudi, & hebetere, qui omnes articulos fidei capere non valet? *Resp.* Negari non potest rusticos multos laborare ignorantia forte inculpabili aliquorum spectantium ad fidem, eo quia cum a pueritia male fuerint educati, sine ulla cura, & studio a parentibus eadem ignorantia detentis, neque potuerunt erudiri a Clericis eo, quod com-
mo.

morantes fere semper in agris, & sylvis vix Sacerdotis faciem viderunt pro brevi tempore Missæ in solemnioribus festis. Isti igitur grandiores jam effecti, licet cum Charitate edoceantur, vix aliquid præcipiunt, & memoriæ commendant; non sunt ergo cogendi memoriter addiscere totum Symbolum exacte, & sine errore, hoc enim numquam obtinebitur, sed sufficit, ut principales articulos, qui sunt necessarij necessitate medij, ita addiscant: ut fide explicita illos credant quoad verum, & legitimum sensum; quoad reliquos autem optimum, imo necessarium est illos instruere, sed si capere non valeant, res est commendanda Deo, qui homines, & jumenta salvat, hoc est etiam rudes, & indoctos, qui explicitè credendo id, quod credit Sancta Mater Ecclesia, implicitè credunt omnia ad salutem necessaria, secus plures existis, qui alioquin sunt timoratae conscientiae, & cum multa innocentia vivunt, damnarentur irreparabiliter, quod non est credendum, ita *Possevinus c. 4. n. 9. & 16.*

14 Parochus notabiliter negligens in docenda Doctrina Christiana, ultra culpam lethalem, cujus fit reus, potest etiam ab Episcopo puniri; & si illi legitime constet de eius negligentia, aut insufficientia in docenda Doctrina Christiana, potest Ordinarius ex fructibus parochialis Ecclesiæ assignare partem congruam alteri, qui hoc tam necessarium ministerium, loco ipsius adimpleat, ita *Barbosa de offic. & potestate Paroch. c. 16. n. 4.*

SECTIO VI.

De Sacramentis in genere.

Aliud opus a Tridentino Parochis injunctum est, populum pascere Sacramentorum administratione, & quidem si sint Sa-

eramenta necessaria, ut illa mortuorum, tene-
tur ea administrare etiam cum periculo vitæ,
ut fusius dicam de Sacramentis in particulari:
non enim hic comprehendo nisi ea, quæ com-
munia sunt, & in quibus conveniunt quinque
Sacramenta a Parochis ministranda, scilicet
Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia, Matrimo-
nium, & Extrema unctio.

2. Quibus titulis tenetur Parochus administra-
re Sacramenta? *Resp.* Tribus titulis, primo ti-
tulo obedientiæ, ut pareat præcepto divino,
ecclesiastico, & naturali, a quibus adstringi-
tur ad suum ministerium implendum, cuius
præcipua pars est Sacramentorum administratio:
secundo titulo justitiæ, ut serviat in spirituali-
bus suæ plebi, a qua ideo corporaliter alitur:
& demum titulo Charitatis; ut cooperetur ani-
marum salutis.

4. Quomodo debet Parochus ministrare Sa-
cramenta? *Resp.* Debet illa administrare tem-
poribus ab Ecclesia præscriptis, circa personas
recte dispositas ad illa digne, & cum fructu su-
scipienda, & modo convenienti, scilicet riti-
bus, & cæremoniis, quæ in Rituali, sub Paulo
V. edito continentur. Si enim tempore prohi-
bito, sine causa ea ministret, puta communican-
do sanos feria 6. in parasceve, peccat contra obe-
dientiam; si det illa indispositis, peccat sacrile-
ge, dando Sancta Canibus, neque est admini-
strator fidelis, dando Sacramenta indignis; si
non servat ritus, & cæremonias præscriptas pec-
cat primo contra reverentiam rebus sacris debi-
tam & contra obedientiam Pontifici, qui man-
davit tales ritus, & cæremonias servari, nisi
aliud facere ipsa necessitas postulet, & subdidit
Catechismus p. 2. de Sacram. in genere §. 8.
Tales ritus valde utiles esse cum mentes illorum,
qui eos intuentur, & diligenter observant, ad
sublimium rerum cogitationem erigant, fidem
que in eis, & charitatem excitent.

4. Debetne Parochus in administratione Sa-
cra-

cramentorum, prius eorum vim, & usum pro suscipientis captu explicare? *Resp.* Dubium movetur, eo quod *Concil. Trid. sess. 24. c. 7. de re-form.* hæc habet: *Ut fidelis populus ad suscipienda Sacramenta majori cum reverentia, & animi devotione accedat; præcipit Sancta Synodus Episcopis omnibus; ut non solum, cum hæc per se ipsos erunt populo administranda, prius illorum vim, & usum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem a singulis Parochis &c.* Dico igitur, si Parochus prudenter dubitet, accedentem ad Sacramenta nescire illorum vim, & usum, omnino debere eos instruere; si autem sciat, esse jam instructum, non est necesse, quod de novo eum erudiat, ut patet in ministratione communi Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quæ sine præcedenti instructione, (quæ rationabiliter præsupponitur,) ministrari solent. Quia autem Viaticum, Extrema unctio, & Matrimonium non sunt Sacramenta adeo usualia, ut eorum effectus ita facile rudibus noti sint, antequam ea ministraret, debet Parochus iuxta Tridentini mandatum prius eorum vim, & usum explicare.

§ Debetne Parochus semper ministrare Sacramenta petentibus, quando isti prudenter censentur bene dispositi? *Resp.* Primo certissimum est, Sacramenta Mortuorum in casu necessitatis petentibus esse ministranda; extra casum necessitatis, quæ mulier bene vivens petat sæpius in mense pœnitentiam, & communionem, Parochus sub lethali ministrare tenetur, quia Parochus non solum tenetur ministrare necessaria ad salutem, sed etiam utilia; quando a Parochianis petuntur; inter hæc autem recenseri debet frequens accessus ad Sacramenta recipienda. *Possevinus, c. 3. n. 7.* putat, Parochum solum peccare mortaliter, quando non adest alius, qui eum ministret; alio autem existente, a quo Sacramenta recipiantur, eum excusat, quia tunc damnum notabile non infert petenti. Eadem culpa

innodari Parochum, qui non negat Sacramenta, sed reddit se adeo difficilem, & asperum, si petantur, ut amoveat a frequenti receptione Sacramentorum suos populos. Sentio cum *Possevino n. 9.*

6 Parochus teneturne quærere indigentes Sacramentis? *Resp.* In casu necessitatis, ut tempore paschatis, & mortis, tenetur Parochus nedum dare petentibus, sed etiam inquirere non petentes, & eos, quantum est in se, disponere ad recipiendum; debet enim rationem reddere de animabus suæ curæ commissis; hinc ad illum pertinet ex justitia monere, & redarguere, & sanare animarum morbos, cum necessitas postulat, ut in dictis casibus.

7 Hinc *Marchinus de bello divino, pag. 60. n. 16.* infert, Parochum tempore pestis teneri per parochiam, vel per hospitalia suæ parœciæ investigare per se, vel per alium, an aliquis infectorum confiteri velit, an in aliquo casu restitutionis, & similium quærat consilium, & demum in tanto animarum periculo ipse tenetur sub mortali invigilare, & quærere oves, quæ perierant, & adducit pro se hæc verba *D. Thom. 2. 2. quæst. 3. art. 2. ad 4. dicendum*, quod illud debetur alicui determinata persona, si ve sit bonum corporale, si ve spirituale, oportet, quod ei impendamus, non expectantes, quod nobis occurrat, sed debitam sollicitudinem habentes, ut eum inquiramus: Unde sicuti ille, qui debet pecuniam creditori, debet eum requirere, cum tempus fuerit, ut ei debitum reddat, ita qui habet curam spiritualem alterius, debet eum requirere ad hoc, ut eum corrigat de peccato.

8 Parochus eodem tempore vocatus a pluribus pro Sacramentorum administratione, quomodo se gerere debet? *Resp.* Prius consulere debet magis indigentibus: deinde minus indigentibus. Hinc in concursu plurium petentium, præferendi sunt qui indigent Sacramentis mortuorum illis, qui indigent Sacramentis vi-

vorum tantum, sic duobus infirmis petentibus, altero quidem Viaticum; altero autem Confessionem, debet prius accedere ad hunc secundum, si periculum sit in mora, ne forte decedat ab hac vita inabsolutus; in occurſu baptizandi puerum morti proximum, vel absolvendi infirmum, si nullus ſciat baptizare, debet prius baptizare puerum, non vero infirmum; quia hic per contritionem poteſt ſibi providere, puer autem non habet aliud medium ſalutis, præter baptismum actu collatum. Non ergo debet Parochus eſſe perſonarum acceptator, ſed ubi prudenter timetur gravior jactura ſpiritualis ex ejus abſentia, ibi præſto ſit, reliqua commendet divinæ providentiæ. Si in tali loco aliquis adſit Sacerdos præter Parochum, rogari debet, ut eum adjuvet in caſu multiplicis indigentia cui per ſe ſatisfacere non valet.

9 Quamnam diſpoſitionem Parochus habere debet, ut valide, & licite Sacramenta miniſtret? *Reſp.* Parochus aliqua Sacramenta pure miniſtrat, ut Viaticum, & communionem, & pro licita hac adminiſtratione requiruntur ſtatus gratiæ, & obſervantia ritus: matrimonio aſſiſtit, & benedicit nuptias; ut valide aſſiſtat, requiritur ejus præſentia ne dum phyſica, ſed etiam moralis; ut licite aſſiſtat, requiritur, ut ſint præmiſſæ denuntiationes, & ſerventur reliqua a Synodis præſcripta; ut licite nuptias benedicat, requiritur, quod non ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus ab exercitio ſui officii, non eſt neceſſe, quod ſit in gratia, licet hoc ſit valde conveniens, ſi autem loquamur de benedictione, quæ ſit in Miſſa, etiam ſtatus gratiæ neceſſarius erit per acciſſens ratione Sacrificii, quod conficit, requiritur etiam obſervantia ritus. Ut conficiat licite Sacramenta, Baptiſmi, pœnitentiæ, & extremæ Unctionis, ultra ſtatum gratiæ, & obſervantia ritus, requiritur intentio ſaltem virtualis conficiendi Sacramentum: requiritur etiam, ut proferat ſupra materiam debitâ ſuam formam eſſentialem,

nulla apposita conditione de futuro, quæ suspendat vim, & efficaciam Sacramenti, quod ex genere suo, cum sit signum practicum, petit causare de præsentī gratiam, quam significat: licet autem sint valida Sacramenta, si apponatur conditio de præsentī, vel de præterito, sentit tamen *Bonacina* peccare apponentem istas condiciones sine rationabili causa.

10 Parochus excommunicatus occultus quomodo se gerere debet, cum vocatur ad Sacramenta ministranda? *Resp.* Cum *Barbosa de officio Parochi, cap. 17. n. 24.* cum nequit pro eo tunc habere accessum ad Superiorem, a quo absolvatur, præmittat contritionem de peccatis cum proposito petendi absolutionem a censuris, quam tunc obtinere nequit, & tunc digne, & cum fructu Sacramenta ministrabit; neque enim in isto casu, in quo Parochus excommunicatus occultus non se se ingerit ad ministranda Sacramenta, sed requisitus ministrat, peccat, aut incurrit irregularitatem. Si sit tantum excommunicatus excommunicatione minori, secundum plures Doctores ministrando Sacramenta antecedenter ad absolutionem, aut contritionem, peccat venialiter; videtur enim, quod cum aliqua nota irreverentiæ tractet, & ministret Sacramenta, quæ ipse suscipere nequit? secundum aliquos, neque venialiter peccat, quia effectus Excommunicationis minoris, non est privare activa, sed passiva Sacramentorum susceptione.

11 Parochus plures habens inimicos eum ad mortem quærentes, potestne monere populum, ut qui indiguerit eius ope, vocat eum de die, non de nocte? *Resp.* Cum *Possevinocap. 5. n. 52.* Si roget, ut eum possunt æque bene vocare de die non vocent de nocte, quia nocturno tempore plura sunt pericula, quæ non vigent de die, non peccat. Si autem protestetur, se nolle de nocte ire, peccat, quia tenetur ire, cum necessitas postulat, siue hæc nocturna sit, siue diurna.

diurna. Neque etiam occasione inimicitiae debet dare extremam Uctionem anticipare, ne cogatur eam dare de nocte.

SECTIO VII.

De Baptismo.

CUM Sacramentum Baptismi sit tantæ necessitatis, ut qui ex eo renatus non est, januam regni Cœlorum introire non valeat, ideo Christus illud taliter instituit, ut quæcumque humana persona in casu necessitatis sit illius minister, sive vir, sive foemina, sive Catholicus, sive Hæreticus, sive Paganus, dummodo sit Viator habens usum rationis, intendens facere id, quod facit Ecclesia, adhibens veram materiam, & formam, de quibus infra.

2 Quomodo monere Parochus debet populum de dando Baptismo in casu necessitatis?
Resp. Quia isti casus frequenter occurrunt, docere debet Parochus populum suum, laicum peccare mortaliter, si ad præsentiam Sacerdotis idonei ad Baptizandum, baptizet. Usurpat enim officium illius, qui neque dare potest hanc licentiam, sine injuria suis ordinis: aliqui Doctores extendunt etiam rationem peccati mortalis ad laicum Baptizantem in præsentia Diaconi, quod tamen non est adeo certum, cum Diaconus non sit minister ex officio hujus Sacramenti: insuper docere debet, juxta communem Doctorum auctoritatem, pluribus præsentibus officium Baptizandi spectare ad digniorem. Hinc Clericus semper præferendus est Laico, vir foeminae, fidelis infideli, non excommunicatus excommunicato, quandoque autem istum ordinem non servare nullum est peccatum, si inferior, & minus dignus melius sciat Baptizare, vel si ob decentiam, quia infans nondum sit ab utero matris perfecte egest.

egressus, decentius sit, quod fœmina baptizat.

3 In particulari doceat Obstetrices de essentialiter requisitis ad validam hujus Sacramenti administrationem, cum enim frequenter ob pericula sæpe contingentia in partu parvulos de vita periclitantes ex iustitia baptizare debeant, ut vult *Homobonus de exam. tract. 13. part. 15.* Hinc Parochus sub onere peccati eas edocere debet, ne ignorantia aliquid essentielle omittentes, vel intervenientes, parvulus sic invalide baptizatus privetur æterna vita: Quod si illæ jam sint edoctæ, probet per examen, num tales sint; examinare autem illas debet de materia, forma, & intentione requisitis ad validam hujus Sacramenti administrationem, item de casu apparentis pedis, vel manus, & de dubio, num infans sit vivus, quid scilicet in dictis casibus facient. Nescientes ritum baptizandi, prohibeat officium Obstetricis exercere, donec perfecte didicerint, & si noluerint obedire, moneat Ordinarium; item officium earum prohibere poterit, si dubitationabiliter, eas esse artis imperitas, quia per illarum imperitiam fieri potest, ut infantes periclitentur, & sine baptismo decedant; prohibitio hæc ex *Possentino* fieri debet modo suavi, & dulci, quod si huic non acquiescant, rem deferat ad Ordinarium; & ejus jussa exequatur. Si hæc negligat Parochus, puto cum *Possentino*, n. 48. eum peccare mortaliter.

5 Quisnam est minister solemnitatis hujus Sacramenti? *Resp.* Sacerdotes omnes, qui cum vi consecrationis accipiunt potestatem in Corpus Christi reale, etiam fiunt idonei, quibus conferratur ordinaria potestas in Corpus Christi mysticum per Baptismum, qui est Sacramentorum janua, colligendo fideles, qui idonei reddantur ad Eucharistiam accipiendam; quia tamen ministrare Sacramenta fidelibus, & maxime eos introducere in Ecclesiam Dei, opus nedum Ordinis, sed etiam jurisdictionis est, ideo Parochus est minister ex officio hujus Sacramenti,
& Sæ

& Sacerdos sine ejus licentia baptizans solemniter, peccat mortaliter, quia violat jurisdictionem alterius: ex eadem ratione *Layman citatus a Barbosa cap. 8.* putat quoque, parentes graviter peccare, si filium afferant alieno Parocho, sine licentia proprii, ab eo baptizandum: Per *Navarum, Sayrum, & Bonacinam* ab eodem citatos. Clericus, qui neque est Diaconus, neque Sacerdos solemniter baptizans, fit irregularis, quia sine potestate Ordinis, & jurisdictionis officium alienum usurpat, ministrando Ordinem sacrum, quem non habet.

6 Diaconus de licentia Parochi potest ne solemniter baptizare? *Resp.* Affirmative ex *Molfesio de Bapt. n. 87.* qui hoc discrimen ponit inter Diaconum, & Sacerdotem in ordine ad baptizandum, ut Presbytero committi possit a Parocho potestas baptizandi tanquam ex proprio Sacerdotali officio competenti, Diacono autem solum extraordinarie, ob incidentem causam, puta, quia Parochus, vel laboribus plurimis, vel infirmitate gravatus, vel excommunicatione majori ligatus sit, & alius Sacerdos delegandus non subsit.

7 Parochus excommunicatus excommunicatione majori, vel personaliter interdictus quomodo hoc Sacramentum licite ministrare potest? *Resp.* Debet taliter ministrare, ut satisfaciat necessitati: unde si adsit Sacerdos, vel etiam Laicus non excommunicatus, isti baptizare debent; istis autem, vel deficientibus, vel baptizare nescientibus, Parochus sine solemnitate baptizat, aliter incurreret irregularitatem.

8 In quonam loco debet conferri Baptismus? *Resp.* Extra casum necessitatis non debet conferri, neque domi, neque in aula, aut Oratoriis privatis, sed in Ecclesiis, in quibus propter hoc sunt fontes specialiter deputati, excipe tamen magnos Dominos, ut sunt Filii Regum; si non sit tutus ad talem Ecclesiam accessus, poterit in alio loco securo baptizari. *Barbosa n. 41.* putat,

tat, posse in Ecclesia Parochiali interdicta puerum cum omnibus solemnitatibus baptizari.

9 Potestne differri Baptisma infantium? *Resp.* Gravis pluribus in locis irrepsit abusus ut longo tempore differatur infantis baptisma, ut nobiles Patrini expectentur. Bonacina sentit cum rationabili causa remoto omni periculo, posse sine peccato differri baptisma infantis ad quatuor, vel quinque dies; quia tamen hoc periculum est valde frequens, parentes, qui nimium differunt, peccant mortaliter, & eodem peccato censeo Parochum gravari, si eos graviter non moneat, ut obligationi propriæ satisfaciant. Parochus vocatus ad baptizandum infirmum, si ob aliquam causam ire neglexerit, & interim puer sine Baptismo moriatur, deponitur, *cap. quicumque de consecratione.*

10 Debetne Parochus baptizare omnes pueros intra confinia suæ Parœciæ natos? *Resp.* Quantum ad pueros Christianorum certum est, baptizandos esse, etiam parentibus invitis: item pueri illorum infidelium, qui aliquando baptismum susceperunt, & postea in infidelitatem lapsi sunt, cum enim parentes adhuc habeant Characterem Baptismi, sunt subditi Ecclesiæ, hinc potest ea de illorum pueris disponere. Filii autem Paganorum, & Hebræorum parentibus invitis baptizandi non sunt, nisi habent usum rationis, & baptizari petant; quia quoad hoc non subduntur patriæ potestati: Si quis bona fide putans hoc sibi licere, puerum alicujus infidelis baptizaverit, debet eum Christiane educare. Puer mancipii infidelis positi sub servitute domini in terris Christianorum debet baptizari etiam parentibus invitis: item si puer parentis infidelis sit morti proximus, potest insciis parentibus baptizari; quia ratione mortis tollitur periculum injuriæ susceptæ fidei propter educationem sub parente infideli, ratione cujus periculi non licet baptizare. Amentes perpetuo tales computandi sunt inter pueros, & baptizandi

di sunt, si non sint sub potestate Patris infidelis, si autem aliquando habuerunt usum rationis, & non petierunt Baptismum, baptizandi non sunt.

11 Cum subiectum baptismi sit homo natus & vivens, hinc cum dubitatur, an parvulus vivat, necne, quia habet, & aliqua signa vitæ, & aliqua signa mortis, ex quibus confusis signis, neque potest judicari determinate vivus, vel determinate judicari mortuus, baptizari debet sub conditione, si es vivus, ego te baptizo, &c. Hinc secundo, si pueri nondum totaliter egressus ab utero in partu periclitetur, si omiserit manus, vel pedem, & non possit baptizari in capite, juxta *D. Th. 3. p. 9. 69. art. 21.* baptizari debet in parte apparente; si pars, quæ apparet, sit secundina involuta, baptizari non potest, quia aqua debet physice tangere, & abluere baptizatum; qui contractus physicus a secundina impeditur. Hæc sententia est probabilior, juxta mentem *D. Th.* & juxta Synodum, non deest contraria sententia, quam tenent *Vasquez, Ccnoch. Layman.* quos affert, & sequitur *Castro Palao p. 4. n. 8. Sylvester verbo Bapt. 4. n. 2. Armilla n. 32. & alii apud Dianam p. 5. tract. 3. res. 4.* existis aliqui sentiunt, secundinam esse veluti scabiem, adeoque partem corporis infantis: alii esse porosam, & aquam per eam penetrantem puerum sufficienter abluere; in casu ergo, quo periclitetur vita infantis, stante tanta auctorum copia, melius erit experiri remedium dubium, quam finire puerum sine ullo remedio perire; poterit ergo sub conditione baptizari, & si puer convalescat, iterum sub conditione baptizandus erit: sicuti in simili periculo, quis posset uti aqua dubia, cum nulla videatur disparitas.

12 In casu, quo ob mortis periculum, alia pars corporis diversa a capite fuerit abluta, iterum puer natus baptizari debet, sub hac conditione, si non es baptizatus, ego te baptizo, &c. ut decrevit *Clemens VIII.* si appareat major pars

capi-

capitis, ut ab articulis sursum, non est rebaptizandus infans sub conditione, quia communiter non abluitur, ultra dictam partem. Durandus citatus a *Possevino num. 8.* putat baptizatum in occipite debere sub conditione rebaptizari, quia baptizandus debet esse plene natus quoad caput.

13 Si mater præmoriatur, antequam puerum emittat, sollicitet Parochus mortuæ aperitionem, ut vivus infans extrahatur pro baptismo, & interim, antequam aperiatur, poni debet intra os mortuæ pars arundinis, longitudinis unius digiti, ita ut remaneat os apertum, pro respiratione pueri. Si dubitatur, an mater mortua sit, non consulat Parochus aperitionem, ne cooperetur Occisioni illius, quæ forte est in animi deliquio, non enim licitum est pro bono spirituali infantis baptizandi, matrem occidere; Si periti dissident inter se, alii mortuam iudicando, alii non, Parochus nunquam absolute iubeat eam aperiri sed tantum conditionate, si mortua est, aperire eam, hoc enim modo satisfacit suo muneri, a quo sub mortali obligatur sollicitare aperitionem mortuæ, ut consulat æternæ salutis infantis baptizandi.

14 Si partus extractus, vel emissus a matre monstrum sit, in capite figuram, & faciem referens bruti, licet humanum corpus habeat, baptizari nequit, nec absolute, nec conditionate; si non ita clare pateat, an facies sit hominis, aut bruti, baptizari debet sub conditione, si homo es, ego te, &c. si gerat duo capita humana & duo pectora, tunc debent duo illa capita distincte baptizari, si essent duo homines distincti, quia ex totidem capitibus, & stomachis clare apparet ibi totidem esse animas rationales: si gerat duo capita humana sub uno stomacho, alteri capiti debet baptismus applicari absolute, & alteri conditionate, scilicet, si non es baptizatus, ego te, &c.

15 Quænam est Materia Baptismi? *Resp.*
Ma.

Materia remota hujus Sacramenti est aqua simplex, seu elementaris, ut definitum est in *Conc. Trid. sess. 7. can. 2.* quamvis sit aqua maris, putei, fontis, balnei, vel si ex sulfure, cinere, nive, gelu, aut sale defluat: hæc enim est aqua naturalis, siue calida sit, siue frigida, siue densa, siue tincta colore: non sunt materia baptismi aquæ artificiales, & humores mixti, videlicet aqua rosacea, lachrymæ, sudor, saliva, urina, Cervisia, & similes: materia dubia est aqua liquore mixta, quæ, si est adeo mixta, & alterata, ut vocetur de nomine mixti, & mixti saporem habeat, est materia totaliter inepta: tales sunt mel aquatum, aqua vinata, vel oleata, brodium, sal liquatum per multos, non enim retinet naturam aquæ usualis: extra calum necessitatis, uti aqua impura, vel modice alterata; ubi haberi potest pura, & benedicta, est peccatum mortale, propter magnam irreverentiam, quæ irrogatur Sacramento. Si quis dubitet de valore aquæ adhibitæ, in calum necessitatis, in quo ulus est aqua illa, quam primo præ manibus habuit, si puer convalescat, & examinato diligenter dubio, hoc doctis viris videatur rationabile, grave, & prudens, debet sub conditione rebaptizari. Si in hyeme afferatur ad Ecclesiam aqua calida, ne ledatur puer, ex Poslevino gustari prius debet, ne forte ex errore aqua non naturalis fuerit asportata. In necessitate uti quis potest aqua non benedicta, imo, & dubia, si periculum sit in mora, & alia aqua non extet.

16 Quænam est materia proxima? *Resp.* Est ablutio: quæ tribus modis fieri potest, per immersionem, per aspersionem, & per infusionem, quolibet ex istis modis fiat baptismus, si alia necessaria non defint, est validus. Parochus debet sub pœna gravis peccati sequi morem suæ Ecclesiæ: Porro quocumque modo fiat, tanta quantitas aquæ necessaria est, quanta requiritur ad ablationem partis supra quam cadit: Hinc quatuor, vel quinque guttæ tantum, quæ non decur.

currunt, sufficientes non sunt ad baptismum.

17 Quænam est forma Baptismi? *Resp.* Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Qui relinqueret ly ego, & ly Amen, valide baptizaret; peccaret tamen graviter, juxta Toletum, si voluntarie mutaret aliquod ex his verbis in aliud æquivalens, quia facit contra ritum suæ Ecclesiæ in re gravi. Si mutatio verborum esset accidentalis, puta, quia interveniat error grammaticalis, significationem in communi prudentium existimatione non varians, baptismus est validus; si variet, est invalidus. Pia mulier, vel Laicus baptizans in sua lingua vernacula, & usuali, quia melius intelligit hanc formam, quam latinam, non peccat; si ultra explicitam mentionem Trinitatis ex simplicitate, & fœminili devotione addat nomen B. Virginis, vel Sancti, baptismus est validus ex Suarez, nisi addat putans, quod eodem modo ad baptismum concurrat B Virgo, sicuti SS. Trinitas, in quo casu baptismus invalidus est, quia error est in substantia.

18 Debentne simul esse ablutio, & prolatio verborum? *Resp.* Affirmative, sed hoc non est ita scrupulose tenendum, ut eodem momento utraque incipiat, & desinat, quod necessarium non est, sed sufficit, quod secundum aliquas suas partes sint simul, scilicet quod non finiatur ablutio, quin incæperit forma, vel e contra.

19 Debetne simul cum materia, & forma adesse in Ministro intentio? *Resp.* Urique requiritur intentio baptizandi secundum id, quod intendit, & præscribit Ecclesia, vel faciendi id, quod faciunt Catholici, & licet quis hoc faceret intuitu lucri, peccaret quidem, & esset Simoniacus, tamen baptismus esset validus. Ne in re tam gravi, vel ex scrupulo, vel ex ignorantia Parochus erret, appono exemplum intentionis. Ego intendo baptizare hanc creaturam Dei, juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

20 Si quis intendens baptizare puerum, ba-
pu-

ptizaret puellam, vel intendens baptizare filium Petri, baptizaret filium Pauli, essetne validus baptismus? *Resp.* Universaliter valet, quia intentio baptizantis cadit supra objectum præsens capax baptismi, siue autem sit puer, vel puella, filius unius, vel alterius, error hic accidentalis non variat substantiam rei. Si Parochus autem haberet intentionem adeo strictam, quæ ita feratur in puerum, ut excludat puellam, baptismus validus non esset, & peccaret Parochus, quia non fungitur recte suo munere, & exponit se periculo faciendi sacramentum nullum.

21 Quid faciet Parochus advertens nomen baptizandi, non esse alicujus Sancti, sed decerptum ex fabulis, & fæce gentilitatis? *Resp.* *Barbosa de Baptismo*, n. 20. juxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum præscriptum docet, ut Parochus moneat placide, non licere tale nomen imponi, unde benigne petat aliud substitui alicujus Sancti, cujus intercessione baptizatus uti possit; æquum enim est, ut sicuti Christiani dicuntur a Christo, ita a Sanctis, qui Christi amicitia fruuntur, nomen habeant, non a Christi inimicis, qui damnati sunt; ut enim notant Doctores, malum nomen habet sinistram suspicionem, & ex bono nomine oritur bona præsumptio. Advertat etiam in hoc casu, quid ei præscribat sua Synodus, in nostra enim Bononiensi hoc est Parochis prohibitum. Advertat insuper, nomen in baptismo non imponi a Parocho, ut enim notat *Possevinus* n. 26. in antiquis ritualibus, in principio cæremoniarum baptismi, hæc erat prima baptizantis interrogatio. Quo nomine vocaris? Hinc si parentes rogati renuant mutare nomen, Parochus baptizet, & moneat Ordinarium de parentum obstinatione; non enim propter hoc spirituale pueri beneficium differendum puto.

22 Estne necessarius Patrinus, qui infantem teneat? *Resp.* In baptismo primo, nullum adhibere

habere Patrimum ex *Suarez*, tom. 3. q. 67. art. 7. nullum est peccatum; in solemni vero, ex communi consuetudine, Patrinus est necessarius, ita ut illum sine iusta causa omitteus, graviter peccet. Unde ex *Barbosa* n. 22. animo advertere debet Parochus, an parentes, ad quos spectat Patrimum designare, illum designaverint, ipsis vero non designantibus Parochus providebit de idoneo Patrino. Advertat Parochus *Conc. Trid. sess. 24. cap. 2. de refor.* unum tantum Patrimum, iuxta prisca Canonum statuta adhiberi velle, vel ad summum duos, unum virum, unamque foeminam; nec Episcopus ex declaratione Congregationis adducta a *Barbosa* dispensare potest, ut assistant duo viri, vel duae foeminae; & etiam ubi agitur de Patrono per procuratorem, vir assistere nomine viri, & foemina nomine foeminae, & non aliter; & in hoc casu cognationem contrahi a principali, non a procuratore declaravit *Congregatio in una Tridentina 16. Martii 1630. refert Barbosa*. Hinc Parochus peccat mortaliter, si plures Patrinos admittat, quia violat praecipuum Ecclesiae in re magni momenti, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad Matrimonium dirimendum. Si Parochus ex ignorantia, vel conniventia plures Patrinos, vel Matrimas admittat, omnes contrahunt cognationem. Si nullus assignetur Patrinus, neque a Parocho, neque a parentibus, omnes, qui tangunt baptizatum in actu baptismi, contrahere cognationem spirituales est verisimilius ex *capit. ultimo de cognatione spirituali in sexto*.

23 Quosnam debet Parochus excludere ab officio Patrini? *Resp.* Primo Patrem, & Matrem baptizandi; secundo duos viros, vel duas foeminas, tertio Haereticos: quarto Religiosos claustrales, qui tamen si ad Episcopatum, vel Cardinalatum promoti sint, suscipere possunt, exemplo Gregorii Magni, qui creatus Cardinalis, fuit Mauriti Imperatoris compater, ut refert

fert Barbosa; quinto publicam poenitentiam agentes; sexto universitas, vel respublica; septimo pueri nondum baptizati, vel ad usum rationis non perventi, qui si baptizati sint, & polleant usu rationis, excludi non debent, ex hoc quod sint ætate minores baptizando. Patrinus enim non est necesse, quod gerat personam Patris, qui debet esse natu major, sed fidejussoris, qui potest esse etiam minor, ultimo excommunicatos, interdictos, facinorosos, & criminosos, in Paschate non confessos, aut non communicatos, nescientes Doctrinam Christianam, hominem mutum, vel foeminam mutam, omnes istos Parochus arcere debet.

24 Porro admissis patrinis, & matrinis, sine canonicis defectibus supra notatis, Parochus admonebit eos de cognatione, quam contrahunt cum baptizato, quæ vocatur paternitas; cum patre, & matre baptizati quæ vocatur compaternitas; ratione cujus vinculi nequit inter taliter cognatos contrahi Matrimonium, docebit insuper, Patrinum cum Matrina nullam contrahere cognationem. Monebit postea ipsos vi hujus actionis esse fidejussores apud Deum de creatura, quam suscipiunt, & spondere pro illa, quod nec a lege, nec a fide Christi declinabit, quare habent obligationem eam erudiendi in rebus salutis, maxime si deficiant illi, ad quos talis eruditio spectat.

25 Quonam actu, quis contrahit talem cognationem? Resp. Tactu, quo quis, vel tenet actu puerum, dum baptizatur, vel, dum levatur a Sacro fonte, recipit de manu baptizantis. Unde non sufficit respondere pro puero ad Catechismum, sed requiritur tangere, vel suscipere, non est necesse, quod tangatur caro pueri, sed sufficit, quod tangantur vestes.

26 Ultimo Parochus debet describere in libro baptismi nomen baptizati, una cum nominibus patris, & matris ejusdem, & nominibus patris, & matris; in quo si deficiat, peccat mortaliter.

App. pro Exam.

L

tali.

taliter, propter damnum, quod inferre potest baptizato, cum liber hic in iudicio fidem publicam habeat.

27 Quanam est iusta causa rebaptizandi puerum? *Resp.* Debet esse prudens, grave, & rationabile dubium, quod puer, vel baptizatus non sit; vel quod defuerint aliqua ad valorem Baptismi necessaria; Hinc ultra casus a jure permisos, in quibus Parochus sub conditione rebaptizare debet, quos retuli n. 11. & 12. rebaptizandus quoque est puer, cum adest dubium prudens, grave, & rationabile, quod prima vice aliquid essentiale materiae, formae, aut intentionis, in primo Baptismo omissum, aut substantialiter vitiatum fuerit, aut cum quis usus est materia dubia in casu necessitatis, vel forma dubia ex ignorantia: neque existente dubio levi, quod resolvitur in scrupulum, statim rebaptizandus est puer: ut enim monet Cajetanus, ea Baptismi forma (scilicet si non es baptizatus, ego te baptizo &c.) ex Alexandri Papae auctoritate in illis casibus tantum permittitur, in quibus re diligenter perquisita dubium relinquitur, an Baptismus recte susceperint, aliter nunquam fas est, etiam cum adjunctione conditionis, iterum Baptismum conferre: Hinc qui sine iusta causa rebaptizat, peccat peccato sacrilegii, & incurrit irregularitatem; in casu ergo Baptismi iterum conferendi consulat Parochus Ordinarium, ei que casum exponat; non incurrit irregularitatem, qui sub conditione rebaptizet, putans post diligens examen adesse iustam causam, quae revera non est sufficiens ab rebaptizandum.

27 Quid debet facere Parochus, cum invenit puerum domi, taliter ab Obstetrice baptizatum, ut resolvere nesciat, num Baptismus valeat, nec ne, & non habet tempus examinandi rem melius studendo, vel consulendo virum doctum, eo quod puero imminet mors? *Resp.* In hoc casu potest puerum denuo baptizare sub conditione; in hac enim circumstantia, cum
du:

dubium ipsi appareat prudens, grave, & rationabile, rebaptizando sequitur ductum suæ conscientiae, proinde non peccat, nec fit irregularis.

SECTIO VIII.

De Pœnitentia.

1 **U**binam, & quomodo Parochus audiet Confessiones? *Resp.* Locus ordinarius audiendi confessiones sanorum est Ecclesia, in confessionalis; infirmorum vero est domus, in qua degit infirmus: dixi ordinario, nam extra confessionale, non est decens admittere foeminas, nisi aliqua sit adeo corpore impedita, ut ad confessionale accedere nequeat, & tunc Sacerdos stare debet in majori distantia possibili, & avertere faciem a pœnitente. Si occurrat aliquem magnum Peccatorem accedere loco, & tempore importuno, non est amittenda occasio conversionis illius, sed ubique audiri potest, & debet. Modus ordinarius est audire cum superpelliceo, & stola violacea pendente, quoad hoc tamen standum est consuetudini loci, & statutis Synodalibus: certe audire sine veste talari est valde indecens. Religiosi audire possunt Confessiones cum proprio habitu.

2 Quomodo se geret Parochus cum accedente ad Confessionem cum vano habitu? *Resp.* Si vanus ornatus non multum excedat morem patriæ, neque sit adeo sapiens lasciviam, & inhonestatem, ut probabiliter judicet, tantum asferre culpam venialem, corrigat pœnitentem, sed non arceat a Sacramento; si ornatus sit de se inhonestus, & inferens culpam mortalem omnino repellat; qui enim sic accedit, cum sit in peccato mortali, non est capax absolutionis.

3 Quomodo excipiet Confessionem surdi? *Resp.* Taliter se geret, ut adstantes ejus peccata

audire nequeant: hinc audiet in loco remotiori: & interrogationes tantum faciet; quæ necessariae sunt ad peccatorum numerum, & speciem excipiendam, neque divertet se ad alia minus necessaria, ne nimis gravando poenitentem, eum avertat a tam salutari remedio.

4 Quomodo se geret cum pueris, & rudioribus? *Resp.* Circa Pueros caveat, ne interrogationibus inutilibus, in materia venerea eos doceat malitiam, quam adhuc ignorant, hinc nisi ipsi aditum, & occasionem præbeant, puto non esse sanum consilium eos de actibus inhonestis interrogare; si experimentum pueri poenitentis in Doctrina Christiana non habeat, videat, num sciat ea, quæ ad bonam confessionem necessaria sunt; & si ignoret, dimittat eum ad aliud tempus, in quo eum instruat, & postea confessionem excipiet.

5 Circa Rusticos, qui grossiori modo confitentur, eos cum charitate excipiat; speciem, & numerum peccatorum indagando; si interrogationibus necessariis, non ita bene prima, & secunda vice satisfaciunt, non ideo dimittat statim eos pro meliori examine, si enim milles dimittantur, non redibunt melius instructi, quam si cum charitate, & patientia in ipso actu confessionis Parochus eos examinet. Si autem aliquis Rusticus, totaliter imperitus accedat, benigne eum dimittat, ut se prius examinet, & inde peccata, quæ memoriae occurrunt, pro modulo, & capacitate sua subiciat clavibus.

6 Caveat Parochus, ne Parochianorum peccata per inutiles interrogationes, curiosius quam necessitas postulat, indagando, sit in causa revelationis complicitis delicti sine ulla necessitate. Insuper, si advertat aliquem in adolescentia suum peccatum præ verecundia tacuisse, non eum cogat omnes confessiones, quas bona fide per multos annos fecit, non reflectens ad peccatum antecedenter malitiose relictum, repetere; in illis

lis enim confessionibus, in quibus conscientiam peccati omitti non habuit, peccata exposita fuerunt directe absoluta, hinc nulla est necessitas ea repetendi; sed solum imponet repetitionem earum confessionum, quas sacrilege fecit,

7 Quid faciet Parochus cum consuetudinario, qui verum numerum peccatorum aperire nequit? *Resp.* Juxta *Tamburinum* Consuetudinarius tenetur dicere, non solum tempus sui mali status, sed etiam principales species peccatorum, quas memoria retinet, & saltem in confuso toties, plus, minuve per menses, vel per Hebdomadas; neque in hoc casu Parochus tenetur calculare numerum peccatorum, verbi gratia dicendo, iste peccavit ter in hebdomada, annus tot habet hebdomadas, ergo toties peccavit; absque enim hoc calculo, satis cognoscit malum pœnitentis statum.

8 Quid faciet Parochus, si ad eum accedat excommunicatus, aut habens casus reservados? *Resp.* Si excommunicatio sit occulta, & nulli reservata, & inveniat confitentem bene dispositum, eum absolvat prius ab excommunicatione; deinde a peccatis: Si autem sit publica, eum remittat ad habentem auctoritatem, ut satisfaciatur Ecclesiæ. Quantum ad casus reservados, si ex dimissione pœnitentis inabsoluti immineat grave scandalum, neque possit tunc adiri Superior: vel si urgeat tunc necessitas magna accedendi ad Sacramentum vivorum; neque etiam potest adiri Superior, absolvat directe a non reservatis, & indirecte a reservatis, explicando ei onus, quod habet adeundi Superiorem, ut a reservatis directe absolvatur; Si pœnitens asserat, se habuisse a Superiore licentiam confitendi simplici confessorio, adeoque sublatam fuisse reservationem, debet eum directe absolvere; Pœnitenti enim credere debet tam pro se, quam contra se. Si Parochus scienter a casu reservato, vel a censura absolvere ausus fuerit, peccat lethaliter, & incidit in excommunicationem Papæ reservatam; nō in-

currit in istas pœnas; si absolvat ex inadvertentia, & per oblivionem casuum reservatorum, vel per ignorantiam, dummodo non sit supina, & affectata.

9 Peccatne Parochus dimittens ex abrupto eum, quem nequit absolvere, cum ex tali sollicita dimissione adstantes sint intellecturi, eum non fuisse absolutum? *Resp. Possevinus cap. 7. num. 4.* putat, eum non peccare, quia ad Confessionale acceditur non solum pro Confessione, sed etiam pro consilio, pro recipienda spiritali consolatione tempore adversitatis, hinc ex dimissione sine absolutione, per se non oritur manifestatio gravis peccati. Verum consultius est, ut Parochus recitatis aliquibus precibus secreto, puta Pater noster, benedictionem det pœnitenti, sic enim magis providet bonę illius famę.

10 Quid debet facere Parochus, cum ad eum accedit habens casum difficilem, quem statim resolvere nequit? *Resp.* Nonnulli Confessarii, cum maximo pœnitentium onere in casu difficili eos remittunt ad pœnitentiarium, nec advertunt primo pœnitentem in villa, per multos dies, hebdomadas, & forte menses permanfurum in lethali; antequam commodum habeat adire Civitate Pœnitentiarium, secundo neque advertunt pœnitentem dispositum per expositionem peccati, habere jus ad absolutionem, quę ei denegari non potest sine gravi injuria, maxime a confessario ex iustitia, qualis est parochus. Cum ergo occurrit audire casum difficilem, ex quo dubitat forte oriri plures obligationes restitutionis, quas sic ex abrupto bene distinguere nescit, remittat pœnitentem ad aliud tempus, ut interim, vel ipse consulat auctores, vel de licentia ipsius doctum Casistam, a quo instruatur, & de præsenti absolvat pœnitentem, tamen promittat quoad obligationes restituendi, compensandi, & similes stare iudicio subsequenti, & eas implere, si pœnitens nolit hanc obligationem assumere, poterit in absolutum dimittere; non enim

enim est dispositus, qui renuit pro peccatis suis satisfacere: & stare iudicio prudentiori faciendo de ejus obligationibus.

11 Quid agere debet Parochus cum eo, qui gravia minatur, nisi eum absolvat? *Resp.* Talis peccator, qui nimis conatur absolutionem consequi, est omnino indispositus, & nullo modo absolvendus; neque enim licitum est; ob timorem mortis absolutionem conferre indigno; benigne ergo eum moneat talem absolutionem nullatenus ei profuturam, imo reum facere gravioris sacrilegii, & omnibus modis iram illius lenire conetur, cetera Deo committendo.

12 Quid agat Parochus, qui non jussit restitutionem faciendam a pœnitente, qui proximum damnificavit? *Resp.* Juxta dicta in capite de Pœnitentiaro, si ex oblivione, & bona fide illam non imposuit pœnitenti, vel si prudenter credidit pœnitentem restitutum, puta, quia ipsum novit hominem timoratae conscientiae, & scientem obligationem suam, ad nihil tenetur, si autem culpabiliter omisit monere de restitutione facienda, tenetur ipse de proprio restituere, casu quo putet, pœnitentem non restitutum, est enim causa damni proximi; potest etiam uti hoc remedio, adire pœnitentem, petere ab ipso licentiam loquendi cum eo de rebus auditis in sua confessione, qua obtenta, monere ipsum de restitutione facienda.

13 Potestne Parochus audire suum Parochianum repertum nedum extra parochiam; verum etiam extra diœcesim? *Resp.* Affirmative, ita *Homobono, tract. 5. cap. 3. q. 16.* Parochus enim potest suum subditum ubique repertum sacramentaliter absolvere; in iis enim, quæ sine strepitu sunt, nullius violatur jus. Hoc sustinetur universaliter a Doctoribus, ut videre est apud *Barbosam de officio Parochi, cap. 19. nu. 5.* Adde, quod in Bulla superna Clementis X. hoc negatur Regularibus, & Parochi nullatenus nominantur; cum ergo exceptio firmet regulam

in contrarium, videtur hoc jus Parochis concessum. Caveat tamen Parochus; ne talem confessionem excipiat publice in confessionalis, hoc enim prohibetur regulariter ab Episcopis, hinc, ut monet Poslevinus, ad fugiendam vexationem, secreto hoc faciat. Adderem ego consultius esse abstinere ab usu talis facultatis, nisi magna pœnitentis utilitas hoc exigeret, communiter enim hoc fieri non solet.

14 Quid facere debet Parochus cum pœnitente accedente cum casu aliquo reservato Summo Pontifici? *Resp.* Hunc adjavet, ut lucretur, & non prolabatur in desperationem. Poterit ergo scribere ad Sacram Pœnitentiarum Romanam, quæ brevem instructionem edidit de modo scribendi, cujus exemplar in fine hujus Sectionis appono, ut eo uti possit: addo etiam formulas absolutionum a censuris, & dispensationum a votis, & impedimentis Matrimonii, ut obtenta gratia, ea uti possit cum omni decentia.

15 Tempore pestis, potestne Parochus, ob periculum infectionis, duobus, vel tribus peccatis infirmis auditis, tradere absolutionem, & fugere, non audita integra ejus confessione? *Resp.* juxta *Marchium de bello divino, par. 3. c. 4. n. 5. & sequentibus*: non licere, quia Parochus debet tradere animam suam pro ovibus suis, quoties hoc necessarium est saluti spirituali illarum, nulla autem major potest inveniri necessitas, quam tempore mortis excipere omnia peccata, tollere scrupulos, addere remedia, aditum præcludere desperationi; Parochus autem, qui uno, vel altero peccato audito absolvit, relinquit infirmum cum magno dubio suæ salutis, timore plenum, & desperationi propinquum; facilius enim esset audire omnia peccata infirmi, quam ipsum persuadere confessionem non integram materialiter tunc sufficere ob periculum vitæ, quod imminet Confessario. Contrariæ sententiæ sunt plures Doctores, cum *Bonacina de Sacram. in gen. disp. 5. quest. 1. sect. 1. par. 2.* & major eorum

rum ratio reducitur ad hoc: sicuti penitens sibi imminente gravi vitæ periculo, non tenetur omnia peccata aperire, sed sufficit, quod habeat animum præparatum dicendi tale peccatum cessante periculo, ita confessorius, cum gravi vitæ argumentum bene solvitur a *Marchino n. 19.* qui addiecit hoc discrimen, quia hoc Sacramentum est institutum in favorem pœnitentis, non confessorii, ideoque velle obligare pœnitentem, cum periculo vitæ confiteri aliquod peccatum, esset odiosum, atque humanæ fragilitati impossibilem reddere confessionem: At Parochus, dum parochialem curam suscepit, propria voluntate quælibet onera illi annexa acceptavit, inter quæ illud est, quod suam vitam pro grege suo teneatur exponere in administratione Sacramentorum; fateor tamen, Parochum posse abstinere ab interrogationibus minus necessariis, quæ tantum sunt ad melius esse, sed tantum debere peccatoris statum cognoscere, ac integre peccata, quantum ad speciem, & numerum, juxta Tridentini mandatum audire.

16 Advertat Parochus ad strictissimam obligationem sigilli, quæ de jure naturæ, Divino, & Ecclesiastico eum obligat ad non revelandum, neque directè, neque indirectè audita in confessione. Advertat cum Bonacina, non ei licere dicere, in hac parochia (maxime si parva sit) multum dominatur tale vitium: advertat, cum petitur ab ipso informatio pro Matrimonio ineundo, non posse uti scientia confessionis, aperiendo defectus puellæ in confessione auditos, neque impedimentum dirimens occultum ex copula illicita, quod Sacramentaliter excepit. Advertat insuper, si sciat ex confessione tantum suum famulum esse furem, & habere claves suæ caplæ, non posse illum dimittere, neque seras mutare, aut extraordinarias diligentias facere, nisi superveniat nova causa independens a confessione, vel nisi aliquis consulto hoc ei in

confessione dixerit, ut rei suæ melius consu-
lat.

17 Quid facere debet Parochus, cum acce-
dit ad infirmum in mortis articulo constitutum,
qui nulla peccata confiteri potest? *Resp.* Cum
Barbosa, cap. 19. n. 46. si infirmum Sacramentum
pœnitentiæ expresse desideravit, & petiit pro-
pter hoc Parochum, & si nullum peccatum,
propter amissionem loquelæ, vel propter phræ-
nesim explicare possit, absolvendus est: si autem
expresse absolutionem non petiit, sed signa pœ-
nitentiæ dat tundendo sibi pectus, manum Paro-
chi complectendo, & similia, quibus prudenter
judicetur, ipsum absolutionem petere modo me-
liori sibi possibili, absolvi etiam debet; si au-
tem signa pœnitentiæ sint valide dubia, absol-
vi poterit sub conditione, licet enim talia signa
edita a sanis non sint sufficienter indicantia, il-
lum petere Sacramenti remedium, hoc est, quia
sanus loqui potest, & habet signa clariora, qui-
bus declarare debet suam mentem; tamen edi-
ta ab infirmo morti proximo, qui verba nequit
pro ferre, præsumi debent ad Sacramentalem
absolutionem petendam esse directa; cum in
tali casu unusquisque hoc animæ suæ remedium
quærere soleat.

18 Multo magis absolvendus est infirmus,
qui incepta confessione in phrænesim incidit, vel
loquelam amisit, licet ex præcedenti peccatorum
accusatione constet, ipsum plura debere resti-
tuere, vel debere satisfacere Ecclesiæ, quia ex-
communis notorius est, aut aliud onus ad-
implendum in conscientia habeat: præsumen-
dum enim est, istum animum habuisse paratum
ad obediendum in omnibus confessorio, licet ex
phrænesi, aut amissione loquelæ, hoc nequeat
explicare. Si autem denuo recuperetur loque-
la, aut phrænesis cesset, iterum audiendus est,
& denuo impendenda absolutio, ita *Barbosa,*
eum pluribus, cap. 19. n. 47.

19 Quid agere debet Parochus cum infirmo,
qui

qui mortis proximus confiteri non vult? *Resp.* Cum omni charitate eum moneat de obligatione pœnitentiæ in articulo, vel periculo proximo mortis, cui, si non satisfaciat, cum possit, mortaliter peccat, adeoque sic impœnitens moriens, non potest in loco sacro sepeliri, ubi suavia verba hortatoria nihil proficiunt, eum terreat minis inferni, & conetur vivum descendere ad inferos, ne descendat mortuus; si iudicet, se nihil proficere, eo quia forte ejus persona sit illi invisæ, curet alium Confessarium vocari, & omni studio conetur eum adjuvare, & luerari; animam enim illius Deus exquiret de manu sua: hinc poterit addere suas, & aliorum preces ad impetrandum ei finalis pœnitentiæ donum.

20 Quid ager Parochus vocatus ad audiendam confessionem foeminae, quæ in partu valde laborat? *Resp.* Si illa dixerit peccata sua fortiter, ita ut obstetrices, quæ recedere non potuerunt, in tam gravi periculo aliquod peccatum audierint, moneat eas teneri ad rigorosum sigillum, neque posse aliquid de audita confessione revelare.

21 Reliqua, quæ pertinent ad infirmum excommunicatum; vel concubinarium, vel in rixa vulneratum habentur *Cap. 6. Sect. 9.* quæ vero spectant ad visitationem infirmorum, habentur in hoc eodem capite, sectione 10.

INSTRUCTIO PAROCHORUM ET CONFESSORUM PRO CASIBUS,

*Quorum absolutio, seu dispensatio a Sacra
Pœnitentiarum Apostolica impetratur.*

CUM sæpe sit experientia compertum ; plurimos utriusque sexus Christi fideles, & præcipue in longinquis degentes censurarum vinculis, votorum obligationibus, Matrimoniorum impedimentis, nec non irregularitatum, & casuum quoquomodo reservatorum ligaminibus adstrictos, ad Sanctam Sedem, ejusque sacram Pœnitentiarum spectantibus irretitos, in illis lacrymose persistere, & continuis conscientie agitationibus laboriose perdurare; cujus mali causas ex similibus provenire innotuit.

Primo eo, quod Parochi, vel alii, ad quos hujusmodi Pœnitentes recurrere contingit, in Pagis, aut locis ruralibus degunt, & viam, modumque recurrendi ad præfatam sacram Pœnitentiarum ignorant, nec aliquem Romæ agnoscunt, ad quem supplicationes dirigant, unde Pœnitentes perplexos dimittunt, qui cum ad Ordinarium accedendi (præsertim si sint feminae) verecundia, aut timore intercludantur, consilium ulterius requirere nescientes, remedium desperant, & in prædictis vinculis, obligationibus, impedimentis, inhabilitatibus, & casibus reservatis, cum periculo damnationis inforDESCUNT.

Se-

Secundo evenit, quod pœnitentes egeni recognitionem pro sollicitatione, & labore Agentium Romæ commorantium, exsolvere non valentes, mœerentes, afflicti, ac conscientiae motibus concussi, in periculoso statu manere coguntur, & forte (quod pejus est) sibi persuadent Sacrae Pœnitentiariae Tribunal aliquid lucri pro litteris prædictis recipere, cum revera sacrae Pœnitentiariae Ministri, nec aliquid quamvis minimum, nec etiam sponte oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, singulos ad se recurrentes, serena fronte complectantur.

Tertio accidit etiam nonnunquam per inadvertentiam exponentium, ut gratiae juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eo quia casus, & circumstantias necessarias reticeant, unde fit, quod litterarum executores, casu postea pœnitentium examinato, rem aliter se habere, quam expressum fuerat, comperiant, & gratias subreptitias, aut obreptitias esse inveniant, quare pœnitentes confusi remanent, & spe novæ dispensationis se carere putantes, in prædictis vinculis, & obligationibus miserabiliter remanent.

Quare gratum Deo, & utile fidelibus futurum esse speratur, si iste modus recurrendi ad ipsam sacram Pœnitentiariam proponatur.

Confessores itaque, cum Pœnitentes vinculis præfatis irretitos ad se accedere contigerit, casuum qualitates, & præfatorum casuum circumstantias considerent, causasque dispensationum, aut commutationum exprimant, & caveant, ne quod occultum est, publicum faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum, nam publica, vel ad publicum redacta, non pertinent ad sacram Pœnitentiariam.

Et si præfati Confessores poterunt casus pœnitentium præfatos, cum dictis circumstantiis, & causis exponere, sive latino, sive
quo.

quocumque alio idiomate propriæ Religionis; nam Sacra Pœnitentiaria suos ex quacumque Regione Pœnitentiariorum subordinatos habet, & exprimant insuper in fine expositionis casus, nomen, cognomen, cui sit a Sacra Pœnitentiaria rescribendum, etiam si ipsum nomen, & cognomen sit fictitium. Itemque modum, per quem responsio secuta dirigi possit, significando scilicet vulgari nomine, Oppidum, seu Civitatem, & Regionem, cum data mensis, & anni in hunc modum.

Intus incipiant Epistolam, seu supplicationem sic.

Eminentiss. & Reverendiss. Domine:

N Mulier emissis votum simplex Castitatis, manet in periculo incontinentiæ, nisi nubat, supplicat sibi votum commutari ad effectum contrahendi Matrimonium.

Terminet Epistolam, seu supplicationem sic.

Dignetur Eminentia vestra rescribere ad N. & N. & exprimant nomen, & cognomen illius; cui est rescribendum, ad Civitatem N. exprimendo nomen Civitatis, per Oppidum N. exprimendo vulgari nomine, nomen Oppidi. Et dirigere Breve, seu gratiam simplici Confessorio, seu Confessario Magistro in Theologia, sive Decretorum Doctori, sive Parocho, cui Pœnitens aperuit suam conscientiam, ne ipse Pœnitens, & præsertim scemina cogantur circumvenire pro executione gratiæ Sacra Pœnitentiaria.

Dirigant Epistolam, seu supplicationem scribendo extra, seu a foris in hunc modum.

*Eminentissimo, & Reverendiss. Domino
Cardinali Majori Pœnitentiaro.*

Romam.

Et si tradiderit responsio, Confessarii rescribant, & si opus fuerit, semel, & iterum, ne forte prior Epistola sit perdita.

Rogantur insuper Parochi, sive Confessarii, ad quos præsentēs litteræ pervenerint, illam notitiam, quibus poterunt, pro animarum salute communicare.

Ne elaborent nimis Confessarii, in dando executionem literis, seu gratiæ Sacræ Pœnitentiariæ, impressus est Romæ in Stamparia Apostolica Libereulus, cujus titulus est. --- MANU-
DUCTIO AD EXEQUUTIONEM LITE-
RARUM SACR. POENITENT. NECESSA-
RIA CONFESSARIIS, PAROCHIS, EPISCO-
RIS, ET RELIGIONUM SUPERIORIBUS
--- in qua non solum datur modus exequendi literas Sacræ Pœnitentiariæ, sed etiam modus legendi Brevia characterē Gothico scripta.

F O R M U L Æ

Pro bono usu concessionum impetratarum a Sacra Pœnitentiaria, desumpta a Libro, cui titulus est:

Manuductio ad exponendas Litteras Apostolicas Sacræ Pœnitentiariæ, Auctore *P. Tiburtio Navar. Ordinis S. Francisci.*

Formula concedendi dilationes, ad implendum Vota.

INsuper Auctoritate Apostolica, specialiter mihi delegata, tibi dilationes ad implendum Votum Religionis, quod emisisti, concedo, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Formula absolvendi a transgressione Voti Religionis, aut Castitatis, si Matrimonium contractum sit.

ITem Auctoritate Apostolica, mihi specialiter delegata te, non obstante voto Religionis (vel) Castitatis, quod emisisti, & transgressus fuisti, in Matrimonium remanere, & debitum Conjugale reddere posse, & debere declaro, & ut idem debitum etiam exigere licite possis, & valeas, tecum eadem Auctoritate Apostolica dispenso. In Nomine, &c.

For.

*Formula commutationis voti Religionis
in alia opera.*

Item Auctoritate Apostolica, mihi specialiter delegata tibi votum Religionis, quod emisisti in opera pietatis, quæ tibi præscripti dispensando; ad effectum licite contrahendi Matrimonium (seu) ad effectum remanendi in sæculo in vita cœlibe commutato. In nomine Patris, &c.

Pro commutatione votorum Castitatis, aut Peregrinationis eadem formula inservit, mutatis mutandis.

*Formula dispensationis super impedimento
occulto affinitatis; proveniente ex
copula illicita, ad contrahendum
Matrimonium.*

Insuper Auctoritate Apostolica, mihi specialiter delegata, dispense tecum super impedimento primi, seu secundi: seu primi, & secundi gradus affinitatis, ex copula illicita a te habita cum Matre, aut Sorore, aut Consobrina, aut &c. mulieris, cum qua contrahere intendis, proveniente, ita ut præfato impedimento non obstante; Matrimonium cum dicta muliere, publica servata forma Concilii Tridentini, contrahere, consummare, ac in eo remanere licite possis, & valeas. In Nomine Patris, &c.

Insuper eadem Auctoritate Apostolica, prolem, quam ex Matrimonio susceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In Nomine Patris, &c.

*Formula dispensationis super impedimento ec-
culco affinitatis ex copula illicita prove-
niente ad remanendum in Matrimo-
nio contracto.*

INsuper Auctoritate Apostolica, mihi spe-
cialiter delegata, dispenso tecum super im-
pedimento primi, vel secundi affinitatis
gradus ex copula illicita, quam cum So-
rore, vel Matre, vel &c. tuæ putatæ con-
jugis antea habuisti; ita ut illo non ob-
stante, renovato consensu cum præfata con-
juge, Matrimonium cum illa contrahere,
consummare, & in eo remanere licite va-
leas, & possis. In Nomine Patris, &c.

Item eadem Auctoritate Apostolica prolem,
si quam suscepisti, & susceperis, legitimam
fore decerno, & declaro. In Nomine Pa-
tris &c.

*Formula dispensationis super incestu, non ex-
presso in litteris obtentis a Dataria
ad contrahendum.*

INsuper Auctoritate Apostolica, mihi spe-
cialiter delegata dispenso tecum super im-
pedimento ex incestuosa copula, quam cum
tua consanguinea, seu affine habuisti, pro-
veniente, ut præfato impedimento non ob-
stante, Matrimonium cum illa ad formam
litterarum dispensationis, quam a Sede Apo-
stolica obtinuisti, contrahere licite possis,
& valeas. In Nomine Patris, &c.

*Formula dispensationis super impedimento;
ut supra, ad remanendum in
Matrimonio contracto.*

INsuper Auctoritate Apostolica, mihi specia-
liter delegata, dispenso tecum super impedi-
men-

mento ex incestuola cognatione in litteris dispensationis, cuius vigore contraxisti, non expressa, proveniente, denuo Matrimonium cum illa contrahere, renovato consensu, & consummare, ac in eo remanere licite possis, & valeas. In Nomine Patris, &c.

Item eadem Auctoritate Apostolica prolem, si quam suscepisti, aut suscepturus es, legitimam esse, & fore decerno, & declaro. In Nomine Patris, &c.

Formula dispensationis pro Consanguineis, vel affinibus, qui ignorantes gradum prohibitum, Matrimonium contraxerunt, publicationibus in Ecclesia factis.

Insuper Auctoritate Apostolica, mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento tertii, vel quarti gradus consanguinitatis, vel affinitatis, ut illo non obstante cum tua putata conjuge, prævia renovatione prioris consensus, Matrimonium secreto inter te, & ipsam contrahere, & consummare, ac debitum conjugale exigere, & reddere licite valeas. In Nomine Patris &c.

Insuper Auctoritate Apostolica prolem, si quam suscepisti, vel susceperis, legitimam esse, & fore decerno, & declaro. In Nomine Patris, &c.

Formula pro iis, qui Matrimonium contrahere desiderant, cum impedimento criminis occulto.

Insuper Auctoritate Apostolica, mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis ex adulterio, & fide data proveniente (vel, si aliud crimen sit, illud exprimatur) ut illo non obstante, cum muliere Matrimonium, publica servata forma Tridentini Concilii, contrahere, &

con-

consummare debitum conjugale exigere, & reddere licite possis, & valeas. In Nomine Patris, &c.

Pariter eadem Auctoritate Apostolica prolem susceptam, non tamen in adulterio, & suscipiendam, legitimam esse, & fore declaro. In Nomine Patris &c.

Formula pro his, qui Matrimonium contraxerunt, cum impedimento criminis occulto.

INsuper Auctoritate Apostolica, mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis ex adulterio, & fide data proveniente (vel alio, si aliud sit) ut illo non obstante, Matrimonium cum tua putata conjuge contrahere, consummare, ac debitum conjugale exigere, & reddere valeas. In Nomine Patris, &c.

Pariter eadem Auctoritate (ut supra pro legitimitate prolis) &c.

Formula concedendi jus exigendi debitum conjugale, postquam hoc amissum fuit, ob peccatum incestus cum consanguinea Conjugis.

INsuper Auctoritate Apostolica, mihi commissa, dispenso tecum; ut non obstante affinitate, quam contraxisti cum tua Uxore ex illicita copula a te habita cum ejus Sorore, (vel &c.) cum eadem remanere in matrimonio possis, debitumque conjugale ab eadem exigere, & reddere licite valeas. In Nomine Patris, &c.

S E C T I O IX.

*De Casibus Reservatis Ecclesie
Bononiensis.*

NE errent Parochi in usu Clavium, tam in danda, quam in neganda absolutione, utile est, hic brevem explicationem Casuum reservatorum hujus Diocesis addere, & quod utique præsto servato ordine appo-
sito in folio Casuum reservatorum.

2 Primus Casus. Blasphemia hæreticalis. Declaratio contenta in eodem folio Blasphemia hæreticalis est, qua aliquid Deo tribuitur, quod illi non convenit, vel aliquid ab eo aufertur, quod ei convenit, ut *Dio traditore, al dispetto di Dio*; Si vero, qui protulit Blasphemiam hæreticalem, habuit errorem in intellectu, ei pertinaciter assentiendo, idest sciens esse contra determinatum ab Ecclesia de fide, quod ore pronunciavit, utpote hæreticus talis Blasphemus incidit in Excommunicationem Summo Pontifici reservatam in primo Cap. Bullæ Cœnæ Domini. Et qui prolatam audivit, vel quamcunque aliam hæreticalem, tenetur deferre Blasphemum Ordinario, vel Inquisitori sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ reservatæ, ut in sum-
mario Edicti pro Sancta Inquisitione, n. 1.

3 Ut facilius distinguat Parochus Blasphemiam hæreticalem a simplici, scire debet, illas convenire in hoc quod utraque est dictum aliquid contumeliosum contra Dei honorem, & cultum ipsi debitum; Sed differunt per hoc quod Blasphemia simplex est contumelia contra divinam laudem; hæreticalis addit dehonorationi Dei etiam qualitatem erroris contra aliquem Fidei articulum: Hinc Blasphemia hæreticalis duplicem habet malitiam, alteram irreverentiæ contra divinam laudem, alterâ inobedientiæ con-
tra

tra præceptum externæ confessioni Fidei ; & si fit cum errore intellectus assentientis dicto contumelioso hæreticali , habet etiam tertiam malitiam peccati hæresis. Verum ut notat *Homobonus de casibus reservatis c. de i. casu ex Bannes* , qui assentitur Blasphemiam hæreticali a se dictam , non est proprie Blasphemus , sed infidelis , siquidem Blasphemia in rigore non consistit in sentiendo aliquid contra Deum , sed in dicendo .

4 Dividitur primo Blasphemia in Blasphemiam cordis , oris , & operis : Blasphemia cordis est illa , qua , per intellectus operationem nullo signo exteriori manifestatam concipitur Deus aliter ac est , taliter blasphemavit impius , de quo Psalmista : *Dixit insipiens in corde suo , non est Deus* : Blasphemia oris est illa , qua locutione impia habente annexum errorem contra aliquem fidei articulum , infertur contumelia in Deum ; vel in Sanctos , taliter blasphemaverunt Judæi dicentes de Christo , quod *Damonium habet* , & in *Behelzebub Principe Damoniorum ejicit Demonia* ; Blasphemia facti est illa , qua facto aliquo scelesto indicante errorem contra Fidem , contumelia Christus , Sancti , vel Divina afficiuntur , taliter se gesserunt milites Christum conspuentes , & percutientes , dicendo , prophetiza nobis , quis te percussit . Verius tamen in rigore Blasphemia non consistit in factis solis , ut advertit *Homobonus ibidem* , sed in solis verbis , mente , ore , aut scripto prolatis ; quia Blasphemia opponitur divinæ laudi , quæ solis verbis exhibetur , licet honor , verbis , & factis præstari possit , ita *Homobonus . p. 2. de casibus reservatis* ; & adducit *D. Thom. 2. 2. q. 103. art. 1. Bonacina , q. 8. p. 1. negari tamen non potest* , ut notat *Dandinus cap. 4. sect. 1. n. 53.* aliqua facta verbis æquipollentia rigorose Blasphemiam continere , ut si mutus in Cælum expuat , vel lapides contra illud conjiciat ; vel dentibus in eum fremat .

5 Dividitur secundo in informem , & non unde-

undequaque perfectam, quæ scilicet non proficitur ex odio Dei, sed ex iracundia, desperatione, vel alia vehementi passione, & hæc indirecte tantum; ut docet *Bannes 22. q. 13. art. 1.* est contra Deum: & formatam, seu undequaque perfectam, quæ scilicet oritur ex depravato affectu contra Deum, quem impius blasphemans labiis, & corde dehonorare intendit.

6 Dividitur tertio in absolutam, quæ profertur sine ulla dependentia ab alia propositione, ut si dicatur Deus non est providus; & conditionatam, quæ profertur cum dependentia ab aliqua conditione, vel præsentis, ut si quis dicat: renego Deum, si hoc verum non est: vel præteriti, ut renego Deum, si hoc non feci: vel futura: ut renego Deum, si hoc non faciam. Propositiones Blasphemias hæreticales conditionales retinere eandem malitiam, quam habuissent, non apposita conditione, docet *Dandinus sect. 3. n. 26.* ubi vocat hanc sententiam communem, quia in propositione conditionali est voluntas de præsentis, hinc illæ Blasphemias conditionales ostendunt, pravam affectum voluntatis blasphemantis contra Deum iam esse. Alii tamen distinguunt, cum *Carena, Dicastillo, Mazzuchello*, & volunt huiusmodi Blasphemias, cum conditione vera de præsentis, vel præterito non esse hæreticales, saltem pro foro interno, neque pravam affectum contra Deum ostendere, sed esse locutiones hyperbolicas referentes similitudinem non talem, & adæquatam cum Fidei veritate, sed proportionalem, & aliqualem suo modo: sic qui dicit, renego Deum, si hoc feci, intendit dicere, ita suo modo verum est, me hoc non fecisse, sicuti verum est suo modo, Deum esse, quod firmiter credo. Hinc etiam *Dandinus* eas excusat ab Hæreticali, & vult esse tantum Hæresi proximas, quia subiectant Deum rebus, & factis humanis, tanquam ex eorum certitudine pendeat firmitas, qua quis tenetur Deum credere.

6 Cum res ista valide dubia sit propter Auctoritatem diversitatem diversimode istas propositiones interpretantium, ita ut alii eas interpretentur in sensu Catholico, alii vero in Hæretico, mihi videtur, prudentem Parochum, juxta *Bordonum a Dandino* citatum, attendere debere ad intentionem proferentis; si enim proferens hujusmodi Blasphemiam, hoc ita verum est, sicuti verus est Deus: vel renego Deum, si hoc non feci, intendat, veritatem humanam esse æqualem veritati divinæ, vel dogmati fidei, utique est nedum Blasphemus, sed hæreticus. Si intendat, per divinam veritatem, suam veluti debilem, confirmare, illa propositio est juramentum, non vero Blasphemia, & poterit quidem esse perjurus, si propositio est falsa, non autem blasphemus. Sine ullo scrupulo *Tamburinus, lib. 2. in Deca. cap. 6. n. 22.* resolvit has duas propositiones conditionales: nego Deum, si res ita non est: vel Deus est injustus, si te non percutiero, ad sensum sanum, & Catholicum, quia, inquit, non est sensus, ut *Sanchez* putat, quasi fides mea, vel justitia Dei dicatur dependere a veritate rei creatæ, vel a futuro eventu, quo pacto certe esset Blasphemia, sed sensus communiter est in hunc modum, sicuti est mihi certum ex gratia Dei, me non esse recessurum a Fide, ita certum est, quod assero, & sicuti est mihi certum, Deum esse justum, ita certum est, te a me fore percutiendum.

7 Si tamen quæras, quid judicare debeat Parochus, cum examinato animo alicujus idiotæ Blasphemias hæreticales comparativas, vel conditionales proferentis, non bene colligatur ejus intentio. Respondeo cum *Leandro de juramento, tract. 1. dis. 5. q. 42.* dictas Blasphemias non esse censendas hæreticales; quia cum non constet de perversitate animi illius, censendus est hyperbolice, & per similitudinem loqui; magna enim ira existente, animus exacerbatu soler, ut plurimum, loqui hyperbolice, & per excessum:
non

non per æquiparantiam, & æqualitatem; & verbi in dubio non sunt sumenda, ut sonent delictum: nunquam enim præsumitur crimen, nisi de eo clare constet, ita *Bonacina, de 1. præcept. Decalog. l. 13. qu. 8. p. 2. n. 12.* Hæc sufficere possent, ut Parochus prudenter judicet, quænam sit Blasphemia hæreticalis non absolvenda, quæ vero simplex, & gravi imposita pœnitentia, sit absolvenda; nihilominus ad faciliorem, & pleniorẽ eruditionem sequendo methodum *Homoboni, & Mazucchelli*, nonnullas Blasphemias, quæ utique hæreticales sunt, hic appono. Unum moneo, duos modos hæreticaliter blasphemandi assignari in declaratione, communiter tamen ab auctoribus tres apponuntur. Primus, quo tribuitur Deo id, quod ei non convenit: secundus, quo aufertur a Deo aliquid, quod ei convenit: tertius, quo tribuitur Creaturæ, quod convenit soli Deo, ut si Diabolus dicatur omnipotens; septem alios assignat ex nonnullis Doctoribus Dandinus, qui tamen satis coincidunt cum assignatis.

8 Blasphemix certo hæreticales, & reservatæ: Nego Deum, Crucem, Sacramentum, Chrisma, quod fronte percepi, intemeratam Dei Virginitatem Apostolos, vel alios Sanctos in libris Canonicis contentos, sunt Blasphemix hæreticales, quia involvunt negationem Fidei Deo debitæ.

9 Pœniteat Deum, D. Petrum, malum Deo contingat, pereat Deus, sunt Blasphemix hæreticales, quia malum tribuitur Deo, & Beatis, quod est ab ipsis alienum.

10 Velit nolit Deus, hoc ita fiet, ad despectum Dei volo hoc facere, Deus non potest hoc impedire, neque Deus te eripiet a meis manibus, Deus non te creavit, neque Deus potest hunc scelestum ad bonam frugem reducere, Deus hoc Matrimonium numquam fecit. Sunt Blasphemix hæreticales, quia negant Deo omnipotentiam, quæ ei convenit.

11 Jurans per pudenda Christi, aut B. Virginis, vel illa inhoneste nominans, hæreticaliter blasphematur, ex *Mazucchello*, quia licet talia membra habeant, non habent tamen ut aliquid vituperabile, sed ut pars corporis, hinc licet verba illa non contineant falsitatem enunciative, seu in actu signato, continent tamen eam quoad modum dicendi, & in actu exercito, quæ falsitas sufficit ad Blasphemiam hæreticalem.

12 Maledicta in Deum, vel in Sanctos coniiciens hæreticaliter blasphematur, non enim maledicta Deo convenire possunt; item dicens Deum proditorem, acceptatorem personarum, crudelem, injustum, terrena hæc ignorantem, vel si turpiter proferat, Deus non vult mihi benefacere, vel si Deus non vult mihi succurrere, succurat Diabolus, Blasphemiae hæreticales sunt, qui auferunt a Deo Justitiam, Sanctitatem, Misericordiam, & Scientiam.

13 Dicens: Virgo Meretrix, est blasphemia hæreticalis; quia in nomine Virginis per antonomasiam venit excellentior, idest B. Virgo Maria.

14 Vocans Diabolum sanctum, omnipotentem, vel dicens, Dæmon potest plus quam Deus, hæreticaliter blasphematur, quia tribuit creaturæ, quod est proprium Dei, & ex hoc capite hæreticaliter etiam blasphematur, qui serio jurat per falsos Deos, sistendo in ipsis, tamquam in infallibili veritate, quod tamen, ut notat *Tamburinus*, vix inter fideles usu venire solet, qui enim jurat per Deum Baccum, non adducit Baccum ad testificandam veritatem: sed hæc additio ab hominibus consuetudine inveterata, jurantibus inventa fuit potius ad correctionem, ne nomen Dei vane usurpetur, quam ad Divinitatem creaturætribuendam. Hinc qui jurat per Deum Baccum, Deum sed non verum, intendit diminutionem, & correctionem delicti ex nomine Dei vane prolati, non autem novum delictum, & gravius.

15 Blasphemiae sub dubio hæreticales, in quibus

quibus examinandus est animus dicentis, istæ ex *Tamburino*, esse possunt. *Denego talem*, si enim nomine talis intelligat Deum, vel Sanctos, utique Blasphemia est hæreticalis, si autem ideo proferens dicat *talem*, & non *Deum*, ut fugiat contumeliose agere cum Deo, utique hæreticalis non est. Hac eadem ratione procedendum, ut cum iis, qui nomen Dei mutilant, vel corrumpunt, cum aliquod contumeliosum dicunt, puta loco dicendi *Deum*, dicunt *Dinam*, Dicere ad despectum illius, qui me sustinet, si proferentis animus non sit in Deum directus, non est blasphemia hæreticalis, quia etiam homo hominem sustentat, præbendo illi alimenta. Dicere *per Corpus Dei Patris, per ejus barbam*, si intelligatur de corpore, & barba pictæ imaginis; non est hæreticalis Blasphemia, sed simplex ex *Leand. qu. 8.* Dicere *per vitam Dei, vel Sanctorum*, ex *Tamburino, n. 21.* si sensus sit: Deus, vel Sancti moriantur si hoc verbum non est, erit Blasphemia hæreticalis; si autem solum addatur vita Dei, vel Sanctorum per similitudinem, & comparisonem imperfectam, quod ita res hæc est vera, sicuti verum est, quod Deus vivit, non est Blasphemia hæreticalis. Jurans per intemeratam Dei Matris Virginitatem, non blasphematur hæreticaliter, quia per hæc verba non nominantur pudenda Virginis, ut aliqui existimarunt, sed adducitur in testem Virginitas Deiparæ, ita *Leander, quest. 42.*

16 Quinam exculantur ab hac reservatione? *Resp. Cum Homobono, de Casib. reserv. par. 2.* Primo, qui blasphemant per corpus, & sanguinem Dei, loco Dei, intelligentes Christum, qui est vere Deus, & Homo habens corpus, & sanguinem: Secundo, qui dicunt ad conspectum Dei, idem enim est ac dicere coram Deo: Tertio ex *Mazzucchello*, qui ex inadvertentia, subreptione, ignorantia proferunt verba blasphemia, nescientes illarum significationem, & nullam habent intentionem blasphemandi; reum enim

non facit, nisi rea mens; item qui ex ira, & passione aliqua vehementi contra creaturas blasphemar, cum tanta mentis perturbatione, quæ rationis deliberationem aufert; item qui in ebrietate blasphemar, item pueri, qui non sunt dolicapaces, & dicunt verba, quorum sensum ignorant. Quarto excusatur ab hac reservatione dicens: Possit facere Deus, vel Dei potentia, qui usus iste verborum videtur importare tantum admirationem: qua afficitur ille, cui præter spem aliquid occurrit. Quinto qui mente tantum blasphemar, & nullo signo exteriori illam indicat, quia reservatio est tantum de actibus externis perfectis. Sexto *Mazzuchellus*, & *Homob.* excusat blasphemiam facti, ut si quis expuat in faciem sacræ imaginis; verum, ut dixi supra n. 4. hoc facile non admitterem, sicuti etiam cum *Homob.* non excusarem a reservatione eum, qui cum sit assuetus blasphemare, non curet pravam consuetudinem extirpare, hinc licet ex inadvertentia blasphemet hæreticaliter, dimittendus est ad Superiorem; actus enim ille est voluntarius in causa, scilicet in consuetudine, quam extirpare non curavit: & multo minus non excusatur a reservatione, qui blasphemar per jocum; Deus enim, neque serio, neque per jocum dehonorandus est, & isti jocosè blasphemantes imitantur impietatem Judæorum, qui jocosè Christum in Cruce patientem blasphemabant.

17 Praxis observanda a Confessario cum pœnitente blasphemias confitente, hæc erit. Primo interrogabit, quam blasphemiam protulerit, ut scire possit, an Blasphemia sit hæreticalis, vel simplex. Secundo, an blasphemaverit advertenter, an vero ex subreptione, & passione adeo vehementi, ut ad verba prolata, nullatenus reflectere potuerit. Tertio, an perceperit vim verborum & sciverit, ista esse blasphemia, an forte ex ira audita ab aliis ignoranter protulerit. Quatto, an sit blasphemare consuetus
sem.

semper ac alicujus finistri eventus, aut vexationis occasio illi semper se offert. Quinto, an illa blasphemia fuerit in Deum, Beatam Virginem vel in Sanctos prolata; licet enim, ut in mea apparatu Theologia Moralis, cum Homobono, senserim, circumstantiam hanc non esse speciem immutantem, est tamen circumstantia valde aggravans intra eandem speciem, quæ in probabiliiori sententia explicari debet. Sexto an eadem propositio blasphema simul complexa sit plures Sanctos, B. Virginem, & Deum eadem contumelia omnes illos afficiens; sicuti enim uno ictu plures homines vulnerans tot peccata numero diversa committit, quot homines vulneravit, ita eadem blasphemia plures Sanctos dehonorans, plura peccata committit. Septimo de numero saltem probabili blasphemiarum interrogare debet. Docet autem Bonacina; in eodem impetu iræ pluries blasphemantem blasphemis ejusdem speciei, unum tantum peccatum committere; quia propter continuationem sunt quid unum morale, licet singulæ propositiones physice sint quid diversum, eo modo quo in eadem rixa baculo quis percutiens inimicum non committit tot peccata, quot sunt baculi ictus, sed unum tantum, quia per continuationem moraliter censetur una percussio. Ultimo, si agatur de blasphemia hæreticali, quærat, num habuerit errorem in intellectu: pertinaciter ei assentiendo, sicuti notatur, n. 2. tunc enim peccatum habet annexam excommunicationem in Bulla Cœnæ. Hæc omnia ex Homobono, de cas. reserv. p. 2. de 1. Casu.

§. II. De secundo Casu reservato.

IN folio habentur hæc verba. Adoratio, & invocatio Dæmonis expressa; item maleficium, & quælibet superstitio cum Sacramentorum, vel Sacramentalium abusu. Declaratio, quæ continetur in folio casuum reservatorum, est ista. Licet in omnibus superstitionibus, in quibus

expectatur a Creatura effectus, quem ipsa Creatura, neque ex natura sua, neque ex Dei, vel Ecclesiae institutione vim habet producendi, in-
fit Dæmonis invocatio expressa, vel tacita: ta-
men reservantur tantum illæ superstitiones, in
quibus Dæmon invocatur expresse, hoc est præ-
vio pacto cum ipso Dæmone, aut adhibetur ali-
quod Sacramentum, v. g. Eucharistia, Baptis-
mus, vel sacramentale, etiam improprie, sicuti
res benedictæ, signum Crucis, Sacra Reliquiæ.

2 Adoratio Dæmonis cum spectet ad Idolo-
latrîam, tribus modis contingere potest: vel quia
ei tribuatur cultus supremus soli Deo debitus,
offerendo ei sacrificium aliquod, erigendo illi
altaria, mactando illi victimas, vel cultus me-
dius debitus B. Virgini; vel infimus debitus San-
ctis; siue ergo exhibeatur illi cultus latrîæ, siue
hyperdulîæ, siue dulîæ, quod peccatum est gra-
vissimum, ut probat D. Th. 2. 2. qu. 9. part. 3.
*quia sicut in terrena Republica gravissimum esse
videtur, quod quis honorem regum alteri impen-
dat, quam vero Regi, quia quantum est in se to-
tum Reipublica perturbat ordinem; ita in pecca-
tis, quæ contra Deum committuntur, quæ tamen
sunt maxima, gravissimum esse videtur, quod
aliquis honorem divinum creatura impendat.*

3 Invocatio Dæmonis habetur, cum quis sibi,
aut aliis favorem postulat, invocando Dæmo-
nem, ut præsto sit ad subveniendum, & hæc duo-
bus modis fieri potest. Primo expresse, quando
quis mente, aut corde, aut voce, aut nutibus
Dæmonem vocat ad auxilium ferendum, vel
quando aliquid fit ea expressa intentione, ut
Dæmon se immisceat in illo negotio. Secundo
tacite, & virtualiter, & hoc contingit, quando
Dæmon non vocatur expresse, verbo, aut facto
aliquo expresse, sed tacite utendo maleficiis, aut
verbis superstitiosis de strigum, vel perditorum
hominum consilio: vel utendo mediis indiffe-
rentibus, nullam virtutem naturalem causandi
habentibus, neque eam habentibus ex instituto
Di.

Divino, aut Ecclesiastico, expectatur effectus aliquis, qui cum non expectetur neque a Deo, neque a causis naturalibus, utique tacite, & virtualiter expectatur a causa præternaturali, quæ Dæmon est: & hoc peccatum gravissimum est; quia hoc est fœdus, & amicitiam inire cum Dæmone, qui Dei, & hominum inimicus existit. Ad hanc speciem tacitæ, & virtualis invocationis reducuntur omnes species superstitionis, quæ sunt Divinatio, vana observantia, magia, & maleficium.

4 Licet omnes enumeratæ species sint gravissimum peccatum, non tamen omnes sunt reservatæ; sed solum illæ, quæ continent abusum Sacramentorum vel Sacramentalium. Nomine Sacramentorum, & Sacramentalium veniunt, ex *Mazzuchello*, hic ea omnia sacra, quorum abusus concedunt Doctores esse sacrilegium. Hinc non solum abusus Eucharistiæ, Olei Sacri, Chrismatis, aquæ lustralis, sed etiam sacra reliquiæ, vasorum sacrorum, paramenti Ecclesiæ, verbi sacra Scripturæ, Symboli Apostolorum, Evangelii S. Joannis, brevium ad collum appendentium, signi Sanctæ Crucis, invocationis nominis Jesu, annuli sponsalis benedicti, & demum omnis, quod ratione sanctitatis, vel intrinsecæ, vel extrinsecæ aliquam venerationem sibi vindicat a fidelibus.

5 Incidunt ergo in hanc reservationem, qui cultum Deo, vel Sanctis debitum, Dæmoni exhibent, qui preces ad illum dirigunt, qui ei sacrificium offerunt, aut altare erigunt, & isti, si errorem habeant in intellectu, incurrunt excommunicationem Papæ reservatam. Secundo etiam incurrunt, qui Dæmonem expresse invocant, & ab eo favorem, & auxilium postulant, aut etiam sponte comparentem interrogant de futuris eventibus, aut de rebus occultis, puta de thesauris; vel de rebus deperditis; aut furatis, quo in loco, vel apud quem reperiantur; in omnibus enim istis, cum Consilium, aut favor a Dæmone quærat, invocari dicitur: item qui

ob pravam aliquam cupiditatem animam Dæmoni devovent. Tertio incurrunt omnes, qui maleficium faciunt, & eodem damnum inferunt alicui in anima, in corpore, in fama, in dissolutione amicitiarum: ut cum aliquo maleficio rixæ, & discordiæ inter consanguineos, vel amicos disseminantur, aut etiam qui maleficio maleficium solvit; Aut qui Dæmonum ope carnalem copulam inter conjuges impediunt. Quarto qui in aliquo sortilegio, Sacramento, vel re sacra abutitur: sic Sacerdos Missam aliquam celebrans pro vivente, ut moriatur, ita *Mazzuchellus*, item qui utitur hostia consecrata ad finem maleficii; qui sub mappa altaris apponit ossa, aut cineres mortuorum, aut herbas, aut aliquid aliud ad finem veneficii; vel qui ad sciendum furta; vel aliqua occulta, utitur aqua benedicta, oleo sancto, candela benedicta, verbis sacrae Scripturæ, signo crucis; vel alias pias orationes adhibet: item maritus, qui ad dissolvendum maleficium, mingit in annulum benedictum. Et advertendum est, quod est valde peculiare pro hoc casu tantum, incidere in hunc casum reservatum, etiamsi effectus intentus per maleficium non sequatur, quia reservatur iste casus propter tam grave sacrilegium, quod in abusu rerum sacrarum committitur, malitia autem hujus sacrilegii non pendet ab effectu, sed semper existit, etiamsi effectus non sit sequutus.

6 Excusantur a reservatione. Primo, qui vitraheretur ad adorandam statuam Mahumeti, puta ligatis manibus, & pedibus, ut exemplificat *Homobonus*, & ipse neque interius, neque exterius tali cultui coöperetur; non autem si metu mortis ipse exterius tantum idololatriam committat. Secundo, qui ex subito mentis impetu, & iræ furore concitatus Dæmonem invocat, quia, ut ait *Homobonus*, cum *Arragon. & Salon*. Hoc modo potius execrare, vel maledicere judicatur, quam invocare. Tertio non incidit, aliquam

quam materiale superstitionem, & actionem conficiens, ut sunt illæ mulierculæ, quæ ad aliquem morbum curandum utuntur aliqua herba, observando talem diem, etiamsi nonnullas orationes, & preces adhibeant; quia cum ex ignorantia putent, se bene operari antequam sint admonitæ, mortaliter non peccant, ut observat *Homobonus*, cum *Genuensi*. Excusatur, qui destruit maleficium, etiam adhibito signo aliquo superstitioso; etiamsi enim peccet, si non adsit invocatio Dæmonis, nec abusus rerum sacrarum, non incurrit casum reservatum, ut admonet *Homobonus*; neque etiam incurrit, qui mandat, consulit, vel rogat, ut fiat maleficium, quia reservatio imponitur facienti, non vero mandanti, aut consulenti, qua ratione etiam excusatur a reservatione, qui maleficio jam facto utitur, ut cum *Perez*, *Tamburino*, *Bordono*, tenet *Antonius a Spiritu Sancto*, n. 1031. Nec comprehendit sub hac reservatione eos, qui Eucharistia, aut rebus sacris ad finem superstitionis per alios abutuntur, docet *Mazzuchellus*, quia littera reservationis eos tantum comprehendit, qui per se hoc faciunt. Nec demum, qui, vel superstitiones exercent sine rerum sacrarum admixtione, aut Dæmonis invocatione, vel qui abutuntur rebus sacris ad finem diversum a superstitione, sed utrumque copulative requiritur, & abusus rei sacræ, & superstitionis finis.

Praxis observanda a Confessario, cum ad eum accedit sortilegus, Magus, Maleficus, Divinator, aut alius, qui in istum casum secundo loco positum incideret. Primo interroget, num exercendo hanc artem alias sacrilege confessus sit, reticendo hoc tam grave peccatum; nam ut notat *Homobonus*, hoc solent promittere Dæmoni striges, & malefici, accedere frequenter ad Sacramenta, cum Confessione sacrilega. Secundo interroget, an renunciaverit Christianæ Fidei, & tunc est Apostata; an aliquem articu-

lum ex animo negaverit, & tunc est hæreticus: an Diabolum adoraverit, an illi altare erexerit, an sacrificium obtulerit: & tunc est idololatra; an usus rebus sacris in sortilegiis; & tunc est sacrilegus; an adhuc retineat libros, vel alia Diabolica instrumenta hujus artis, & tunc est in occasione proxima peccandi; an alios de hac re docuerit, & tunc est scandalosus, & tenetur scandalum amovere; an & quale damnum proximo intulerit, & tunc tenetur illud resarcire. Audita penitentis responsione, reflectat ad quid se extendat ipsius auctoritas, reflectat ad edicta Inquisitorum, & curet manus suam bene exercere.

§. III. De tertio Casu reservato.

IN folio reservationis hæc habentur. Homicidium voluntarium non solum quoad committentes, sed etiam quoad consulentes, mandantes, auxilium, vel favorem quomodolibet præstantes, effectu sequuto. *Explicatio pro ut est in folio.* Homicidium etiam dicitur cooperatio abortui post fetum animatum, sequuto abortui; & præter casus reservationem, cooperatores etiam incidunt in excommunicationem reservatam Ordinario. Nec omittant Confessarii penitentes homicidas, seu quomodolibet hujusmodi delicto cooperantes monere de obligatione satisfaciendi damnis, inde emergentibus.

2 Homicidium est injusta hominis occisio, & dividitur in casuale, & voluntarium; voluntarium est, quo deliberate, & cum intentione nocendi perimitur corpus humanum: Hinc hoc fit ex malo animo, studiose, data opera, & ex proposito. Casuale est, quod succedit præter intentionem agentis; Hinc hoc taliter fit, ut nec in se, neque in causa fuerit prævisum, ut si quis in sylva putans occidere feram, casu occidat hominem. Ex *Homobono de casibus reservatis p. 2. de 3. casu*, datur etiam casuale mixtum ex voluntario, quod

quod ab imperitis, vel in suo officio negligentibus medicis committi solet.

3 Sex præcipue modis Homicidium potest dici voluntarium. Primo, facto voluntario, dum quis per se ipsum homicidium committit, vel ferro, vel lapide, vel veneno, vel per subtractionem omnis cibi, vel quovis alio modo, quo suis manibus, & viribus infert alteri mortem. Secundo, præcepto, ut si mandat alteri, ut occidat, & si detur pro hoc mandatario pecunia, dicitur assassinium. Tertio, consilio, ut si quis consulat alteri, puta marito, ut uxorem adulteram necet; vel si consulat alteri rem, ex qua prævidet verisimiliter secuturam mortem. Quarto negatione auxilii iuste debiti, ut cum quis potest, & debet impedire, & non impedit homicidium; ut Judices, qui ex officio tenentur impedire duellum, rixas, ex quibus verisimiliter aliquis secutura est mors. Quinto, Patrocinio, ut si quis defendat, aut tueatur homicidas, dum homicidium committitur. Sexto, cooperatione, si quis involuntarie subministret auxilium, vel instrumenta, puta gladium, arma, venenum, ut causetur mors. Omnibus ergo istis modis homicidium voluntarie committi dicitur, pro regula generali cum *Mazzuchello*, de casibus reservatis statui potest, scilicet homicidium voluntarium, vel in se, vel in causa proxima studiose intentum reservatum esse, non tamen homicidium voluntarium in causa remota, vel voluntarium mixtum.

4 Primo ergo incurrit hanc reservationem, qui dolo, malo animo, aliquem injuste occidit, siue occisus fidelis sit, siue infidelis. Secundo, qui occidit aliquem veneno, licet effectus non habeatur statim, sed per aliquod spatium subsequens. Tertio, qui fœtum animatum necat, etiamsi hoc faciat ad evitandam infamiam, in quo casu incidit in excommunicationem Episcopo reservatam, ut infra; & etiam, qui mulieri prægnanti gravem terrorem incutiat ad effe-

Etum procurandi hac arte abortum foetus animati, qui revera sequatur; in hisce enim casibus in quibus abortus studiose sequitur, homicidium dicitur appensate causari. Quarto, qui occidit aliquem cupientem, imo imperantem occidi, quia nemo est dominus suæ vitæ, & etiam, qui ex industria occidit reum existentem in carcere, quem scit per sententiam Judicis cum familiæ dedecore damnandum esse ad furcam, hæc enim circumstantia non excusat, neque a peccato homicidii, neque a reservatione: putarem etiam ex hac ratione incidere in casum reservationis Judicem, qui non servato ordine juris reum mandat occulte occidi in carcere; non enim licet ad tantam poenam devenire, non servato ordine juris; incidit etiam Pater, qui paupertate oppressus occidat prolem jam natam, vel qui videns filium in extremis, cum vehementi dolore laborantem, ei aliquid dat ad effectum mortem accelerandi, nam ad reservationem sufficit, quod homicidium voluntarie, & appensate fiat, nec requiritur, quod fiat ex odio. Quinto incidit, qui mulierem in adulterio deprehensam occidit. Sexto, qui alium in Duello occidit, & hic præterea incidit in excommunicationem Papæ reservatam. Septimo incurrit, qui lethaliter alterum vulnerat, intendens per tale vulnus mortem infligere, si tamen sequatur mors. Si autem percutiens intendat tantum vulnus, & non mortem, non incideret in reservationem, etiam si ex vulnere sequatur mors, quia tale homicidium diceretur potius casuale, quam voluntarium, nisi forte graviter vulnerasset in capite, aut in pectore, huiusmodi enim vulnera fere semper sunt cum morte conjuncta; hinc homicidium hoc debet dici voluntarium in causa proxima, ita *Mazuchellus*, c. 7. Octavo, qui præcepit, vel consuluit homicidium perpetrari, vel ad id opem præstitit: hoc enim expressum habetur in casu, modo fit secutus effectus.

§ Excusantur ab hac reservatione. Primo, non

non incidit, qui defensionis causa alium occidit, etiam si excesserit moderamen inculpatae tutelae, quia hoc homicidium non est appensatum, neque studiose procuratum, & hoc modo debet esse voluntarium, ut incurratur reservatio, multo minus furiosus, infans, dormiens, vel ebrius, qui ante ebrietatem homicidium non praevidit; nec ille, qui infantes piis locis exponit, nec graviter detrahentes aliorum famae, nec usurarii; nec inducens alium ad peccatum mortale, nec mortuis debita suffragia negans; isti enim omnes dicuntur in jure homicidae per metaphoram; reservatio autem afficit Homicidium verum in proprio, & rigoroso sensu. Secundo non incurrit occidens in bello justo, quamvis odio, & prava intentione particularis vindictae hostem occidat. Tertio neque Judex, qui innocentem, quem talem esse novit, secundum tamen allegata, & probata, nocentem morti adjudicat, nec medicus, ob cujus etiam crassam culpam infirmus moritur; nec Sacerdos, qui per confessionem, scit aliquem esse occidendum, & eum non admonet, quod utque facere debet, ne sigillo confessionis periculum immineat. Quarto, neque qui occidit alium ob propriae vitae, rerum, honoris, vel pudicitiae tutamen, aut ob defensionem innocentis injuste aggressi. Neque parentes, qui sufficienti adhibita diligentia, casu infantem in lecto suffocant. Neque incurrit, qui animo occidendi alium, graviter vulnerat, deformat, vel mutilat, si mors non sequatur; neque etiam intendens occidere Paulum, occidit Petrum; respectu enim Petri homicidium casuale est, qua ratione occidens ex errore Clericum, quem putat, esse Titium laicum, non incurrit in excommunicationem. Aliqui excusant Maritum, qui Uxorem in adulterio deprehensam occidit, quia homicidium hoc est casuale procedens ex furore, non autem studiose factum. Ultimo non incurrit in reservationem, qui graviter vulnerat, aut venenum alteri propinat, si

an.

antequam sequatur mors, confiteatur; quando enim accedit ad Sacerdotem, adhuc non invenit ipsum impotentem ad absolvendum, cum reservatio respiciat effectum secutum, non vero inchoatum, & sequendum.

6 Praxis a Confessario observanda in Confessione Homicidi. Primo circa qualitatem personæ interrogabit, num sit illi sanguine conjuncta, tunc enim homicidium habet novam malitiam contra quartum Decalogi præceptum Honorandi Parentes: Secundo interrogabit, num adhibuerit socios, & complices, quos induxerit ad tale peccatum, vel patrociniis, vel favore vel etiam auxilio committendum, tunc enim esset malitia scandali. Tertio circa locum Homicidii patrati, si enim in loco sacro occisus sit, accedit malitia sacrilegii. Quarto circa tempus, quo versatus est in hac mala voluntate occidendi, tot enim peccata committit, quot desideria occidendi habuit, quot occasiones quæsit, maxime si hujusmodi desideria fuerint quandoque per actum contrarium interrupta, & reassumpta. Quinto circa compensationem damni iniuste illati; hic tenetur refarcire expensas, quæ cum Chirurgis, & Medicis insumptæ sunt, detractis expensis, quas occisus in ordinario suo victu facturus erat, Deinde compensare debet alia bona temporalia, quæ toto vitæ suæ tempore ejus opera lucraturus erat per artem liberalem, vel mechanicam, quam exercebat, vel per alias licitas industrias, quod totum prudentis viri iudicio stabilendum est. *Hemobonus, p. 2. de 3. casu reserv. putat cum Aragon & Salon, quos citat,* hanc satisfactionem tantum parentibus, filiis, & nepotibus ex fratre, fratribus, & uxori occisi præbendam esse, quia isti tantum una, & eadem persona cum occiso censentur. Quia, inquit, obligatio ad restitutionem ex injustitia tantum, non ex liberalitatis defectu nascitur, illud autem, quod per homicidium hæredibus

non

non necessariis aufertur, ut alimenta, quæ ab occiso accipiebant, non ex lege iustitiæ, sed ex liberalitate dabantur, cum non censerentur una persona cum occiso, sicuti censerentur filius cum Patre, nepos ex filio cum avo, uxor cum marito, & subdit, ex quo etiam fit, ut creditoribus interfecti restituendi obligatio non maneat, nisi ea intentione occidit, ut debiti restitutionem impediret, & citat pro se supradictos, & *Molinam, tract. 3. de iust. & iur. dub. 3. contra Peregr. de duello, q. 40.* Non tenetur quis restituere aliquid pro vita defuncti præcise, quia hæc excedit omne pretium, neque potest per iustitiam commutativam compensari, ita sensi in meo *apparatu Theologia moralis*, cum *Lessio, Layman, & Vasquez*, neque pro cicatrice relicta in vulnerato, nisi forte agatur de puella, quæ ideo redditur vilior, quoad nuptias, & ideo tantum augeri debet ejus dos, ut nubat cum æquali, neque pro funeralibus, quæ sunt expensæ ortæ ex nostra conditione, non ex occisione. Neque tenetur aliquid dare, si vulneratus ante mortem condonavit, ad quod & hortari debet a Confessario, quia cum istæ satisfactiones valde difficiles sint in praxi, valde periclitatur salus occidentis.

§. IV. De quarto Casu reservato.

IN folio reservationis ita habetur. Incestus in primo, vel secundo gradu consanguinitatis, & in primo affinitatis, quoad masculos tantum; sodomia etiam cum feminis, ultra pubertatis annos: Quæcumque copula carnalis, etiam incompleta cum filia, seu cognata spiritali, vel parochiana, stuprum virginum etiam cum promissione Matrimonii; Bestialitas. *Explicatio prout est in folio.* Pro primo gradu affinitatis intelligitur etiam gradus, qui oritur ex copula illicita. Quamobrem qui coivit cum duabus sororibus, aut cum matre, & filia, aut cum muliere, quæ cognita fuit carnaliter a suo Patre, vel filio,

vel

vel fratre, incidit in casum: si autem vir coiret cum consanguinea uxoris suæ in primo, vel secundo gradu, non potest petere debitum conjugale, quod nec potest petere Uxor, si coiret cum consanguineis viri sui in primo, vel secundo gradu, nisi obtenta dispensatione ab Ordinario. Pro cognata spiritali non solum venit baptizata, & suscepta in baptismo, vel ejus mater, vel mulier, quæ baptizavit, vel suscepit filium in baptismo, sed etiam vir, qui suscepit puerum, vel mulier, quæ suscepit puellam in Confirmatione. Copulam incompletam intelligimus, quæ fieret sine seminis effusione intra vas. Quoad stuprum intelligitur etiam simplex defloratio.

2. Sobrie in hac lubrica materia agendum est, & quantum solum necessitas exigit. Hinc supposito ex *D. Thoma 2. 2. q. 154. art 1.* septem esse Luxuriæ species, quæ sunt Fornicatio, Adulterium, Incestus, Stuprum, Raptus, Sacrilegium, & vitium contra naturam, quod dividitur in Mollitiem, Sodomiam, & Bestialitatem, statim descendendo ad eos, qui in dictam reservationem incidunt; sciet enim aliunde Parochus harum specierum communes definitiones, quas in meo Apparatu universæ Theologiæ moralis appolui.

3 In casu ergo incestus reservati comprehenduntur, qui rem habent cum consanguineis in primo, & secundo gradu lineæ ascendentium, vel descendendum, vel collateralium, & istæ sunt mater, avia, filia, soror, neptis, consobrina. Item ex parte affinitatis comprehenditur ille, qui cognosceret sororem, aut matrem, aut filiam suæ uxoris, & hic etiam amittit jus petendi debitum a sua uxore. Item ex parte affinitatis ex copula illicita, qui cognosceret duas sorores, vel matrem, & filiam; vel si cognosceret jam cognitam a proprio Patre, vel fratre, ligatur etiam hac reservatione ex *Mazzuchello, disp. 2. cap. 4.* Maritus, qui post copulam

lam habitam cum sorore suæ uxoris, debitum petit ab uxore, & cum ea rem habet.

4 Non incurrit. Primo, qui cum consanguinea, aut affine in gradibus supradictis adhibet oscula tantum, & tactus impudicos, etiamsi sequatur effusio seminis circa vas, quia ad rationem incestus requiritur copula consummata, & perfecta modo de se apto ad generationem. Secundo non incurrit, qui rem habet cum consanguinea in tertio, aut quarto gradu, vel cum affine in secundo, vel ulteriori gradu, quod patet ex verbis reservationis, quæ ad istos gradus non se extendunt. Tertio, qui cum ignorantia facti incestum commisit, rem habens cum Titia v. gr. invincibiliter ignorans esse consanguineam, vel affinem, qua ratione excluditur etiam a reservatione ebrius, qui in ebrietate dum sui compos non erat, incestum commisit. Ita *Homobonus de 4. casu reservato*.

5 Quoad sodomiam, incurrit in hanc reservationem, qui etiam semel tantum sodomiam commisit cum effusione seminis intra vas, vel cum masculis, vel cum foeminis. Secundo incurrunt etiam masculi post annum 14. Sodomiam patientes; in reservatione enim absolute reservatur sodomia, hæc autem afficit indifferenter agentes, & patientes, & hæc est praxis hujus Diœcesis, quidquid in contrarium dicant nonnulli auctores apud *Dianam*, & ita tenent *Homobonus, Mazzuchellus, capit. 22*. Non ligantur hac reservatione foeminæ sodomiam patientes, vel ad invicem quovis modo turpi inter se miscentes: hæc omnia *Homobonus de 4. casu reservato*.

6 Quoad secundam partem hujus reservationis, quæ est quæcumque copula carnalis, etiam incompleta cum filia, seu cognata spiritali, vel parochiana; hæc vocatur ab Homobono incestus spiritalis; per similitudinem enim, & significationem verbi extensionem ad incestum reducit, & incidit in casum reservatum, qui cogno-

scit

scit etiam incomplete sine seminatione intra vas, puellam a se baptizatam, aut ejus matrem; quia inter ipsos intercedit cognatio spiritualis; non autem, si cognoscat matrinam puellæ a se baptizatae, quia cum hac nullam spirituales cognationem habet. Incidit etiam Patrinus, si rem habeat cum puella a se in baptismo suscepta, aut illius matre; item Pater baptizatae, si cognoscat carnaliter matrinam suæ filiae; non tamen incidit Patrinus cum Matrina peccans. Hinc regula generalis est, illos comprehendi, qui spirituales cognationem contraxerunt, & illos excludi, qui non contraxerunt, quæ regula etiam valet de tenentibus in Confirmatione. Non incurritur hæc reservatio per oscula, & tactus sine copula, quamvis sequatur effusio feminis, ut patet ex verbis reservationis. Incidit in hanc reservationem Parochus, vel ejus vices gerens, qui Cappellanus nuncupari solet, copulam etiam imperfectam habens cum sua Parochiana.

7 Quoad tertiam partem hujus reservationis, quæ est stuprum Virginum, etiam cum promissione Matrimonii. Observari debet, quod licet communiter ex Doctorum auctoritate nomine stupri veniat Virginis invitæ, & repugnantis defloratio, in reservationis autem explicatione comprehenditur etiam Virginis consentientis defloratio. Hinc incidit in reservationem deflorator, si ve Virgo deflorata consenserit, si ve resisterit. Immo etiam si Virgo antecederet claustrum pudoris, vel propriis manibus, vel instrumento disruperit, quia, ut notat *Hombonus ex Grassio, & Mazzuchellus*, hoc modo virtutem quidem Virginitatis amittit, non tamen dicitur deflorata; defloratio enim proprie per membrum naturale habetur. Secundo incidit Sponsus, qui ante Matrimonium suam Sponsam defloravit. Non incidit primo, qui post Matrimonium contractum ante transactum bimestre ad deliberandum de statu sponsæ concessum, illam etiam violenter defloravit; quia
 talis

tal^{is} accessus dicit solum deformitatem injustitiæ, non autem fornicationis, unde non peccat peccato carnis, sed solum injustitiæ, in hoc autem quarto casu peccata carnis reservantur, ut patet ex folio. Secundo non incidit, qui copulam imperfectam habet, licet sequatur aperitio claustrⁱ Virginalis; nam reservatio intelligi debet de actu perfecto, & consummato, nisi aliud exprimat^{ur}, & eo maxime, quod cum Parochiano, & cognata spiritali etiam copula incompleta exprimitur, quando ergo copula incompleta non exprimitur, non reservatur.

8 Circa ultimam partem hujus reservationis, quæ est Bestialitas, & est concubitus hominis cum re animata diversæ speciei ab homine.

Hinc ligantur hac reservatione. Primo, qui vel active, vel passive copulam habent perfectam, & completam cum bestiis. Secundo, qui eam habent eodem modo perfecto cum Dæmone incubo, vel succubo, licet enim formam viri, vel mulieris assumat, non est tamen homo. Non incurrit primo; qui copulam inchoavit cum bestiis intra vas, sed extra vas semen ejecit. Secundo nec ille, qui cum bestiis mortuis, aut cadavere humano rem habet, licet intra vas semen effundat, hæc enim proprie bestialitas non est.

9 Praxis pro Confessario hæc esse potest: primo, ut bene attendat, num circa hæc peccata sit proxima occasio voluntaria, quæ rejicienda omnino est ante absolutionem; si autem involuntaria sit, ut in Filiis familias rem habentibus cum domestica occasione, quam ejicere nequeunt, dandæ sunt pœnitentiæ, & monita salutaria, & omnino prohibenda conversatio solius cum sola. Secundo examinanda est consuetudo peccandi, & si hæc adsit, probandus est pœnitens per dilationem absolutionis ad videndum, utrum firmum propositum abstinendi habeat, Ultimo injungendæ sunt pœnitentiæ, quæ carnem macerant, ut jejunia, flagellationes, cilicii usus, si hæc adhiberi possint a pœnitente absque peri-

periculo manifestandi occultum peccatum domesticis. Tandem injungenda est Sacramentorum frequentia, ut fortior evadat contra huiusmodi tentationes.

§. V. De quinto Casu reservato.

IN folio hac habentur. Obscœnitates, aliave crimina cum Monialibus, sive aliis fœminis in clausura degentibus quomodolibet commissa, vel tentata; necnon verba obscœna. Item accessus virorum ad Monasteria Monialium, cum licentia subreptitia, vel obreptitia, cum excommunicatione latæ sententiæ, si ad malum finem.

2 Quoad primam partem de obscœnitatibus perpetratis, vel tentatis tantum. Incidit primo, qui cum Moniali quomodocumque obscœnitates facit, sive oscula, sive tactus sint, sive cum pollutione, sive absque pollutione, sive illa consentiat, sive illa dissentiat. Secundo, qui illius pudicitiam verbis tantum attentavit, immo etiam, qui per nuntium, litteras, signa, vel nutus ad turpia illam provocat, & qui de obscœnis cum illa fuerit collocutus. Tertio incidunt, qui hæc faciunt, vel tentant non solum cum Choristis, sed etiam cum Conversis, quæ ex Monasterio exeunt ad quærendam elemosynam, vel cum Novitiis, vel cum Puellis, quæ in Monasterio educantur, vel cum aliis fœminis sive nuptis, sive viduis, quæ iusta de causa in Monasterio degunt.

3 Non incurrunt in casum, qui supradicta obscœna tentant, aut faciunt cum Monialibus Tertiariis, quæ licet communiter vivant sub quadam regula in habitatione propria a Laicis sejuncta, tamen tria vota solemnia non faciunt, nec obligantur clausuræ: neque etiam incurrunt, qui similia tentant, vel faciunt cum Bizochis, vel Orsolinis in propriis Parentum domibus degentibus, licet peccent peccato sacrilegii,

eo quod votum simplex castitatis fere semper habeant . Similiter non reservantur peccata huiusmodi cum puellis , quæ degunt in piis locis , & conservatoriis , hæc enim improprie tantum Monasteria dicuntur .

4 Quoad secundam partem reservationis de accessu ad Monasteria Monialium , cum licentia subreptitia , aut obreptitia , quæ resolutis terminis est licentia falsa . Advertant , omnibus etiam laicis, nedum ab Ordinario, sed in corpore juris prohibitum esse accessum ad Monasteria Monialium, hæc enim prohibitio habetur *in cap. periculoso de statu regularium in 6. cap. Monasteria, de vita, & honestate Cler.* rationem ibi adducit Bonifacius VIII. *Ut Sanctimonialia a publicis, & humanis aspectibus reparata, omnino servire Deo valeant liberius, & lasciviendi opportunitate sublata eidem corda sua, & corpora in omni sanctimonialia diligentius custodire.*

5 Incidunt ergo in reservationem viii cum falsa licentia accedentes ad Monasteria Monialium, & qui accedunt cum malo fine, incidunt in excommunicationem latae sententiæ, ad hanc autem incurrendam, ut notat Homobonus *de quinto casu reserv. part. 2.* requiritur, ut malus finis aliquo actu exteriori fuerit ostensus.

6 Non incurrit primo, qui accedens ad Monasterium, nec alloquitur Monialem, nec aliam foeminam in clausuram degentem, utraque enim copulative requiritur, collocutio, & accessus. Secundo non incurrit, qui e domo Monasterio propinqua Monialem alloquitur. Tertio nec incurrit Laicus, qui habens facultatem colloquendi cum una Moniali, si urbanitatis causa pauca verba dicat altera Moniali per accidens accedenti, neq. etiam qui a Moniali salutatus, eam resalutaret, & pauca verba ei diceret; quia parvitas materiae sicut excusat a peccato gravi, ita etiam a reservatione; ita Homobonus. Hæc omnia non valent a pari pro Regularibus, decreta enim

enim Congregationis, quæ apposui in meo apparatu universæ Theologiæ moralis, satis doceant pro illis sublatam esse parvitatem materiæ, unde cum illa non extendantur ad Laicos, exceptio firmat legem in contrarium, adeoque ratione parvitas materiæ poterunt excusari. Quarto, non incurrunt famuli, qui nomine sui Domini, aliqua munera deferunt Moniali, & honestas consanguineorum salutationes, una cum nuntio eorum bonæ salutis deferunt; nequeunt tamen excusari, si turpem nuntium deferant, aut litteras amatorias, & Rei etiam sunt, qui probabiliter dubitant, litteras, vel munera ordinata esse ad turpem amicitiam in eundam, vel conservandam. Ita Homobonus cum pluribus; neque etiam incurrit ille, qui ignorans, hunc esse casum reservatum, bona fide, neque ad malum finem accederet; cum enim iste accessus sit tantum malus, quia prohibitus, ignorantia juris eum excusat; non enim est contumax, & inobediens, qui legem ignorat, unde hæc ignorantia eum quoque excusat a censura. Hæc omnia *Homobonus* citans pro sua sententia plures *part. 2. ad quintum casum reserv.*

7 Praxis observanda cum hisce sacrilegis honestatis Monialium profanatoribus. Primo est, ut examinet Confessarius, num munera acceperit a Moniali, in quo casu, juxta decretum Urbani VIII. absolvi non debet, nisi prius restituat pretium Monasterio. Secundo, num habeat Imaginem, vulgo *ritrato* Monialis, in quo casu absolvendus non est, nisi illum a se abdicet, poterit enim esse occasio proxima amicitie instaurandæ. Tertio prohibere omnino illi debet litterarum commercium, & si quas retinet, cavendum est, ut igni tradantur. Quarto prohibeat commissiones earum rerum, puta florum ex serico, picturas ex acu, & similia manualia a monialibus fieri solita. Quinto ad magis amovendam hanc pravam familiaritatem, ei quoque prohiberem accessum ad illam Eccle.

clesiam, ne sub devotionis prætectu, sacrilegos amicitiae nexus, gratia Dei solutos, Dæmon iterum componat.

§. VI. De sexto Casu reservato.

IN folio hac habentur. Constitutio fictitii Patrimonii pro Sacris Ordinibus initiando, vel cum pacto illud nunquam petendi, vel retrocedendi, antequam eidem ordinando superat, unde victus honestus aliunde subministretur.

2 Casus iste modicam habet extensionem. Primo ergo incidunt in Casum reservatum omnes, sive Clerici, sive Laici, qui fictum patrimonium constituunt, vel scilicet cum pacto nunquam petendi, vel retrocedendi, antequam eidem Ordinando superat, unde victus honestus aliunde subministretur. Secundo, qui Patrimonium constituit Clerico ex bonis fidei commisso alligatis, vel dotalibus, & similibus, quæ certum est alienari non posse, sed transire debere post ejus mortem ad necessarios heredes, etiam si nullum sit pactum non petendi, aut retrocedendi. Tertio incurrit Clericus Ordinandus, qui constituit sibi Patrimonium insufficiens notabiliter, quod falso probavit esse sufficiens, nam quoad notabilem quantitatem deficientem, Patrimonium est fictitium.

3 Non incurrit Primo (si casus daretur) qui recipit Ordinem Sacrum, sine ullo Patrimonio, pensione, aut beneficio; hic enim locum non habet constitutio fictitii Patrimonii, cum nullum sit Patrimonium constitutum, neque in reservatione valet argui a pari, & a fortiori, sed standum est verbis reservationem exprimentibus. Secundo putarem, probabiliter non incurere eum, qui constituit sibi patrimonium notabiliter non deficientem, quod probavit esse sufficiens, defectus enim in quantitate minime notabili excusat a peccato mortali ex Tamburin.
tit. 7.

tit. 7. de Ordine, cap. 6. §. 4. n. 18. qui citat pro se Trullenc, & Dianam, non admitto tamen cum Diana, quantitatem modicam esse quintam partem taxæ constitutæ, quia quinta pars est taxa pro manutentione Clerici duorum mensium, & ultra; non ergo potest esse illud modicum, de quo non curat Prætor, ut dicit Diana; putarem igitur pro hac Diœcesi, in qua taxa est quadraginta scutorum, duos aureos ad summum, non esse quantitatem adeo notabilem, ut sufficiat ad peccatum lethale, proinde neque ad reservationem. Tertio non incurrit hanc reservationem Subdiaconus, qui post alienatum patrimonium suscipit Ordinem Diaconatus, aut Sacerdotii, tacens alienationem, quia cum talis alienatio sit invalida, habet verum patrimonium: ita Diana, part. 4. tract. 4. res. 52. Tamburinus ib. n. 23. Si autem Patrimonium esset in censu redimibili, vel in alio fundo, quod vel cum culpa, vel sine culpa Subdiaconi in majori parte periisset, tunc Subdiaconus ex Tamburino ibidem, n. 29. cum non possit promoveri ad alios ordines, si taceat hunc defectum, incurrit in casum reservatum.

4 Præterea ex Decreto Synodali Ordinatus cum fictitio Patrimonio incurrit suspensionem ipso facto, & ibi etiam imponitur excommunicatio lute sententiæ contra testes deponentes falsum, circa bona patrimonialia, quæ æqualiter incurritur ab omnibus, si fictum, aut falsum sit patrimonium, vel cum pacto tacito, aut expresse, quod Ordinatus nunquam sit aditurus, vel petiturus patrimonium.

§. VII. De septimo Casu reservato.

IN folio reservationis hæc habentur. Scandalosa solutio Quadragesimæ, sine licentia in scriptis, necnon dolosa fides, seu dolosa licentia solvendi Quadragesimam, per Medicos, & alios deputatos facta, seu concessa.

Cer.

Certum est ex *Homobono de cas. reserv. cap. 7. comprehensione prima*, quod licet de jure licentia in scriptis requiratur ad licitam Quadragesimæ solutionem, si tamen in aliquo casu necessitatis daretur a Deputatis oretenus tantum, in foro conscientiæ, non incurreret in casum reservatum, quia hæc conditio scripturæ est pro foro exteriori tantum, non pro illo conscientiæ, in quo attenditur veritas causæ moventis ad dispensationem præcepti, & consensus Superioris jure naturali requisitus pro legis universalis dispensatione. Quibus positis, etiam si aliæ conditiones omittantur in casu particulari urgentis necessitatis nullum intervenit peccatum, proinde nec locum habet reservatio. Certum insuper est, ex verbis reservationis non sufficere ad reservationem solum id, quod sufficit ad mortalem transgressionem hujus præcepti Ecclesiastici observantiæ Quadragesimalis, sed ulterius requiri scandalum aliorum, quod necessario importat solutionem Quadragesimæ fieri coram aliis videntibus, qui hinc occasionem spiritualis ruinæ habere possunt.

2 Incurrit ergo primo in casum reservatum, si Quadragesimam, absque licentia in scriptis recepta solvit, carnes, vel ova, aut lacticiuia, vel olera in jure carniū cocta manducando, vel etiam solum jusculum ex carnibus bibendo, licet hoc non faciat ex contemptu, sed ut indulgeat ventri, & gulæ, & in hunc casum incidunt transgressores omnes, siue mares sint, siue foeminae, siue Cives Bononientes, siue exteri hic degentes. Secundo incidunt, qui transacta media nocte carnis privii similibus cibi vescuntur. Tertio incidunt Medici, & deputati ad licentias concedendas, si dolo facultatem solvendi Quadragesimam concedant, scientes sci licet adductam causam a petente non sufficere. Quarto incidit petens facultatem solvendi Quadragesimam; si causam fallam Superiori narravit ad impetrandam solutionem, & ut notat *Homobono*.

nus ibidem, etiamsi postea iusta causa interveniat; huiusmodi enim licentia ratione fraudis est invalida.

Excusantur a reservatione. Primo, qui ieiunium solvit pluries in die comedendo cibos non prohibitos. Secundo qui ex rationabili causa in casu extremæ necessitatis, ob famis inediā cibos vetitos comedit, non habens alios, quibus nutriatur; idem dicendum videtur de honestis, & nobiles Personis, quibus solus panis suppetit, si per plures dies aliorum ciborum inopia laborent. Ita *Homobonus par. 2. de VIII. casu except. 3. Diana part. 10. tract. 14. resol. 59.* Tertio excusantur aliqui, qui cibos prægustant, ut illos condiant, vel aliquid comedunt, ut tollant a domino suspicionem veneni, isti enim faciunt ex causa rationabili, & per consuetudinem approbata, ita *Mazzuchellus c. 14.* Quarto excusantur pueri nondum usum rationis habentes. Quinto excusantur, qui ex oblivione, & inadvertentia carnes vetitas comedunt, talis enim actus cum involuntarius sit, non est peccatum. Sexto excusatur, qui in casu repentino graviter laborans carnes comedit, si facile deputatos pro licentia adire non potest. Hæc omnia *Homobonus ibidem.* Ultimo excusatur, qui solus in cubiculo nemine vidente carnes comedit; hæc enim solutio scandalosa non est, cum nullus sit; neque domesticus, neque extraneus, qui scandalum habere possit; neque etiam comprehenditur manducans carnes in aliis diebus vetitis infra annum; casus enim solum loquitur de scandalosa Quadragesimæ solutione, neque in reservatis valet argui a pari, ut alias dixi.

5 Praxis pro Confessione hæc erit. Primo interrogabit num plures, aut pauciores viderint hanc Quadragesimæ solutionem scandalosam, ex multiplicitate enim eorum, qui scandalum datum passi sunt, multiplicantur peccata scandalii. Secundo, num pluries in eadem die

die cibos vitos comederit ; cum enim præceptum de non comedendis cibis vetitis sit negativum , obligat toties quoties , & tot sunt peccata , quot sunt comestiones ciborum vetitorum . Tertio , num manducatis ovis , & laticiniis , adhuc non jejunaverit , componitur enim optime jejunium cum dictis cibis , proinde qui illos manducavit , cum non sit impotens ad jejunandum , si non jejunat , peccat mortaliter . Ultimo , si manducatis carnibus , non jejunavit . Nam licet pluribus Doctoribus visum sit , abstinentiam a carnibus ita esse de essentia jejunii , ut manducatis carnibus impossibile reddatur jejunium ; nihilominus contraria sententia asserens dispensatum ad carnes , non esse dispensatum a jejunio ; proinde esum carniū componi posse cum jejunio , graves Doctores habuit Patrones . Stant pro hac sententia Navarrus , Medicina , Lessius , Reginaldus , Grassius , Bonacina tom. 2. dist. 10. quest. 2. p. 2. num. 3. & alii apud Marchinum , qui eos sequitur , neque hic adduco graves rationes , quia hoc non est mei instituti , sufficiat hic apponere Gregorium XIV. anno Domini 1590. urgente tunc in Urbe penuria gravissima , prima die Quadragesimæ Romanos cives , & incolas ab abstinentia carniū dispensasse , sed ea lege , ut servarent formam jejunii , & in die semel tantum comederent . Hæc eadem praxis Regnante nunc Clemente XI. servatur Romæ , juxta Edictum Eminentiissimi Cardinalis Vicarii anni 1703. & refert *Campionus part. 2. cap. 48. n. 8.* quod & ego legi in urbe Collegiatis existens , & monet ibidem Confessarium hoc idem debere pœnitentibus ab abstinentia carniū dispensatis inculcare , non quærens , an sit verus præceptum vel de novo expressum ; hujus igitur monitum sequens demonstrat pœnitenti , quam graviter peccaverit violans utrumque præceptum , negativum siquidem abstinentiæ a carnibus , & positivum Ecclesiastici jejunii .

§. VIII. in quanam circumstantia Parochus non habens facultatem delegatam ad absolvendum a casibus reservatis possit nihilominus absolvere.

IN declaratione, qua simul cum folio casuum reservatorum exponitur, habentur hæc verba: *Ad omnes casus in genere.* Reservatio non comprehendit, nisi excedentes annum duodecimum, & extra mortis articulum; quoad casus vero numeri 4. *idest de materiis venereis* non nisi excedentes decimum quartum, & masculos tantum.

Absolventes a casibus, & censuris reservatis incidunt in excommunicationem Papæ reservatam, ex Decreto Clementis Octavi, & Pauli Quinti. Aliquando tamen necessitate urgente, & ex physica, aut morali impotentia se præsentandi idoneo Confessario pro reservatis, impendi potest absolutio etiam a reservatis, indirecte vero, & cum obligatione, ut Penitens **QUAMPRIMUM** commode poterit se præsentet Superiori, a quo directe absolvatur.

Noverint quicumque facultatem habuerint absolvendi a casibus reservatis, non posse tamen absolutionem impendere cuicumque in casu abortivo foetus animati effectu secuto, nisi a nobis ad hoc fuerint specialiter deputati ex Constit. Gregorii Decimiquarti.

Neque licere unquam Confessario cuilibet, etiam Regulari in nostra Civitate, vel Diocesi, qui criminis alicujus lethalis carnalis opere perfecti socius, particepsve fuerit, complicem audire in Confessione, & absolvere, cum de hoc a nobis sit ei adempta facultas; & jurisdictio.

Crimen autem carnale opere perfectum ad copulam tam completam, quam incompletam restringimus, & ad mutuam, sive ad invicem provocatam mollitiem in hoc sensu, & actibus

intelligendum sublatam esse jurisdictionem: Hactenus folium 2. Cum ergo hic habeatur aliquando posse simplicem Confessarium absolvere a casibus reservatis, ne erret Parochus dando abolutionem in circumstantia, in qua dare non potest, vel e contra negando in circumstantia, in qua potest concedere, visum est hic breviter explicare hujus auctoritatis extensionem.

2 Primo igitur potest absolvere a quocumque casu reservato in mortis articulo, quia ex *Trid. sess. 14. c. 7.* in articulo mortis nulla est reservatio. Secundo in mortis periculo proximum, sic potest infirmus absolvi etiam prima die infirmitatis periculosa, quando prudenter timetur amissio ulus rationis, vel loquelæ. Ita *Mazzuchellus disp. 1. q. 3. n. 25.* Tertio urgente gravissima necessitate, & rationabili causa in pœnitente accedendi ad Sacram Communionem, vel ad alia Sacramenta vivorum, a quibus sine scandalo recedere non potest, & pro eo tunc aditus ad Superiorem pro facultate, vel est impossibilis, vel valde difficilis, tunc potest Parochus directe absolvere a non reservatis, & indirecte a reservatis, cum onere scilicet exponendi peccatum reservatum Superiori quamprimo poterit. Quarto *Mazzuchellus, ex Layman disp. 1. q. 111. n. 18.* hæc habet: Si pœnitens bona fide ad Confessarium venerit cum casu reservato, putans se ab illo posse absolvi, tunc poterit indirecte ab illo absolvi, cum onere se præsentandi Superiori, ut dictum est supra. Ratio est partim, quia aliqualis necessitas urget, siquidem pœnitens ægro animo discedet sine absolutione ad quam ex parte sui erat bene dispositus, partim, quia graves Doctores hoc sustinent, hæc omnia laudatus auctor. Verum hoc non mihi videtur tam absolute exequendum, nisi forte cum accedit magnus peccator, de quo, si dimittatur inabsolutus, timeri potest; amitti occasionem illius æternæ salutis. Quinto absolvi potest a reservatis, qui ea exposuit Superiori haben-

ti facultatem absolvendi; quæ confessio sacrilega fuit. Volunt enim plures Doctores in tali casu, sublatam fuisse reservationem, etsi non fuerit collata gratia propter obicem, quem in poenitente invenit.

3 Non potest Parochus absolvere eum, qui certus de peccato reservato commisso, dubius est, num illud Superiori exposuerit, quia tunc possessio non stat pro poenitente, sed pro Superiore, quem adire tenetur, & se illi subicere. Secundo nulla ignorantia excusat a reservatione nisi sit talis, quæ excuset a peccato; quia reservatio se tenet ex parte Confessarii, cuius auctoritatem restringit, & limitat, ut ad tale peccatum absolvendum extendi non possit; si igitur ignorantia non est tanta, ut factum excuset a culpa, neque culpam excuset a reservatione: Hinc non habent locum pro tunc illæ distinctiones, reservationis poenalis, & medicinalis in bonam Ecclesiae gubernationem; neque reservationis de peccatis intrinsece malis, proinde reservatis, quia malis, vel reservationis, de peccatis ideo malis, quia prohibitis ratione sui, vel ratione censuræ. Hæc omnia subtilia sunt, neque locum habent in nostro casu.

4 Communiter solet objici, quod ignorantia excusat a censura, igitur excusat a reservatione: quæ paritas non urget, quia censura nunquam incurritur, nisi adsit contumacia, qui autem legem ignorat, utique contra Ecclesiam censuram ferentem contumax non est; at reservatio non respicit contumaciam peccantis, sed auctoritatem absolvetis, parum ergo refert, quod quis fuerit contumax in peccando, dummodo habeat cognitionem talem, quæ ad peccatum sufficiat.

5 Ultimo advertat Parochus, quod, si aliquis habeat casum reservatum, cui sit annexa excommunicatio, nec habeat Superiorem, ad quem recurrat, & urgeat occasio communicandi, vel celebrandi, ut supra dixi n. 3. tunc non obstante excommunicatione poterit indirecte absolvi. Ita

Maz.

Mazzuchellus *dis.* I. q. 111. n. 21. *Suarez*, *Maderius*, *Leander*, & plures alii Doctores hac ducti ratione; si causa est adeo gravis, & urgens, ut non obstante excommunicatione occulta accedere possit ad Eucharistiam, multo magis recipere poterit Sacramentum poenitentiae, quia communicatio in divinis per sumptionem Eucharistiae est longe lenior communicatione per Sacramentum Poenitentiae, causa ergo excusans a majori excommunicatione, excusat etiam a minori: Immo addit *Mazzuchellus* ibidem, quod in praxi hoc consulendum est poenitenti propter incertitudinem contritionis.

SECTIO X.

De Eucharistia, & Viatico.

IU Binam, & quomodo Parochus Eucharistiam pro usu suae parociae asservare debet? *Resp.* In unaquaque Ecclesia Parochiali, non autem in privatis Oratoriis, Eucharistia servanda est in argentea, vel stamnea Pyxide intus deaurata, & tantae capacitatis, ut sufficiat numero communicandorum, semper tamen in ea sint quinque, vel sex particulae consecratae pro usu infirmorum, si casus evenerint; quae particulae frequenter consummandae sunt, ne forte marcescant. Insuper Tabernaculum bene compactum, super gradus Altaris erigatur, foris decenter ornatum, intus vero serico albi, vel rubri coloris cooperto, in ejus plano sit mundum corporale singulo bimestrimutandum, & super hoc collocetur Pyxis albo tegumento semper velanda, clavi obleretur, quam apud se Parochus retineat: nec vas Olei Sancti, nec Sanctorum Reliquiae, simul in ciborio asserventur: lampas saltem una semper ardeat ante Sanctissimum Sacramentum, & meminerit Parochus fore reum lethalis, si ex ejus incurria, vel avaritia per notabile tempus sine lampade.

pade accensa remaneret Sacramentum . Numquam Pyxis deferri debet ad januam Ecclesiæ, ad comprimendos turbines, vel grandines, sed tantum exponi debet in ostio Tabernaculi, cum decenti candelarum numero invitatis fidelibus ad preces fundendas.

2 Cum Parochus communicat, quænam servare debet? *Resp.* Si communicet intra Missam, hæc observet: primo nullum communicet, antequam ipse communionem sub utraque specie acceperit; secundo nullo modo permittat, ut particula ab eo in eadem Missa consecrata, sub quocunque prætextu ab alio Sacerdote distribuatur communicaturis, antequam ipse Communionem acceperit. Tertio sumpto sanguine, antequam communicet, curet, ut minister recitet *Confiteor*, & ipse subddat *Misereatur vestri, &c.* cum reliquis precibus consuetis, peracta Communione, non dicat *O Sacrum convivium*, sed Missam prosequatur. Si communicet extra Missam, utatur superpelliceo, & stola, quæ utique nigri coloris esse non debet, sed alba, & præmissis orationibus consuetis post Communionem dicat Antiphonam *O Sacrum convivium* cum sua Oratione, & advertat, hæc non debere dici, neque cum ascendit gradus Altaris, neque cum digitos abluit, sed devote junctis manibus ante digitorum abluitionem.

3 Quibusnam debet Parochus Eucharistiam ministrare? *Resp.* In rigore non potest Communionem præbere nisi suis subditis; ex tacita autem licentia, & ex communi consuetudine ministrare potest omnibus fidelibus accedentibus bene dispositis, & huius Sacramenti capacibus; Hinc ne det sancta canibus, rejicere debet omnes peccatores publicos, excommunicatos, personaliter interdictos, meretrices, & huius furfuris personas; ne det ignorantibus huius Sacramenti dignitatem, neget pueris usum rationis nondum habentibus; qui distinguere nequeunt inter hunc panem cœlestem, & usua-

lem,

lem, neque eos admittat in Paschate, nisi prævio examine, & postquam eos docuit, & erudit, saltem de essentialibus hujus Sacramenti nempe de eo, quod continetur sub speciebus panis, & vini consecratis, item de dispositionibus necessariis ad digne, & cum fructu hoc venerabile Sacramentum suscipiendum, & demum de ejus effectibus; ex hoc capite, ne geramentibus, qui reputandi sunt quoad hoc tanquam pueri, fatuis etiam, qui, si aliquando gaudeant lucidis intervallis, & petant, nec prævideatur periculum irreverentiæ, poterit aliquando concedere maxime in Paschate, semifatuis, idest habentibus debilem rationis usum, concedat in Paschate si non sit irreverentiæ periculum, hac eadem regula utatur cum obsessis a Dæmone, si videantur bene dispositi. Advertat, non posse denegare Communionem illi, quem non absolvit, quia invenit male dispositum: hoc enim actu violaret confessionis sigillum, nisi forte aliunde habeat scientiam, quod sit publicus peccator, ut evenire posset cum publica meretrice post denegatam absolutionem ad mensam hanc cœlestem accedente.

4 Si publice excommunicatus minetur mortem Parocho, si eum non communice, potest ne communicare? *Resp.* Nequaquam; sed debet potius mori, quam indigno Eucharistiam porrigere; neque in hoc casu, aut alio potest particulam non consecratam pro consecrata ministrare.

5 Potestne Parochus alicui piæ fœminæ communionem quotidianam concedere? *Resp.* Pro communionem quotidiana concedenda tanta requiritur petentis pietas, ut raro reperiaturnedum in laicis, sed etiam in religiosis claustralibus sufficit ergo si concedat laicis piis devote petentibus octava quaque die, si vero magnum fructum ex frequentibus communionibus speret, poterit consulto aliquo viro prudente sæpius concedere. Non tamen se reddat difficilem in communi-

cando, cum vocatur in aliqua devotionis die alicujus Sancti, vel Sanctæ, ne minuat devotionem, & fervorem illorum, quorum spiritua-lem fructum pro viribus promovere debet.

6 Potestne Parochus gravatus a multitudine confluentium ad sanctam communionem hanc committere Diacono, si non adsit alius Sacerdos? *Resp.* Ex *Barbosa cap. 20. n. 4.* Nunc ex usu, & consuetudine Ecclesiæ Diaconi non administrant hoc Sacramentum ob copiam Sacerdotum, nisi existente gravissima causa, & interveniente urgente necessitate, ut est ministrare Viaticum in articulo mortis, Sacerdote non existente, Non ergo potest quoad hoc Parochus laxare habenas, & ratione majoris commoditatis hanc licentiam ministrandi Eucharistiam committere Diacono.

7 Teneturne Parochus deferre ad Ordinarium eos, qui in Paschate confessionis, vel communionis præcepto non satisfecerunt? *Resp.* Juxta regulam Evangelii, antequam dicat Ecclesiæ, eum moneat pastoralis charitate, ut cœlestis hujus panis nauseam auferat, & si ejus monita nihil proficiunt, denunciaret Superiori. Præstat hic advertere cum *Homobono tom. 2. p. 220.* Parochum cum probabili mortis metu cadente in virum constantem, non teneri denunciare, obligatio enim denunciationis est a lege Ecclesiastica, a qua excusat metus gravissimus.

8 Quomodo deferendum est Viaticum ad infirmum? *Resp.* In habitu Sacro, saltem cum Superpelliceo, & Stola, præcedente decenti luminum copia, juxta præscripta in Synodis diocesanis; debet insuper in delatione recitare pias preces ab Ecclesia consuetas: incedat cum gravitate, & modestia sub suo baldachino; & licet in necessitate festinare debeat, non tamen præstat, sic veste sacra indutum currere, sicuti currere debet ex S. Thoma in necessitate ministrandi baptismum, vel penitentiam. Ubi viget consuetudo, potest Sacerdos ob nimiam loci distantiam

tiam Viaticum deferre super equum mansuetum; non licet Pyxidem dare portandam a laico, sed potius Sacerdos, si sit defatigatus, debet eam portare in bursa decenter a collo pendente: permittere item poterit eadem defatigatione durante, ut duo laici (clericis deficientibus) ejus brachia sustentent.

9 Quibusnam est ministrandum Viaticum? *Resp.* Infirmis in periculosa ægitudine degentibus recte dispositis ad illius susceptionem. Hinc ministrari debet etiam publicis peccatoribus, si signa veræ poenitentiae exhibuerint; etiam excommunicatis, si absoluti fuerint, & juratam cautionem dederint præsentandi se quamprimum Superiori, ad quem pro eo tunc non est possibilis accessus: etiam usurariis, si restituerint, vel pro restitutione facienda sufficientem pecuniam delegaverint; ei, qui eadem die ex devotione communionem accipit, secundum aliquos Viaticum præbendum non est, casu quo occurrat mortis periculum, contraria autem sententia sua probabilitate non caret. Si paucis ante diebus, vel etiam antecedente die ex devotione communionem accepit, & desideret Viatico muniri ad tentationes in agone vincendas, est omnino concedendum. Qualibet die, etiam feria 6. in Paralceve, quolibet hora, etiam de nocte, quando necessitas postulat, Viaticum ministrari debet infirmo etiam non jejuno.

10 Quibusnam Viaticum negari debet? *Resp.* Primo peccatoribus, qui per Sacramentum poenitentiae proprias culpas exprare neglexerunt, Excommunicatis, & publicis usurariis, qui satisfacere Ecclesiae, & proximo nolunt. Si quis autem habet domi secretam concubinam, quam non vult dimittere, & hoc sciat Parochus tantum in confessione, sicuti & aliam proximam occasionem peccandi, ratione cuius Parochus absolutionem negavit, si petat publice communicari, Parochus nequit Viaticum negare,

ne non revelet confessionem; conetur ergo in hoc casu, quantum potest, eum a suo malo statu revocare, quod si obstinate velit in peccato permanere, rem Deo commendet, & Viaticum ministret. Secundo nequit Viaticum ministrare illis infirmis, qui sine irreverentia suscipere nequeunt, Hinc neque Phræneticis, neque habentibus vomitum, neque laborantibus scharantia, aut alio morbo, ratione cujus particulam nequeunt deglutire, breviter ubi Parochus probabiliter, & prudenter dubitat de irreverentia, ponat se in tuto, ait *Possevin. cap. 8. num. 36.* Et non communicet; & in hoc casu induendus est infirmus ad communionem spiritualiter facendam, ne fraudetur totaliter Sacramenti fructu. Rabido etiam sive per morsum canis, sive hominis, communio negari debet, quia juxta Medicorum sententiam rabidus deglutire nequit, & quia etiam est periculum morsus digitorum Sacerdotis: advertat, prohibitum esse Sacerdoti deferre infirmo Eucharistiam adorandam, quando eam sumere nequit: Non est neganda communio infirmo præcise ob foeditatem loci immundi, in quo ob paupertatem jacet, nullus enim locus a Deo refutatur, ubi persona fuerit munda; committat tamen piæ personæ, ut decentius quam potest locum præparet.

II Quid facere debet Parochus cum delata communione ad infirmum, & hic antequam communicet, dicat velle de novo confiteri, & ex confessione deprehendat illum plures confessiones Sacrilegas fecisse, adeoque reiterandas? *Resp.* Cum *Dian. part. 2. tract. 3. resol. 75.* curet Parochus, ut infirmus confiteatur meliori modo quo potest, subdendo clavibus peccata mortalia, quæ tunc menti occurrunt, cum animo confitendi cum majori diligentia Parocho revertenti post Viatici delationem ab Ecclesia, ad quam defert Pyxidem cum Eucharistia; curet item, ut generaliter se accuset de omnibus, & actum contritionis ferventiolem, quam potest, eliciat, de.

deinde eum absolvat, & communicet; hoc enim modo præmittitur confessio possibilis, pro illius temporis angustiis, ministratur Viaticum, & providetur scandalo, quod oriretur, si delato jam Viatico infirmus incommunicatus maneret.

12 Quid faciet Parochus, si infirmus recepta communione, statim moriatur? *Resp.* Cum *Possevino*, num. 27. si deglutiit, nihil amplius agendum. Si particula remansit in ore defuncti, est extrahenda, & reponenda in tabernaculo, donec species Sacramentales consumuntur, quibus corruptis, & consummatis, quod superest, ponendum est in Sacratio. Si nihil appareat in ore defuncti, credendum est illam deglutivisse.

23 Tempore pestis tenerne Parochus ministrare infectis Sacramentum Eucharistiæ cum probabili vitæ suæ periculo? *Resp.* Primo per omnes certum est, quod tempore pestis, cum jam defecerunt plures Sacerdotes, qui poenitentiam infectis ministrent, & vita Parochi necessaria sit pro confessionibus infectorum audiendis, non teneri tunc Parochum Eucharistiam infectis ministrare, prius enim Sacramenta mortuorum ministrare debet, quam illa vivorum, & magis providet salutem animarum sibi commissarum, si se reservet Parochus ad ministranda Sacramenta necessaria multis, quam si paucis Sacramenta vivorum, quæ adeo necessaria non sunt, ministret; & e contra certum quoque mihi videtur in loco, ubi est magna Sacerdotum copia, & pestis adhuc leviter sævit, ita ut pauci ex inservientibus infectis moriantur, tunc Parochum teneri Eucharistiam ministrare; periculum enim vitæ in hoc casu non est adeo certum, & evidens: hinc nequit excusari Parochum a ministrando Viatico infirmis suæ Paroeciæ petentibus, & indigentibus.

14 Absolute loquendo sustinui in meo Apparatu universæ Theologiæ moralis, Pastorem
ani.

animarum lethaliter peccare contra iustitiam, & charitatem, a peste infectis Viaticum non ministret, hujus Sententiæ sunt *Sotus, Filliucius, Mancinus, Suarez, & alii a Diana citati in coordinato, tom. 2. tract. 2. resol. 58. ipse vero cum Mancino*, & alii sequitur sententiam oppositam, & putat non peccare, dummodo Parochus pœnitentis confessionem audiverit, & absolutionem dederit, secus autem si infirmus non valuit confiteri propter amissionem loquelæ, vel ex alio impedimento, quia hoc Sacramentum dat vires ad vincendas tentationes, & per accidens conferre potest primam gratiam, quam imperfecta pœnitentia prius non contulit: adducitur pro hac sententia definitio *Gregorii XIII. in epistola ad Divum Carolum Borromæum sub die 10. Decembris 1578.*

15 Potestne Parochus ministrans Viaticum peste infectis, ob periculum vitæ, uti virgula oblonga, aut alio instrumento, puta coleari argenteo? *Resp.* Plures cum *Possevino*, n. 3. putant, licere, dummodo absit periculum dejectionis particulæ in terram, aut alterius irreverentiæ; nihilominus ego puto cum *Marchino, Bonacina*, & aliis non esse licitum usum hujus instrumenti, quia periculum dejectionis Sacramenti vix in praxi poterit evitari, & quia iste usus fuit damnatus a quinto Concil. provincial. Mediol. & denique, ut fatetur *Marcinus de Viatico* grassante peste in tota Italia, nullus Episcopus usum talis instrumenti approbavit, sed juxta Ecclesiæ stylum, consecrata manu voluerunt porrigi hoc Sacramentum. Ad fugiendum ergo periculum attrahendi morbum, poterit Parochus monere ægrotum, ut prius bene guttur aperiat, ne halitus eum inficiat, deinde ministrato Sacramento statim digitos, & manum bene abluat aceto, & hoc in sacrarium reponat.

SECTIO XI.

De Extrema Unctione.

1 **P**arochus ministrato Viatico (si illius infirmus sit capax) si morbus periculosus sit, debet infirmum disponere ad Extremam Unctionem utiliter recipiendam, quod facile obtinebit, si aegroto ejus effectus explicabit, nimirum quod leviora, & venialia delet peccata, animæ languorem curat, reliquias peccatorum abstergens, reprimit cordis tristitiam, spem magnam ingerit animo contemplatione divinæ bonitatis, mentem corroborat adversus Diaboli tentationes, & demum salutem corporis, si saluti animæ non adversetur, restituit.

2 Quomodo Parochus deferre debet Oleum Sanctum ad infirmum? *Resp.* Cum solemniter defert, observet constitutiones Synodales suæ Diœcesis; cæterum si necessitas urget, & non habet, qui eum adjuvet, quem si expectare velit credibile est, interim infirmum moriturum sine Sacramento, poterit tunc Oleum Sanctum deferre sine lumine, quia, ut notat *Possevinus, cap. 5. n. 36.* accipiunt a Cathedralibus, & defertur sine lumine, & superpelliceo per totam Diœcesim, cum deveniet ad cubiculum infirmi, non eum ministret sine lumine, superpelliceo, & stola, & qualiter faceret etiam in casu necessitatis, non excusaretur a gravi culpa, non est tamen sub eadem gravitate culpæ necessarius minister, qui respondeat, cum nequit commode haberi. Parochus quando timet se de nocte vocandum pro infirmo periculoso, nequit vespere Oleum Sanctum deferre in suo cubiculo, ut expeditius urgente occasione deferre possit, aut reversus relinquere in eodem cubiculo, hoc

hoc enim fieri nequit sine periculo irreverentiae, quæ tamen ordinarie loquendo non est nisi venialis.

3. Quibusnam dari debet hoc Sacramentum? *Resp.* Homini baptizato, in proximo moriendi periculo posito, qui saltem aliquo tempore peccare potuit. Concilium enim Florentinum monet, Sacramentum hoc dari non debere, nisi infirmo, de cuius morte timeatur. Hinc hoc Sacramentum concedendum non est perpetuo amentibus, bene tamen iis, qui post usum rationis venialiter præsumuntur peccasse, & postea in ætate pura decem, vel duodecim annorum amentia laborarunt. Ad bellum proficiscentibus, navigantibus, peregrinantibus, intellige titulo belli, navigationis, vel longæ peregrinationis non potest hoc Sacramentum ministrari, neque etiam mulieribus in partu, si ordinaria partus molestia laborent, si autem habeant majus mortis periculum, ministrari debet; reis ad ultimum supplicium damnatis, pueris, qui nondum usum rationis habent, negandum est; item illi, qui in peccato mortali notorio cecidit in frænesim. Rabido potest dari, sed cavendum est, ne tangatur ejus sputum, seu saliva, quia habet vim inficiendi rabie tangentem, ideo ungatur loco oris pars vicina. Quantum ad excommunicatos, qui alia Sacramenta susceperunt, data prius jurata cautione se præsentandi Superiori, hoc etiam Sacramento capaces censeo: neque debet negari peccatori publico, qui post Sacramenti petitionem desit loqui, & non potest præstare, quæ debet, puta ejicere concubinam, & similia defectu vocis amissæ, nam qui petit reconciliari cum Deo, & dat pœnitentiæ signa, amplius peccator censendus non est, sed pœnitens, & dispositus obedire Sacerdoti in necessariis ad salutem, si beneficio rationis, & vocis gauderet.

4. Quandonam ministrari debet extrema
Un-

Unctio? *Resp.* Cum infirmus est morti proximus, non est tamen expectandus articulus mortis, in quo infirmus omni prorsus sensu careat, aut in quo omnino desperata sit ejus salus, sed fructuosius datur infirmo integros sensus habenti; Parochus ergo neque sit nimis sollicitus, ne det extra mortis periculum, neque nimis lentus, ne det cum minori infirmi fructu: nec est necesse, quod infirmus jaceat in lecto, sed etiam extra lectum inungi potest hydropicus, vel consimili morbo laborans, qui extra lectum moritur.

5 Quænam dispositiones requiruntur ad hoc Sacramentum cum fructu recipiendum? *Resp.* Ex parte animæ, quod sit baptizatus, non excommunicatus, ut expresse, vel tacite hoc petat, & intendat, & peccati obicem per poenitentiam abstulerit. Hinc ante collationem hujus Sacramenti Parochus curet, ut infirmus, qui etiam alia Sacramenta suscepit, actum contritionis, vel saltem attritionis eliciat; ut habet Catechismus, requiritur etiam, ut Viaticum, si potuit, sumpserit, hoc tamen non est de necessitate Sacramenti, in antiqua enim Ecclesia, ante Viaticum ministrabatur. Ex parte corporis requiritur, ut in probabili mortis periculo sit constitutus, in eadem infirmitate reiterari non debet. Si autem infirmitas longa sit, & mutet statum propter novum periculum, potest adhiberi novum remedium.

6 Quomodo ministrari debet hoc Sacramentum. *Resp.* Extra casum necessitatis, servari debet ritus præscriptus a rituali, unde præmissis orationibus, & monitis adstantibus, ut orent pro infirma, inungat primo oculos, deinde aures, postea nares, postea os, compressis leniter labiis; postea manus, & quidem manus Sacerdotis non inunget interius: in collatione enim Sacerdotii jam inunctæ fuerunt

runt sed exterius, postea pedes, ultimo lumbos, seu renes, hæc ultima unctio in sceminiis semper omittitur, in viris etiam, qui ob infirmitatem vix sine periculo nequeunt moveri; advertat ut sint simul Unctio, & forma super partem, quam inungit. Minister si est in sacris, vel ipse Parochus post quamlibet Unctionem, tergat partem, quam inunxit novo globulo bombacis, quem ponet in vase mundo, & secum ad Ecclesiam deferet comburendum, ejusque cineres ponet in sacarium: carentibus parte aliqua inungenda, inungantur partes viciniores, in cæco a nativitate, in surdo, vel muto ex *Possevino num. 13.* bene inunguntur organa illorum sensuum.

7 In casu necessitatis, juxta sententiam, quæ mihi videtur magis probabilis, illorum, qui quinque sensuum Unctiones existimant necessarias, potest Sacerdos valide, & licite semel tantum prolatis verbis, & unica Unctione adhibita in singulis partibus sensuum, ita dicere, *per istam Sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulget tibi Deus, quidquid per visum, & inungat oculos, vel saltem oculum unum quidquid per auditum, & inungat aures, & sic ad reliquos sensus, subdendo in unctione ultima deliquisti. Amen.* Diana putat in casu necessitatis probabile esse inungere sensum unicum magis obvium; vel melius caput, eo quod in illo sensus maxime vigeant, dicendo sub unica forma, *per istam Sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. Amen,* ab hoc tamen modo conferendi extremam unctionem, puto tutius abstinere, extra necessitatem omittere signum crucis, Nugno apud Dianam, putat esse peccatum mortale, excusat tamen a gravi culpa Beccanus secluso contemptu, & scandalo, quia nullum est de hac re præceptum expressum.

7 Si Parochus vocatus ad administrationem Olei Sancti dubitet infirmum jam esse expiratum, quid facere debet? *Resp.* Si probabiliter etiam existimet, posse esse vivum, poterit sub conditione administrare, & in dubio monet *Homobonus* pro Sacramenti administratione esse inclinandum. Si moriatur in administratione, debet statim cessare.

8 Parochus, qui ex negligentia differt inungere infirmum petentem Oleum Sanctum, peccatne mortaliter? *Resp.* Ex *Homobono*, affirmative, quia notabiliter deficit in cura Animarum sibi demandata, non est tamen necesse, quod currat, cum Sacramentum hoc non sit tantæ necessitatis, sicuti Baptismus, & Pœnitentia.

9 Parochus, quivolvendo infirmum, ut eum inungat, reperit forte, ex tali motu subito decessisse, estne irregularis? *Resp.* Cum *Homobono tract. 13. cap. 6. res. 2.* Negative, etiam si in movendo aliqua levis sit culpa, cum hic nullum delictum, vel saltem adeo leve intercedat, ut tanta poena dignum non censeatur.

10 Quænam observare debet Parochus post collationem extremæ unctionis? *Resp.* *Possevinus*, n. 16. hæc subdit, quæ, quia valde utilia sunt, hic addo. Faciat, ut infirmus ore si potest, vel saltem mente, recitet simul cum Parocho Symbolum Apostolorum, protestando se in ea fide velle manere, & mori, bonum enim est, ut sicuti in ingressu vitæ spiritualis in baptismo Symbolum recitavit, in ingressu ex hac vita idem repetat. Hortetur deinde ad concipiendam spem vitæ æternæ, ad agendum etiam Deo gratias de omnibus beneficiis acceptis, & præcipue, quod moriatur in suo lectulo Sacramentis munitus: moneat; ut se totum divinæ voluntati conformet eticiendo actum amoris Dei, ultimo doceat breves orationes jaculatorias, quibus tempore agoni-

his uti possit, puta repetere devote nomen *Jesus*, vel illud devotissimum *Gesù*, *Giuseppe*, & *Maria*, *vi dono il cuor e l'anima mia*, vel aliud *Maria Mater Dei*, *ora pro me in hora obitus mei*, vel aliud *In te Domine speravi*, *non confundar in aeternum*. Advertat, ne plura suggerens Infirmo eum gravet.

II Teneturne Parochus tempore pestis, cum probabili suæ vitæ periculo hoc Sacramentum infectis ministrare? *Resp.* Si tali morbo laborans, nullum aliud potuit recipere Sacramentum, tunc Parochus tenetur ministrare: in hac enim circumstantia extrema unctio esse potest Sacramentum necessitatis, ita ut cum ea quis salutem acquirat, & sine ea amittat. Unde, ut notat *Barbosa*, c. 23. n. 46. etiam tempore interdicti, concedi debet infirmo, quando infirmus dedit signa poenitentiae, & nullum aliud Sacramentum potuit recipere. Si autem Sacramentum poenitentiae recepit, Parochus non tenetur cum tanto periculo hoc Sacramentum infectis ministrare, ut tenet *Barbosa*, ib. n. 17. simul cum pluribus; casu autem quod ministret, non videtur improbabile, Parochum posse uti virga oblonga ad inungendum, & alia simul virga cum bombace ad tergendum partem inunctam, nisi hoc sit illi ab Ordinario prohibitum.

SECTIO X.

De Visitatione Infirmorum, & Ecclesiastica Sepultura.

I **V**isitare infirmos, quod omnibus fidelibus, tanquam opus misericordiae proponitur, est pars oneris Parochi, qui cum invigilare debeat super ea, quæ sani sunt spiritualiter necessaria, & utilia, multo magis pro infirmis, cum negligentia Parochi circa illos, nullo quandoque remedio reparari possit. Ubi ergo
audit

audit aliquem ex sua Parœcia infirmari, eum humaniter visite, consoletur post secundam, aut tertiam infirmatis diem, suaviter ei proponat confessionem Sacramentalem, explicando illi hoc esse, *ex Constitutione S. Pii V.* quæ incipit *Supra Gregem Dominicam*, qua prohibetur Medicis, ne post tertiam diem infirmum visitent, nisi per Confessarii scriptum ipsis fides fiat fuisse confessum: non tamen eum gravet importunis verbis, & increpationibus, sed potius humanitate, & charitate eum sibi amicabiliter conciliet, ut vincat in bono malum, & maxime si infirmus sit valde pauper, & vilis, & infirmitas valde periculosa non sit.

2 Debetne Parochus monere Medicum, ne infirmum visite, quia confiteri non vult? *Resp.* Ex *Homobono, de exam. tom. 2. p. 24.* qui ex pluribus probatis auctoribus tradit, in hoc eventu infirmum deferendum non esse, etiam attento motu S. Pii V. cum non sit præsumendum quidquam Charitatis legibus adversum voluisse statuere, imo addit, quod si ex consilio Parochi infirmus derelinquatur a Medico, & ex hac causa infirmus derelictus moriatur, Parochus sit irregularis.

3 Si Parochus ex charitate infirmum valde aggravatum adjuvet, vel ad comedendum, vel ad se vertendum; vel ad sumendum Medicinam a Medico præscriptam, non ideo centeri debet irregularis, si statim infirmus moriatur, cum ex hoc Charitatis officio, nulla sit poena mulctandus. Cum recessurus est ab infirmo, eum benedicat recitando super ipsum *Visita quasumus Domine habitationem istam, &c.* & aliam B. V. *Concede quasumus.* Moneat infirmi curam gerentes, ut si morbus ex improviso valde gravetur, ita ut prævideatur mortis periculum, ut ad eum in quacumque hora convolent pro sacramentorum administratione. Mihi videtur sanum consilium, Parochum non tangere pulsum puellarum, vel mulierum, quæ decumbunt, ne for-

forte adstantibus aliquam inhonestatis suspensionem ingerat.

4 Ministratis Sacramentis, si infirmus sit aliqujus sodalitatis, quæ habeat privilegium Indulgentiæ plenariæ in articulo mortis. Parochus hortetur infirmum ad eam lucrandam, sic disposito infirmo, si non adsit propriæ sodalitatis Sacerdos, cui eam ministret, ipse ex *Possevino*, *cap. 13. n. 4.* concedere poterit indulgentiam hoc modo, invocato ter nomine Jesu ab infirmo, Parochus addet hæc verba: *Auctoritate, qua fungor, concedo tibi omnem indulgentiam illam peccatorum tuorum, quam possum tibi concedere virtute cujuscumque gratia, si tamen ex hac vita modo migraveris, alias reservata tibi manet pro articulo mortis tuæ, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Hæc forma inserviet pro illis sodalitatibus, quæ propriam non habent, pro illis autem, quæ propriam formam habent, curet Parochus habere librum instructionis illius sodalitatis, quæ est in propria Ecclesia erecta, & illa utatur.

5 Debetne Parochus hortari infirmum ad testandum? *Resp. Navarrus* putat, Parochum teneri sub mortali, hortari infirmum ad testandum, quod etiam verum censet *Homobonus*, cum prævidet alioquin secutura scandala magna, inimicitias, & rixas. Cum ergo infirmus, jam quæ sunt animæ suæ disposuit, hortetur eum ad disponendum de re familiari; non sit in hoc negotio adeo sollicitus de Hærede nominando, quando filii non adsunt, ne incurrat indignationem domesticorum: si quid infirmus restituere debet, curet, ut restitutio fiat statim, si adsit possibilitas, si autem de præsentis restituere nequeat defectu pecuniæ numeratæ, curet ut onus expressum restituendi relinquat Hæredi. Consilium petenti infirmo, quid relinquat pro anima sua, caveat, ne proponat, quæ sapiunt avaritiam. Si nullus sit Notarius, qui infirmi ultimam voluntatem excipiat, & rogetur de testamen-

mentum excipiendo, scribere poterit, & adhibebit septem testes, qui omnes debeant esse mares; si facto jam testamento, velit infirmus aliquod pium legatum relinquere, scribat ipse, & adhibeat duos testes, & curet esse mares, licet mulieres etiam sufficiant. Caveat, ne infirmus ex odio, & mala voluntate relictis proximis consanguineis pauperibus, & indigentibus, extraneum pro suo hærede nominet, in quo casu conabitur eum reconciliare cum consanguineis hortando eum, ut hoc opus adeo Deo acceptum faciat, sequendo dictum Evangelii *bene facite iis, qui oderunt vos*, instituendo hæredes propinquos suos, qui ei forte alias molesti fuerunt.

6 Cum infirmus jam omnibus Sacramentis munitus fuit, teneturne Parochus ei animam commendare? *Resp.* Tenetur utique, sed non sub mortali, præciso scandalo, vel si non angatur tentationibus, & scrupulis; tunc enim ejus præsentia, & consilium est simpliciter necessarium pro salute illius animæ, quam Deus exquiret de manu sua, *Homobonus, & Possevinus cap. 13. n. 14.* tenent, Parochum debere sub lethali die, ac nocte (intellige hoc moraliter, non vero physice pro tota die, ac nocte) manere apud infirmum, qui est impœnitens, ut consilio, & precibus eum adjuvet ad resipiscendum; fieri enim poterit, ut tandem in extremo convertatur, & absolvatur, quod si Parochus sit absens desperatione captus, damnetur. Frequens etiam sit apud infirmum, qui in subita phrænesi correptus, confiteri non potuit, quandoque enim beneficio aliqujus parvi momenti usu rationis frui poterit, & inde juvari ad actum contritionis peccatorum; taliter ut absolutionis fiat capax.

7 Damnabilis quorundam Parochorum ruralium negligentia est, quæ maximam lapit impietatem, isti post ministratum Viaticum, eodem quasi contextu sine ulla necessitate ad extremam Unctionem, & animæ commendationem.

tionem deveniunt, eumque amplius non visitant, etiamsi per quatuor, vel quinque dies supervivat, quo tempore utique variis tentationibus urgeri potest, maxime de peccatis præteritis, cum dubio utrum illa confessus sit, insuper angi scrupulis, & versimiliter in plura labi peccata saltem venialia, quæ defectu Parochi non accedentis nullo expiant Sacramento. Visitet ergo suos infirmos, etiam Sacramentis munitos, si non bis, saltem semel in die, eosque adjuvet ad renovandam contritionem, erigat in spem vitæ æternæ; & si capaces inveniat, denuo illi Sacramentalem impartiatur absolutionem.

8 Potestne Parochus suggerere infirmo electionem sepulturæ in propria Ecclesia? *Resp.* Nequaquam, sed si ipse suggerat, electio est nulla, tamquam facta ad suggestionem, & si inducat aliquem ad electionem sepulturæ, sub voto, vel promissione de non mutanda electione, incurrit in excommunicationem, in quam incidit, ut tenet *Barbosa, cap. 26. n. 25.* etiam si non sequatur effectus sepulturæ.

9 Quanto tempore post mortem Parochus tenere debet cadaver super terram, antequam sepelliat? *Resp. Possevinus, c. 14. n. 1. & 2.* statuit lex, vel octo horas, nisi aliter caveatur a constitutionibus Ordinarii. Ubi tamen agitur de morte improvisa, & subitanea, vidi observari ad minus cursum viginti quatuor horarum, quod spatium a Medicis judicatur congruum ad probandam mortis veritatem, & hoc mihi videtur ordinarie observandum. Quantum ad diem sepulturæ nulla a sacris Canonibus excluditur, tamen fere ubique abstinetur a sepultura feria sexta in Parasceve, nihilominus si ea die deferatur cadaver ad Ecclesiam, Missa defunctorum dici non debet, neque etiam in Sabbato Sancto, aut in die Pascharis, ex *Possevino, cap. 14. n. 13.*

10 Potestne Parochus aliquid exigere pro sepultura? *Resp. Ex Possevino, cap. 14. num. 3. prius*

prius sepeliat, deinde petat solitam largitionem, ubi est laudabilis consuetudo eam dandi: nunquam antequam sepeliat, cautionem quærat pro solita largitione, licet eam postea via iuridica exigere possit. Caveant Parochi, ne propter ius sepulturæ, aut sub prætextu compositionis quartæ funeralis, cadaveris sepultura impediatur, aut retardetur, cum pietati Christianæ indecens sit ob pecuniarium interesse, cadaver insepultum remanere, ita *Barboſa, cap. 26. n. 55.* qui adducit Congregationis decretum. Ubi tamen agitur de pauperibus; non sit nimis durus in condonando, vel totum, vel partem; agitur enim hic de opere misericordie, quod quis etiam sine ulla largitione alacri animo exequi deberet.

11 Quinam sepeliendi sunt in loco sacro? *Resp.* Omnes Christi fideles decedentes absque excommunicatione, interdicto, aut crimine manifesto. Hinc arceri debent ab Ecclesiastica sepultura excommunicati notorii, & denunciati, nisi talis excommunicatus in extremo vitæ pœnitentiæ signa dedisset; tunc enim absolvi prius debet ab excommunicatione ab habente auctoritatem, & postea in loco sacro sepeliri, idem dicendum est de personaliter interdictis, & de iis, qui causam dederunt interdicto locali. Ecclesiastica sepultura privanter morientes in torneamentis, etiamsi accepto vulnere vivant, & pœniteant, item morientes in duello, & in loco duelli, etiamsi pœniteant, & absolvantur; qui vero ex accepto vulnere in duello, decedit extra locum duelli pœnitens, & contritus secundum *Dianam*, non est Ecclesiastica sepultura privandus; quia tamen in hoc puncto sunt hinc inde Doctores pro sepultura, & negatione sepulturæ, occurrente casu, Parochus prius consulat Ordinarium, antequam sepeliat.

12 Publici Uulſarii, Larrones, & Meretrices, non confelli, & non communicati in Pascha-
te, si hoc publice constet, ut monet Rituale, ar-

App. pro Exam.

O

cendi

cendi sunt ab Ecclesiastica sepultura; si tamen isti in extremo vitæ confessionem petierint, etiamsi defectu Sacerdotis actu non existentis absoluti non fuerint, nihilominus debent in loco sacro sepeliri. Si isti viri in extremo signa dubia pœnitentiæ dederint, licet secundum Doctores in dubiis judicandum sit in favorem defuncti, tamen rem deferet ad Ordinarium, & juxta ejus præscriptum recte operabitur. Ad probanda hæc signa pœnitentiæ ex *Possevino*, cap. 13. n. 5. sufficit unus testis.

13 Si aliquis reperiatur mortuus in puteo, vel laqueo suspensus, non est privandus Ecclesiastica sepultura, nisi constet, quod se ipsum occiderit, potuit enim ab alio per insidias occidi: item qui se præcipitem dedit, ut evitaret invaloris violentiam, ut in muliere, quæ per fenestras se projecit, ut fugeret ab inimicis, vel ab incendio domus: isti enim non intendunt sibi mortem tradere, sed violentiam fugere, ut notat *Barbosa*, cap. 26. n. 49. quod etiam dicendum est de infirmo laborante excessivo viscerum dolore, qui se præcipitem dat phrænesi violenta captus, cum enim compos sui non sit, se occidendo non peccat.

14 Puer baptizatus baptismo dubio, ex quo-
cunque capite dubium oriatur, licet esset sub
conditione rebaptizandus, si vixisset, est in loco
sacro sepeliendus. Puer mortuus in ventre ma-
tris, non est ab illo extrahendus, ut in loco non
sacro sepeliatur, sed debet sequi ventrem, ut
pars illius, si autem extractus sit, in loco sa-
cro sepeliri non debet, cum careat baptismo.

15 Quid faciet Parochus cum infirmo, qui
post recepta Sacramenta blasphemando mor-
uus est? *Resp.* Si constet infirmum blasphemum,
fuisse phræneticum, tunc ejus cadaver in loco sa-
cro sepeliendum est; ratione enim phrænesis fuit
incapax committendi culpam. Si non bene con-
stet, ipsum fuisse phræneticum, tunc rem cum
suis omnibus circumstantiis deferet ad judicium

Or.

Ordinarii ; & juxta ejus præscriptum bene operabitur , & hæc dilatio sepulturæ cedit in bonum cæterorum blasphemorum , qui territi forte abstinebunt a tam gravi culpa , ut monet *Possevinus* , cap. 13. n. 7.

SECTIO XIII.

De Matrimonio.

Primum Parochi munus circa Sacramentum Matrimoni versatur circa explorationem voluntatis eorum , qui contrahere debent , in hoc autem officio hæc observare debet. Primo , ut monet nostra Synodus Bononiensis , nullatenus in Ecclesia sponсорum voluntatem exploret , sed in domo sua , vel in ædibus proximiorum parentum contrahentium , separatim a sponso interrogabit sponsam , & viceversa sponsum separatim a sponsa ; interrogationes istæ erunt , num libre , & voluntarie intendant contrahere , an forte per metum , & vim illatam ; num noverint adesse impedimentum dirimens , vel impediens , quod Matrimonium reddat illicitum , vel invalidum , num in Paschate paruerint præcepto confessionis , & communionis ; num ea , quæ necessario credenda sunt , sciant ; & ubi dubitet de ætate ad Matrimonium requisita , quæ in sponsa est annorum duodecim completorum , & in sponso annorum quatuordecim completorum , etiam de hoc interrogare poterit. Quibus peractis , si omnia bene se habere noverit , hortabitur sponсорs , ut orationibus se præparent ad plenam benedictionem a Deo super eorum Matrimonium impetrandam . Interim , & parentibus , & contrahentibus ad evitandum omne periculum , cohabitationem solius cum sola in eodem cubiculo , vel domo , penitus interdicit , & quidem monebit in Diœcesi nostra Bononiensi , pœnam esse excom-

municationis Archiepiscopo reservatæ, si autem sponsi ante Matrimonium rite contractum se ipsos cognoverint, aut parentes assensu præstito, siue tacito, siue expresso, ut copulentur, indulerint, in aliis diœcesibus servabit constitutiones suas Synodales, ubique tamen gravitatem talis peccati exponere poterit.

2 Secundum Parochi munus est, circa denunciations faciendas, juxta *Tridentinum*, *sess. 24. cap. 1. de reform.* ubi hæc leguntur: *Præcipit* (idest Sancta Synodus) *ut in posterum antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis, in Ecclesia inter Missarum solemnias, publice denunciatur, inter quos sit Matrimonium contrahendum.* Has igitur denunciations, licet Ordinarius habita iusta causa dispensare possit, Parochus tamen omittere nequit propria auctoritate, etiamsi per alias diligentias a se factas moraliter certus sit, nullum adesse impedimentum; non est enim liberum Parocho commutare dispositionem Concilii in aliud æquivalens.

3 Non potest facere Parochus dictas denunciations in die feriali, etiamsi ea die magnus sit populi concursus: neque in diebus festivis ex devotione, sed ex præcepto juxta speciale editum publicatum die 22. Septemb. Ann. 1701. pro hac diœcesi; pro aliis autem diœcesibus, in quibus tale præceptum non habetur, contraria sententia non est improbabilis, sed a pluribus sustinetur. Faciendæ etiam sunt in tribus diebus festivis continuis, ita ut non intermedient alii dies festivi, in quibus non fiant, non tamen esse debent dies festi immediate continui, puta tres dies Pentecostes, sed qui feriatis diebus duobus, vel tribus interpolentur; non tamen peccaret mortaliter Parochus, qui in uno, vel altero festo omitteret, bene tamen si inter unam, & alteram denunciationem sine causa multos dies festos interponat; nam ob magnum temporis intervallum fieri potest, ut Parochiani tardio.

diores evadant ad deferenda impedimenta, & obliviscantur præcedentium denunciationum, qua ratione si post duos, vel tres menses a denunciationibus factis differatur matrimonium, iterum denunciationes faciendæ sunt.

4 Potestne Parochus eadem die, qua ultima publicatur denunciatio, permittere, ut contrahatur Matrimonium? *Resp. Concil. Trid. sess. 24. c. 1.* Non requirit tempus intermedium, inter ultimam denunciationem, & matrimonium contrahendum, sed asserit: *Quibus denunciationibus factis si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur.* Verum cum parum utilis, & suo fine frustrata videatur denunciatio, si non esset tempus intermedium, quo possint impedimenta revelari; maxime, ubi de licentia Ordinarii, una tantum denunciatio fit pro tribus, ideo in diversis Ecclesiarum constitutionibus statuitur, ne ipsa die ultimæ denunciationis celebretur Matrimonium, quod est conforme *Decreto Concilii Lateranensis, in quo habetur competentis termino præfixo, uti infra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum apponat:* Observet ergo Parochus quoad hoc statuta suæ Ecclesiæ, & quidem tres, vel quatuor dies communiter videntur sufficere.

5 A quonam fieri debent denunciationes? *Resp.* Licet Concilium præcipiat denunciationes fieri à proprio contrahentium Parocho, non est dubium, illas posse fieri ab alio ministro de Parochi licentia; cum enim alius Sacerdos, de Parochi licentia, possit Matrimonium celebrare, quod est principale, cum eadem licentia poterit licite facere quæ accessoria sunt: imo in nonnullis locis usus obtinuit, ut fiant à Concionatore tempore matutinæ concionis, & in Hispania, ut docet Bossius, fiunt per præconem in vicinia Parœciæ; & utique, si contrahentes sint diversarum parochiarum, fieri debent in utraque Parochia contrahentium,

6 Potestne Parochus in denunciationibus dispensare? *Resp.* Nequaquam, sed cum hæc facultas a Concilio ex justa causa tribuatur Ordinario, neque Vicarii foranei, neque Parochi de jure ordinario dispensare possunt. Parochus assistens Matrimonio, sciens non esse præmissas denunciations, neque dispensatas, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio ex *Conc. Later. c. cum inhibito, de clandest. despons.* quæ suspensio non est latæ sententiæ, sed ferendæ.

7 Danturne causæ aliquæ Parochum excusantes a denunciationibus, ante Matrimonium faciendis? *Resp.* *Possevinus c. de Matrimonio, n. 11.* istas ex gravibus auctoribus collegit. Primo, cum quis est in articulo mortis, & ut relinquat malum statum peccati, contrahit cum Concubina. Secundo, si Concubinariis iter facientes deprehenderentur esse tales, & periclitarentur. Tertio, in deprædatione civitatis, quando aliqui, si essent conjuges, salvarentur, si soluti, occiderentur. Quarto, si volentes contrahere, impediantur a cognato, qui interim magna fruitur hæreditate. Quinto, si esset multum utile duos coniugi, qui elapso tali tempore impedirentur. Quæ omnia intelligi debent, quando nec Episcopus, nec ejus Vicarius adiri possunt. Quando ex hisce, vel similibus urgentibus causis, denunciations ante Matrimonii celebrationem factæ non fuerunt, Parochus moneat contrahentes, non posse Matrimonium consummare, nisi post denunciations, quæ juxta Concilium fieri debent, ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur, & circa hoc videat instructionem Sancti Officii, quæ in calce hujus Sectionis ponitur.

8 Quid facere debet Parochus, cum factis denunciationibus, reperitur aliquod impedimentum? *Resp.* Illud deferat ad Ordinarium; & interim desistat a celebratione Matrimonii, quod si impedimentum proveniat ex cognatione contracta per copulam occultam illicitam

bene

bene advertat ad qualitatem personæ, quæ tale impedimentum defert, ne forte malitiose apponatur ad Matrimonium impediendum. Hinc *Possevinus*, n. 30. docet, ut mittat revelantem ad Notarium, qui revelationem accipiat, dato juramento revelanti; si hoc non possit, quia Notarius non adest, faciat revelationem sibi tradi scripto, & coram testibus, & rem totam cum adhibitis cautelis, & diligentis deferat ad Ordinarium.

9 Quid debet facere Parochus, qui ex confessione scit adesse impedimentum dirimens? *Resp.* Extra occasionem confessionis nihil facere debet, cum ratione inviolabilis sigilli Sacramentalis uti nequeat scientia confessionis; in confessione autem conetur quantum potest cum poenitente, qui tale impedimentum detexit, ut Matrimonium suspendat, donec obtineatur dispensatio: si ob imminens scandalum, hoc non valeat impetrare, debet suadere contrahentem, ut contrahat cum hac conditione mente retenta, si Papa dispense, & habeat animum habitandi cum sponsa, tamquam cum sorore, donec accedente dispensatione, iterum contrahat, sicuti monui in Sectione de Poenitentia, ubi apposui formulas ad bene utendum istis dispensationibus.

10 Quinam venit nomine Parochi proprii, ad cujus præsentiam Matrimonium celebrari debet? *Resp.* Quoad validitatem sufficit Parochus alterutrius contrahentis, sive sit solus Parochus sponsi, sive Parochus sponsæ; & utique sufficit Parochus viri, licet Matrimonium contrahatur in parœcia mulieris, ut tenet *Barbosa*, cap. 21. n. 45. Quia Concilium voluit præsentiam Parochi, & testium ad tollendam clandestinitatem, quæ tollitur, etiamsi Parochus unius contrahentis fiat præsens in alterius parœcia, qua ratione ex eodem *Barbosa* sufficit etiam Parochus excommunicatus, vel suspensus, qui ex *Homobono*, si pure assistat, & nuptias non benedicat, non fit irregularis; sufficit etiam Parochus, qui non sit

Sacerdos, vel quicumque Sacerdos de licentia Parochi, vel Capellanus, qui facultatem generalem habet exercendi omnia spectantia ad Parochi officium. Porro præsentia Parochi debet esse talis, ut audiat, videat, & advertat ad ea, quæ in ejus præsentia fiunt, ita ut de illis plene testificari possit. Hinc non sufficit præsentia physica, qualis esset illa Parochi etiam dormientis, vel ebrii, sed requiritur præsentia, tum physica, tum moralis.

11 Quid debet facere Parochus, si vi, aut fraude ducatur ad locum, ubi se præsented spon-
sus, & sponsa, volentes contrahere? *Resp.* Nullo modo approbet talem modum contrahendi Ecclesiæ legibus injuriosum, graviter reprehendat taliter operantes, non tamen claudat oculos, aut aures, vel quid simile fatuitatem sapiens operando, quinimo bene advertat ad omnia, quæ dicuntur, & fiunt in ejus præsentia, ut possit statim de omnibus circumstantiis Ordinarium informare.

12 Testes debentne simul esse cum Parocho, an vero sufficit eorum præsentia successiva? *Resp.* Duo, vel tres testes debent simul esse cum Parocho, & eorum præsentia debet etiam esse, tum physica, tum moralis, ut advertit *Possevinus*, n. 22. est testis sufficiens quilibet habens usum rationis, etiam si sit infamis, & a jure testificari prohibitus, quia, ut notat *Tamburinus*, lib. 8. de Matrim. cap. 3. §. 6. n. 3. Tridentinum requirens testes, non restringit ad eorum qualitates, & merito, quia plures afferret scrupulos, & pericula nullitatis Matrimonii: Tum quia Parochus, utpote testis qualificatus, aliis auctoritatem quodammodo confert, & etiam, quia in hac dispositione, cum Tridentinum corrigat jus commune, interpretandum est benignius; Parochus autem, cum potest, uti debet viris exceptionem non patientibus, maxime cum prævidetur Matrimonium fore litigiosum.

13 Debetne Parochus esse contentus con-
sen.

sensu sponsæ expresso per nutus, vel per taciturnitatem, cum potest illum exprimere per verba? *Resp.* Licet consensus exprimi possit æque bene per nutus, & signa, sicuti per verba, nihilominus, quia signa pluribus æquivocationibus subjecta sunt, & sunt in supplementum verborum; ideo prudens Parochus exiget consensum per verba, ita expressa, ut testes ea audire possint: non desunt auctores, qui sustinent apud Dianam, contrahentes peccare mortaliter, si cum possint eorum consensum exprimere per verba, velint uti signis, & nutibus, qui mutis tantum sunt permittendi.

24 Quid faciet Parochus, si dum interrogat sponsum, vel sponsam, an contrahere velint, alter eorum respondeat per verba æquivoca, vel dubia? *Resp.* Suaviter petat claram expressionem suæ voluntatis, nec acquiescat, nisi clare dicat *Volo*: si autem dicat *Nolo*, tunc Parochus, ut notat *Posservinus*, n. 35. non disponat renuentem ad consentiendum, sed hoc minus relinquat cognatis, & interim mere passive se habeat, si tamen præsens, ne qui dissentit, minis cogatur assentire, in quo casu; ubi viderit signa violentiæ discedat, & nullo modo assistat.

51 Qui faciet Parochus, cui constat ex relatione viri prudentis sponsum, vel sponsam non habere consensum liberum? *Resp.* Parochus antequam eos interroget, discurrere poterit de hujus Sacramenti dignitate, & indissolubilitate: inde suaviter descendat ad naturam consensu, qui debet omnino esse liber, quo facto interrogare poterit, num velint ducere, & si respondeant *volo*, credere poterit renuentem mutasse opinionem, hinc assistet, & reliqua perficiet, juxta rituale. Hoc valet in casu quo iam sponsi adirent Ecclesiam, secus si monitus fuit in tempore, quo rem possit deferre ad Ordinarium, hoc utique præstare debet; ita *Posservinus*, n. 34.

26 Quanam hora, & quomodo celebrari debet Matrimonium? *Resp.* Quacumque hora cele-

brari potest; conveniens est tamen matutina, quia tunc dari potest benedictio nuptiarum cum Missa; si alia hora Matrimonium celebretur, moveat Parochus conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in templo, in eodem domo non cohabitent, neque Matrimonium consumment; notat tamen *Barbosa* n. 98. c. de *Matrim.* quod sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, maxime si sit probabile periculum incontinentiæ, non esse mortale consummare Matrimonium ante benedictionem. Circa tempus, certum est omni tempore celebrari posse Matrimonium, tamen a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusive, prohibetur benedictio nuptiarum, quæ datur in Missa, & tractio sponsæ in domum sponsi cum conviviiis, & aliis lætitiæ signis.

17 Cuinam est danda benedictio nuptialis? *Resp.* In primis nuptiis utriusque conjugis dari debet, sicuti & negari in secundis nuptiis utriusque conjugis, & etiam si secundæ nuptiæ sint ex parte fœminæ, cum rituale dicat: Viduæ nuptias non benedicat, etiam si ejus vir numquam uxorem duxerit. Si fœmina nulli nupsit, & vir aliam uxorem habuit, danda, vel neganda est benedictio, juxta consuetudinem loci; eadem benedictione, & eodem contextu plures sponsi benedici possunt, quia nullibi hoc prohibetur, ut monet *Possevinus*, cap. de *Matrimon.* n. 50.

18 Quomodo convalidari debet Matrimonium nulliter contractum, propter impedimentum dirimens tunc ignorantum? *Resp.* Cum *Barbosa*, n. 82. Matrimonium coram Parocho, & testibus, obtenta Dispensatione, contrahere non tenentur qui coram iisdem semel contraxere cum impedimento dirimente, intellige occulto, sed sufficit mutuus utriusque conjugis consensus, Si impedimentum factum sit notorium, & publicum, eodem modo puto discurrendam esse, sicuti in casu nullitatis Matrimonii ex defe-

ctu

Et consensus in quo docet *Homobonus* tr. 13° cap. 10. *asser.* 2. si defectus consensus factus sit, publicus, & sufficientibus indiciis probatus renovandus est coram Parocho, & testibus ex declaratione Clementis VIII. si publicus non sit, imo alter conjux ignoret, debet novus utriusque conjugis consensus interesse; ita enim declaravit clemens VIII. Rectori Pœnitentiariæ, ut testatur *Diana*, nec requiritur præsentia Parochi, & testium.

19 In praxi ergo res ita se habet: obtenta gratia a Sacra Pœnitentiariæ, seu dispensatione ab impedimento dirimente, confessorius exequutor talis gratiæ, debet conjuges in foro Sacramentali pœnitentia absolvere, juxta formam appositam in Sectione de Pœnitentia, per quam habilitantur ad contrahendum; inde debent conjuges novum consensum præbere; seu ratificare consensum traditum in prima celebratione Matrimonii; si impedimentum dirimens uni tantum sit notum, obtenta hac Dispensatione, & recepta absolutione, ut supra, quæret hic ab altero conjuge impedimentum ignorante novum consensum, qui de facili obtineri poterit, si suaviter, & cum blanditiis, eum roget, num amet, num contentus sit, quod eum duxerit, & adhuc velit eum tanquam conjugem habere, affirmatione obtenta, seu etiam obtenta copula affectu maritali, intelligitur convalidatum.

20 Celebrato Matrimonio, describat Parochus in suo libro, nedom nomine conjugum qui contraxerunt; verum & nomina testium una cum anno, & die celebrati Matrimonii

INSTRUCTIO

Pro Examine illorum Testium, qui indicuntur pro contrahendis Matrimoniiis in curia Ordinariorum.

IN primis Testis moneatur de graviter iuramenti, in hoc præsertim negotio pertimescendi, in quo divina simul, & humana maiestas læditur, ob rei, de qua tractatur importantiam, & gravitatem, & quod imminet poena tridentium, & fustigationis deponenti fallum.

2 Interrogetur de nomine, cognomine, patria, ætate, exercitio, & celebratione.

3 An sit civis, vel exterus, & quatenus sit exterus, quanto tempore est in loco, in quo testis ipse deponit.

4 An ad examen accesserit sponte, vel requisitus; si dixerit accessisse sponte a nemine requisitum, dimittatur, quia præsumitur mendax; si vero dixerit accessisse, requisitum, interrogetur a quo, vel a quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus, & quoties fuerit requisitus, & an sciat adesse aliquod impedimentum inter contrahere volentes.

5 Interrogetur, an sibi pro hoc testimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promissum, remissum, vel oblatum a contrahere volentibus, vel ab alio ipsorum nomine.

6 Interrogetur, an cognoscat ipsos contrahere volentes, & a quanto tempore, in quo loco, qua occasione, & cujus qualitatibus, vel conditionis existant.

Si responderit negative, testis dimittatur; si vero affirmative.

7 Interrogetur, an contrahere volentes sint cives,

cives; vel exteri; si responderit, esse exteros supersedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras Ordinarii ipsorum contrahere volentium, doceatur de eorum libro statu; de eo tempore, quo permanserunt in sua civitate, vel dioecesi. Ad probandum vero eorundem contrahere volentium statum liberum, quo reliquo temporis spatio, scilicet usque ad tempus, quo volunt contrahere, admittantur testes idonei, qui legitime, & concludenter deponant statum liberum contrahere volentium, & reddant sufficientem rationem causæ eorum scientiæ, absque eo quod teneantur deferre attestaciones Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt.

Si vero responderit, contrahere volentes esse cives.

8 Interrogetur, sub qua Parochia hæctenus contrahere volentes habitarunt, vel habitent de præsentī.

9 Item, an ipse testis sciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoque habuisse uxorem, vel maritum, aut professum fuisse in aliqua Religione approbata, vel suscepisse aliquem ex ordinibus sacris, Subdiaconatum scilicet, Diaconatum, vel Presbyteratum, vel habere aliud impedimentum, ex quo non possit contrahi Matrimonium.

Si testis responderit, non habuisse uxorem, vel maritum, neque aliud impedimentum, ut supra.

10 Interrogetur de causa scientiæ, & an sit possibile, quod aliquis ex illis habuerit uxorem, vel maritum, aut aliud impedimentum, &c. & quod ipse testis nesciat.

Si responderit affirmative, supersedeatur, nisi ex aliis testibus probetur, concludenter non habuisse uxorem, vel maritum, neque ullum aliud impedimentum, &c.

Si vero responderit negative.

11 Interrogetur de causa pariter suæ scientiæ,

tia, ex qua deinde iudex colligere poterit, an testi sit danda fides.

Si responderit, contrahere volentes habuisse uxorem, vel maritum, sed esse mortuos.

12 Interrogetur de loco, & tempore, quo sunt mortui, & quomodo ipse testis sciat, fuisse conjuges, & tunc esse mortuos. Et, si respondeat, mortuos fuisse in aliquo hospitali, vel vidisse sepeliri in certa Ecclesia, vel occasione militiae sepultos fuisse a militibus, non detur licentia contrahendi, nisi prius recepto testimonio authentico a Rectore hospitalis, in quo praedicti decesserunt, vel a Rectore Ecclesiae, in qua humata fuerunt eorum cadavera, vel si fieri potest, a duce illius cohortis, in qua descriptus erat miles. Si tamen huiusmodi testimonia haberi non possunt, sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quae de jure communi possunt admitti, dummodo sint legitimae, & sufficientes.

13 Interrogetur, an post mortem dicti conjugis defuncti, aliquis ex praedictis contrahere volentibus transivit ad secunda vota.

Si responderit negative.

14 Interrogetur, an esse possit, quod aliquis ex illis transierit ad secunda vota, absque eo quod ipse testis sciat.

Si responderit affirmative, supersedeatur in licentia, donec producantur testes, per quos negativa coarctetur concludenter.

Si vero negative.

15 Interrogetur de causa scientiae, qua perpensa, Iudex poterit judicare, an sit concedenda licentia, nec ne.

Si contrahentes sunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum, esse liberos, & in aliis, servata forma Concilii Tridentini, in cap. *Multi sess. 24.*

Fides, aliaque documenta, quae producuntur de patribus, non admittantur, nisi sint mun-
nita

nita sigillo, & legalitate Episcopi Ordinarii, & recognita saltem per testes, qui habeant notam manum, & sigillum, & attente consideretur, quod fides, seu testimonia bene, & concludenter identificent personas, de quibus agitur.

Pro testibus in hac materia recipientur magis consanguinei, quam extranei, quia presumuntur melius informati, & cives magis, quam exteri; nec admittantur homines vagi, & milites, nisi data causa, & maturo consilio, & Notarius exacte describat personam testis, quem si cognoscit, utatur clausula, *Mihi bene cognitus*; si minus, examen non recipiat, nisi una cum persona testis, aliqua alia compareat cognita Notario; & quæ attestetur de nomine, & cognomine ipsius testis, necnon de idoneitate ejusdem ad testimonium ferendum. Et hujusmodi examinibus debet interesse in Urbe, ultra Notarium, Officialis specialiter deputandus ab Eminentiſſimo Vicario, & extra Urbem; vel Vicarius Episcopi, vel alia persona insignans, & idonea ab Episcopo specialiter deputanda; alias puniatur Notarius arbitrio sacre Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.

Ordinarii præcipiant omnibus, & singulis Parochis in eorum diocesibus existentibus, ut pro Matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes, in eorum Ecclesiis, nisi certiorato Ordinario, a quo, vel ejus generali Vicario prius teneantur fidem authenticam reportare, quod pro tali Matrimonio fuerunt examinati testes in eorum Tribunali, qui probent statum liberum contrahere volentium, &c.

Contravenientes autem severe punientur.

*Dubia aliquot circa Exterorum Matrimonia cum Responsionibus
S. Congregationis.*

Ordines ultimo loco emanati ab Urbe circa Matrimonia cum exteris contrahenda, inter alia disponunt, quod Ordinarii præcipiant omnibus, & singulis Parochis in eorum diœcesibus existentibus, ut pro Matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes in eorum Ecclesiis, nisi certiorato Ordinario, a quo vel ejus generali Vicario, prius teneantur fidem authenticam reportare, quod pro tali Matrimonio fuerint examinati testes in eorum Tribunali, qui probent statum liberum contrahere volentium.

1 Quæritur, an illi ex diœcesibus circumvicinis, & ipsi teneantur tales probationes facere, an vero sufficiat fides denunciationum in eorum diœcesibus factarum cum legalitate Ordinarii, & probatio eorum status post discessum ab ipsa diœcesi.

Hujusmodi habentur pro exteris, & consequenter tenetur probationes facere.

2 Item an contrahere volentes, in confinis eorum diœcesis habitantes, & ob vicinitatem, aut eorum Rectoribus cogniti, teneantur eadem facere probationes, an vero sufficiant publicationes ab ipsis Rectoribus faciendæ.

Etiam isti tenentur facere probationes.

3 An easdem teneantur facere probationes ii, qui ante ætatem nubilem a propria diœcesi discedentes, ad aliam se contulerunt, & in ea postmodum semper habitaverunt.

Non tenentur, quia non fuerunt extra diœcesim tempore habili ad contrahendum.

4 An in Civitate, in qua milites Hispani,
Teu.

Teutonici, Alemanni, & aliarum longinquarum regionum residere solent, idem cum ipsis sit servandum, vel sufficiat probationes in ipsa Civitate recipere de eorum statu a testibus ipsarum regionum de negotio edoctis.

Tenetur facere probationes, juxta formam instructionis, quia isti facilius committunt Polygamiam.

5 An facta per Parochum monitione Ordinario contrahere volentis, fides status ejusdem sit ab eodem Parocho, vel a contrahere volente reportanda.

Tenetur fidem reportare, & Parocho consignare is, qui vult Matrimonium contrahere, sed est in libertate Parochi hujusmodi onus in se assumere.

6 An eadem probationes sint servandæ in casu necessitatis, & ab existentibus in articulo mortis, sic contrahere volentibus.

Non sunt servandæ in articulo mortis, intra quem scilicet probabiliter non adsit tempus sufficiens faciendi diligentias: cum hoc etiam, quod si infirmus forte convalescit, debeant fieri diligentia, juxta instructionem, antequam simul conveniant.

7 An requiratur attestatio proprii Ordinarii pro exteris, qui per decem annos, & ultra, domicilium acquisiverunt in loco, ubi sunt Matrimonium contracturi, si eorum status liber probetur per testes dignos, tam originis, quam domicilii.

Requiritur.

8 An requiratur dicta attestatio pro illis exteris, qui unicam, vel plures duxerunt, & e contra, si mortuæ fuerint in loco, ubi Matrimonium iterum contrahere desiderant, ac amplius post mortem a dicto loco non discesserunt.

Requiritur pariter,

SECTIO XIV.

De Variis Parochorum obligationibus.

1 **V**ariæ Parochorum obligationes versantur circa curam Templi, Altarium, Reliquiarum, Sacræ supellectilis, & rerum temporalium ad mensam spectantium, de quibus omnibus breviter hic discurrendum est.

2 Sciant Parochi propriæ Ecclesiæ nitorem, & mundiciem, ad devotionem, & pietatem ingredientium corda compungere, ut patet in iis, qui frequentant Capuccinorum Ecclesias pauperrimo, decenti tamen ornatu ex omni parte mundissimo, & bene composito fulgentes: hinc non erunt apud Deum, vel apud homines sufficienter excusati, titulo paupertatis, si domum Dei eorum curæ commissam, vel in parte, vel in totum immundam relinquant. Eorum est parietes, imagines, sacra vasa, supellectilem feralem, & solemnem, & omnia ad Ecclesiæ ministerium pertinentia, ita munda, & decencia habere, ut eorum sponsa tota decora appareat, sine macula, & sine ruga, ita ut possint cum Psalmista confidenter Deo dicere: *Domine, dilexi decorem Domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ, ne perdas cum impiis animam meam*: Hinc, si ea; quæ sacris usibus sunt destinata, ex eorum incuria sint sordida, & indecentia, lethaliter peccant, & si utantur vasis, seu vestibus sacris, propter eorum indecentiam, ab Ordinario suspensis, puto eos tunc peccare non solum contra religionem, verum etiam contra obedientiam.

3 Tenenturne Parochi ex redditibus proprii beneficii eorum Ecclesias restaurare, & reficere, cum indigent? *Resp.* Si redditus parochiæ superabundantes sunt decenti sustentationi, tenentur
de

de illo superabundanti Ecclesiam restaurare, juxta caput de his, de Eccles. edific. ubi Alexander III. hæc habet: De his, qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum quoad reparationem, & Ecclesiarum institutionem, cogi debent cum opus fuerit de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si iis supersint, conferre, ut eorum exemplo ceteri invitentur, & adhuc clarius Concil. Trid. sess. 21. cap. 7. de reform. Parochiales vero Ecclesias, etiamsi juris patronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari procurent ex fructibus, & proventibus quibuscumque ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus. Si autem Parochus non habeat ab Ecclesiâ tot redditus, qui sufficiant necessariæ reparationi, recurrat ad Ordinarium, qui re diligenter perspecta providebit, pro ut de jure.

4 Circa sacras reliquias, hæc observare debet, primo, si ei aliquæ Sanctorum reliquiæ fuerint donatæ, eas non exponat adorandas, nisi præcedente recognitione, & approbatione Ordinarii. Secundo, ut præcipit nostra Synodus, reliquiarum arculæ ad ornatum altaris extraneo non commodet. Tertio capsulas, in quibus sunt dispositæ, non aperiat, & suis sub sigillis obervet. Quarto, cum fuerint expositæ in altari, duo saltem cerei ardeant. Quinto non deferentur a loco ad locum a laico, sed Sacerdos superpelliceo, & stola indutus eas deferat, recitando Hymnos, & preces ab altari ad suum decens repositorium, & e contra. Sexto numquam dentur nudæ deosculantium pietati, sed sub cristallo, vel solidiori vitro exhibeantur deosculandæ.

5 Si Parochus privato deferens sacram aliquam reliquiam ad infirmum, fornicetur, teneaturne hanc circumstantiam aperire in confessione? Resp. Diana olim sententiam negativam tenuit, quia hæc reliquiarum gestatio concomitanter tantum se habet ad actum venereum, proinde non addit gravitatem talem, quæ exprimi debeat: Verum retractavit se tractatu 7. de Cir.

Circumst. grav. resol. 80. ubi asserit gestantem se-
creto reliquias S. Crucis, Clavorum, vel Spi-
neæ coronæ, propter contactum physicum Cor-
poris Christi, tanta veneratione, & cultu di-
gnas, peccare etiam contra religionem, si forni-
cetur, aut in aliud grave peccatum labatur, ra-
tione, cujus magnam injuriam affert reliquiis,
quas gestat, & ibidem n. 5. putat idem dicen-
dum esse, si Parochus, dum iret cum Sacro oleo
ad ministrandum Sacramentum Extremæ Un-
ctionis in itinere cum eodem oleo sancto a-
pud se rem habeat cum muliere.

6 Quænam Parochus prohibere debet, ne
fiant in Ecclesia? Resp. Ante oculos habeat de-
cretum *Trid. de observandis, & evitandis in celeb.*
Missæ sess. 22. ubi hæc leguntur. *Ab Ecclesiis mu-*
sicas eas, ubi sive organo, sive cantu lascivum,
aut impurum aliquid miscetur, item seculares o-
mnes actiones, vana, atq; adeo profana colloquia,
deambulationes, strepitus, clamores, arceantur,
ut domus Dei vere domus orationis esse videatur,
& dici possit. Advertat extare Constitutionem
S. Pii V. taxativam penarum contra Ecclesiarum
profanatores, quæ incipit, *Cum primum*, in qua
leguntur ista: *Nullus in Ecclesiis seditiones faciat,*
tumultum excitet, clamores moveat impetumque
committat, cessent vana, sedita, & profana cel-
loquia, risus immoderati, & strepitus omnes ju-
diciorum, & alia quacumque, quæ divinum offi-
cium perturbare possunt. Nullus intra Ecclesias
deambulare audeat, sive presumat, dum celebran-
tur sacra Missarum mysteria, & alia divina of-
ficia. Qui vero prædicta petulanti animo con-
tempserint, præter divina ultionis acrimoniam,
nostri quoque arbitrii penas incurrant, quæ omnia
locorum quoque Ordinarii, in suis Ecclesiis faciant
observari. Quicumque vero in Ecclesiis, dum ibi
Sacrificium Missæ, & divina celebrantur officia
ac verbum Dei predicatur, deambulare, vocife-
rari, aut verso tergo ad Sanctissimum Sacramen-
tum irreverenter sedere, aut aliquid, quod scanda-
lum

lum generet, aut divina perturbet officia, facere præsumpserit, penam vigintiquinque ducatorum incurret, præter alias arbitrio nostro imponendas, & moderandas pœnas. & qui non habuerit in are, luet in corpore, aut in exilio mulctabitur. Qui vero in Ecclesiis cum mulieribus impudicis, siue etiam honestis colloquium scurrile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, vigintiquinque ducatorum penam incurrat, & carceris per mensem. Qui in Ecclesiis, ut supra, obscenis, aut inhonestis verbis, aut signis usus fuerit, aut alia fada colloquia cum personis quibuscumque habuerit, decem aureorum pena mulctetur, aut alias corporaliter puniatur. Mandamus præterea omnibus, & singulis Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum capitulis, Rectoribus, Vicariis, Sacristis, Ostiariis, & aliis ipsarum custodibus, quatenus præfatos omnes in Ecclesiis delinquentes admonerant, & ut in eis vetita fieri non permittant, vel saltem ipsis Ordinariis, vel Officialibus nostris puniendos deferant, quod si facere neglexerint, penam duorum aureorum vice qualibet incurrerint. Sufficit ergo, ut hæc tam gravibus pœnis a Concilii, & Pontificum dispositionibus vetita pro viribus a sua Ecclesia studeat amovere, ubi vero renitentes aliquos invenerit, ad Ordinarium recurrat, ejusque dispositioni obediendo bene se geret.

7 Quantum ad bonorum temporalium suæ Ecclesiæ curam, licet hæc utique minor esse debeat cura Animarum, neque impeditiva illius: nihilominus, si a Parocho notabiliter negligatur, ita ut minorentur notabiliter redditus pro successore, non excusarem eum a gravi culpa; reparationes igitur necessarias faciat, suis temporibus removendo vites, plantando arbores, reficiendo domus rusticas, & civiles, & ea operando quæ bonus œconomus præstare debet, non parcendo necessariis impensis, quæ licet de præsentibus sibi utiles non sint, successu tamen temporis sauma afferent fructum. Caveat a locationibus bono-

rum

rum suæ Parœciæ, cum anticipata solutione fructuum, quod locationis genus a *Trid sess. 25. c. 11. de refor.* non solum prohibetur, sed etiam invalidum declaratur, neque locatio sine fructuum anticipatione ultra triennium extendi potest. Caveat ab alienatione bonorum immobilium, quæ prohibetur in *extravag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alien.* sub pœna excommunicationis, & aliis etiam gravissimis pœnis; sub cuius nomine alienationis veniunt etiam hypotheca, infeudatio, & contractus emphyteuticus, & alius contractus onerosus, vel gratuitus, quo rei immobilis dominium in alium transfertur, ut docet *Barbosa, cap. 14. n. 40.* In rerum tenuiorum, licet immobilium alienatione, non requiritur auctoritas Apostolica, dummodo causa cognita, & comperta evidente Ecclesiæ utilitate, eam Ordinarius sua auctoritate approbet, juxta dispositionem *c. terrulas 12. qu. 2.* cui dispositioni non derogasse, neque *Paulum II.* neque *Concilium Tridentinum* docet *Quaranta verbo alienatio rerum Eccles. nu. 43.* afferunt decisionem sacre Congregationis. §

SECTIONO XV.

De aliquibus propositionibus damnatis, quæ in indice communium propositionum damnatarum non reperiuntur.

ULtra propositiones damnatas in materia morum, quas retuli in meo apparatu universalis, sunt & aliæ propositiones ab aliis Pontificibus damnatæ, quarum cognitio valde utilis est Parocho, maxime pro munere concionandi, ut purum ab omni labe audientium cordibus sacre Doctrinæ pabulum præbeat.

Propositiones quinque Jansenii damnatæ ab Innocentio X. & Alexandro VII. constitutio-

tione, quæ incipit: *Ad Sanctam B. Petri Sedem*, ubi leguntur hæc verba.

Prima Propositio. Aliqua Dei præcepta hominibus iustis, volentibus, & conantibus, secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant. Temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & Hæreticam declaramus, & ut talem damnamus.

Secunda Propositio. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ, numquam resistitur. Hæreticam declaramus, uti talem damnamus.

Tertia Propositio. Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione. Hæreticam declaramus, uti talem damnamus.

Quarta Propositio. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare. Falsam, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quinta Propositio. Semipelagianum est, dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse. Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit; impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christifidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare, aliter præsumant, quam in hac præsentis nostræ declaratione, & definitione continetur sub censuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores, in iure expressis.

Præterea Summus Pontifex in eadem constituitur.

stitutione declarat, & definit, prædictas quinque propositiones fuisse excerptas ex libris Cornelii Jansenii, cui titulus est Augustinus, & damnatas, in sensu ab eodem intento. His verbis: & quinque illas propositiones, ex libro præmemorati Cornelii Jansenii, Episcopi Iprensis, cui titulus est, Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse, declaramus, & definimus, ac uti tales inusta scilicet eadem singulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione unicuique illatum singillatim inuritur, iterum damnamus.

Extat aliud Decretum Innocentii XII. sub die 28. Januarii anni 1694. quoad præcavendas omnes dissidiorum causas super interpretatione, seu declaratione Formularii Alexandri VII. in condemnatione quinque Propositionum Jansenii, prohibet afferri, & usurpari quoscunque alios sensus prædicti Formularii, præter eum, quem in sensu obvio ipsius verba exhibent, ac super ejusdem Formularii interpretatione, sicut & prædictarum Propositionum in alios sensus, præter eum, quem ipsa verba per se exhibent omnibus, & singulis perpetuum silentium imposuit, & omnes libros, tractatus, theses, compositiones, scripta, ex professo, vel incidenter, sub quovis prætextu, vel occasione in lucem editos, vel edita, super hujusmodi materia prohibet.

*Index trium Propositionum ab Innocentio XI.
damnatarum.*

PRima. Deus donat nobis omnipotentiam suam, ut ea utamur, sicuti aliquis donat alteri villam, vel librum.

Secunda. Deus subjicit nobis suam omnipotentiam.

Has propositiones damnavit Innocentius XI. die 23. Novembris, Anni 1679. uti temerarias ad minimum, & novas.

Tertia. Scientia ex Confessione acquisita uti licet,

licet, modo fiat sine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cuius comparatione. prius merito contemnatur; quæ Propositio damnata fuit die 18. Novembris 1682. etiam cum explicatione, seu limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiæ ex Confessione acquisitæ, cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu, quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur.

*Index Propositionum Michaelis de Molinos,
damnatarum ab Innocentio XI. die
28. Augusti 1687. Cœlestis
Pastor.*

1 **O**Portet hominem suas potentias annihilare. Et hæc est via interna.

2 Velle operare active, est Deum offendere, qui vult esse ipse solus agens: & ideo opus est, se & ipsum in Deo totum, totaliter derelinquere, & postea permanere, velut corpus exanime.

3 Vota de aliquo faciendo, sunt perfectionis impeditiva.

4 Actus vitæ naturalis est gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram perfectionem, quia Deus operari vult in nobis sine nobis.

5 Nihil operando Anima se annihilat, & ad suum principium redit, & ad suam originem, quæ est essentia Dei, in qua transformata remanet, ac divinizzata, & Deus tunc in se ipso remanet, quia tunc non sunt amplius duæ res unitæ, sed una tantum, & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & Anima seipsam annihilat in esse operativo.

6 Via interna est illa, in qua non cognoscitur nec lumen, nec amor, nec resignatio, & non oportet Deum cognoscere, & hoc modo recte proceditur.

App. pro Exam.

P

Non

7 Non debet Anima cogitare nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiso, nec de Inferno, nec de morte, nec de Æternitate.

8 Non debet velle scire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate resignata maneat, nec ne; nec est opus, ut velit cognoscere suum statum, nec proprium nihil, sed debet, ut corpus exanime manere.

9 Non debet Anima reminisci nec sui, nec Dei, nec cuiuscumque rei, & in via interna omnis reflexio est nociva, etiam reflexio ad suas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10 Si propriis defectibus alios scandalizet, non est necessarium reflectere, dummodo non adsit voluntas scandalizandi; ad proprios defectus non posse reflectere gratia Dei est.

11 Ad dubia, quæ occurrunt, an recte procedatur, nec ne, opus est reflectere.

12 Qui suum liberum arbitrium Deo donavit; de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiso; nec debet desiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, propriæ sanctitatis, nec propriæ salutis, cuius spem purgare debet.

13 Resignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda est cogitatio, & cura de omni re nostra, & relinquere, ut faciat in nobis sine nobis suam divinam voluntatem.

14 Qui divinæ voluntati resignatus est, non convenit, ut a Deo rem aliquam petat; quia petere est imperfectio, cum sit actus propriæ voluntatis, & electionis, & est velle, quod divina voluntas nostræ conformetur, & non quod nostra divinæ: & illud Evangelii *Petite, & accipietis*; non est dictum a Christo pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Imo huiusmodi animæ eo perveniunt, ut non possint a Deo rem aliquam petere.

15 Sicuti non debent a Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent; quia utrumque est actus propriæ voluntatis.

16 Non

16 Non convenit indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita, quia melius est divinæ justitiæ satisfacere, quam divinam misericordiam quærere; quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & istud ab amore nostri interessato, nec est res Deo grata, nec meritoria, quia est velle crucem fugere.

17 Tradito Deo libero arbitrio, & eidem relicta cura, & cognitione animæ nostræ, non est amplius habenda ratio tentationum, nec eis alia resistantia fieri debet, nisi negativa, nulla adhibita industria, & si natura commovetur, oportet finire, ut commoveatur; quia est natura.

18 Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, speciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in spiritu, & veritate.

19 Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20 Asserere, quod in oratione opus est, sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus Animam non alloquitur, ignorantia est. Deus nunquam loquitur, ejus locutio est operatio: & semper in anima operatur, quando hæc suis discursibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21 In Oratione opus est manere in fide obscura, & universalis cum quiete, & oblivione cujuscumque cogitationis particularis, ac distinctæ attributorum Dei, ac Trinitatis, & sic in Dei præsentia manere ad illum adorandum, & amandum, eique inserviendum, sed absque productione actuum, quia Deus in his sibi non complacet.

22 Cognitio hæc per fidem non est actus a creatura productus, sed est cognitio a Deo creaturæ tradita, quam Creatura se habere non cognoscit, nec postea cognoscit illam se habuisse, & idem dicitur de amore.

23 Mystici cum S. Bernardo in Scala Claustralium distinguunt quatuor gradus, electio-

nem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infusam. Qui semper in primo sistit, nunquam ad secundum pertransit. Qui semper in secundo persistit, nunquam ad tertium pervenit; qui est nostra contemplatio acquisita, in qua per totam vitam persistendum est, dummodo Deus animam non trahat, absque eo quod ipsa id expectet, ad contemplationem infusam, & hac cessante anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipso permanere absque eo, quod amplius redeat ad secundum, aut primum.

24 Qualescumque cogitationes in Oratione occurrant, etiam impurae, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, si voluntarie non nutriantur, nec voluntarie expellantur, sed cum indifferentia, & resignatione tolerantur, non impediunt Orationem fidei, imo eam perfectiorem efficiunt; quia Anima tunc magis divinae voluntati resignata remanet.

25 Etiam si superveniat somnus, & dormiatur, nihilominus fit Oratio, & contemplatio actualis, quia Oratio, & resignatio, resignatio, & Oratio idem sunt, & dum resignatio perdurat, durat oratio.

26 Tres illae viae Purgativa, Illuminativa, & Unitiva sunt absurdum maximum, quod dictum fuerit in mystica; cum non sit nisi unica via, scilicet via interna.

27 Qui desiderat, & amplectitur devotionem sensibilem: non desiderat, nec quaerit Deum, sed se ipsum, & male agit, cum eam desiderat; & eam habere conatur; qui per viam internam incedit tam in locis sacris, quam in diebus solemnitibus.

28 Tedium rerum spiritualium bonum est, siquidem per illum purgatur amor proprius.

29 Dum Anima interna fastidit discursus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in se ipsa sentiens fervorem, bonum signum est,

30 Totum sensibile, quod experimur in vita
spi.

spirituali, est abominabile, spurium, & im-
mundum.

31 Nullus meditativus veras virtutes exercet
internas, quæ non debent a sensibus cogno-
sci. Opus est amittere virtutes.

32 Nec ante, nec post communionem alia
requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro
istis animabus internis) quam permanentia in
solita resignatione passiva, quia modo perfe-
ctiori supplet omnes actus virtutum, quæ fieri
possunt, & sunt in via ordinaria. Et si hac oc-
casionem, communionis insurgunt motus humi-
liationis, petitionis, aut gratiarum actionis, re-
primendi sunt, quoties non dignoscatur, eos
esse ex impulsu speciali Dei; alias sunt impul-
sus naturæ nondum mortuæ.

33 Male agit anima, quæ procedit per hanc
viam internam, si in diebus solemnibus, vult
aliquo conatu particulari excitare in se devo-
tum aliquem sensum, quoniam animæ internæ
omnes dies sunt æquales, omnes festivi. Et
idem dicitur de locis sacris; quia huiusmodi
animabus omnia loca æqualia sunt.

34 Verbis, & lingua gratias agere Deo, non
est pro animabus internis, quæ in silentio
manere debent, nullum Deo impedimentum
apponendo, quod operetur in illis, & quo
magis Deo se resignant, experiuntur se non
posse Orationem dominicam, seu Pater no-
ster recitare.

35 Non convenit animabus huius viæ inter-
næ, quod faciant operationes etiam virtuosas;
ex propria electione, & activitate, alias non
essent mortuæ: nec debent elicere actus amo-
ris erga B. Virginem, Sanctos, aut Humanita-
tem Christi; quia cum ista objecta sensibilia
sint, talis est amor erga illa.

37 Nulla creatura, nec B. Virgo, nec Sancti
federe debent in nostro corde, quia solus Deus
vult illud occupare, & possidere.

37 In occasione tentationum, etiam furio-

sarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppositarum, sed debet in supradicto amore, & resignatione permanere.

38 Crux voluntaria mortificationum pondus grave est, & infructuosum; ideoque dimittenda.

39 Sanctiora opera, & poenitentiae, quas peregerunt Sancti, non sufficiunt ad removendum ab anima vel unicam adhaesionem.

40 Beata Virgo nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus sanctior. Igitur ad Sanctitatem perveniri potest, absque opere exteriori.

41 Deus permittit, & vult ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, Dæmon violentiam inferat eorum corporibus, easque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia, & sine mentis offuscatione, movendo physice illorum manus, & alia membra contra earum voluntatem, & idem dicitur quoad alios actus per se peccaminosos, in quo casu non sunt peccata, quia in his non adest consensus.

42 Potest dari casus, quod huiusmodi violentiae ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum personarum, scilicet maris, & foeminae, si ex parte utriusque sequatur actus.

43 Deus praeteritis saeculis Sanctos efficiebat Tyrannorum ministerio, nunc vero eos efficit Sanctos ministerio Dæmonum, qui causando in eis praedictas violentias, facit, ut illi se ipsos magis despiciant, atque annihilent, & se Deo resignent.

44 Job blasphemavit, & tamen non peccavit labiis suis, quia fuit ex Dæmonis violentia.

45 Sanctus Paulus huiusmodi Dæmonis violentia in tuo corpore passus est, unde scribit, *non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum, hoc facio.*

46 Hujusmodi violentiæ sunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad veram transformationem, & unionem perducendam, nec alia superest via, & hæc est via facilior, & tutior.

47 Cum hujusmodi violentiæ occurrunt, finire oportet, ut Satanas operetur, nullam adhibendo industriam, nullumque proprium conatum, sed permanere debet homo in suo nihilo, & etiam si sequantur pollutiones, & actus obscæni propriis manibus, & etiam pejora, non opus est, se ipsum inquietari: sed foras emittendi sunt scrupuli, dubia, & timores; quia Anima fit magis illuminata, magis roborata, magisque candida, & acquiritur sancta libertas. Et præ omnibus non opus est, hæc confiteri, & sanctissime fit non confitendo, quia hoc pacto superatur Dæmon, & acquiritur thesaurus pacis.

48 Satanas, qui hujusmodi violentias infert, suadet deinde gravia esse delicta, ne in via interna ulterius progrediatur; unde ad ejus vires enervandas, melius est ea non confiteri, quia non sunt peccata, nec etiam venialia.

49 Job ex violentia Dæmonis se propriis manibus polluebat, eodem tempore; *mundas habebat ad Deum preces* (sic interpretando locum ex c. 17. Job).

50 David, Hieremias, & multi ex Sanctis Prophetis, hujusmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

51 In Sacra Scriptura multa sunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminosos. Uti illud de Sansone, qui per violentiam se ipsum occidit cum Philistæis, conjugium iniiit cum Alienigena, & cum Dalila meretrice fornicatus est, quæ alias erant prohibita, & peccata fuissent. De Juditta, quæ Holoferni mentita fuit. De Eliseo, qui pueris maledixit. De Elia, qui combussit Duces cum turmis Achab. An vero fuerit violentia immediate a Deo per-

acta, vel Dæmonum ministerio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52 Cum huiusmodi violentiæ etiam impuræ absque mentis offuscatione accidunt, tunc Anima Deo potest uniri, & de facto semper magis unitur.

53 Ad cognoscendum in praxi, an aliqua operatio in aliis personis fuerit violenta, regula, quam de hoc habeo, ne dum sunt protestationes animarum illarum, quæ protestantur, se dictis violentiis non consensisse; aut jurare non posse, quod in iis consenserint, & videre, quod sint animæ, quæ proficiunt in via interna, sed regulam sumere a lumine quodam actuali, cognitione humana, ac Theologica superiore, quod me certo cognoscere facit cum interna certitudine, quod talis operatio est violenta; & certus sum, quod hoc lumen a Deo procedit, quia ad me pervenit conjunctum cum certitudine, quod a Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium, eo modo quo interdum contingit, quod Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quod ipse sit, qui revelat, & Anima in contrarium non potest dubitare.

54 Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis se delusos invenient, & confusos, cum omnibus passionibus in alio Mundo purgandis.

55 Per hanc viam internam pervenitur, & si multa cum sufferentia ad purgandas, & extinguendas omnes passiones, ita quod nihil amplius sentitur, nihil, nihil, nec ulla sentitur inquietudo, sicut corpus mortuum, nec Anima se amplius commoveri finit.

56 Duæ leges, & duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tandiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius, unde quando hic purgatus est, & mortuus, uti fit per viam internam, non adsunt amplius illæ duæ leges, & duæ cupiditates, nec ulterius lapsus aliquis incurritur, nec aliquid sentitur amplius, ne quidem veniale peccatum.

57 Per-

57 Per contemplationem acquisitam pervenitur ad statum non faciendi amplius peccata, nec mortalia, nec venalia.

58 Ad hujusmodi statum pervenitur, non reflectendo amplius ad proprias operationes, quia defectus ex reflexione oriuntur.

59 Via interna sejuncta est a Confessione, a Confessariis, & a casibus conscientiae, a Theologia, & a Philosophia.

60 Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eo etiam perveniunt, ut sint mortuæ. Deus Confessionem aliquando efficit impossibilem, & supplet ipse tanta gratia præservante, quantam in Sacramento reciperent; & ideo hujusmodi animabus, non est bonum in tali casu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere; quia id est illius impossibile.

61 Anima, cum ad mortem mysticam pervenit, non potest amplius aliud velle, quam quod Deus vult, quia non habet amplius voluntatem & Deus illi eam abstulit.

62 Per viam internam pervenitur ad continuum statum immobilem, in pace imperurbabili.

63 Per viam internam pervenitur etiam ad mortem sensuum; quinimmo signum, quod quis in statu nihilitatis maneat, idest mortis mysticæ, est, si sensus exteriores non repræsentent amplius res sensibiles, ac si non essent; quia non pervenitur ad faciendum, quod intellectus ad eas applicet.

64 Theologus minorem dispositionem habet, quam homo rudis ad statum contemplativi. Primo, quia non habet fidem adeo puram. Secundo, quia non est adeo humilis. Tertio, quia non adeo curat propriam salutem. Quarto, quia caput refertum habet phantasmatis, speciebus, opinionibus, & speculationibus, & non potest in illum ingredi verum lumen.

65 Præpositis obediendum est in exteriori, &

latitudo voti obedientiae Religiosorum, tantummodo ad exterius pertingit; in interiori vero aliter res se habet, quo solus Deus, & Director intrant.

66 Risa digna est nova quaedam doctrina in Ecclesia Dei, quod Anima quoad internum gubernari debeat ab Episcopo, quod si Episcopus non sit capax, Anima ipsum cum suo Directore adeat. Novam, dico, doctrinam, quia nec sacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullae, nec Sancti, nec Authores eam unquam tradiderunt, nec tradere possunt; quia Ecclesia non judicat de occultis, & Anima jus habet eligendi quemcumque sibi bene visum.

67 Dicere, quod internum manifestandum est exteriori Tribunali Praepositorum, & quod peccatum sit id non facere, est manifesta deceptio; quia Ecclesia non judicat de occultis: & propriis animabus praepjudicat his deceptionibus, & simulationibus.

68 In Mundo non est facultas, nec jurisdictio ad percipiendum, ut manifestentur Epistolae directoris, quoad internum Animae; & ideo opus est animadvertere, quod hoc est insultus Satanæ, &c.

Quas quidem Propositiones tanquam Hæreticas, suspectas, erroneas, scandalosas, blasphemias, piarum aurium offensivas, temerarias, Christianae disciplinae relaxativas, & everivas, & seditiosas respectivè, ac quaecumque super iis verbo, scripto, vel typis emissa, damnat, circumscribit, & abolet, deque eisdem, & similibus omnibus, & singulis posthac quocumque pacto loquendi, scribendi, disputandi, easque credendi, tenendi, docendi, aut in praxi reducendi facultatem quibuscumque intercedit. Qui secus fecerint, ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis ipso facto perpetuo privat, & inhabiles ad quaecumque decernit, vinculo etiam anathematis eo ipso innodat, a quo nullus Romano Pontifice

inferior valeat ipsos (excepto mortis articulo) absolvere.

Index viginti trium Propositionum Archiepiscopi Cambraycensis, quas Innocentius XII. anno 1699. die 3. Martii damnavit, sive in obvio earum sensu, sive attenta sententiarum connectione, ut temerarias, scandalosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, in praxi perniciosas, ac etiam erroneas respective.

1 **D**atur habitualis status amoris Dei, qui est Charitas pura, & sine ulla mixtione motivi proprii interesse. Neque timor poenarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum; neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam.

2 In statu vitæ contemplativæ, seu unitivæ amittitur omne motivum interessatum timoris, & spei.

3 Id, quod est essentiale in directione animæ, est non aliud facere, quam sequi pederentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & subtilitate. Oportet se intra hos limites continere, ut sinatur Deus agere, & numquam ad purum amorem ducere, nisi quando Deus per unctiorem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum est animabus adhuc sibi met affixis, & adeo potest illas scandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4 In statu sanctæ indifferentiæ anima non habet amplius desideria voluntaria, & deliberata propter suum interesse, exceptis iis occasionibus, in quibus toti suæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5 In eodem statu Sanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut simus perfecti, & beati propter interesse proprium, sed omnem perfectionem, ac beatitu-

dinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus re istas impressiones suæ gratiæ.

6 In hoc sanctæ indifferentiæ statu nolumus amplius salutem, ut salutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem nostrorum meritorum, ut nostrum interesse omnium maximum; sed eam volumus voluntate plena, ut gloriam, & beneplacitum Dei. ut rem, quam ipse vult, quam nos vult velle propter ipsum.

7 Derelictio non est nisi abnegatio, seu sui ipsius repudiatio, quam Jesus Christus a nobis in Evangelio requirit, postquam externa omnia reliquerimus. Ista nostri ipsorum abnegatio non est, nisi quod interesse proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, seu sui ipsius derelictio exerceri debet, sunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei ostendendo perfugium, neque ullam spem quoad suum interesse proprium, etiam æternum.

8 Omnia sacrificia, quæ fieri solent ab animabus, quam maxime disinteressatis, circa earum æternam beatitudinem, sunt conditionalia. Sed hoc sacrificium non potest esse absolutum in statu ordinario. In uno extremarum probationum casu, hoc sacrificium fit aliquo modo absolutum.

In extremis probationibus potest animæ invincibiliter persuasum esse persuasione reflexa, quæ non est intimus conscientiæ fundus, se iuste reprobata esse a Deo.

10 Tunc Anima divisa a semetipsa, expirat cum Christo in Cruce, dicens, Deus, Deus, meus, ut quid dereliquisti me? In hac involuntaria impressione desperationis conficit sacrificium absolutum sui interesse proprii, quoad æternitatem.

11 In hoc statu Anima amittit omnem spem sui proprii interesse, sed nunquam amittit in parte superiori, idest in suis actibus directis; &
inti.

intimis spem perfectam, quæ est desiderium disinteressatum promissionum.

12 Director tunc potest huic animæ permittere, ut simpliciter acquiescat iacturæ suæ proprii interesse, & iustæ condemnationi, quam sibi a Deo indictam credit.

13 Inferior Christi pars in Cruce non communicavit superiori suas involuntarias perturbationes.

14 In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam leparatio partis superioris animæ ab inferiori. In ista leparatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca, & involuntaria perturbatione; nam totum, quod est voluntarium, & intellectuale, est partis superioris.

15 Meditatio constat discursivis actibus, qui a se invicem facile distinguuntur. Ista compositio actuum discursivorum, & reflexorum est propria exercitio amoris interessati.

16 Datur status contemplationis adeo sublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejusque actus methodicos.

17 Animæ contemplativæ privantur intuitu distincto, sensibili, & reflexo Jesu Christi, duobus temporibus diversis. Primo; in fervore nascente earum contemplationis. Secundo; Anima amittit intuitum Jesu Christi in extremis probationibus.

18 In statu passivo exercentur omnes virtutes distinctæ, non cogitando, quod sint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult, & amor Zelotypus simul efficit, ne quis amplius sibi virtutem velit, nec umquam sit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non est.

19 Potest dici in hoc sensu, quod anima passiva, & disinteressata, nec ipsum amorem vult

am-

am-

am-

am-

amplius, quatenus est sua perfectio, & sua felicitas, sed solum quatenus est id, quod Deus a nobis vult.

20 In confitendo debent animæ transformatae sua peccata detestari, & condemnare, & desiderare remissionem suorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, sed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter suam gloriam.

21 Sancti mystici excluderunt a statu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22 Quamvis hæc doctrina (*de puro amore*) esset pura, & simplex perfectio Evangelica in universa traditione designata, antiqui Pastores non proponebant passim multitudini iustorum, nisi exercitia amoris interessati, eorum gratiæ proportionata.

23 Purus amor ipse solus constituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii sunt.

S E C T I O XVI.

De Formulis pro Literis Testimonialibus.

Formulæ describendi in libris Paroeciæ Baptizatos, Confirmatos, Conjugatos, & Defunctos, habentur in fine Ritualis, quia tamen plurius contingit Parocho fidem facere de iis, quæ in dictis libris non continentur, vel de vita, & moribus alicujus ad Clericalem statum promovendi, placet hic pro Parochorum commoditate has Formulas subdere, quæ in nostra hac Bononiensi Diocesi sunt in usu.

Advertant Parochi, fidem in iudicio habendam non esse eorum testificationi de iis, quæ in libris Parochialibus continentur, nisi transcripta fuerint de verbo ad verbum, pro
ut

ut jacent, & propterea meminerint sequentes formulas servare.

Literæ Testimoniales exhibendæ a petentibus prima Tonsura initiari, juxta præscriptum Sacrorum Canonum, & præcipue Sacrosancti Concilii Tridentini.

Testimonium de Natalibus, Baptismo, ac Ætate.

E Go infra scriptus N. Eccl. S. N. attestor, me invenisse in libro Baptizatorum dictæ Ecclesie hujus natalis memoriam his verbis descriptam videlicet, &c.

In cujus rei fidem præsentem litteras, etiam medio juramento, manu mea subscripsi, & sigillo dictæ Ecclesie muni vi die, mensis, anni.

Ego N.

Testimonium de Vita, & moribus.

E Go infra scriptus Parochus Eccl. S. N. supra dictum ex mea Parochia Christiane esse educatum, vita integritate, & honestis moribus præditum (quantum humana fragilitas nosse sinat & patitur) testificor. In quorum fidem hoc testimonium, etiam juramento interposito, mea manu subscripsi, & prædictæ Ecclesie sigilli impressione muni vi die, mensis, anni.

Ego.

Testimonium de susceptione Sacramenti Confirmationis.

T Estor ego infra scriptus N. Eccl. S. N. supra dictum N. Sacramentum Confirmationis suscepisse. In cujus rei fidem præsentem litteras, etiam juramento interposito, mea manu subscripsi, & dictæ Ecclesie sigilli impressum muni vi die, mensis, anni.

Ego

Testi

Testimonium Parochi de denuntiatio. ob primam Tonsuram suscipiendam.

E Go infrascriptus Parochus Eccl. S. N. fidem facio, inter Missarum sollemnia me denunciassse in dicta Ecclesia die festivo, videlicet die mense, anno; nomen, cognomen, & desiderium N. se describendi in Clericali militia & promulgatis iis, quae impedire possunt, quominus idem N. promoveri posset ad Clericalem statum, omnes, & singulos monuisse, ut si quod notum haberent Canonicum impedimentum, & probabilem conjecturam secularis iudicii fugiendi causa, & non Deo fidelem cultum prestandi, hoc vita genus elegisse, Christiana ducti charitate, & precepto obedientiae obstricti, ad Eminentiss. & Reverendiss. D. Card. Archiepiscopum, vel ad me infra octo dies deferrent, nullumque ad mei notitiam deductum fuisse impedimentum. In quorum fidem presentes litteras manu mea subscripsi, etiam medio juramento, & sigillo dictae Ecclesiae muniui, die, mensis, anni.

Ego

Litterae testimoniales pro iis, qui ad Ordines Minores promoveri petunt, juxta praescriptum Sacrorum Canonum, ac Sacrosancti Concilii Tridentini.

Testimonium de Vita, & Moribus.

E Go infrascriptus Parochus Eccl. S. N. testor N. ex mea Parochia, qui ad N. Ordinem promoveri cupit, esse Vita integritate, bona fama, atque honestis moribus praeeditum, quantum humana fragilitas nosse sinit. In quorum fidem presentes litteras, etiam medio juramento, manu mea subscripsi, & supra dicta

dicta Ecclesia sigilli impressione muniui die
mensis, anni.

Ego

Testimonium de Functionibus, ac de
perceptione S. Communionis.

E Go infra scriptus N. Eccl. S. N. testor N. ad
Ordines N. & dicta Ecclesia adscriptum,
ut in ejusdem suscepti Ordinis functiones exer-
ceret ad praescriptum Eminentiss. & Reveren-
diss. D. Card. Archiepisc. idem munus in Cle-
ricali habitu, & tonsura diebus Dominicis,
Festisque in eadem Ecclesia obisse, ac fre-
quenter Sanctiss. Eucharistia Sacramentum re-
ligiose suscepisse. In quorum fidem praesentes
litteras, etiam medio juramento, manu mea
subscripsi, & Ecclesia praedicta sigilli impres-
sione muniui die mensis, anni.

Ego

Testimonium Praefecti Scholae Doctrinae
Christianae.

E Go infra scriptus Praefectus Scholae Doctrinae
Christiana in Eccl. S. N. fidem facio, Re-
verend. D. N. Cathalogo ejusdem Scholae ad-
scriptum fuisse die, mensis, anni, & assiduo
exercitio, ac vigili labore ad ipsam Doctri-
nam Christianam incubuisse usque ad diem,
mensis, anni, in quorum fidem praesentes lit-
teras, etiam juramento interposito, manu mea
subscripsi die, mensis, anni.

Ego

Litteræ testimoniales pro iis, qui ad Maiores Ordines erunt assumendi, juxta præscriptum Sacrorum Canonum, ac Sacrosancti Concilii Tridentini.

Parochus non consignet sequentes Litteras a se subscriptas, & sigillatas illis, quos denuntiavit, nisi post triduum a die facta Denunciationis.

Testimonium Parochi de Denunciatione, Natalibus, Vita, & Moribus.

Ego infrascriptus Parochus Eccl. S. N. fidem facio, me pro meo R. D. N. ex mea Parochia proxima futura Ordinatione Sacro Ordine N. initiari cupientem, ad observanda omnia, quæ ab Eminentiss. & Reverendiss. D. Archiepisc. tum in Edictis, tum etiam in Instructionibus præcepta sunt, seu admonita, hortatum fuisse, ac nomen, & desiderium ejus in dicta Ecclesia Festo tempore, videlicet die, mensis, anni, inter Missarum celebrationem publice proposuisse, promulgatisque iis, quæ impedire possent, quominus ille ad prædictum Sacrum Ordinem promoveri posset, omnes, & singulos monuisse, ut si quod cognoscerent Canonicum impedimentum, Christiana charitate ducti ad me deferrent, nullumque fuisse oppositum, atque honorificum testimonium de legitimis ejusdem Natalibus, Moribus, & Vita a fide dignis diligenti facta inquisitione, comperisse. In quorum fidem presentes litteras testimoniales, etiam iuramento interposito, manu mea subscripsi, & prædicta Ecclesia sigilli impressione munivi die, mensis, anni.

Ego

Testi.

Testimonium Parochi de Matrimonii
denunciationibus.

T Estor ego infra scriptus Parochus Eccl. S. N. a me denunciatum fuisse in dicta Ecclesia inter Missarum solennia Matrimonium contrahendum inter N. ex mea Parochia, & N. tribus Festis continuis, hoc est; Prima denunciatio facta fuit die, mensis, anni. Secunda, die, mensis, anni. Tertia, die, mensis, anni, nullumque fuisse oppositum impedimentum, quominus Matrimonium celebrari possit. in quorum fidem has litteras manu mea subscripsi, & sigillo predicta Ecclesia impressione munivi die, mensis, anni.

Ego

Testimonium de Paupertate, & Honestate
vitæ alicujus Puellæ piis eleemosynis
dotandæ.

E Go infra scriptus Parochus Eccl. S. N. testor N. ex mea Parochia Pauperem esse, & honestam puellam bonis moribus preditam (quantum humana fragilitas nosse sinit, & patitur) cathalogo Scholæ Doctrinæ Christianæ adscriptam, & assiduo exercitio & vigili labore ad ipsam Doctrinam Christianam incubuisse, ac frequenter Sanctiss. Eucharistia Sacramentum Christiane suscepisse, adeoque dignam esse piis eleemosynis in dotem dari solitis. In quorum fidem presentes litteras manu mea subscripsi, & Ecclesiæ predictæ sigilli impressione munivi die, mensis, anni.

SECTIO XVII.

De Censuris adversus Parochos.

Censuræ, in quas incurrere possunt Parochi, si male in officio suo se gesserint, sunt duplicis generis, aliæ enim tangunt acquisitionem, possessionem, & administrationem in temporalibus sui beneficii. Aliæ Sacramentorum administrationem; primas, deinde secundas assignabo, adducendo Canones, a quibus feruntur, ut casu occurrente earum extensiones, & limitationes a quolibet cito videri possint apud auctores; has enim omnes in particulari examinare diffusi operis studium esset, excedens brevitatis limites jam præfixos.

Censura primi generis sunt.

1 **P**arochus, simoniace electus contrahit excommunicationem Papæ reservatam, amissionem beneficii, & irregularitatem, aliasque pœnas, *Can. detestabile, de simonia, & c. de Simoniaco, & c. pœnal. de elec. & ex Bullis S. Pii V. Cum primum Romanum decet, & Intollerabile.*

2 Beneficium obtinens per abutum Laicæ potestatis, incurrit excommunicationem non reservatam, *capit. quoniam 16. 97. & alias pœnas, cap. si electio, de electione in 6.*

2 Beneficium Parochiale obtinens, cum intentione non accipiendi Sacerdotium, non facit fructus suos, *cap. Commissas, §. ceterum, de elect. in 6.*

4 Beneficium Parochiale obtinens, si intra annum non curet ordinari Sacerdos, ipso jure absque ulla admonitione privatur beneficio, *cap. licet Canone, de elect. in 6.*

5 Resignans beneficium Curatum ad favorem alterius, contra juramentum in Curia Ro.

Romana præstitum de quantocius eundo, & per se inserviando, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, privationem beneficii, & inhabilitatem ad alia consequenda, ex *Bulla Pii IV. Inter multiplices*.

6 Provisus de beneficio, si intra duos menses, fidei professionem non emittat, non facit fructus suos, *Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de ref.*

7 Alienans bona Ecclesiæ juris forma non servata, incurrit Excommunicationem, aliasque pœnas *Extra. Ambitiosa, de rebus Ecclesiæ non alienandis*.

8 Oblationes Ecclesiarum, vel piorum locorum usurpans, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, ex *Can. Hanc Consuetudinem 28. 9. 1. ex Conc. Trid. sess. 22. c. 11. & in cap. 8. Bulla Cœna*.

9 Parochus non residens incurrit plures pœnas, ex *Trident. sess. 6. cap. 1 & sess. 23. cap. 1. de reform.*

10 Parochus exercens negotiationem Clericis prohibitam, bona per eandem negotiationem acquisita, sciat ipso jure Camerae Apostolicæ esse applicata, ex *Bulla Pii IV. Cum sicuti; & S. Pii V. Cum itaque*.

Secundi generis censuræ feriunt male se gerentes in administratione Sacramentorum, vel ratione indispositionis propriæ in administrando, vel notæ indispositionis in iis, quibus ministrantur, vel ratione irreverentiæ in actuali ministerio; & ultimo adducuntur etiam illæ, quæ tangunt inobedientiam proprio Ordinario.

1 **P**arochus, Sacramentaliter absolvens, vel alia Sacramenta conficiens, aut solemni-ter nuptias benedicens, dum est ligatus majori excommunicatione, vel suspensus a divinis, vel interdictus efficitur irregularis, *cap. 1. titulo de Clericis excommunicatis*.

2 Concubinarius notorius olim suspensus erat ab officio, & beneficio, secus vero hodie
tamen

tamen irregularis est, ob infamiam *gloss. in cap. Cum Dilect de acc.*

3 Missam celebrans absque Stola, incurrit excommunicationem non reservatam ex *Can. Ecclesiastica 23. dist.*

4 Missam Sacerdos cum potest, non perficiens, incurrit pœnas *Canon. Nullus Episc. de cons. disc. 1.*

5 Oblationem solemnem inter Missam ab excommunicato, vel interdicto nominatim a Papa recipiens, incurrit eandem excommunicationem Papæ reservatam, *cap. significavit, de sent. Excomm.* si offerentes fuerint nominatim excommunicati, vel interdicti ab alio, recipiens eorum oblationes in Missa, incurrit interdictum ab Ecclesia reservatum illi, qui censuram tulerat, *cap. Episc. de priv. in 6.*

6 Baptismum sine justa causa reiterans, irregularis fit, aliisque pœnis subicitur *Canon. Confirmandum, disc. 50.*

7 Parochus si ob aliquam excusationem infirmum baptizare nolit, & hic sine baptismo moriatur, deponitur, *cap. Quicumque de Cons. disc. 4.*

8 Absolvens a Casibus reservatis absque facultate, incurrit excommunicationem, privationem officiorum, dignitatum, & beneficiorum, inhabilitatem ad audiendas Confessiones in posterum, ad Officia, Prælaturas, & beneficia, quæ omnes pœnæ sunt reservatæ Sedi Apostolicæ. *En Decreto Congr. Episc. & Regular. auctoritat. Clementis VIII.*

9 Absolvens Sacramentaliter ligatum a censura excommunicationis a Papa, aut ab homine, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, *cap. Significavit, de sent. excom.* Absolvens ab excommunicatione nominatim lata ab Episcopo, vel ob publicam Clerici percussionem, subjacet interdicto, *capit. 3. de privileg.*

10 Absolvens excommunicatum a peccatis
ante

ante absolutionem a censura, si hæc lata fuit a Papa, ut ab homine, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, *cap. Significavit, de sent. excomm.* si hæc lata fuit ab Episcopo, vel ob publicam Clerici percussionem, incurrit excommunicationem minorem, *cap. Cum excommunicato, de sent. excomm.* & ulterius in utroque casu absolvens, incurrit interdictum reservatum ei, qui censuram tulit, *cap. Episc. de priv. in 6.*

11 Admittens ad divina nominatim excommunicatum a Papa, ut iudice, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, *cap. Significavit, de sent. excomm.* si sit excommunicatus ab Episcopo, vel ab eo denunciatus, incurrit poenas *c. Episcoporum, de priv. in 6.*

12 Confessionis Sacramentalis sigillum violans, a Sacerdotali officio est deponendus, & in Monasterium detrudendus, *c. Omnis utriusque sexus, de poenit. & remiss.*

13 Assistens Matrimonio Clandestino, vel ob omissionem denunciationum, vel ob insufficientem numerum testium, incurrit poenam Triennalis suspensionis, *cap. Cum inhibitio, §. Sane, de Claud. Despons.* & præterea ex *Trid. sess. 24. cap. 1. de reform.* graviter arbitrio Ordinarii puniri debet.

14 Parochus benedicens nuptias sponzorum alterius Parochiæ, incurrit ipso jure suspensionem ab officio, & Beneficio. *Trid. cap. 1. de reform. Matrim. sess. 24.*

15 Oblationem recipiens ab Usurariis manifestis, incurrit suspensionem non reservatam, aliasque poenas, *c. Quia omnibus, de usuris.*

16 Censura interdicti nominatim innodatos, aut non interdictos, tempore interdicti præsumens sepelire in loco sacro interdicto, vel manifestos Usurarios, incurrit excommunicationem reservatam Episcopo, & alias poenas, *cap. 3. de privil. cap. Episcoporum, eodem titulo, in 6. & Clem. 1. de sepul.*

17 Sepeliens in loco Sacro Hæreticos, vel eorum receptores, defensores, vel fautores, incurrit excommunicationem reservatam, usque ad exhumationem Cadaveris, *cap. 1. de Hæreticis in 6.*

18 Inducens ad eligendam talem sepulturam, sub voto, vel juramento, de non mutanda electione, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, *cap. 1. de sepult. in 6. de Clem. Cupientes, §. Sane de penitentia.*

19 Appellans ab Ordinationibus cujuscunque Judicis Ecclesiastici, ad curiam sæcularem, incurrit excommunicationem Papæ reservatam *Can. 16. Bulla Cœna.*

20 Censuram suspensionis a beneficio violans se ingerendo tali beneficio, quando incurrat privationem ipsius, vide *cap. Si Compromissarius, §. Porro, & cap. Cupientes, §. Caterum, de elect, in 6.*

21 Violans cessationem a divinis, incurrit excommunicationem non reservatam. *Clem. 1. de sent. excom.*

F I N I S .

INDEX RERUM

NOTABILIU M.

A

- A** Brasio capillorum quid significet, pagina 19. num. 17.
- A** Absolutio in articulo mortis, pag. 154. per totum. Absolutio Hæretici, Excommunicati, Concubinari, aut Vulnerati in articulo Mortis, p. 156. n. 7. & seqq. & p. 252. n. 17. & seqq. Absolutio indirecta, quando dari possit, p. 295. n. 2. Absolutio indirecta à censuris, p. 296. n. 5. Absolutio venialium Sacerdoti non approbato vetita, p. 157. n. 13.
- Acceptio personarum quid sit, p. 169.
- Acolitatus nomen, definitio, quare sit aliis Ordinibus major, materia, forma, effectus, officium, quomodò referatur ad Eucharistiam, ejus ritus, p. 61. per totum.
- Actuum Fidei, Spei, Charitatis, Contritionis, Attritionis exempla, p. 38. n. 4. & seqq.
- Additiones in Missa, p. 144. per totum.
- Adoratio Dæmonis quot modis fiat, p. 67. n. 2.
- Alienatio bonorum Ecclesiæ quænam sit, p. 335. n. 7.
- Altare pro Missa quale, p. 130. n. 7. ejus munditia, p. 332. n. 2.
- Appetere beneficium Parochiale, an sit licitum, p. 192. n. 2.
- Applicatio Missæ pro quibus, quando, quomodò facienda sit, p. 99. n. 16. & seqq.
- Aqua ponenda in Calice, p. 108. n. 23. & seqq.
- Articuli symboli, quomodò ab Apostolis compositi, p. 27. n. 4. & 5. explicantur, ibid. n. 8. & seqq.
- Attentio quid, quotuplex sit, & quænam requiratur, *App. pro Exam.* **Q** quis

quiratur pro valida officii divini recitatione,
p. 74. n. 19. & seqq.

Ave Maria explicatur, p. 32. n. 11. & seqq.

B

Baptismus à Diacono, quomodò conferendus, p. 87. n. 18. & p. 235. n. 6.

Baptismus à Parocho conferendus, p. 233. per totum; quandonam sub conditione ministrandus, p. 237. n. 11. ejus materia, & forma, p. 239. n. 15. quoad nomen, & Patrinos, ibid. quoad justam causam rebaptizandi, pag. 244. n. 27.

Benedictio nuptiarum cui danda, & cui neganda, p. 324. n. 17.

Beneficiarius an teneatur ex superfluis eleemosynam facere, & an habeat suorum fructuum dominium, p. 179. n. 1. & 4.

Beneficium quid sit, quot ejus species, quot modis detur, quam intentione à Clerico assequendum, p. 159. n. 1. & seqq. Collatum excommunicato occulto, p. 161. n. 7. 8. 9. simplex, multiplex, sub eodem recto, p. 166. & sequentibus.

Bestialitas reservata, p. 282. n. 3.

Birretum quid significet, p. 20. n. 20.

Blasphemia hæreticalis, quid & quotuplex sit, in quo conveniat, & differat à simplici, ejus divisio; Blasphemia conditionata, & comparativa quid sit. Blasphemiae certò hæreticalis, & sub dubio hæreticalis exempla. Causæ excusantes à reservatione blasphemiae. Praxis observanda à Confessario cum poenitente blasphemio, p. 263. per totum.

C

Calvus an sit capax Tonsuræ, p. 17. n. 6.

Cappellanus onera Missarum habens, p. 102. n. 30. & seqq.

Ca-

- Canonici** nomen, conditiones, munera, obligationes, residentia, cohabitatio cum muliere suspecta, adstare divinis primario, ut lucretur distributiones, in quibus locis præcipuè ejus officium versetur, p. 170. per totum.
- Character** quid sit, ejus perseverantia in alia vita, ejus diversitas in diversis Ordinibus, unus tantum in Ordinibus habentibus duplicem partialem materiam, & formam, quandam producat, p. 49. n. 4. & seqq.
- Castitatis votum** emissum à Subdiacono, p. 69. n. 3.
- Casus reservatus**, an possit absolvi aliis peccatis non auditis, p. 177. n. 5. Casus reservati Ecclesiæ Bononiensis, p. 262. per totum.
- Catechismi explicatio** facienda à Parochis, p. 224. n. 9.
- Causæ excusantes** à recitatione officii divini, p. 76. n. 24. & seqq.
- Celeritas nimia** in Missa, an sit peccatum, pag. 147. n. 16.
- Christianus** quanam dicatur, p. 22. num. 1. ejus signum, n. 3.
- Christus** quomodo existat sub speciebus consecratis, p. 119. n. 24. quomodo instituit Ordinum materiam, & formam, p. 47. n. 28. & 29.
- Clericus** quid significet, ejus privilegia, an possit illa renunciare, quænam illi sint prohibita, & quænam sint illi mandata, p. 20. per totum.
- Collatio beneficii** facta Excommunicato occulto, Aleatori, pluribus vitiis occultis pleno, non exprimenti totum valorem beneficii, p. 162. per totum; facta digno relicto digniori, p. 168. n. 18.
- Communio spiritualis**, in quo consistat, p. 212. n. 11.
- Concio** quid sit, & quot partes habeat, p. 186. & p. 221.
- Concionatoris obligatio**, finis, modus concionandi, vitia vitanda, p. 185. & p. 221. habens concionem in lethali, an, & quomodo peccet, ibidem.

Conditiones Clerici ad Beneficium promovendi, p. 160. n. 4.

Consensus Sponsorum, qualiter exprimendus, p. 322. n. 13.

Contactus. Materiæ Ordinum, p. 45. n. 17.

Corona Clericalis quid significet, & quanta esse debeat, p. 18. n. 15. & 16.

Crucis signum explicatur, p. 24. n. 4. & seqq.

Cultus Latriæ, Dulciæ, & Hyperdulciæ, p. 38. n. 2. & 3.

D

Denunciationes Matrimoniorum quomodo faciendæ à Parocho, p. 320. per totum.

Diaconatus, nomen, definitio, materia, forma, effectus, officium, vestes, obligationes, ritus, p. 83. per totum.

E

Eleemosyna pro sacrificio Missæ, p. 100. n. 22.
Eleemosyna de superfluis, quo jure à beneficiato facienda, p. 181. n. 4.

Euangelium quid sit, p. 187. n. 3.

Eucharistiæ materia, p. 105. n. 5. quare sit sub duplici materia, & forma, & quomodo sit unum Sacramentum, p. 112. n. 40. & 41. quomodo aservanda, & ministranda, p. 297. per totum.

Examen quid, & quotuplex sit, & quinam ejus finis, p. 2. n. 1.

Examinator quomodo se geret, p. 3. n. 3. examinandus quomodo præsentare se debeat, n. 4.

Excommunicatus urgente causa accedendi ad Sacramenta vivorum, an possit absolvi indirectè à censura, p. 296. n. 5.

Exorcistatus nomen, definitio, quare sit aliis ordinibus inferioribus major, materia, forma, effectus, officium, quomodo referatur ad Eucharistiam, ejus ritus, p. 58. per totum.

Extrema Unctio quomodo, quibus, & quando ministrari debeat, p. 59. per totum.

For-

F

Forma consecrationis, quænam sit, p. 115. per totum; quid ponat sub speciebus consecratis, p. 120. n. 15. Formam consecrationis repetens, an peccet, p. 146. n. 12. & seqq. Formulæ pro applicandis gratiis, & concessionibus sacræ poenitentiarie, p. 258. Fragmenta reperta post purificationem, an sumenda, p. 127. n. 16.

G

Gradus Ordinis Sacerdotalis, p. 90. n. 7. Gratia quid sit, p. 35. n. 2.

H

Homicida ad quid teneatur, p. 280. n. 6. Homicidium voluntarium, & casuale, p. 276. n. 2. Hora recitandi Matutinum diei subsequenti, p. 72. n. 10. Horæ Canonice, p. 70. per totum. Hostia cur debeat esse figuræ rotundæ, cur Christo effigiata à parte ante tantum, p. 110. n. 33. Hostia minor, seu particula an possit adhiberi pro Missa, p. 148. n. 20.

I

Iejunium naturale, p. 124. n. 11. Jejunium Quadragesimale, an obliget dispensatum ab abstinentia à carnibus, p. 292. n. 4. Ignorantia, an excuset à reservatione, p. 296. n. 3. Incestus reservatus, p. 282. n. 3. Infirmus impotens loqui, quomodo, & quando absolvendus, p. 252. n. 17.

- Instructio pro scribentibus ad Sacram Pœnitentiarum, p. 254.
 Instructio pro examine Testium in Matrimonio, p. 326.
 Intentio quid, & quotuplex sit, p. 46. n. 24.
 Intentio pro recitatione officii, p. 74. n. 13.
 Intentio consecrantis, qualis esse debeat, p. 114. n. 47.
 Interruptio Missæ, p. 144. n. 1.
 Interstitium quid sit, p. 66. n. 5. quinam in illo dispenser, causæ rationabiles dispensandi, ibidem.
 Invocatio Dæmonis, p. 272. n. 3.
 Irregularitas quid, & quotuplex sit, p. 47. per totum.
 Juramentum beneficiati, p. 160. n. 6.

L

- L**ectoratus nomen, definitio, materia, forma, quare sit aliis Ordinibus inferioribus major, quomodo referatur ad Eucharistiam, ejus effectus, & ritus, p. 56. per totum.
 Locus celebrandi Missam, p. 130. n. 6. & 7.

M

- M**aleficium, p. 271. per totum.
 Materia Eucharistiæ, p. 105. n. 5. Materia Calicis, p. 107. n. 17. Materia inepta, vel dubia quomodo supplenda, p. 109. n. 18. Materiæ consecrandæ quantitas, & qualitas, ibidem.
 Materia Ordinum quænam sit, & quomodo tangenda, p. 45. n. 17.
 Matrimonium nullum, quomodo convalidari debeat, p. 324. n. 18. & seqq.
 Minister inserviens Missæ, p. 130. n. 8.
 Minister necessitatis ex commissione, & ex officio in baptismo, p. 34. n. 1. & 2. & p. 86. n. 18.
 Missa quid sit, & an sit idem, ac Sacrificium, p. 96.

- p. 96. n. 2. & 3. Missæ partes quot sint p. 131.
 n. 1. Missæ tres Nativitatis quid significant
 p. 128. n. 19. Missa Rosarii, aut aliæ privile-
 giatæ à non habente privilegium nequeunt
 dici p. 145. n. 9. Missa sicca, an sit licita p. 148.
 n. 18. Missæ D. Gregorii; Quindecim auxi-
 liatorum, & de Patre æterno p. 152. num. 32.
 Missa de requiæ utrum possit dici pro vivo
 ibidem n. 33. Missa Sanctorum, cui offera-
 tur p. 97. n. 8. Missæ valor p. 98. num. 12. pro
 quo possit applicari p. 99. num. 16. Quando
 debeat applicari p. 100. num. 18. Eleemosyna
 pro Missis pag. 101. & seqq. Missa privata an
 dici possit in feriis 5. & 6. in Parasceve, & in
 Sabbato Sancto p. 129. n. 3.
 Mysteria principalia nostræ Fidei, quomodo
 in signo Crucis contineantur p. 25. n. 11. & 12.
 quænam sint, & in quibus articulis conti-
 neantur p. 28. n. 7. & 8.

- O**bligatio beneficiati p. 163. per totum.
Obligatio credendi articulos Symboli pag.
 28. num. 6.
 Obligationes Majorum Ordinum pag. 59. per
 totum.
 Obscænitates cum Monialibus quænam refer-
 ventur p. 285. & seqq.
 Obstetrices qualiter à Parocho instruendæ pag.
 234. num. 3.
 Omissio partium Missæ p. 149. n. 22. Quomo-
 dō corrigenda p. 153. n. 36.
 Oratio quid, & quotuplex sit p. 31. n. 1. Oratio
 Dominicalis explicatur ibidem.
 Ordinandorum dispositiones p. 41. n. 1.
 Ordinatus per saltum p. 50. n. 13.
 Ordinum iteratio p. 56. per totum.
 Ordo quid sit, ejus finis, quare Septenarius
 numerus Ordinum, quomodo sit unum Sa-
 cramentum, quomodo recipiantur pag. 41.
 per

per totum. Ordinum forma pag. 46. num. 22. & 23. Ordinum effectus pag. 48.

Ostiarius nomen, definitio, materia, forma, effectus, officium, quomodo referatur ad Eucharistiam, ejus ritus pag. 56. per totum.

P

Parochi nomen, honestas, vita, vestitus, vigilantia pag. 191. per totum. Residentia p. 195. per totum, an tempore belli, & pestis residere teneatur ibidem; quæ spectant ad ejus officium grassante peste, vide *tempore pestis*. An omnia munera parochialia possit exercere per alium p. 198. n. 8. Obligatio offerendi Sacrificium pro populo p. 207. num. 2. & 3. An possit parochianos obligare ad audiendam Missam in sua Paræcia p. 215. An possit dispensare ab observantia festi, vel jejunii p. 218. n. 2. Parochus gestans Sacras reliquias, vel Oleum Sanctum, si fornicetur, an peccatum committat contra religionem p. 333. n. 5. Quænam prohibere debeat in Ecclesia pag. 334. num. 8. Circà ministrationem Sacramentorum, vide in suis Sectionibus.

Pars notabilis in Missa quænam sit p. 149. n. 22.

Particulæ clausæ in Pyxide tempore consecrationis, an sint consecratæ p. 113. n. 44.

Pater noster explicatur p. 31. per totum.

Patrimonium fictitium p. 289. per totum. Patrimonium sufficiens pro Subdiaconis p. 212. num. 11. & seqq.

Peccatum quid sit, & peccatum contra Spiritum Sanctum quare sic dicatur p. 39. n. 12.

Pœnitentiarii officium, munera, auctoritas p. 176. per totum.

Pollutio nocturna an impediât Missæ celebrationem p. 124. n. 10.

Præcepta Decalogi explicantur p. 35.

Præcepta Ecclesiæ explicantur ibidem.

Præsentia materiæ consecrandæ qualis esse debeat pag. 213. n. 43.

Q

Quadragesimæ scandalosa solutio, pag. 290. & seqq.

R

Redditus Ecclesiastici beneficii, quo ad dominium, usum, & abusum, pag. 179. & seqq.

Redditus Parochorum undè dicendi sunt tenues, vel pingues p. 200.

Reliquiæ Sacræ, quomodò asservandæ, & deferendæ p. 233. n. 4.

Repetitio formæ consecrationis p. 146. n. 12.

Repetitio Missæ ob adventum Principis p. 145. num. 7.

Residentia Parochorum p. 195. per totum.

Restitutio fructuum faciendâ à beneficiato p. 164. per totum.

Requisita ad Missæ Sacrificium in Sacerdote, ex parte animæ pag. 121. ex parte corporis pag. 124. ex parte temporis, loci, vestium, Calicis, & Ministri inservientis p. 128. per totum.

Requisita ad Ordines p. 49. n. 11.

Requisita pro Ordinibus Majoribus pag. 64. n. 1. & 2.

Ritus quid sit p. 151. n. 27.

Rubricæ Missæ p. 152. n. 29.

Rudimenta Fidei principalia p. 21. n. 1.

S

Sacerdotis nomen p. 89. n. 1. Obligationes pag. 96. num. 1.

Sacerdotium quid, & quotuplex sit, quomodò

quomodo differat ab illo legis veteris, ejus gradus, materia, forma, effectus, ritus pag. 89. per totum.

Sacerdos excommunicatus, suspensus, existens in lethali celebrans p. 121. per totum.

Si dum celebrat, ingrediatur Excommunicatus, vel violetur Ecclesia, quid facere debeat p. 129. n. 5.

Sacramentum quid, & quotuplex sit pag. 35. per totum.

Sacrificium quid, & quotuplex sit, cui offeratur, ob quem finem, cujus valoris pag. 96. per totum.

Scriptura Sacra quid sit, & quot ejus sensus, pag. 188. n. 12.

Sepultura Ecclesiastica cui concedi, & cui denegari debeat p. 314. n. 8. & seqq.

Sessio in Missa an sit licita p. 148. n. 19.

Significatio mystica omnium, quæ in Missa occurrunt pag. 131. per totum.

Sodomia reservata p. 282. n. 3.

Subdiaconatus nomen, definitio, materia, forma, officium, effectus, obligationes, vestis, & ritus p. 89. per totum.

Superpelliceum unde dicatur, & quid significet p. 20. n. 20.

Symbolum Apostolorum quid sit, quare non fuit ab Apostolis scriptum, quando, & quomodo compositum p. 26. per totum.

T

T Abachum, an frangat jejunium naturale p. 125. n. 13.

Tempore pestis, an Parochus residere teneatur p. 199. n. 10. an Missam possit in publica via celebrare p. 216. n. 19. an teneatur integram confessionem Parochiani infecti audire pag. 250. n. 15. an teneatur quærere infectos indigentes Sacramentis p. 230. n. 7. an Viaticum ministrare p. 303. n. 13. an possit illud

mi-

ministrare cochleari p. 304. n. 15. an teneatur
ministrare Oleum Sanctum p. 309. n. 10.

Tempus Matutini pro singulis mensibus p. 73.
num. 10.

Testes Matrimonii p. 322. n. 12.

Titulus Ordinationis Subdiaconi p. 66. n. 8.

Tonsuræ definitio, finis, materia, forma,
minister, & effectus p. 17. per totum.

Tonsuram recipiens ob finem beneficii, decli-
nandi forum, vel cum intentione non ascen-
dendi ad Ordines superiores p. 15. per totum.

Transubstantiatio quid sit p. 119. n. 20.

V

V Alor Sacrificii Missæ, an sit infinitus p. 98.
n. 12. & seqq.

Verba singula consecrationis Corporis, & San-
guinis explicantur p. 116. n. 10.

Vestis nigra Clericorum quid significet pag. 20.
num. 20. Vestis propria Sacerdotis, quæ sit,
& quid significet p. 142. n. 32.

Viaticum quomodo, & quibus ministrandum
p. 301. n. 9.

Virtus quid sit, Virtutes Theologicæ, Virtutes
Cardinales p. 37. per totum.

Votum longæ peregrinationis emissum à Pa-
rocho, an teneat p. 199. n. 9.

F I N I S.

[The page contains faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

v

[illegible]

2. 1 1 1 1

Rotarius, Thomas Franciscus,

Apparatus interrogationum et responsionum pro examine clerici promovendi
ad ordines

Venetia 1751

Mor. 832 m#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10597202-2